De Vlaamsche vertelselschat. Deel 1

Victor de Meyere

bron
Victor de Meyere, *De Vlaamsche vertelselschat. Deel 1*. Met illustraties van Victor Stuyvaert. De Sikkel, Antwerpen 1925

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/meye015vlaa03_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

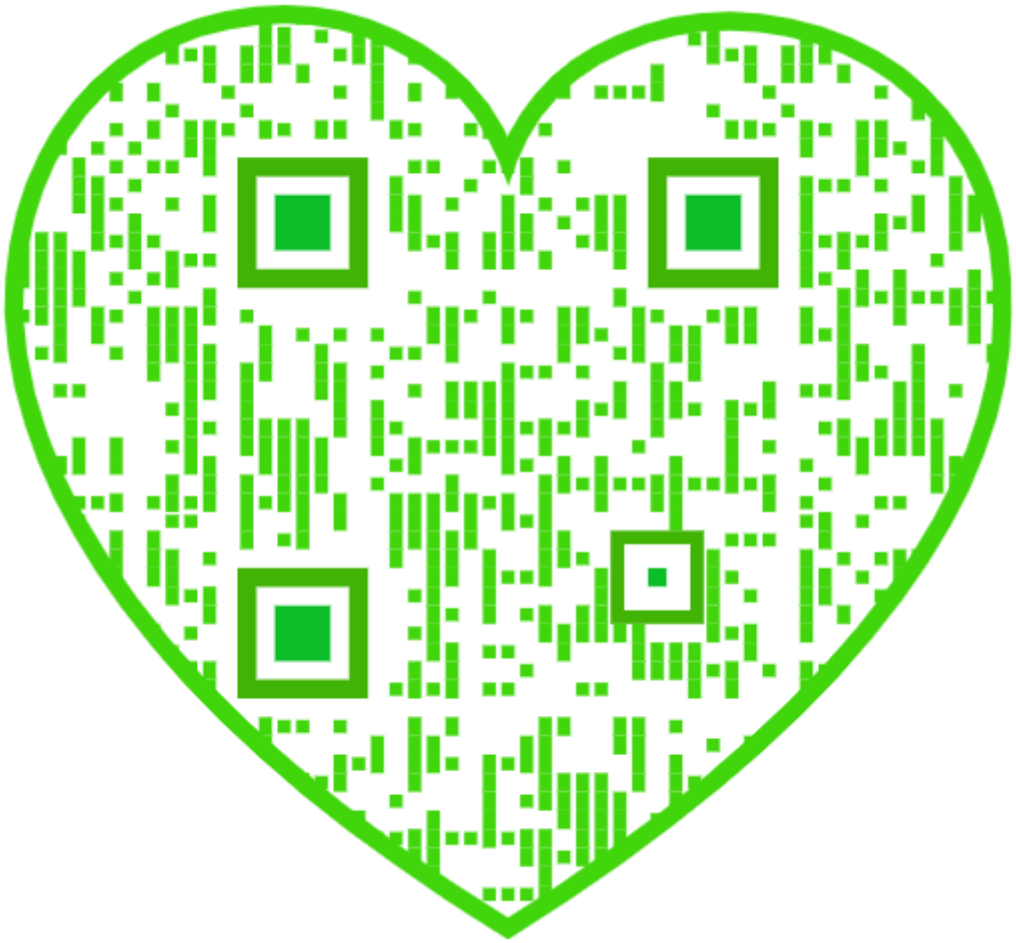

Inleiding

Bij de uitgave van deze Vlaamsche sprookjes wil ik, eerst en vooral, melden hoe en wanneer mij het verzamelde materiaal in handen kwam.

Vóór jaren maakte ik op wondere wijze kennis met twee Vlaamsche priesters, twee seminarievrienden van Pol de Mont en intiemen van wijlen Albrecht Rodenbach. Wat een geestdrift bij die twee priesters, geestdrift voor Vlaanderen, voor Vlaamschen strijd en voor Vlaamsche kultuur! Zij vertelden over de studentengilden van hun tijd, over '*Het Pennoen*' en '*De Vlaamsche Vlagge*'. Zij schonken mij een macht van dokumenten: brieven, tijdschriften en een verzameling van sprookjes en spreekwoorden, door hen beiden uit den volksmond opgeteekend in de jaren 1883-1886 en, later, door een hunner volledigd.

Op dat oogenblik zei me die verzameling niet veel. '*Het Pennoen*', '*De Vlaamsche Vlagge*' en andere bemachtigde dokumenten maakten mij oneindig gelukkiger.

Lang nadien, wanneer de '*Vlaamsche Wondersprookjes*' en de '*Vlaamsche Vertelsels*' van Pol de Mont en Alfons de Gock het licht hadden gezien, doorliep ik nogmaals de mij overhandigde sprookjes. '*Le Conservatoire de la Tradition Populaire*' was gesticht en ook het '*Folklore-Museum*' van Antwerpen. Ik bemerkte toen dat al die sprookjes varianten waren van thema's door *de Mont* en *de Cock* geboekt. Hier en daar wel een nieuw motief, maar dat was al. Iets trof mij echter: al de vertelsels hadden aanduidingen over den verteller en de plaats waar de lezing was opgenomen. Ik herinnerde mij dat een der priesters, J.B. van H., die de verzameling volledigde, mij eens gezegd had daarin Sébillot te hebben nagevolgd. Hij bezat enkele boeken van Sébillot, nl. '*Les Contes Populaires de la Haute Bretagne*', waarvan de eerste uitgave, in 1880, bij Charpentier verscheen.

Nog immer schenen mij de saamgebrachte dokumenten onbruikbaar. Evenwel voelde ik mij elken dag meer en meer aangespoord tot het aanleggen van een eigen verzameling. Van de 36 sprookjes, die mij overhandigd werden, bracht ik het in 1914 tot over de 300 nummers. In 1915, ontving ik nog een aantal sprookjes en legenden door de vertellers persoonlijk geboekt.

Enkele vrienden, die mijn verzameling kenden, drongen meermalen op haar uitgave aan. Nu ik daar eindelijk toe besluit, moet ik den lezer meedeelen dat ik mij, ondertusschen, hoogere eischen heb gesteld. Ik acht het nog immer onnoodig onze sprookjesverzamelingen met een te vermeerderen die alleen, naast enkele ongeboekte thema's, varianten zou bevatten van gekende vertelsels.

Ik wil hier geven, in allereerste plaats:

1° nieuwere thema's;

2° vertelsels, die volledíger zijn dan de reeds geboekte of origineele bijzonderheden bevatten.

In een nota zal ik, voor elk thema in het bijzonder, de motieven vergelijken met diegene van de in Vlaanderen reeds geboekte sprookjes, zoodat dit werk een volledig overzicht zal geven van den Vlaamschen vertelselsschat.

Bij elk sprookje wordt desgevallend het overeenkomend vertelsel van Grimm vermeld, alsmede het nummer waaronder het behandelde thema in de lijst van *Antti Aarne* (Verzeichnis der Märchentypen)(1) is opgenomen. Ook wordt aangeduid onder welke rubriek het dient gerangschikt.

Antti Aarne voorziet de navermelde sprookjes-indeeling:

I. - *Dierensprookjes*.
II. - *Eigenlijke sprookjes*:
  A. *Tooversprookjes*.
  B. *Legendarische sprookjes*.
  C. *Novellensprookjes*.
  D. *Sprookjes van den gefopten Duivel*.

III. - *Koddige Vertelsels*.
IV. - *Leugensprookjes*.

Ik zag me verplicht daaraan toe te voegen:

V. - *Vertelsels met sage-thema's.*
VI. - *Vertelsels met teekeningen.*
VII. - *Vertelsels bij het kaartspel.*

Bij de vergelijkende nota's van thema's en motieven diende mij mede de onlangs verschenen studie '*Les Contes Populaires de la Flandre*' van Maurits de Meyer tot gids(2). De verschillende motieven, welke in elk thema voorkomen, worden

(1) F.F. Communications n^{r} 3. Helsinki 1919.

(2) Verschenen te Helsinki (Finland), 1921. - F.F. Communications N^{r} 37.

naar *Johannes Bolte und Georg Polivka*(1) aangehaald of, waar zij bij de twee Duitsche geleerden ontbreken, voor het eerst gesteld.

Ik mag borg staan voor de getrouwe, woordelijke opname van deze sprookjes. De gewestelijke uitspraak werd evenwel niet gevolgd. De originaliteit van een sprookje ligt niet in de uitspraak van de woorden, maar in de verwerking van de motieven, in de manier van vertellen.

Wat mij persoonlijk betreft, ik heb mij veroorloofd in den tekst telkens het woord te voegen, dat de verteller, toen de woorden faalden, er door gebaar en mimiek trachtte in te leggen.

Als de verteller bv. woordelijk zegde:

'*Duimken-mijn-zoon kroop uit zijn bed en ging naar het bed waar de zeven kinderen van den reus sliepen*' en hij, bij die woorden, tot tweemaal toe, mimeert en gebaart dat Duimken-mijn-zoon *heel stillekens* uit zijn bed kroop en *heel stillekens* naar het bed trok waar de zeven kinderen van den reus sliepen, dan kan de zin, hierboven in cursief, geen bevrediging schenken en moet de lezing luiden:

'Duimken-mijn-zoon kroop heel stillekens uit zijn bed en heel stillekens ging hij naar het bed waar de zeven kinderen van den reus sliepen.'

Bij de opname diende daarvan rekening gehouden, ten einde de vertelling het leven en de klem te geven, welke bij den verteller nooit te kort schoten. Dergelijke bijvoegingen worden in cursief gedrukt.

'Il est des conteurs, zegt Sébillot terecht, qui prennent grand intérêt à leur récit, varient les intonations, animent le dialogue et, comme les auteurs, s'efforcent de prendre le ton qui convient aux divers personnages qui parlent.' Zulks heb ik algemeen vastgesteld, ten minste bij de vertellers die mij bruikbaar materiaal bezorgden; de andere hadden mij niets bijzonders te melden.

Meermalen werd de aandacht reeds geroepen op het feit dat vele vorschers naar volkssprookjes den verteller onmiddellijk doen ophouden wanneer de aanhef op een gekend thema duidt. Ik heb mij altijd de moeite getroost den verteller tot het einde toe te aanhooren, wat hem meer en meer in zijn

(1) Anmerkungen zu den Kinder- und Hausmärchen der Brüder Grimm, Leipzig, 1913-18. I-II-III.

element bracht. Zoodoende ben ik zeer dikwijls, zelfs bij de meest-gekende vertelsels, op nieuwere motieven gevallen, motieven die wel eens, zonder eenigen twijfel, rechtstreeks uit de volksfantasie waren ontstaan, maar meestal toch, door gedane lectuur of door de zoogenaamde mannekensbladen en hun naieve legenden waren beïnvloed.

Sébillot(1) wijst op een eigenaardige gewoonte van Bretoensche matrozen bij het vertellen. Hij, die aan 't woord is, zal nooit nalaten zich van tijd tot tijd te overtuigen of iedereen met de noodige aandacht volgt. Te dien einde houdt hij plotseling op met het woord ‘Cric’, waarop al de aanhoorders onverwijld ‘Crac’ moeten antwoorden. Gebeurt zulks echter niet, dan wordt het vertellen tot 's anderdaags verschoven.

Dergelijke praktijken zijn denkelijk alom in Vlaanderen in gebruik geweest. Een mijner familieleden heeft, rond de jaren 1875, een uitnemend verteller te Bornhem gekend. Alle zomeravonden, vooral in de maanden Augustus en September, wanneer het duister al vroeg invalt, zat, van zeven tot negen uur, heel de jeugd uit de buurt rond hem op het plankier geschaard. Het eene vertelseltje volgde op het andere en bijwijlen, als wilde hij ook de aandacht van zijn jeugdig auditorium op proef stellen, hield hij op, meestal vóór of ná een dramatische gebeurtenis en zei dan met gedempte stem: ‘Krik’, waarop heel de bende, als uit een mond, met een luid ‘krak’ antwoordde. De lijfjes van de luisterende kinderen bogen toen voorover, in eenzelfde golving, als om het woord te onderlijnen. Kwam het antwoord echter niet met de noodige kracht, dan werd het sprookje gestaakt en eerst 's anderdaags hernomen.

Ik denk hier nog aan een gelijkaardig gebruik, mij medegedeeld door een oud grootmoederken van Antwerpen. Zij had veel verteld in haar leven, uitsluitend in den huiselijken kring, aan kinderen en kleinkinderen(2). Zoodra zij echter zag dat de kleintjes moe en 't luisteren beu werden, of alleen nog met vakerige oogjes volgden, eindigde zij het begonnen sprookje en besloot:

(1) *Paul Sébillot*: Le Folk-Lore. Littérature orale et Ethnographie traditionnelle, Paris, 1913.
(2) *Van de slimme Boerendochter* werd mij door haar meegedeeld.

't Engelken waakt;
't Kindeken gaapt;
't Vertellen gedaan;
't Kindeken moet slaapkens gaan.

* * *

Ik hoop dat men het niet euvel duiden zal, indien ik geen partij kies in den strijd over het ontstaan van het sprookje. De diverse theorieën, die desaangaande opgebouwd werden, hebben alle zoovele voorstanders als bekampers. Wellicht brengt deze verzameling nieuwe argumenten, vóór of tegen.

Vele theorieën zullen denkelijk nog het licht zien, de eene al subtieler dan de andere. Van meerdere, bijzondere scholen, die bepaald afgedaan hebben, mocht de heer Arnold van Gennep[1] terecht schrijven:

'Hélas, il ne reste presque rien de cet amas de volumes, qui encombre inutilement aujourd'hui les bibliothèques. Seuls survivent les recueils de textes; les préfaces victorieuses, et les annotations laborieuses, on ne les lit même plus, et les éditeurs futurs, ou bien ne les conserveront que pour permettre de tracer l'historique du folklore, ou bien les laisseront tomber comme des feuilles desséchées et jaunies.'

Wat mij steeds aantrok en blijft aantrekken is de levende kant van de Folklore. En het is mij dan ook een onuitsprekelijk genoegen vast te stellen dat de sprookjes, zelfs nog in dezen tijd, op de lippen van ons goede volk voortleven. Zij blijven opborrelen uit het hart van ons volk, als uit een onuitputtelijke bron van fantasie.

* * *

Raoul Rosières, de te vroeg gestorvene, bleef niet steken bij de studie van versteende folkloristische motieven, wanneer hij zijn drie wetten stelde betreffende den oorsprong, de transpositie en de adoptatie van de sprookjes[2]. Hij stelde vast, dat bij alle volkeren van gelijkaardige mentaliteit, de literaire evolutie in een en dezelfde richting geschiedt. Zoo besloot hij dat alle literaire motieven volgens een klein aantal mekanismen worden voortgebracht en mede door een klein aantal wetten worden beheerscht. Hij bepaalde dan ook:

(1) *A. van Gennep*: La Formation des Légendes, Paris, 1910.
(2) Congrès international des Traditions Populaires de 1900, Paris, 1902.

1° dat bij volkeren van gelijkaardige mentaliteit de verbeelding gelijkaardige legenden schept (*oorsprong*);

2° dat, naarmate de herinnering aan een held te loor gaat de legendarische motieven waarmede hij gehuldigd werd, door het volk op een anderen held worden overgebracht (*transpositie*);

3° dat elke legende, die van midden verandert, zich wijzigt volgens de ethnografische en sociale voorwaarden van het nieuwe midden (*adoptatie*).

Als wij nu de thema's en motieven van onze Vlaamsche sprookjes vergelijken met diegene van andere volkeren, dan stellen wij de specifieke individualiteit van onzen stam in het licht. Al die sprookjes, overgeleverd van geslacht tot geslacht, aangevuld door duizenden motieven en bijzonderheden, welke wellicht van elders overgenomen zijn, maar naar ziel en aard van ons volk zóó zijn vervormd dat zij eigen vleesch en bloed zijn geworden, getuigen van het rijk gemoed van ons *ras*, van de stoere leefbaarheid van onzen *stam*.

Iets wil ik hier bijvoegen, enkele woorden slechts, die desnoods als verontschuldiging voor deze uitgave kunnen dienen, nl. dit:

deze sprookjes worden in allereerste plaats bedoeld als materiaal voor Vlaamsche vertellers. Juist gelijk de volksliederen dienen gezongen, moeten de sprookjes verteld worden en niet gelezen, zegt Paul Zaunert in zijn '*Deutsche Märchen seit Grimm*'.

I. Jan Pikkedang[aant.]

Op een dorp woonde een smid met zijn vrouw. Eens was de vrouw naar het bosch gegaan om beukenootjes te rapen, en zij kwam daar een beer tegen, die haar meenam naar zijn hol. Omdat zij niet zou ontvluchten, schoof de beer er nen grooten, zwaren steen voor den ingang, zoodat zij daar nu voor eeuwig gevangen zat. De beer bracht haar echter spijs en drank en al wat zij noodig had om niet van honger en kou om te komen.

Enkele dagen later, werd haar een kind geboren, dat zij Jan Pikkedang heette, want het was een jongen. Die jongen bleek sterk als een reus. Nauwelijks was hij drie jaar oud of, op een schoonen morgen, wanneer de beer op buit uitwas, schoof hij den steen op zij en weg waren ze, allebei, de gaten uit en terug naar hun huis. De smid was danig blij van zijn vrouw weer te zien en nog blijer was hij, toen hij vernam dat hem zoo'n frissche, sterke zoon geboren was.

En Jan Pikkedang werd met den dag grooter en werkte in de smidse van zijn vader, zoo hard en zooveel als tien man te zaam. Eindelijk, het werken beu, besloot hij maar de wijde wereld in te trekken. Vóór hij vertrok vroeg hij aan zijn vader, hem een stok te smeden waarmede hij in staat zou wezen alle gevaren te trotseeren. En zijn vader smeedde hem een stok, zoo dik als mijnen duim en wel een meter lang.

- Is me dat ne stok, zei Jan, toen hij hem in handen kreeg; en hij brak hem lijk een riethalm in twee.

Weer ging zijn vader aan den arbeid en hamerde dat de stukken in de geburen vlogen. De stok, dien hij smeedde, was ditmaal zoo dik als mijn arm en anderhalven meter lang.

- 't Is al iets, zei Jan, maar hij is nog niet dik genoeg. Zie maar ne keer! En Jan boog den stok gelijk nen wilgentak op de knie. Voor den derden keer ging de smid aan het werk; met den voorhamer zette hij er zich nu aan. Hij kwam voor de pinnen met nen ijzeren ‘kadee’, die zoo dik was als een reuzenbil en wel twee meter lengte had.

Jan Pikkedang beproefde onmiddellijk den wandelstok en verklaarde zich voldaan. Dat was nu iets naar zijn goesting. Daarmede kon ne mensch al eens een reis ondernemen. Hij wachtte er niet lang op, nam afscheid van vader en moeder en vertrok met den stok op den schouder.

Toen Jan Pikkedang een tijdlang gegaan had, kwam hij een mandenmaker tegen, die een vracht wisschen op den rug droeg. De man begon onmiddellijk te praten en zijn nood te klagen.

- Wel, zei Jan, als ge dan toch zoo ongelukkig zijt, doe dan lijk ik, trek de wijde wereld in. We zullen wel iets vinden, dat naar onzen tand is. De mandenmaker vroeg niet beter en opgeruimd trok hij met Jan mee.

Een weinig verder ontmoetten zij een zeeldraaier met zijn gereedschap onder den arm. Deze begon ook al dadelijk te klagen over den slechten tijd, die het hem onmogelijk maakte zijn kost te verdienen.

- Als ge niet tevreden zijt met uw lot, zeever dan

niet langer en trek met ons op avonturen. Wij zullen voor u ook wel iets vinden.

Met hun drieën trokken ze nu verder. Lang gingen ze, tot ze eindelijk in een groot, donker woud aankwamen. Een oogenblik overlegden ze wat ze doen zouden, er doortrekken of niet; maar ze konden het niet eens geraken.

- We zullen dat kort maken, zei Jan Pikkedang en hij haalde een geldstuk uit den zak en wierp het in de hoogte.

- Kop!

- Ziede wel, 't is kop, vervolgde Jan, we moeten er door.

En ze trokken er door ook. In 't midden vonden zij een oud en vervallen kasteel staan en daar de avond begon te vallen, zouden zij er maar een onderkomen vragen. Groot was hunne verbazing toen zij bemerkten dat het kasteel onbewoond was. Zij kwamen er in een kamer, waar juist drie bedden stonden en besloten, zonder meer, er maar te vernachten.

- We zullen morgen wel zien hoe het hier zit en, met die woorden in den mond, wierpen zij zich doodmoe op de bedden neer.

Weldra waren ze alle drie ingeslapen.

's Anderendaags was hun eerste werk het kasteel van onder tot boven te doorzoeken. Buiten de kamer, waar zij de drie bedden gevonden hadden, was er geen enkele bemeubeld. Alleen de keuken was op degelijke wijze van gerief voorzien. Er stonden daar drie stoelen met een tafel. Er hing ook een bel in een nis.

- Men zou, God van Maranten, zeggen dat ze 't hier allemaal voor ons gezet hebben. En vermits er toch niemand op het kasteel woont, gaan wij hier maar blijven. Krijgen wij den eigenaar te zien, dan is het tijd genoeg om ons matten op te rollen.

Zoo gezeid, zoo gedaan, en de vrienden voelden zich op hun duizend gemakken. Ze begonnen te eten en, als alles op was en ze niet meer wisten wat doen en op elkaar zaten te kijken, vroeg de mandenmaker:

- Maar hoe gaan we hier onzen tijd doorbrengen?

- En wat gaan we in onzen bek steken? vroeg de zeeldraaier. Er is hier gaar niets te verhapzakken en onze voorraad zal niet lang meer duren.

Jan Pikkedang had het weeral gevonden.

- Weet ge wat, zegde hij, daar in het bosch moet almachtig veel wild zitten en hier hangen drie kruisbogen en pijlen aan den muur. Twee van ons zullen dagelijks op jacht gaan, terwijl de derde in de keuken het eten zal gereedmaken. Als 't gereed is, moet er met de bel geluid worden, opdat zij, die in het bosch zijn, zouden weten dat het tijd is om te binnenbassen. En als er verraad is, dan moet er ook gebeld worden.

't Voorstel werd aangenomen en onmiddellijk werd er strooikentrek gedaan om te weten wie er het eerst blijven zou. 't Lot viel op den mandenmaker en de twee andere kameraden trokken al zingend 't woud in.

- Vergeet maar niet te bellen, riepen ze nog van verre.

- Daar moogt ge gerust op zijn, was het antwoord van den mandenmaker en, om geen tijd te verliezen, trok hij naar de keuken. Hij sprak den voorraad aan, dien hij in de schapraai had gevonden, en weldra stond er eene goede soep op de kachel te dampen.

- Tok, tok, tok, klonk het toen op de buitendeur en, vooraleer de mandenmaker een antwoord had kunnen geven, strompelde er een oud manneken binnen. Zijn mager lijfken waggelde en bibberde en zijn perkamenten gelaat vol rimpelkens was met een grijzen baard afgezet.

- Meneerken lief, geef mij toch een telloorken van

In 't midden vonden zij een oud kasteel staan.

dat lekker soepken, kermde het manneken, ik heb toch zoo'n honger.

De mandenmaker kon niet neen zeggen. Hij schepte een volle telloor soep en plaatste ze voor den ouden sukkelaar op tafel. 't Ventje nam een lepel. Hoe het ook poogde, het kon zijn soep maar niet tot in zijn mond brengen. Eensklaps viel de lepel uit zijn bevende handen en rinkelde op den grond.

- Och, meneer ken lief, raap nu toch mijn lepel eens op, ik kan mij niet bukken, jammerde het ventje.

De mandenmaker kon weer niet weigeren, maar hij had zich nog maar amper gebukt of het oud manneken vloog hem als een kat op het lijf en rammelde hem zoo deerlijk af, dat hij, bont en blauw geslagen, zonder kennis op den grond bleef liggen. Al dien tijd jaagden Jan en de zeeldraaier maar voort. Zij hadden al veel wild geschoten en trokken verder het bosch in, zonder er op te letten dat het laat werd. Ten lange laatste begon de honger hen te kwellen en toen eerst zagen zij dat de zon een heel end aan 't dalen was.

- 't Zit hem verkeerd met den mandenmaker, zei Jan. 't Is al lang na etenstijd en we hebben de bel niet gehoord. Laat ons gauw naar huis teenen om te zien wat er gaande is.

En lang moesten ze nog gaan eer ze thuis geraakten, maar eindelijk toch kwamen zij aan het kasteel terug. Spoedig haastten zij zich binnen en daar vonden zij den mandenmaker in onmacht liggen. Zijn kleeren waren gescheurd en heel zijn lijf was met wonden overdekt. Jan en zijn kameraad deden wat ze konden om den mandenmaker te helpen, zoodat hij eindelijk tot zichzelven kwam.

- Wat is er allemaal met u gebeurd? vroeg Jan.

Maar de mandenmaker, die zich vluggelings bedacht had en beschaamd was zoo te zijn toegetakeld geweest,

en nogal door een oud ventje, wou niets bekennen van wat er met hem geschied was.

- Wel, ik kan zelf niet zeggen hoe het aangekomen is! Terwijl ik het eten aan 't gereedmaken was, viel ik ineens van mezelven en meer weet ik niet.

- 't Is vreemd, zei Jan, maar verder dacht hij niet meer aan 't gebeurde en alles ging weer zijn gewonen gang. Toen de eetvoorraad weer op was, moest er natuurlijk opnieuw op jacht gegaan worden. Ditmaal kwam de zeeldraaier aan de beurt om de huiswacht te houden en het middagmaal te bereiden. En alvorens te vertrekken drukte Jan hem eens goed op het hart dat hij niet mocht vergeten met de bel te luiden, zoodra het etenstijd werd.

- Daar kunt ge op rekenen, zei de zeeldraaier plechtig.

- We zullen zien, dacht de mandenmaker, die er meer van wist.

En waarlijk, het was rapper gezegd dan gedaan, want niet zoodra stond de soep in vollen kook of er werd weer op de deur geklopt. Het oud ventje kwam weer binnengesukkeld en vroeg weer een telloorken soep, evenals aan den mandenmaker. En daarop, juist gelijk de eerste maal, liet het zijn lepel vallen en begon het te jeremiaden over zijn hoogen ouderdom en de stramheid in zijn leden, die hem het bukken beletten. Uit medelijden wilde de zeeldraaier den lepel oprapen, maar niet zoodra had hij zich gebukt, of 't manneken ging er op los en sloeg en sloeg dat hooren en zien er bij vergingen en de zeeldraaier als levenloos op den grond bleef liggen.

En weer ging ditmaal het middaguur voorbij zonder dat Jan Pikkedang en de mandenmaker in het bosch door de bel verwittigd werden. Dat maakte hen erg ongerust, den mandenmaker wel het meest van al,

want die wist van wanten. Beiden liepen ze naar het kasteel terug, zoo zeer hun beenen geven konden. En zij vonden den zeeldraaier half dood en gansch bebloed ten gronde liggen, juist gelijk men eenige dagen te voren den mandenmaker had gevonden. Men deed wat men kon om den sukkelaar zoo gauw mogelijk op de been te helpen. Toen men daarin gelukt was, begon men hem te ondervragen om te weten wat er eigenlijk gebeurd was.

Evenals de mandenmaker wilde hij niets bekennen. Op al de vragen, die men hem stelde, luidde het antwoord:

- Ik weet het niet wat er gebeurd is. Ik ben onpasselijk geworden en van mijnen sus gedraaid.

- Als dat waarlijk zoo is, dan zijt ge allebei geenen knop waard, antwoordde Jan Pikkedang. Met zulke mannen, waar geen pit in zit, kan ik niet over de baan. Nu, aanstaanden keer is het mijne beurt om te blijven en luiden zal ik, als het etenstijd is, hoort gij het, voddeventen, luiden zal ik, of de duivel houdt de kaars.

Weer brak de dag aan waarop men op jacht moest trekken. En toen de mandenmaker en de zeeldraaier er op uit waren getrokken, lei Jan Pikkedang, eerst en vooral, zijn stok nevens zich op tafel en naarstig begon hij zijn werk. Niet zoodra was de soep in gereedheid, of er liet zich weer een getok op de deur hooren en zonder meer strompelde het oud ventje binnen. Het begon onmiddellijk te weenen en te jammeren en zoo bemachtigde het ook zijn telloorken soep van Jan. Wantrouwend was het kereltje evenwel, want onrustig keken zijn oogjes rond en zij gingen van Jan naar den stok en van den stok naar Jan. Weer liet het zijn lepel vallen en begon dan zoo deerlijk te kermen en te klagen, zoo gelijk het nog nooit gekermd en geklaagd had, alleen om Jan maar vertrouwen in te boezemen en hem te bewegen zijn lepel op te rapen.

- Och heer, help mij toch, gij zijt zoo braaf en hebt me reeds een telloorken soep geschonken; gij zult thans niet nalaten ook mijn lepel op te rapen, want bukken kan ik mij niet. Ik ben heelemaal stijf van den ouderdom.

- Als ge uwen lepel wilt hebben, raap hem dan zelf op, zei Jan.

Het oud ventje begreep dat bidden noch smeeken hier zou helpen en kreunend en krochend raapte het den lepel op; onderduims loerde het evenwel naar Jan en zocht een goede gelegenheid om hem te overvallen. En medeenen, juist toen Jan zich naar het fornuis keerde, dacht het de kans klaar en sprong toe. Maar Jan Pikkedang was ook geen ijs van eenen nacht, en achterdochtig geworden door de vreemde handelwijze van het ventje, had hij een oog in 't zeil gehouden, zoodat hij het, bij zijn eerste beweging, bij den schabbernak greep en met den ijzeren stok aframmelde, dat het om pen en inkt begon te schreeuwen. Ten slotte bond bij het ventje met de twee ooren stevig aan de deurklink.

Jan Pikkedang wreef zich vergenoegd de handen en, op zijn duizend gemakken, begon hij dan de bel te luiden.

De twee makkers in het bosch hadden ondertusschen, al jagende, hun wederzijdsche avonturen verteld.

Zij waren verzekerd dat Jan Pikkedang hetzelfde lot als zij zou ondergaan hebben en op voorhand hadden zij er reeds plezier in. Hun verwondering was dan ook groot, toen zij daar de bel hoorden klinken. Lijk een pijl uit een boog vlogen zij naar het kasteel. Van verre zagen zij reeds Jan Pikkedang op den drempel staan.

- Zijde daar, felle Jannen, riep deze hun toe. Nu ken ik de oorzaak van uw ziekte, zulle. Maar komt eens binnen en ik zal u eens iets laten zien, iets dat ge

nog wel herkennen zult. Nieuwsgierig werd Jan opgevolgd, maar aan de deurklink hingen nog alleen een paar menschenooren te bengelen. Talrijke bloedvlekken op den grond wezen aan langs waar het ventje was weggevlucht.

- Bij God, kreet Jan, nu heeft die schelm zich nog los kunnen wringen, maar dat is niets, ik zal hem achterhalen, al ware hij in de hel gevlucht. Maar dat is werk voor straks. Eerst aan tafel, want ik heb een reuzenhonger.

En zij begonnen te eten en Jan Pikkedang dreef den spot met zijn twee makkers, die zich zoo deerlijk door zulk nietig ventje hadden laten toetakelen. Eens het eten binnengespeeld, rustte of duurde hij niet meer. Hij moest onmiddellijk weten waar dat oud rakkertje verdoken zat.

- Voor mij is het niet, zegde hij, ik ben niet verveerd van zoo'n ‘krawaat’, 't is voor u dat ik het doe. Als ik hem niet achterhaal komt hij u een of anderen morgen nog eens dezelfde poets bakken.

Jan Pikkedang volgde de bloedvlekken op den grond. Van uit de keuken leidden zij tot een verwilderden hoek op het uiteinde van den tuin. Daar, aan een diepen, gemetselden bornput, hielden de bloeddruppels op. Men kon het nagaan dat het oud ventje langs daar was verdwenen.

- Daar moeten wij in, zei Jan; daar zullen wij het geheim ontdekken.

- Goed en wel, maar hoe? vroegen zijn twee kameraden.

- Dat zult ge zien. Maar eerst en vooral is voor u beiden het oogenblik gekomen om te bewijzen dat ge goede ambachtslieden zijt. Gij moet een stevige mand maken, zei hij tot den mandenmaker en gij een sterk touw, vervolgde hij tot den zeeldraaier. Zoodra ge daarmee klaar zijt zult ge wat meer vernemen.

De mannen togen aan 't werk. Ook Jan Pikkedang bleef niet werkeloos. Hij rukte een dikken boom uit den grond en wierp hem over de opening van den put. Zoodra de mandenmaker en de touwslager klaar waren, werd de mand geprobeerd en men liet ze langs den boom, die voor windas dienen moest, den put in. Tot zijn groote verbazing zag Jan dat er veel te weinig touw was, zoodat de put verschrikkelijk diep moest zijn. De touwslager moest onverwijld terug aan 't werk. Hij maakte nu een koord, die driemaal langer was dan de eerste.

- Nu is ze zoo lang dat ge er mee naar het middelpunt der aarde kunt afdalen, zei de zeeldraaier.

Jan Pikkedang wierp daarop de mand over den boom, zoodat zij in de diepte kon neergelaten worden. En het lot moest beslissen wie het eerst beneden moest.

De mandenmaker was er aan.

- Hier, zei Jan, neem voor alle gevallen voor, deze bel mede. Zoodra wij het geschel hooren, trekken wij u terug op, want dan scheelt er iets.

De mand werd neergelaten, maar de koord was nog niet tot de helft afgerold of er werd al gebeld. Onmiddellijk werd de mandenmaker opgetrokken.

- Hewel, wat is er?

- 't Is daar beneden zoo donker, zoo donker, dat ik vóór mijn oogen niets meer zien kan, stotterde de mandenmaker.

- Flauwe bangerik, zei Jan. Nu is het uwe beurt, vervolgde hij tot den zeeldraaier.

Maar deze geraakte ook niet tot beneden. De mand was maar pas aan 't dalen of er werd reeds gebeld dat hooren en zien er van vergingen.

- Ja, ja, ik ben verveerd, zei de zeeldraaier beteuterd, toen hij opgetrokken was.

- Er zal dan niets anders opzitten dan zelf naar beneden te gaan, zei Jan, en sprong in de mand.

- Laat maar dalen, zoo diep het gaat. De bel moogt ge zelf bijhouden, die heb ik niet noodig. Als ik mijn stok maar bij heb, zal het wel gaan.

En de mand ging den dieperik in. Heel de koord ging er aan. Toen de mand daar beneden op den grond stond, waagde Jan Pikkedang een oogsken over den rand. Hij zag niets dan een lange gang en sprong moedig uit de mand. Hij ging heel ver de gang door tot hij aan een kamertje kwam. Zonder zich lang te bezinnen, wierp hij de deur open en ontwaarde er het oud manneken, dat kreunend en weenend bij het haardvuur zat. Zoodra het Jan ontwaarde, begon het te sidderen en te beven en om vergiffenis te vragen.

- Vrees maar niets, zei Jan, ge hebt reeds uw straf gekregen.

Nu bemerkte Jan Pikkedang dat er drie deuren in de kamer uitkwamen, en daar hem zulks verdacht voorkwam, hernam hij met klem:

- Ge gaat me onmiddellijk zeggen, wie of wat er zich achter die deuren verschuilt.

- Ik weet het niet, stotterde het manneken.

- Geen leugens, hoor, of ge maakt voor de tweede maal kennis met mijn stok, wedervoer Jan.

- 'k Mag het niet zeggen of ik ben een manneken voor het pierenland.

- Gauw, huilde de verbolgen Jan verveerlijk, en hij zwaaide met zijnen ijzeren knuppel door de lucht.

- Och meneerken toch, doet mij geen pijn meer. Ik zal het u zeggen. In elk van de drie kamers zit een koningsdochter gevangen. Ze worden alle drie bewaakt door een draak met zeven koppen. Treed niet binnen of uw laatste uur is geslagen. De draak vliegt gestadig aan langs de open vensters, van de eene ka-

mer naar de andere, opdat zijn gevangen prinsessen niet zouden ontsnappen.

- Ik zal die koningsdochters verlossen, zei Jan en, zonder meer, opende hij de eerste deur. Een overschoon meisje, blond gelijk het koren op het veld, lag op een bed te rusten. Zij was gansch in witte zijde gekleed. Zij kon haar oogen niet gelooven daar een mensch te zien.

- Vlucht, vlucht, rampzalige, die het waagt hier binnen te treden. Ik ben een koningsdochter en lig in de macht van een draak met zeven koppen. Als die u ziet, zijt ge een verloren man.

- 't En doet, zei Jan, ik zal u verlossen.

Maar daar hoorde Jan een oorverdoovend lawaai en verborg zich zoo snel mogelijk achter de openstaande deur, den ijzeren stok in de vuist. En het lawaai werd geweldiger en dan zag Jan het monster met de zeven koppen door het openstaande venster binnenvliegen en recht op hem afkomen. 't Was of het bloed hem in de aderen bleef stilstaan. En nog meer verschrikte hij toen die walgelijke massa, waarvan de zeven koppen hun muilen opensperden en als het ware echte vlammen uitbraakten, tot den aanval overging. Jan Pikkedang bleef moedig staan. Niet zoodra was de draak in zijn bereik of, met een enkelen slag van zijn ijzeren stok, sloeg hij hem drie koppen af. Gillend en sissend van de pijn vloog het monster het venster uit.

- Mijn redder, mijn redder, hoe zal ik u ooit mijn dankbaarheid kunnen betuigen? Hier schenk ik u, als blijk van erkentelijkheid, mijn zijden zakdoek, waarin mijn naam met gouden letters geborduurd staat.

- Wat ik deed is nog geen dank waard, zei Jan Pikkedang. Maak maar dat ge hier wegkomt. Begeef u zoo gauw mogelijk naar de opening van deze spelonk;

ik zal er u straks komen vinden. Ondertusschen heb ik hier nog wat anders te doen.

Jan Pikkedang trok daarop de tweede kamer binnen. Hij vond er eene nog schoonere prinses, die insgelijks op haar bed te rusten lag. Zij was gekleed in rose zijde en had lange, bruine haartressen en blauwe oogen. Zij ook, evenals haar zuster, gaf Jan den raad onmiddellijk te vluchten, indien hij niet het slachtoffer wilde worden van den bloeddorstigen draak.

- Laat hem maar komen, zei Jan. Ik heb uw zuster uit zijn klauwen gered en zal u ook wel verlossen.

Zijn woorden waren nog niet koud of de draak kwam met meerder woede op hem toe. Men kon het hem aanzien dat het verlies van drie koppen hem waanzinnig maakte. Het gevecht begon onmiddellijk met schrikkelijke heftigheid, maar duurde niet lang. Jan was er onverwijld bij en, met een enkelen, geweldigen zwaai van zijn stok, sloeg hij opnieuw drie koppen af, zoodat de draak huilend van pijn weer langs het venster wegvloog.

Jan kreeg van deze prinses een gouden ring ten geschenke en, terwijl zij haar eerste geredde zuster ging vervoegen, trad Jan de derde kamer binnen om de laatste prinses te verlossen. Deze was de jongste en schoonste van de drie zusters. Zij was gekleed in goud brokaat en rustte in een slaapstoel van rood fluweel. Haar haar was zwart als git en hing bijna tot op den grond. Zij droeg een gouden kroon op het hoofd.

Jan Pikkedang beefde van ontroering. Hij had echter geen tijd dat goddelijk wezen lang te bewonderen. De draak kwam toegevlogen en, vooraleer de prinses wakker werd, was het gevecht aan gang. De draak brulde van woede en Jan had al zijn tegenwoordigheid van geest noodig om aan den aanval te

weerstaan. Hij weerde zich dapper, zwaaide en sloeg zoo behendig en geweldig met den ijzeren stok, dat hij met den derden slag reeds bij machte was het wangedrocht te vellen.

Nu was ook de laatste prinses gered. Jan Pikkedang was erg vermoeid en veegde zich het zweet van het voorhoofd. De prinses kuste haren redder en gaf hem haar gouden kroon ten geschenke.

Jan Pikkedang bedankte, zooals ge wel begrijpen kunt. Hij had de tranen in de oogen van aangedaanheid, want hij beminde de prinses van het eerste oogenblik dat hij haar gezien had.

- Kom, laat ons gaan, zegde hij, tot ginder waar uwe zusters wachten. Daar zullen mijne kameraden ons allemaal optrekken.

Jan riep naar boven op de kameraden en zegde dat zij onmiddellijk de mand moesten aflaten, want de drie prinsessen waren er op uit zoo gauw mogelijk de schoone wereld weer te zien.

De mand kwam in een ommezien naar beneden en de eerste prinses nam er plaats in.

- Ophalen! riep Jan.

En dat geschiedde. Toen de twee mannen daarboven de prinses uit de mand zagen stappen, vielen zij bijna om van verwondering. Maar daarop gingen zij aan 't slag, want zij wilden nu weten aan wien die schoone engel toebehooren zou.

- Maakt toch zooveel beslag niet, riep de prinses, zorgt eerst en vooral voor mijne twee zusters, die beneden in den put nog te wachten staan.

En de mannen gingen dan terug naar den put en lieten de mand neer en zoo haalden zij de twee andere prinsessen boven. En de eene prinses was al schooner dan de andere.

De prinsessen waren toch zoo blij dat ze weer in de

vrije wereld stonden en kusten malkander en zongen en dansten van plezier.

Ondertusschen werd de mand nog ne keer naar beneden gelaten, maar toen Jan Pikkedang er wilde instappen, bedacht hij zich.

- Ge kunt nooit weten, peinsde hij, of die kerels daarboven het op mijn leven niet gemunt hebben. Hij lei zijn zwaren, ijzeren stok alleen in de mand en gaf teeken dat alles klaar was.

En ze trokken daarboven, maar als de mand nog niet halverwege was viel ze terug met nen zwaren pardaf.

- Ziede wel, 'k ware morsdood geweest!

En de kameraden daarboven twijfelden er niet aan of Jan Pikkedang was er aan en ze togen er met de drie prinsessen van door. En zij bedreigden bovendien de drie ongelukkige koningsdochters met den dood, voor het geval dat een hunner het ooit zou uitbrengen dat zij beiden hunne echte redders niet waren en hen niet als zoodanig aan hun vader zouden voorstellen. Tegen wil en dank moesten zij daarin toestemmen. En toen trokken zij, zonder zich verder om het lot van Jan Pikkedang te bekreunen, naar het hof van den Koning. Deze was zeer verheugd zijne dochters weer te zien. Hij gaf een groot feest ter eere van hunne redders. En de Koning deed nog meer: hij gaf hen zijn twee jongste dochters ten huwelijk, een aan den mandenmaker en een aan den touwslager en legde dan nog de belofte af dat zij eens zijn troonopvolgers zouden worden. Ondertusschen weende Jan, daar beneden in den put, van verdriet en vermoeienis te gelijk. Het duurde echter niet lang of hij verwon zich weer, sprong recht en dacht bij zichzelven:

- Ik heb zoo dikwijls in mijn leven al voor ander vuur gestaan en zal er mij ditmaal ook wel doorwer-

ken. Hij begaf zich regelrecht naar de kamer, waar hij het oud ventje bij den haard gevonden had.

- Manneken, kom eens hier, zei Jan. Er moet wel een middel zijn om uit deze spelonk te geraken en dat middel moet ge mij aan de hand doen. Als g'het niet doet, krijgt ge van hetzelfde laken een broek als de draak en ge weet, nietwaar, hoe het met dien vergaan is?

- Ja, zei het manneken, ik zal doen wat ik kan. Ik heb hier nog een arend. Ge moet maar op zijn rug gaan zitten en hij zal dan met u naar boven vliegen.

't Ventje floot en het beest kwam aangevlogen.

Jan Pikkedang nam met zijn ijzeren stok plaats op den rug van den vogel, die onmiddellijk opvloog. Niet zoodra had deze enkele streken gedaan of kwaak... kwaak... kwaak... zei hij en hij zette zijn muil wijd open. Daarop ging het rrr... rrr... rrr... De arend schudde met zijn lijf en bonk! Jan viel met helsch lawijd naar beneden. 't Geluk wou hem evenwel mee, want hij verzeerde zich niet eens. Algauw liep hij terug naar de plaats, waar hij daareven het oud ventje verlaten had, en terwijl hij het met de eene hand bij den schabbernak greep, gaf hij het met zijn ijzeren stok een pandoering.

- 't Is goed voor eenen keer, hoor! En als ge 't nu nogmaals probeeren moest, sla ik u dood als ne pier. Verstaan he?

- Ik zal het niet meer doen, zei het ventje, maar 't is mijne schuld niet. Ik had u vergeten te zeggen dat de arend altijd-aan, wanneer hij kwaak zegt, moet gevoederd worden. Ge moet vleesch meenemen, veel vleesch en het hem dan telkens in den muil stoppen. En als ge er geen meer hebt, dan moet ge maar vleesch uit uw billen snijden en het hem geven. Heel erg is dat

ook niet. Hier zie, is een potteken wonderzalf, ge hebt er maar even uw wonde mee te bestrijken en het vleesch groeit opnieuw bij en alles is genezen.

't Manneken riep den arend opnieuw en Jan Pikkedang haalde een heele vracht rauw vleesch, dat hij met zijn mes uit het lijf van den dooden draak had gesneden.

- Nu zal 't wel gaan, zei hij, en heb ik geen vleesch genoeg dan zal ik 't maar uit mijn hespen snijden.

En de arend vloog met hem naar boven.

- 'Kwaak' en Jan wierp een stuk vleesch in zijnen bek. En 'kwaak' ging het weer en altijd-aan maar 'kwaak' tot, ten slotte, wanneer zij nog enkele vleugelslagen van boven waren, het vleesch op was. Daar de arend opnieuw kwaakte, sneed Jan zonder schroom een stuk uit zijnen bil. Met de wonderzalf, die hij er onmiddellijk aanstreek, groeide alles weer bij, zoodat er niets meer van de wonde te zien was. Nu was hij boven en gered. Hij danste van vreugde. Maar zijn plezier was van korten duur, want zijn twee kameraden waren er van onder getrokken met de drie prinsessen.

Jan Pikkedang voelde zich nu heel ongelukkig en zwoer dat hij de prinses, waarop hij verliefd geworden was, en die nu als een boom in zijne gedachten vergroeid stond, zou weervinden en hij zette zich op reis.

Eerst moest hij door een groot en donker woud en het duurde lange dagen vooraleer hij er door geraakte. Dan kwam hij in een weelderige landstreek, waar hij dagen en dagen lang door vruchtbare landerijen trok. Eindelijk kwam hij in eene groote stad, die de hoofdstad van het land moest wezen. De straten en pleinen waren feestelijk versierd en de menschen wandelden er rond op hun paaschbest.

- Wat is er hier gaande? vroeg Jan aan een voorbijganger.

- Gij zijt zeker nog niet lang in de stad, vriend, zei die man, anders zoudt ge wel weten dat we vandaag feest vieren, omdat de drie dochters van onzen Koning, die gevangen zaten in een onderaardsche spelonk, ergens in een vreemd land, en er bewaakt werden door een draak met zeven koppen, thans weergekeerd zijn. Twee helden hebben hen gered en uit dankbaarheid heeft de Koning hun twee zijner dochters, de twee jongste, als bruid beloofd. Vandaag wordt het verlovingsfeest gevierd en er zal straks een stoet door de straten trekken; wij allen zijn nu benieuwd de twee redders van onze prinsessen te aanschouwen.

- Ik ook, zei Jan Pikkedang, maar inwendig dacht hij: Wat nu?

En hij vroeg inlichtingen over den weg, dien de bruidstoet volgen zou; en terwijl hij op zijn eentje langs de aangeduide straten liep, kwam hij op het gedacht, daar ergens op den doortocht, een huizeken te huren. En daar zou hij aan het venster staan, en wachten tot den stoet voorbijkwam. Op goed zichtbare wijze zou hij de drie geschenken, die hij eens van de drie prinsessen gekregen had, vóór het venster uitstallen. Zoo dacht hij de aandacht van de koningsdochters op zich te trekken.

En dat geschiedde reeds vóór den stoet uitging, want de drie prinsessen waren op 't gedacht gekomen al eens te gaan zien hoe schoon de straten gepaleerd waren. En aan het huis van Jan Pikkedang verschrikten ze schielijk, wanneer zij er den zijden zakdoek, den gouden ring en de gouden kroon ontwaarden.

- Ziet eens daar, zeiden zij, als uit eenen mond, daar woont nu onze echte redder.

Zij waren aangedaan en hadden tranen in hun

oogen. En zij traden het huisje binnen, zoogezegd om de uitgestalde sieraden te bewonderen. En zoodra zij Jan herkenden vertelden zij hem het lage gedrag van zijn kameraden in wier macht zij zich nu bevonden.

- Dat is niet erg, zei Jan Pikkedang, ik ga, nu ik de ware toedracht van alles weet, met u naar het paleis van den Koning.

En zoo deed hij ook. Jan Pikkedang bracht de heele waarheid uit en wat Jan niet zei, vertelden de prinsessen. De Koning was overblij en gelukkig. Hij omhelsde Jan Pikkedang en zijn geluk was zelfs zóó groot dat hij, op staanden voet, afstand deed van den troon en hem de koningskroon aanbood. Ook werd het huwelijk van Jan onverwijld met de grootste pracht gevierd. Wat den mandenmaker en den touwslager betrof, het volk was zoo kwaad op hen beiden, dat men ze wilde dooden. Jan moest hun het leven redden.

Als Jan Pikkedang, enkele weken later, den troon beklom, werd er nog een grootscher feest gegeven. Heel het land was toen gevlagd en verlicht en iedereen was in den hoogsten hemel: de ouderlingen dansten nog het meest.

Jan Pikkedang, die een brave kerel was, schonk toen vergiffenis aan zijn makkers en verhief ze beiden tot zijn ministers.

- Vrienden in armoe, vrienden in 't geluk, zeide hij.

En zoo leefden zij voortaan in vrede. En zijn zij niet gestorven, dan ben ik zeker dat ze nog leven.

II. Het halfhaantje[aant.]

Er waren eens twee gezusters en die heetten Anne-Mie en Mie-Treeze en ze woonden met hun ouden vader ginder ver, achter de bosschen, uren ver van hier en uren ver van de stad. Toen hun vader stierf en zij de erfenis moesten deelen, schoot er hun beiden maar één haantje over. En daar de deeling toch geschieden moest, deden zij het haantje in twee deelen, zoodat ieder van hen een halfhaantje kreeg.

Anne-Mie, die van goed smullen hield, pakte haar halfhaantje en stak het in den pot en 't smaakte haar toch zóó lekker, dat 't vet haar van de kin dreef.

Mie-Treeze echter was slimmer en zij dacht bij zichzelve:

- Neen, ik zal niet doen gelijk mijn zuster Anne-Mie en dat arm halfhaantje dood doen; ik zal het laten leven en het goed verzorgen, want men kan nooit weten waar een halfhaantje nog goed voor is.

En Mie-Treeze, die deed braaf en wijs, gelijk ge zult zien. Het halfhaantje, dat algauw zag dat het met zijn half gat in de boter gevallen was bij Mie-Treeze, kraaide van plezier van den morgen tot den avond. Voortdurend liep het de velden, de bosschen en de weiden af, of het krabde en zocht rondom het huizeken van zijn meesteres zijn voedsel van alle dagen.

Maar zie, eens gebeurde het dat het halfhaantje daar aan 't scharrelen ging in een vuilnishoop en 't scharrelde altijd maar dieper en dieper, tot het veel en lekkere beetjes vond, waaraan het zijn half buikje goed deed, tot het dik stond als een ton; en toch scharrelde het nog dieper en dieper, om nog meer lekkere dingen te vinden. Zoo meteen haalde het met zijn halven bek

een geldbeurs boven, die met gouden stukken was gevuld.

- Die zal ik gauw brengen aan mijn meesteres Mie-Treeze, zei het halfhaantje en 't kraaide van plezier. Koekeloeren Haan, Koekeloeren Haan!

Maar dat ging niet in een slag. Daar kwam een dief langs den weg voorbijgegaan en die had het direct in de mot waarom het halfhaantje zoo blij gezind aan 't kraaien was.

- Die is van mij, zei de dief en met geweld nam hij de geldbeurs van het halfhaantje af.

- Gij leelijke dief, zei het halfhaantje, nu liegt ge nog op den ‘hoop’ toe. Gij zult mij mijn beurs op staanden voet wedergeven of ik klaag u aan bij den rechter in de stad.

- Kom dan maar mede met mij naar de stad, zei de dief, ik zal u bij den rechter vergezellen; daar kunnen wij samen ons boeksken opendoen.

- Ik ga er heen, maar eerst en vooral moet ik Mie-Treeze verwittigen.

En het halfhaantje ging naar Mie-Treeze en zegde al wat er met hem voorgevallen was en ook dat het nu regelrecht naar de stad ging om het voor 't gerecht te brengen.

Mie-Treeze vond het niet al te wel dat het haantje naar de stad zou gaan. Maar het haantje hield vol. Het zou en het moest! De beurs was van hem, en ze zou hem toekomen, stukken of heel.

- Welaan dan, op Gods genade, zegde Mie-Treeze; men mag nooit tegen den wil van een halfhaantje ingaan. De menschen zien meestal zoover niet als de simpele beesten. En men kan nooit weten... Soms hangt 't geluk boven uw hoofd, als de blauwe lucht...

En het halfhaantje was de baan op, den dief achter-

na. Maar deze was reeds mijlen vooruit. Toch liet het den moed niet in zijn schoenen zinken en het spoedde zich zoo hard het maar kon. Als het lang gegaan had, kwam het een wolf tegen en die vroeg:

- Waar trekt ge toch zoo zeere naar toe, klein halfhaantje?

- Ik zet een dief achterna en moet hem in de stad vóór de mannen van de wet brengen. Als ge mee wilt gaan, dan kunt ge mee.

- Maar ik, met mijn vier pooten, zal dan veel vroeger aankomen dan gij; ja, denk er maar aan, dat gij mij niet eens zult kunnen volgen.

- 't Doet er niets toe, wie eerst aankomt, wacht op den andere aan de poort van de stad en de laatste trakteert.

- Aangenomen, zei de wolf en schoot er vierklauwens van onder. 't Haantje pikkelde maar voort op één poot.

Een weinig verder, kwam het halfhaantje een vos tegen.

- En waarheen met zulken spoed? vroeg deze op zijn beurt.

- Naar de stad, om een proces af te haspelen tegen een dief. Gaat ge mee, dan kunt ge 't doen. Wie eerst aankomt, wacht op den laatste, die er eentje geven moet.

- Aangenomen, zei de vos, en ook hij was er vandoor als een pijl uit een boog.

't Haantje met zijn half lijveken pikkelde maar voort, gewonnen verloren.

En toen, na lang gegaan te hebben, kwam het haantje aan een groot water en dat riep:

- Waarheen toch in zulke vaart?

- Naar de stad, om een dief aan te klagen en het

gestolen goed terug te krijgen. Gij kunt mee als ge wilt. Wie eerst aankomt, wacht op den andere; wie er laatst is, betaalt er eentje.

- Goed, zei het water en trok op!

Nu pas een mijl verder lag het water tegen een berg, waar 't niet over en kon.

- Ha, zijt gij daar, grootspreker, die er al zeker van waart het te winnen. Ge ligt daar nu goed en tenden asem. Als ge nog mee naar de stad wilt, kruip dan maar in mijn achterste; ik zal u wel meevoeren.

En met die woorden zette zich het halfhaantje met zijn achterste in 't water en ‘klok klok, klok klok’ ging het; al het water kroop in het achterste van het halfhaantje, dat er moedig en monter vandoor trok.

En nog een eindje verder ontmoette het halfhaantje een bieënzwerm en de bietjes riepen al van verre:

- Waarheen toch, in zoo'n volle vlucht?

- Naar de stad, om een proces te winnen. Ga maar mede, hoe meer zielen, hoe meer vreugd.

- Wij kunnen zoover niet vliegen, zegden de bieën, anders met veel plezier, want wij zouden de stad zoo gaarne eens van dichtenbij zien.

- Als het zoo is, kruipt dan maar in mijn achterste. Ik zal u ook wel medenemen.

En dapper teende het haantje verder, met het water en de bieën in zijn achterste verborgen.

Maar nu, wanneer het de stad reeds van verre zag en sneller voortrende, vond het, daar langs den weg, den wolf en den vos te slapen liggen. Zij sliepen dat zij ronkten en ze ronkten zoo geweldig alsof heel de wereld aan 't slapen was.

- Wat is me dat? dacht het halfhaantje, en met een wip was het er bij.

- Hoort eens hier, met slapen en ronken is er geen

centje te verdienen. Dat moet ge anders aan boord leggen. Hop, vooruit is de weg.

- We kunnen niet meer, zeiden beiden als uit een mond.

- Als ge dan toch naar de stad meewilt, kruipt dan maar in mijn achterste. 't Zal wel gaan u ook nog mee te nemen. Er zitten daar al meerdere logistgasten.

- Wip, zei de wolf en de vos deed hem achterna.

En nu haastte 't halfhaantje zich buitenmate. Vôôr den avond was het in de stad en ten huize van den dief, die 't bezoek maar niet aangenaam vond. Hij sprak er over met zijn vrouw en die gaf hem den raad het halfhaantje te laten overnachten in den schapenstal. De schapen en de lammeren zouden 't wel doodgestampt hebben vóór het morgenvroeg was. En de dief ging tot het halfhaantje.

- Nu kunnen we toch den rechter niet spreken, zei hij. Het is er veel te laat voor. Kom, ge kunt bij mij avondmalen. Ik zal u logist geven en morgen gaan wij er dan op af.

't Halfhaantje was uiterst tevreden en liet het zich goed smaken.

Maar als 't nacht werd en het in den gegrengelden schapenstal zat, begon het spel. Al de schapen kwamen er op af, stootten het met de horens en wilden het vertrappen.

- Zoo niet, dacht het haantje en 't riep op den wolf, die onmiddellijk uit zijn achterste te voorschijn kwam.

- Wolf, eet maar al op wat er hier aan of omtrent is.

De wolf liet het zich niet gezeggen. In een ommezien waren al de schapen dood en opgevreten.

De dief, wanneer hij 's anderdaags in den stal kwam

en zag wat er gebeurd was, werd bleek van ontsteltenis. Hij liep naar zijn vrouw, om het gebeurde te vertellen.

- 't Is erg, zegde deze, maar wij hebben toch de beurs met het gouden geld. Als we die behouden, is dit verlies maar een half kwaad. Zoek een reden om vandaag nog niet naar den rechter te gaan. Als dat lukt, dan sluiten wij 't haantje op in den kalkoenenstal en die beesten zullen er wel gauw kort spel mee gemaakt hebben.

En zoo deed de dief.

- Mij goed, zei 't halfhaantje, als het voor u niet dringend is om voor den rechter te verschijnen, voor mij ook niet. Ik sta op mijn goed recht en mijn plan zal ik wel trekken.

Zoo gezeid, zoo gedaan. Men sprak niet meer van het gebeurde. 't Halfhaantje at en dronk naar hartelust en als de avond viel werd het in den stal bij de kalkoenen opgesloten. Maar niet zoodra hadden deze het halfhaantje gezien, of 't ging er van pik, pik, pik. ‘Dat ding is niet van ons’, zegden zij.

't Halfhaantje ging van een slechte markt terugkomen. Ja maar, daar dacht het op al wat nog in zijn achterste verborgen zat.

- Vos, er uit, en maak dat allemaal naar de maan!

En zóó geschiedde het. De vos vroeg niet beter en hij smulde zijn buikje rond als een ton.

Wanneer man en vrouw nu den volgenden morgen de verdestrueering van hun kalkoenen zagen, waren zij er het hart van in, maar de vrouw troostte zich het eerst van al, want zij had weer een ander gedacht.

- Laat ons het haantje nog een dag hier houden, zei ze. Dezen nacht steken wij het in den oven en leggen er het vuur aan. Ge zult dan wel zien dat wij het morgen vroeg gebraden vinden.

En daarop ging de man nogmaals tot het halfhaantje en zei:

- 't Valt me nog niet te pas heden naar den rechter te gaan, door de schuld van al het verlies, dat ik kom te lijden. 't Brengt allemaal zooveel last en verdriet mee dat ik u vragen moet de zaak nog een dag uit te stellen.

- Naar uw beliefte, mijn vriend; mij allemaal goed. Ik heb tijd om te wachten. Wie 't goed end vast heeft, vraagt geen spoed.

's Avonds nu zegde de man:

- Haantje, wij gelooven dat ge 't d'eerste nachten niet al te warm zult gehad hebben in den schapenstal en in het kalkoenenhok. Daarom hebben wij wat beters gezocht. Wij zullen u in den oven te slapen leggen; daar zult ge niet om klagen.

Als het nu in den bakoven zat en gewaar werd dat men daaronder aan't stoken was, zoodat het er al heeter en heeter begon te worden, zegde het halfhaantje:

- Water, kom uit mijn achterste en zet het hier allemaal onder.

En het water begon op denzelfden oogenblik te loopen, te loopen en het ging er van klok... klok... klok uit het achterste van 't halfhaantje, tot de oven onder stond; en toen van bruis.... bruis..... bruis..... uit den oven; en 't eerst van al doofde 't vuur uit van sss... sss... sss... en 't water liep maar altijd verder van ruischende ruisch... ruisch... ruisch... heel de doening rond, zoodat men overal tot aan de knieën in het water baadde.

- Wat nu gedaan? zegde de vrouw aan haren man.

- Weet ge wat? zegde deze daarop, ik heb een ander gedacht en den toekomenden nacht zal ik er kort spel mede maken. We zullen het in ons bed laten slapen, heel en al aan het voetenend, en zoodra het

ingezuild is, zullen wij het te gare met ons voeten tegen het bedspon doodtrappen.

- Dat is 't! Dat is 't! moedigde de vrouw aan; ik weet niet, hoe ik daaraan nog niet vroeger heb gedacht!

En den volgenden nacht sliep het halfhaantje bij hen beiden aan het voetenend. Toen zij dachten dat het beesteken was ingeslapen, begonnen ze, zoo hard ze maar konden, met hun voeten te stampen en te duwen. Eerst lachte het halfhaantje met die vieze kuren, maar toen het eindelijk zag dat het gemeend was riep het snel de bieën ter hulp:

- Bieën, komt uit mijn achterste en steekt ze waar ge ze maar steken kunt.

En de bieën waren er bij; ze staken al onder, al boven en te allen kant, in neus en ooren en overal, zoodat de dief en zijn vrouw als vluchtende biezwermen 't huis uitliepen. Toen eindelijk, na veel gekerm en gehuil, de dappere biekens hen met rust lieten, riep de vrouw tot haren man, den gelddief!

- 't Is allemaal uwe schuld! Ge moest die geldbeurs maar teruggegeven hebben. Ziet ge 't dan niet, dat het geen halfhaantje is, maar de duivel in eigen persoon. Geef de beurs terug, zoo gauw het maar kan...

- Op dien raad heb ik eigenlijk gewacht, zei de dief en gaf de beurs met de goudstukken aan het halfhaantje terug.

En 't halfhaantje koekeloerenhaande zoo blij en zoo luid en vertrok terug naar zijn dorp en naar Mie-Treeze, aan wie het de beurs en de goudstukken gaf. Mie-Treeze was overgelukkig en bouwde zich onmiddellijk een huizeken en kocht bovendien allerhande gerief en benoodigdheden. 't Halfhaantje bleef er stillekens en gerust bij en leefde er een leventje

lijk God in Frankrijk, want nog nooit was een halfhaantje zóó verzorgd en vertroeteld geworden.

Het kan wel dat beiden nog leven, maar dan moeten ze zeer oud zijn. En als dat het geval is, gaat er dan maar heen; ze wonen ginder ver, in hef land van Sjikkamakka, waar de apen honing kakken, waar pompen en fonteinen spuwen bieren en spuiten wijnen, en als ge bij Mie-Treeze komt aanbellen, zal ze u wel dit vertelselke vertellen.

III. Van een koning en zijn drie zonen[aant.]

Er was eens een koning die over een groot land regeerde en die koning had drie zonen. Eens toen hij erg ziek te bed lag en meende dat zijn laatste uur weldra zou slaan, riep hij zijne drie zonen aan zijn bedsponde en sprak met gebroken stem:

- Lieve kinderen, ik ben heel oud en ziek en weet dat het met mij niet lang meer duren zal. Het is hoog tijd dat ik mijn laatste maatregelen neem en beslis wie van uw drieën na mijn dood over het land zal regeeren. Ik wil alleen den scepter aan den schranderste van u toe vertrouwen en, mijn hart rechtuit gesproken, ik weet niet wien ik daartoe verkiezen zal. Geen uwer heeft blijken van schranderheid en kloeken zin gegeven. Gij, en met deze woorden richtte de koning zich tot den oudsten zoon, hebt door uw losbandig leven al uw geld verkwist en derwijze hebt gij vele onheilen aangericht. Ik zie niet in hoe ik, tegenover mijn volk, u als opvolger zou kunnen verrechtvaardigen.

- En gij, vervolgde hij tot den tweeden zoon, hoe zou ik u kunnen verkiezen? Gij hebt u aan den drank begeven en gij brengt uw dagen in slemperijen door.

Tot den derden en jongsten zoon zegde hij dat hij nog veel te jong was om tot die hooge waardigheid verheven te worden.

- En toch, voegde hij er onmiddellijk aan toe, een van u gedrieën moet de koningskroon op het hoofd dragen. Ik heb dan ook besloten u alle drie voor eenigen tijd op reis te zenden. Iedereen zal mogen gaan volgens eigen wenschen en goeddunken en wie mij,

bij zijne terugkomst, het schoonste bewijs van betoonde schranderheid zal voor brengen, die zal mijn opvolger zijn.

Daarop vertrokken ze alle drie te paard.

Lang reden zij en zij peinsden aldoor, met tranen in de oogen, aan al wat hun vader hun gezegd had. En zoo kwamen zij aan eene plaats waar de baan zich in drie ver-uiteenloopende wegen splitste. Daar namen zij van elkander afscheid. Elk hunner volgde een der wegen.

Maar, alvorens verder te trekken, spraken zij af dat de eerste die naar huis zou terugkeeren zijn mes zou steken in den boom die in het midden van het kruispunt stond. De tweede zou er het zijne bijsteken en de derde, eindelijk, zou de drie messen terug naar huis brengen.

En toen er maanden en maanden verloopen waren en de oude koning al zwakker en zwakker werd, zoodat hij somwijlen gelooven ging dat hij van zijn leven geen enkele van zijn zoons meer weer zou zien, verscheen, op een vroegen morgen, zijn oudste zoon en deze vertelde hoe hij zijne twee broeders verlaten had, nadat zij overeengekomen waren dat elk hunner, bij zijn terugkomst, zijn mes zou steken in den stam van den boom op den kruisweg. Hij had zulks gedaan en daar er in den boom nog geen mes stak, wist hij dat hij eerst aangekomen was.

- Dat is goed, mijn zoon, antwoordde de koning, vertel mij nu van de schrandere daden die gij bedreven hebt.

En de oudste koningszoon vertelde:

- Toen ik alleen verder was gegaan, doortrok ik vele vreemde landen en groote steden. Niets vond ik echter om mijne schranderheid te bewijzen en moedeloos keerde ik terug naar huis, overtuigd dat het

niet gelukken zou u eenige voldoening te geven. Eindelijk zag ik op den weg een stokoud paartje komen aangesukkeld. Eenige schreden voor mij stond eene bank onder een boom. Ik weet niet wat mij daartoe dreef, maar ik sprong van mijn paard, dat ik langs den weg liet rondgrazen, en klom den boom in. En het toeval wilde nu dat de oudjes zich op de bank onder mij kwamen neerzetten. Mijn hart klopte toen geweldig, want ik had maar een half oog noodig om te zien dat het oud wijveken een tooverheks was. En ik dacht bij mezelven: van hen moet ik iets vernemen waaruit profijt te trekken is. En ik had gelijk ook. Nauwelijks waren ze neergezeten of ze begonnen voorzichtig langs alle kanten uit te kijken, als wilden zij zich verzekeren of zij niets of niemand bemerkten. Men kon uit hun gebaren reeds opmaken dat zij groote geheimen op hunnen lever hadden liggen.

- Ge moet niet bang zijn, Kato, zei de man toen geruststellend, er is niemand anders in de buurt dan een grazend paard en dat zal ons wel niet kunnen afluisteren.

En toen begon Kato de tooverheks, want het was er een gelijk ge zien zult, te vertellen:

- Nu heb ik gemaakt dat al de bewoners van dit land zonder water zitten: geen pomp die nog een lek water geeft. Ik heb ginds in den wilgentronk eene reuzenslang gezet, die iederen morgen het water uit den grond moet opzuigen. Daar niemand de oorzaak van het watergebrek kent is de dood van allen nabij. Al de bewoners van het land moeten sterven!

En daarop stonden de oudjes recht en wandelden al fezelend voort.

- Dat is goed om weten, dacht ik, daalde van den boom, sprong op mijn paard en reed zoo snel als de wind naar het paleis van den koning van dat land.

Daar aangekomen zeide ik aan de dienaars van het hof dat ik onmiddellijk den koning spreken moest, daar ik het middel had gevonden om den waternood te doen ophouden. Zonder verwijl werd ik tot den koning toegelaten.

Met beleefden groet trad ik nader en ik vertelde dat ik, nauwelijks in het land gekomen, vernomen had dat er een waternood heerschte en heel de bevolking onvermijdelijk zou omkomen, indien er geene onmiddellijke hulp werd verschaft. Ik zeide, dat ik de oorzaak van de schaarschheid aan water kende en dan ook bij machte was daaraan te verhelpen. Ik vroeg hulp en bijstand aan den koning, namelijk twintig sterke mannen om mij den eerstkomenden nacht te vergezellen.

En aan deze vraag werd voldaan. Te half twaalf stonden er twintig bonken van mannen gereed en we trokken af, recht naar den slangenboom.

Als we daar aangekomen waren, begonnen we met een groot houtvuur aan te leggen en daarna werd de boom doorgezaagd. Het duurde niet lang of wij hadden er mee gedaan en de slang kwam er uitgekropen. Al de mannen grepen haar te gelijk met groote ijzeren tangen vast en smeten haar in het vuur, waar ze verbrandde en gansch verkoolde. Op hetzelfde oogenblik begonnen de pompen opnieuw water te spuwen. Ik spoedde me terug naar den koning, zoo snel ik kon.

Men had aan het hof reeds vernomen dat de waternood opgehouden had en de koning was met zijne edellieden mij te gemoet gesneld. Hij was zoo blijde dat hij mij herhaaldelijk kuste. Bovendien gaf hij mij een geldelijke belooning van honderd duizend frank. Hij wilde mij op het hof houden, maar ik begeerde zulks niet. Ik had maar één wensch en die was zoo

gauw mogelijk naar hier komen om u op de hoogte te brengen van mijn bedrijf. En nu, vader, wat denkt gij van mij?

- Gij hebt goed gehandeld, mijn zoon, antwoordde de vader. Gij hebt bewijs gegeven van kloeken zin en schranderheid. We zullen nu op de komst van uw twee andere broeders wachten en hunne daden met de uwe meten; dan eerst kan een beslissing vallen.

En de tweede broeder, die enkele dagen later terugkwam, vertelde aan zijn vader dat hij al de omliggende streken doorloopen had zonder iets te zien of te ontdekken waarmede hij bij zijn vader zou kunnen uitpakken of het bewijs leveren van schranderheid, zoodat hij waardig zou wezen eens over het land te regeeren.

Mistroostig begaf ik mij, vertelde hij verder, op de terugreis. Aan den boom gekomen, waar mijn broeders mij hadden vaarwel gezegd, zag ik het mes van mijn oudsten broeder reeds in de schors geplant; zulks maakte mij ongelukkig. En ik ging den weg op dien mijn oudste broeder was opgegaan, in de hoop dat hier wellicht het geluk mij gunstig zou wezen. En toen ik een tijdlang gereden had zag ik twee oudjes op den weg aangestrunkeld komen. Aan het kloppen van mijn hart voelde ik wel dat het oogenblik ging aanbreken om mijne schranderheid te betoonen. Ik liet mijn paard langs den weg grazen en klom op een boom en verschool er mij in de dichte takken.

De twee oudjes kwamen al dichter en dichter en lieten zich van vermoeienis op de bank onder mij neervallen.

- Is er nieuws? vroeg de man.

- Ja, Sus, groot nieuws, zulle, antwoordde de vrouw en terwijl ze die woorden sprak keek ze wantrouwend langs alle kanten rond.

- Ik heb mijn zaak, meende ik.

- Ik moet thans voorzichtig zijn, vervolgde de oude vrouw, want wat ik u gisteren over den waternood in het land verteld heb, moet hier afgeluisterd zijn geweest. Denzelfden nacht nog, heeft men de slang uit den wilgenstronk gezaagd om haar levend te verbranden, zoodat de pompen nu weer volop water geven. Ik zie daar hetzelfde paard van gisteren rondgrazen en geloof zeker dat er zich een mensch in verschuilt. Het beest moet sterven.

Terzelfdertijd haalde het wijveken een groot slachtmes van onder haren voorschoot te voorschijn en stak het tot aan den hecht in de borst van het paard, dat hevig bloedde en stuiptrekkend ten gronde viel.

- Nu ben ik gerust, zei de heks verder, terwijl ze zich terug op de bank neerzette. Ja, ging ze dan voort, nu heb ik wat anders bewerkt. Ik heb de prinses, de eenige dochter van den koning, betooverd. Zij is thans erg ziek. Sterven moet zij tusschen dit en enkele dagen en geen der geneesheeren, die haar verzorgen, kan de oorzaak van hare kwaal vinden. Deze ligt alleen aan eene spinnekop, die ik in haar bed heb geplaatst en die alle nachten, om twaalf uren stipt, haar het bloed uit het hart zuigt.

De oudjes haastten zich weg en daarop sprong ik uit den boom en liep, zoo hard ik maar kon, naar het paleis van den koning van het land. Ik werd onmiddellijk aangemeld, want ik zegde dat ik de ziekte van de prinses kende en dat ik bij machte was hulp te bieden.

En de koning antwoordde dat hij mij zeer dankbaar zou wezen indien ik er in gelukken mocht de prinses, zijne geliefde dochter, te genezen. Hij zou mij, bovendien, eene groote belooning schenken. Gelukte het mij echter niet, dan zou ik ter dood veroordeeld worden, want te veel aftruggelaars en wonderdokters hadden zich reeds met hetzelfde doel aangeboden en zij wa-

ren er alleen in gelukt de prinses nog meer te doen lijden.

- Dat is aangenomen, zei ik tot den koning en ik reikte hem de hand. Ik zal uwe dochter van den dood redden, maar ik vraag u twintig man om mij te helpen en bij te staan van af elf uur dezen nacht. En ook een voorhamer moet ik hebben, een grooten, zwaren voorhamer.

Alles geschiedde zooals ik het wenschte.

Te half twaalf stonden er twintig soldaten op de kamer van de prinses. Ik gaf aan alle mijne bevelen en deed een groot vuur aanleggen; het bed werd opengelegd en de twintig soldaten stonden er rond. Eindelijk, na lang wachten, toen ik reeds begon te wanhopen, liep er een groote spinnekop weg, eene spinnekop zoo groot als twee dikke vuisten.

Hier, hier, riep men verschrikt.

En iedereen keek vol angst naar de groote spinnekop; niemand die er ooit zoo'n groote had gezien; ik greep den voorhamer, zwaaide hem in de hoogte en pang! de spin had geleefd. 's Anderdaags was de koningsdochter genezen.

De koning was zeer tevreden en wilde mij, als redder van zijne dochter, eene groote belooning schenken; ik weigerde echter en vroeg slechts een paard om des te sneller naar mijn vader en mijn koning te kunnen weerkeeren.

Snel als de bliksem reed ik vandaan en aan den boom gekomen, waar ik eens mijn broeders had vaarwel gezegd, zag ik dat mijn jongste broeder nog altijd niet was weergekeerd. Ik stak mijn mes nevens datgene van mijn oudsten broeder in den boomstam en reed in volle vlucht naar u, mijn vader en mijn koning, om u te melden wat ik op mijn reizen had volbracht.

Toen de koning dat alles aanhoord had, sprak hij:

En het toeval wilde nu dat de oudjes zich op de bank onder mij kwamen neerzetten, (bl. 42)

- Gij hebt goed gehandeld, mijn zoon, beter dan uw broeder, want gij hebt geen geld aanvaard voor de goede daad die gij verricht hebt. En dat getuigt van koninklijken aard. Een koning mag nooit aanvaarden; hij moet altijd geven of nemen. Maar toch, een bepaald besluit kan door mij nog niet genomen worden voor wat mijn opvolger betreft, zoolang uw jongste broeder van zijn reis niet is weergekeerd en ik niet weet wat hij heeft volbracht. Wat toeft hij lang in den vreemde! Ik vrees soms dat ik hem tijdens mijn leven niet meer weer zal zien.

Toen de oudste zoon vernam wat de vader aan zijn broeder gezegd had, ontging hem meteen alle hoop ooit koning van het land te worden. Eene groote jaloerschheid beving hem. Woedend verliet hij het kasteel en een heelen achtermiddag doolde hij aan den waterkant.

Wanneer hij terugkeerde kwam hij voorbij den boom waar zijn mes en datgene van zijn broeder geplant zaten en de twee messen trok hij er uit.

- Nu zal mijn jongste broeder niet eens weten dat wij reeds teruggekeerd zijn; zoolang hij dat niet weet zal hij ook niet wederkeeren.

Daarop, want de avond begon te vallen, spoedde hij zich naar het hof terug. Te middernacht kwam hij in het paleis aan en begaf zich, op staanden moment, naar de slaapkamer van zijn vader en doorstak hem het hart met een dolk. Daarna ging hij tot zijn broeder, die insgelijks te slapen lag, en deze onderging hetzelfde lot.

's Anderdaags meldde hij den hovelingen en het volk dat zijn vader en zijn broeder overleden waren, en hij riep zichzelf tot koning uit.

Algemeen was de ontzetting onder de bevolking; iedereen vermoedde wat er gebeurd was, maar nie-

mand dierf een woord over zijn vermoeden spreken om niet hetzelfde lot te ondergaan als de koning.

Ondertusschen doolde de jonge prins maar immer voort, van dorp tot dorp, van stad tot stad, van land tot land. Nergens vond hij een daad te volbrengen, die voor de oogen van de menschen zijne schranderheid in het licht zou stellen.

Hij begon mistroostig te worden. Met elken dag zonk hem meer en meer de moed in de schoenen en, ten slotte, besloot hij maar op zijne stappen weer te keeren.

Op een morgen stond hij aan den kruisweg waar hij, lange maanden geleden, van zijn twee broeders had afscheid genomen. Groot was zijne verwondering toen hij vaststelde dat er geen enkel mes in den boom stak, zoodat hij met recht veronderstellen mocht dat geen van zijn twee broeders was weergekeerd. En dat monterde hem even op, zoodat hij besloot terug in de wijde wereld op avontuur te gaan ronddwalen.

Maar ditmaal zou hij eene andere baan nemen. Moe van 't vele rijden sprong hij van zijn paard en te voet wandelde hij een andere baan op, terwijl zijn paard hem volgde als een trouwe hond. En schielijk, gelijk hij voortwandelde, zag hij een weinig verder een oud paartje onder een boom zitten. Het vrouwtje leek oud en vreemd en leelijk en zijn hart begon van bangheid geweldig in zijn borst te kloppen. Daaraan herkende hij dat het eene tooverkol was. En zoo gelijk die gedachte in hem opkwam, sprong de tooverheks woedend met een groot mes op hem toe en zegde dat hij sterven moest, omdat hij haar laatste geheim wilde ontrooven.

Verschrikt sprong de prins terzijde, trok zijn zwaard en maakte, als door God ingegeven, terzelfdertijd een kruis, zoodat de heks daar aan den grond ge-

nageld stond. Zij kon zich niet meer verroeren. Met eenen enkelen slag lag zij dan ook badend in haar bloed.

Zoodra het oud ventje, dat de tooverheks vergezelde, een kruis had zien maken, was het spoorloos verdwenen. De heks voelde nu dat zij sterven ging en sprak:

- O, prins, heb toch medelijden met mij. Ik ben eene tooveres, ik weet het, ik heb mijne ziel aan den duivel verkocht. Wanneer ik nu sterf, komt hij mij halen en ik moet hem dan volgen en eeuwigdurig zal ik dan branden voor mijn zonden. Over enkele dagen had ik hem reeds naar de hel moeten volgen, maar op mijn gesmeek en gebid heeft hij me nog een uitstel gegeven, op voorwaarde dat ik de drie dingen die hij mij ter hand stelde zou gebruiken om meer onheil onder de menschen te stichten. En die drie dingen waren: eene slang om het water uit den grond te zuigen, eene spinnekop die onvermijdelijk den dood brengt aan al wie in hare nabijheid slaapt en, eindelijk, een tafeltje rek u, tafeltje dek u, dat aan iedereen die het bezit eten en drinken in overhoop zou bezorgen. Uw twee broeders hebben mij de slang en de spinnekop ontnomen. En toen ik u daareven zag aankomen begreep ik dat gij kwaamt om mij het tafeltje te ontrooven. 't Gevecht heeft over ons beslist. Ik moet sterven en schenk u het ‘tafeltje rek u, tafeltje dek u’. Het is een klein en nietig tuig, dat ge ongezien in den zak kunt medenemen en 't zal u zoodoende vele diensten bewijzen, wanneer ge er niet, zooals ik, het kwade mee betrachten moet. Ge hebt maar even te zeggen: ‘Tafeltje rek u, tafeltje dek u met spijs en drank’ om het onmiddellijk te zien vergrooten en gedekt te zien staan met allerlei kostelijke spijzen en lekkernijen. Maar ik geef u dat niet voor niet; gij moet er mij een gunst voor betuigen. Wanneer gij ziet dat mijn

krachten mij gaan begeven, leg dan mijne armen gekruist op mijn borst en gij zult mijn ziel en lijf redden. Als ge me daarna verlaten zult, spoed u dan terug naar huis langs den kant vanwaar gij gekomen zijt, gaat maar rechtdoor zonder omzien. En, ten slotte, nu ik voel dat mijn uur nadert, zeg mij woord voor woord den vaderons voor, dien ik, tijdens mijn zondig leven, heel en al heb verleerd.

De prins deed al wat hem gevraagd werd. Moeilijk brabbelde de heks den vaderons na en zoodra het amen door haar keel was begon zij den doodsnik te krijgen.

Toen ze haar laatsten adem kwijt was lei hij haar armen in kruis op de borst en reed zonder meer den kant uit dien de stervende heks had aangewezen. Lang reed hij en telkens hij door honger of dorst werd geplaagd, stapte hij van zijn paard en zegde: ‘Tafeltje rek u, tafeltje dek u met spijzen en drank’.

En het kleine tafeltje kwam uit zijn zak te voorschijn, rekte zich uit en stond daar op een oogwenk klaar, gedekt met fijne gerechten en dranken, waaraan hij dan zijn buikje zoo'n deugd deed dat het in eene open koets reed. En ook zijn paard vergat hij bij deze gelegenheid nooit. 't Was voor dat goede beest ook telkens kermis van lek-mijn-lipken.

En altijd reed hij maar verder.

Den eersten dag kwam hij een ouden wildstrooper tegen, die hem vroeg of hij een eindje mee mocht rijden. De prins plaatste den man van achter op zijn paard en als zij zoo getweeën lang gereden hadden, vroeg de man eens even te mogen afstijgen daar hij honger begon te krijgen.

- Als het niets anders is, zei de prins, ik kan u dat onverwijld bezorgen.

- 't Is niet noodig, zei de pensjager, ik ga dat haasje pakken dat ginder ver door het bosch loopt.

- Maar gij zijt zoo oud en kunt nauwelijks gaan, hoe zoudt gij in godsnaam achter een haas kunnen zitten.

- Niets is mij gemakkelijker! Ik heb hier iets in mijnen zak dat ik daartoe wel bezigen kan.

En hij haalde een lijnwaden zakje te voorschijn.

- Dit zakje, ging hij toen voort, kan grooter en kleiner worden naar de omstandigheden, daar het wordt beheerscht door een geest die Kluppel heet en op mijn bevel vangt wat ik wil... 'Kluppel, sla den haas in den zak', riep hij vervolgens en zoo gauw waren die woorden niet uitgesproken of de haas zat gevangen.

- Goed, antwoordde de prins, maar ik heb wat beters en hij haalde zijn tafeltje te voorschijn en riep: 'Tafeltje rek u, tafeltje dek u'.

En het tafeltje vergrootte, rekte zich uit en stond daar zwaar beladen met lekkere spijzen en fijne wijnen en zij aten dat hun buik met nen teut stond.

De pensjager ging nu een anderen weg uit.

De prins evenwel dacht aan Kluppel en wou dat zakje bemachtigen.

- Zeg eens, man, zeide hij, wilt gij uwen Kluppel niet verwisselen tegen mijn tafeltje rek u, tafeltje dek u?

- Wel ja, zeide de man, ik heb ik het ook al gedacht, het zal mij beter te pas komen dan de kluppel.

De ruiling geschiedde en de twee mannen vervorderden hunnen weg.

Als de prins een paar honderd meters gereden had, zegde hij tot zichzelven:

- Ik moet het tafeltje rek u, tafeltje dek u terug hebben.

Hij haalde daarop zijnen Kluppel te voorschijn en riep:

- Kluppel, sla de tafel in den zak.

En zoo geschiedde het. De prins had zijn tafeltje terug en behield Kluppel bovendien. Gelukkig reed hij voort.

's Anderdaags haalde hij, langs den weg, een herder in waarmede hij onmiddellijk in gesprek geraakte. En daar de prins grooten dorst kreeg, vroeg hij aan den herder of hij ook geen pintje zou meepakken.

- 'k Geloof het wel, zei deze, maar hoe daaraan geraakt? We staan hier midden in 't gebosch, ver van dorpen en huizen.

- Dat geneert niet, zei de prins. Ik heb hier iets waarmede ik mij behelpen kan. En hij haalde het tafeltje te voorschijn en riep: ‘Tafeltje rek u, tafeltje dek u met frisschen drank’.

En het tafeltje zorgde voor het noodige en zij dronken dat het een aard was, want de drank was koel en frisch.

De herder ging toen aan 't vertellen dat hij ook iets aardigs op zak had.

- 't Is maar een stokje, zei hij, maar men heeft het maar voor zich op den grond te gooien en te zeggen hoeveel soldaten men begeert om ze onmiddellijk aan zijnen dienst te hebben.

En hij voegde de daad bij het woord en in een omzien stond er voor hem een leger van honderdduizend soldaten, allen geleersd en gespoord. Maar daar hij ze niet bezigen kon deed hij ze onverwijld verdwijnen en stak het stokje weer op zak.

En de prins prakkezeerde hoe en op welke manier hij het stokje van den herder in bezit zou krijgen.

- Zoudt ge niet denken, zei hij tot den herder, dat u dit tafelken beter van pas zou zijn dan 't stokje?

En de herder knikte van ja en zeide dat hij zulks ook al gedacht had.

En ze ruilden. De herder trok blij met zijn tafeltje weg en de prins sprong te paard. En hij had nog maar een paar honderd schreden gereden of hij wierp het stokje ten gronde, riep een kompanie soldaten op en bevool hen den herder achterna te zetten en zóó gauw mogelijk hem het tafeltje rek u, tafeltje dek u weer te bezorgen.

De soldaten liepen zoo hard ze maar konden en hadden spoedig den herder ingehaald. De herder bad en permetteerde opdat zij hem het tafeltje niet zouden ontnemen. Hij deed zelfs een beroep op zijn vroegere meesterschap over hen. Maar niets hielp. De soldaten zeiden dat ze maar één meester kenden en dat het de eigenaar van het wonderstokje was en dat zij aan dien alleen en uitsluitend te gehoorzamen hadden. Op een ommezien waren ze dan ook met het tafeltje terug en zij verdwenen allen te gelijk in het stokje, dat de prins zorgvuldig wegstak, om dan verder te rijden.

Nu reed hij weer een dag en een nacht en, toen de morgen kwam, zag hij, langs zijnen weg, een man staan die een hoed in de hand hield. Hij dacht eerst dat het een bedelaar was, maar dat kon niet, daarvoor scheen hij te goed gekleed.

Hij besloot dan maar den kerel aan te spreken en vernam dat het een huizenbouwer was die daar te wachten stond op heeren die een kasteel wilden hebben.

- Uit dit hoedeken kan ik huizen en kasteelen tooveren, zei de man. Ik hoef maar het hoedeken in de lucht te werpen en te roepen huis of kasteel, naar gelang men begeert. Hoe hooger ik werp hoe rijker, schooner en grooter het kasteel wordt.

En om zijn kunst te laten bewonderen tooverde de man een groot kasteel.

De prins dacht hem dat hoedje te ontfutselen en op den man af vroeg hij aan den vreemdeling of hij dat tooverhoedje verkoopen wou, ofwel verwisselen tegen een tafeltje rek u, tafeltje dek u, dat hem, te allen tijde, lekkere spijzen en fijne wijnen zou bezorgen. Maar de vreemdeling wilde van het voorstel niet weten Hij bleef wachten, zeide hij, op de twee heeren die hem schatten hadden beloofd.

- Dan zal ik maar niet langer aandringen, dacht de prins en haalde zijnen Knuppel te voorschijn: ‘Knuppel sla den hoed in den zak’, zei hij en het gebeurde alzoo.

En niet zoodra was het gewenschte in zijn bezit of hij sprong te paard en reed vandaan zoo snel hij maar kon.

Lang reed hij weer, zoolang dat hij de torens van het paleis van zijn vader reeds in de verte zag opschemeren. Daar, langs den weg, zag hij nog een man die een viool onder den arm droeg. Dat scheen hem vreemd en hij wilde er het zijne van weten. Hij steeg van zijn paard, ging tot den man en vroeg wat hij hier deed met die viool onder den arm.

- Ik ben maar een arme sukkelaar, zei de man, en heb als eenigen rijkdom in de wereld eene viool waarmede ik de dooden kan oproepen.

- Daar moet ik meer over weten, dacht de prins, haalde zijn tafeltje dek u te voorschijn en riep: ‘Tafeltje rek u, tafeltje dek u met lekkere spijzen en dranken’.

Als de man met de viool zag wat er daar voor hem op tafel stond van lekkere dingen, waterbekte hij. En toen de prins hem uitnoodigde mee te eten, liet hij zich niet wachten. En hij ook begeerde het ta-

feltje en zou er voor gegeven hebben al wat hij bezat, ja zelfs de viool om de dooden op te roepen. En hij zei zulks aan den prins. Deze vroeg niet beter en de ruiling geschiedde en beiden gingen hun weg.

Maar niet zoodra zat de prins weer te paard of hij dacht:

- Ginder aan den omdraai houd ik stil en dan zal mijn tafeltje terug komen.

En op de aangeduide plaats sprong hij van zijn paard, wierp zijn tooverstokje op den grond en riep:

- Gauw een regiment soldaten, om mijn tafeltje dek u weer te halen.

En het tafeltje werd weergebracht. Nu bezat hij een tafeltje dek u, een Knuppel in den zak, een wonderstokje, een tooverhoed en een viool om de dooden op te roepen.

- Als mijn vader me nu niet schrander heet, weet ik er niets meer van, dacht hij.

Sneller reed hij voort, recht naar het paleis van zijn vader. Aan den kruisweg gekomen steeg hij even af, om te zien of zijn broeders reeds weergekeerd waren. Geen mes stak in den boom, zoodat hij veronderstelde dat hij de eerste was die zijn vader zou weerzien.

Weer sprong hij te paard en gaf zijn draver de sporen.

Eindelijk kwam hij aan het paleis van zijn vader en daar vernam hij dat deze en ook zijn tweede broeder waren vermoord en dat zijn oudste broeder zichzelven tot koning uitgeroepen had. Hij vermoedde wel wie de moordenaar was en werd woedend van toorn. Hij nam zijn wonderstokje en riep:

- Onmiddellijk een legerschaar soldaten.

En toen die geleersd en gespoord voor hem stonden gelastte hij ze het kasteel te overrompelen en aan de vier hoeken in brand te steken, opdat er niemand ontsnappen zou.

- Dat is één, zei de prins, toen hij zijn bevel volbracht zag.

Maar wanneer het kasteel in volle vlam stond en de vader- en broedermoorder vernam dat het zijn jongste broeder was die hem met een heel leger aanviel, wilde hij gaan vluchten langs een achterpoort van het kasteel.

Maar de jonge prins kreeg het in de mot en riep op den kluppelzak: ‘Kluppel, sla den koningmoordenaar in den zak’, en in minder tijd dat ik het zeggen kan zat zijn broeder in den zak gevangen.

- Dat is twee, zei de prins.

Toen peinsde hij lang over al wat hij reeds had doorgemaakt en wachtte tot het kasteel tot aan den grond in asch lag. Dan nam hij zijn viool en begon er op te spelen. Oogenblikkelijk stonden de dooden uit hun graven op en de eerste dien hij zag was zijn vermoorde vader; de tweede zijn vermoorde broeder. Gedrieën vielen zij in malkanders armen en weenden tranen van vreugde.

- Dat is drie, zei de prins. Nu verder gewerkt tot alles wat eens was, opnieuw is.

Daarop wierp hij zijn tooverhoed je met volle kracht de lucht in, zoodat het heel hoog vloog en op staanden voet verrees er een wonderbaar en groot paleis, zoo hoog en zoo weidsch dat iedereen er verbaasd naar te kijken stond. Er waren er die niet gelooven konden wat hunne oogen zagen en die meenden werkelijk dat ze droomden.

- Dat is vier, zegde hij toen.

De prins ging dan met zijn vader en zijn andere familieleden het groote paleis binnen.

- Tafeltje rek u, tafeltje dek u met al het fijnste en rijkste dat er bestaat, klonk nu het bevel van den prins.

En zulks geschiedde. Het tafeltje werd zóó groot dat het de grootste zaal van het groote paleis innam. En er stonden fijne gerechten en vruchten en lekkere wijnen op en honderden knechten liepen op en af. Allen gingen aan tafel zitten en aten en smulden zoo veel het hun buikje lustte, want nog nooit werd er ter wereld zulk een feest gehouden.

- Dat is nu vijf, besloot de prins.

En de oude koning was zeer aangedaan. Hij omhelsde zijn jongsten zoon en deze moest vervolgens al zijn avonturen vertellen.

Als de oude koning dat alles had gehoord, riep hij:

- Mijn benjamin, van u had ik dat allerminst verwacht. Gij hebt u wijs en schrander getoond en zijt waardig mij als koning op te volgen. Ik roep u hier plechtig tot koning uit.

En de jongste zoon werd koning en hij liet het leven aan zijn oudsten broeder, die nochtans eens zijn vader had vermoord. Alleen vergde de jonge koning dat hij op staanden voet vertrekken zou en nooit meer een voet in zijn eigen land zou zetten.

Als die jonge koning nu niet gestorven is, leeft hij nog en als hij niet afgetreden is, is hij nog altijd koning en hij moet dan wel de oudste koning van de wereld zijn, want wat ik u vertelde is gebeurd, waarachtig en echtig, in den tijd dat de beesten nog spraken.

IV. Van een gevangen koningsdochter die door een weesjongen werd gered[aant.]

Er was eens een weesjongen, die bij een schoenmaker werd grootgebracht. De jongen moest, alle dagen die God verleende, werken zóó hard, zóó hard dat zijn ziel in een karreken reed. En als het al eens gebeurde dat hij schoenen naar huis moest dragen en hij onderwegen met de jongens van zijn jaren spelen bleef, dan was het er bovenarms op. De schoenmaker maakte dan een lawaai van alle duivels en soms gaf hij hem daarbij, nog van den spanriem. Eens, toen hij weer veel slagen had gekregen, nam hij 's nachts zijn bullen te gare en, wip, langs het zoldervensterken was hij weg en de gaten uit.

Daar stond hij nu moedermensch alleen in de wereld met een pakje versleten kleeren... en twee leege armen, voor de rest. Maar hij liet het niet aan zijn hart komen en dacht:

- Ik zal altijd maar recht door gaan, recht door zee is gewonnen.

En hij ging recht door, van dorp tot dorp, van stad tot stad, van land tot land. Hij at als hij eten had en als hij er geen had riemde hij zijn broeksband wat dichter aan; morgen, dacht hij dan, zal het wel beter gaan.

En als hij lang gegaan had kwam hij aan een groote haven, waar juist een schip gereed lag om te vertrekken, naar de landen van overzee.

- Dat is juist mijn ‘affaire’, dacht de weesjongen.

En hij vroeg aan den kapitein of hij mede mocht varen naar de landen van overzee.

- Ja, als ge af en toe de handen uit de mouwen kunt steken om ons wat te helpen als 't noodig is.

Natuurlijk beloofde de weesjongen dat en daarop vaarde hij mee. Hij vond zich uiterst in zijn schik op het schip. Het werk was niet al te zwaar en iedereen, de kapitein zoowel als de manschappen, zagen hem om ter liefst.

Maar na enkele dagen kwam er een schrikkelijk onweer op. Het stormde zoo erg dat de golven van de zee tegen den hemel sloegen. 't Ging er zoo erg toe dat de kapitein en het grootste gedeelte van de matrozen over boord werden gegooid en ten slotte het schip op de rotsen werd geslagen. De weesjongen bad met de gauwte een schietgebedeken en gelukte er in, op het laatste oogenblik, een drijvende ton te grijpen waaraan hij zich kon vasthouden. Zoo zwalpte hij nu lang op 't water rond tot hij 's anderdaags 's morgens op een eiland werd geworpen, waar op 't eerste zicht geen menschen schenen te wonen. Hij doolde naar het binnenland en at blaren en wortels, spinnekoppen en puiten, sprinkhanen en wilde bieën. Na vele dagen gegaan te hebben werd hij door roovers overvallen en meegenomen naar een groot kasteel, dat ver in 't binnenland lag. Daar aangekomen moest hij vóór den kapitein van de roovers verschijnen.

- Wat komt gij hier doen? vroeg hem de kapitein.

- Roover worden, gelijk gij, zei de weesjongen.

- Dat is goed gesproken, zei de kapitein, maar hebt gij reeds gemoord en gebrand?

- 'k Heb meer moorden gedaan dan er haren op mijnen kop staan en meer branden gesticht dan ge 's avonds sterren in de lucht kunt zien.

- Dat is ook al niet slecht geantwoord, vervolgde

de kapitein. Waarlijk gezegd, ge ziet er nogal ne vinnige uit. Ik heb zin in uwen snuit, maar zoo meteen nemen wij u nog niet mee. Ge zult gij nog nen tijd hier op het kasteel moeten blijven en hier kok spelen, tot we overtuigd zijn dat gij een echte broeder zijt.

De weesjongen werd ‘stante pede’ tot kok aangesteld en daar hij bliksems fijn de keuken kende won hij meer en meer de genegenheid van den hoofdman. Van dag tot dag werd hij meer en meer in al de geheimen van de bende ingewijd en kreeg hij al de sleutels van de rooverskrocht, zoodat hij nu overal kon gaan en komen, gelijk hij wilde; alleen den sleutel van een onderaardsch kot kreeg hij nog niet in handen. Maar dat ook duurde niet lang. De weesjongen viel zoo goed mee dat hij heel en al het vertrouwen van den hoofdman en zijn roovers won.

- Zie, zei de rooverskapitein op een morgen, hier ga ik u het laatste geheim van onze bende mededeelen. In de onderaardsche krocht, waarvan ik u thans den sleutel geef, zit een koningsdochter gevangen. Niemand weet wie het is dan ik en gij nu. Gij zult haar alle dagen droog brood en water brengen. Maar nooit moogt ge met haar spreken, dat is u op straf van de dood verboden.

En de weesjongen deed getrouw wat hem was opgelegd geworden. Alle morgenden, op hetzelfde uur, bracht hij water en brood aan de gevangen koningsdochter. Hij sprak geen woord tot haar, hoe zij ook zuchtte en kreunde en hem met smeekende oogen aankeek, want hij wist waar hij was en dat de muren soms ooren hebben. Maar het wezen van die ongelukkige prinses, zoo vermagerd en afgeteerd, bleef hem bij den heelen dag. Hij kon er 's nachts niet van slapen.

- Als ik ze maar eens redden kon, zuchtte hij.

Eens ging de bende voor lange dagen op strooptocht. De kapitein had hem de noodige aanbevelingen gedaan en hem nog eens op het hart gedrukt dat hij streng zijn bevelen moest navolgen voor wat de koningsdochter betrof.

- Pas op, jongen, als ge niet doet gelijk ik het wil!

Maar niet zoo gauw waren de roovers weg of de weesjongen was naar beneden met de fijnste brokken, die hij in 't roovershol kon vinden.

De prinses was er hem dankbaar voor. Zij vertelde hem dat de roovers haar reeds meer dan een jaar hier opgesloten hielden en haar slechts brood en water gaven, opdat zij van gebrek zou sterven.

- Dat zal ik wel beletten, zei de weesjongen; van heden af zal ik voor u zorgen, maar iets verzoek ik u, zeg nooit aan iemand dat ik met u gesproken heb, of dat ik u beter eten breng. En als de roovers thuis zijn zal ik teeken doen en dan moogt ge mij nooit aanspreken.

En de prinses beloofde dat en deed zoo ook. Van toen af, kreeg ze alle dagen de beste brokken van de rooverstafel. De weesjongen zorgde voor haar, beter dan voor zichzelf. Wijnen en likeuren en andere lekkere dingen bracht hij ook al. De prinses bekwam dat men het zag en zij begon goeden moed te krijgen en te hopen dat zij nog eenmaal hare vrijheid zou weerwinnen.

- Als dat komt, zei ze, zal ik ook voor u zorgen.

Eens toen de roovers weer weg waren zong de prinses een liedje voor den weesjongen. En telkens zij weer alleen waren zong zij het opnieuw, zoo dikwijls en zoo dikwijls dat de weesjongen het, ten slotte, van buiten kende. En het refrein van het liedje was:

> En wat boos geweld heeft ontdaan
> Brengt de liefde eens saam.

Hij nam den weesjongen bij zijn schabbernak en wierp hem in de zee. (bl. 66)

Als de weesjongen dat refrein kon meezingen, zegde de prinses:

- Mijn weldoener, onthoudt die woorden goed en het voosken eveneens, want het staat geschreven dat wij beiden het nog eens noodig zullen hebben. Betrouw maar op mij; gij zult zien dat ik gelijk heb.

Op zekeren dag dat de prinses volledig hersteld was en de roovers opnieuw voor langen tijd op strooptocht uit waren, dacht de weesjongen dat de tijd gekomen was om met zijn schoone prinses op de vlucht te gaan. Deze vroeg niet beter en onmiddellijk trokken zij er vandoor.

Maar toen zij een tijdlang gegaan hadden, hoorden zij, heel in de verte, het gedraaf van de roovers.

Deze waren onverwachts thuisgekomen en toen zij bemerkten dat hun kok met de prinses op de vlucht was, deden zij rechtsomkeer en, zóó snel als de wind, draafden zij de vluchtenden na. Met elk oogenblik kwamen zij al dichter en dichter en de weesjongen begreep maar al te goed dat er geen kans bestond zich door de vlucht te redden. Gelukkig zag hij daar in de nabijheid een kerkhof met veel graven.

- Daar moeten wij ons in een van de graven wegbergen, anders komen wij niet meer uit hun handen.

Zij klommen gezwind over de grillie van het kerkhof en verscholen zich in een groot graf, heel en al van achter tegen den muur. Zij moesten hun krachten saamvoegen om den grafsteen op te heffen.

Dáár zaten zij nu met benepen hart te wachten. De roovers hadden hen echter opgemerkt en stapten af op het kerkhof.

- Hier gaan we niet vandaan, riep de kapitein met verveerlijke stem, of al de graven moeten onderzocht zijn.

De weesjongen en de prinses kropen nu ineen van

den schrik. En zij werden nog met meer schrik geslagen toen daar een spook, zoo bleek als de dood, uit een kist opstond.

- Ik ben een spook, zegde het, de geest van een man die over zoovele honderd jaren onrechtveerdig op de wereld heeft geleefd. Ik zal u redden uit de handen van de roovers, maar gij moet mij ook redden uit de handen van den duivel. Ziehier, drink algauw een slokje van dezen wonderdrank en gij zult onzichtbaar zijn voor menschenoogen.

't Was hoog tijd, want op hetzelfde oogenblik werd het graf opengelegd door de roovers. Daar zij er niemand zagen of ontwaarden, sloegen zij alras den steen terug dicht en vloekend gingen zij verder.

Maar nu verscheen de geest opnieuw:

- Ge ziet het, niet waar, ik heb u gered, maar nu komt gij aan de beurt om mij te redden. Ge moet voor mij nog enkele gebeden lezen en dan ben ik verlost.

De weesjongen en de prinses begonnen te lezen, te lezen dat hun tanden er van klapperden. Toen zij het negen duizend negen honderd negen en negentigste rozenhoedje geëindigd hadden, verscheen de geest opnieuw en zegde:

- Ik ben toch zoo gelukkig dat ge voor mij gelezen hebt, dat ik u nog een woord moet zeggen, des te meer daar het u verder ook niet altijd voor den wind zal gaan. Als ge ooit in bange oogenblikken verkeert en hulp mocht noodig hebben, denk dan op mij en roept mij op met de woorden:

> Geest van het kerkhof ginder,
> maak me meer of maak me minder
> en geef mij vleugels om te vliegen
> of vinnen om te ‘zwimmen’!

De weesjongen onthield zulks goed en ging verder met de prinses. Zóó kwamen ze aan de zee en zóó ge-

lijk zij langs het strand liepen zagen zij een schip dat in de verte voorbijtrok. De weesjongen riep zoo hard hij maar kon en zwaaide met zijnen zakdoek.

De kapitein van het schip had hen eindelijk opgemerkt en deed aanleggen. Zij werden opgenomen en natuurlijk duurde het niet lang of zij moesten hun avonturen vertellen.

De prinses, gelijk ge wel begrijpen kunt, nu zij altijd in zon en wind was, was aldoor maar schooner geworden, zóó schoon dat de zonne er soms even van bleef stilstaan en er ook trek in had dat schoone meisje te bekijken. Peinst ne keer hoe schoon ze was!

En de kapitein, die ook kon zijn oogen van de prinses niet houden. Zelfs 's nachts droomde hij er van. En op zekeren dag stond hij op met de gedachte den weesjongen van kant te maken. En als hij toen weer den weesjongen met de prinses op den voorsteven van het schip zag zitten, waar zij, voor de zooveelste maal aan 't zingen waren, ging hij er heen en nam den weesjongen bij zijn schabbernak en wierp hem in de zee. En de kapitein wou dat de prinses aan haar vader zeggen zou dat hij haar redder was, zooniet was haar het ergste lot beschoren.

De weesjongen echter, wanneer hij door den kapitein in de zee gesmakt werd, had nog met een hand een der goudgeborduurde sloefen van de prinses kunnen uittrekken. En daar lag hij nu te plonsen met dien sloef. Hij zou onvermijdelijk verdronken zijn, indien hij in eenen keer niet aan den geest van het kerkhof had gepeinsd.

> Geest van het kerkhof ginder,
> maak me meer of maak me minder
> en geef mij vleugels om te vliegen
> of vinnen om te ‘zwimmen’!

zegde hij... En zie, 't was of hem overal vinnen aan

het lijf groeiden en zóó haalde hij het schip in, dat hij altijd bleef volgen.

Als het schip eindelijk in het land van de prinses aan wal lag en de menschen van dat land vernomen hadden dat hunne prinses was weergekeerd, ging er een gejuich op waaraan geen einde scheen te komen. Iedereen dacht daarbij dat het de kapitein van het schip was die de prinses had gered. En de prinses dierf zulks niet tegenspreken, maar het met woorden bevestigen dierf zij ook niet. Daarom knikte zij maar met het hoofd, zóó en zóó.

De koning was gelukkig zijn dochter weer te zien. Om haar redder te beloonen gaf hij hem de prinses tot huwelijk.

En zij zouden onmiddellijk getrouwd geweest zijn, ware het niet dat de prinses maar éénen gouden sloef meer bezat. Daarvoor moest onmiddellijk gezorgd. Het werd door heel het land bekend gemaakt dat de prinses een nieuwen gouden sloef noodig had, in alles op een haar gelijkend aan den sloef dien zij nog bezat. En de schoenmakers kwamen van alle kanten van het land, maar niet een kon denzelfden sloef maken. En toen kwam de weesjongen, die zich als schoenmaker deed doorgaan. Hij werd tot den koning toegelaten en verklaarde den sloef te maken dat er geen haar zou aan schelen. De koning vroeg hem de maat te nemen.

- Dat heb ik niet noodig, antwoordde de weesjongen, goede stiellui kunnen dat op zicht.

's Anderdaags was de weesjongen reeds bij den koning terug. En waarlijk, de koning kon het schier niet gelooven, zoo kwam de sloef met het model overeen. En 't verwonderde den koning wel het meest van al dat die schoenmaker zelfs geen geld begeerde.

- Neen, neen, zegde hij, geld begeer ik niet. Laat

morgen de prinses, wanneer zij ter kerke gaat, eens langs mijn straatje passeeren, dan zal ik dubbel en dik beloond zijn.

- Dat beloof ik u, zei de koning.

En 's anderdaags, wanneer de stoet voorbij het straatje van den schoenmaker trok, zat deze in de vitrien met hetzelfde kostuum aan als hij droeg wanneer de kapitein hem in de zee had geworpen. En toen de prinses aankwam begon hij luid het liedje te zingen, dat zij hem eens in den rooverskuil had geleerd en waarvan het refrein luidde:

> En wat boos geweld heeft ontdaan
> Brengt de liefde eens saam!

En als de prinses die woorden hoorde, sprong zij door het volk, gelijk een hinde door de heesters, recht naar den weesjongen en ze riep:

- Ik wist wel dat zulks eens gebeuren zou!

En daarop keerde zij zich tot het volk:

- Die daar is mijn ware redder en de kapitein is een lage moordenaar!

Weesjongen en koningsdochter vielen in malkanders armen en, zooals ge wel denken kunt, zij trouwden met mekaar.

En de koning deed den kapitein vastgrijpen en deze werd gestoken in een vat dat van binnen met scherpe nagels was voorzien. Zóó werd hij van den hoogsten berg van de stad naar beneden gerold.

En u-i-t - uit, mijn vertelsel is uit.

V. Jan Malbroek op 't spookkasteel[aant.]

Jan Malbroek was er thuis van onder getrokken. Hij wilde de wijde wereld zien en avonturen beleven.

Op een avond laat kwam hij aan een herberg, die eenzaam langs den weg stond, recht-over een donker bosch. Op het uithangbord van deze herberg stond te lezen:

Logist voor Reizende Passanten

Jan Malbroek vroeg of men hem een goed onderkomen voor den nacht kon bezorgen.

- Altijd beter dan hierover op het Spookkasteel, zei de baas; die daar gaan slapen, vindt men 's anderdaags niet meer terug op de baan.

Jan Malbroek dacht:

- Dat moet iets voor mij zijn, want zooals ik het u gezegd heb, hij was de wereld ingetrokken om avonturen te beleven.

Hij wilde dan ook meer over dat spookkasteel weten. En de baas vertelde dat het er alle nachten spookte. Men hoorde er dan de vreeselijkste geruchten en verschrikkelijke dingen moesten er ook wel gebeuren, dat was zeker. Wanneer men zich rond middernacht in de nabijheid van het kasteel waagde, zag men er al de kamers hel verlicht en geuren van solfer verspreidden zich dan in den omtrek. Reeds vele waaghalzen hadden zich in het kasteel begeven, om er den nacht door te brengen, maar niet een van hen allen was weergekeerd. Nu dierf niemand meer in den omtrek van het kasteel komen. Men dorst zich niet eens

meer wagen in het bosch aan den overkant van den weg.

- Ja, ja, waarachtig, dat is iets voor mij, zei Jan Malbroek. Ik ben juist naar zoo'n avontuur op zoek. En aan spoken geloof ik niet.

- Met een goed geloof en een kurken ziel, antwoordde de baas, kunt ge niet verdrinken. Ge moet maar eens gaan zien, maar ik heb u, in ieder geval, gewaarschuwd.

- Geef mij maar een koekepan, bloem en eieren en boter en suiker en gist, dat ik er koeken kan bakken en nog koeken, dan zal ik mij ginder allereerst niet vervelen.

Zoo gezegd, zoo gedaan en Jan Malbroek trok op, beladen met al wat hij gevraagd had. Hij begaf zich rechtstreeks naar de groote zaal van het kasteel, want het was daar dat, naar de herbergiersbaas had beweerd, de spoken vergaderden. Zoodra hij er aankwam lei hij een groot vuur aan in de schouw en begon maar te bakken; de eene koek was nog niet gaar of er lag reeds een andere in de pan te kiskassen.

Dat duurde nu reeds een paar uur en Jan Malbroek hoorde en zag niemendal. Maar op eens, zoo rond elf uur, hoorde hij een gereutel in de schouw en pardaf! een groot been viel in de pan.

- Wat is dat? riep Jan, en zonder meer pakte hij het been vast en wierp het in een hoek.

Pardaf! daarop viel er een tweede been naar beneden en, zonder meer, wierp Jan het bij het eerste.

Maar nu kwamen de beenen het eene na het andere door de schouw gevallen, zoodat Jan Malbroek werk had van vollen top om het bij te houden en ze allemaal op den hoop te smijten. Ten slotte kwam er een doodskop naar beneden.

- 'k Had het gedacht, zei Jan. Nu is het manneken compleet en kan ik voortbakken.

Maar nauwelijks had hij weer zijn pan op het vuur staan, of hij hoorde daar weer een gereutel achter zich. Hij keek om en zie 't waren de beenderen die zich tot een geraamte aan 't rechtzetten waren. Meteen stond Pietje-de-Dood al wiggelend in den hoek.

Jan, liet zijn pan staan. 't Was hoog tijd want het geraamte kwam nu recht op hem af en men kon niet weten wat zulke gasten in den kop hebben zitten.

- Kom maar langs hier, kameraad, en zeg wat ge noodig hebt. Een koekebak?

't Geraamte knikte van ja en zette zich neer op een stoel, dien Jan aan tafel plaatste.

't Geraamte speelde den koekebak binnen en Jan, van zijn kant, deed het hem na. Maar ondertusschen hield hij voortdurend een oog in 't zeil. In zoo'n doodskop gaan soms vieze kuren om.

- Welnu, kameraad, zouden we geen kaartje spelen?

't Geraamte knikte ja en Jan Malbroek speelde kaart met Pietje-Knook. Meerdere spellekens deden zij en Jan won ze allemaal, het een rats na het andere. Eindelijk sloeg het twaalf uur.

- Nu opgepast, dacht Jan. 't is om twaalf uur dat die vieze breugels gewoonlijk hun toeren beginnen.

Het geraamte stond op en lei zijn hand op den schouder van Jan; 't leek wel of men een brandende vuurkool op zijn schouder lei.

- Hola, kameraad, dat niet he, riep Jan. Als ge 't nog eens waagt mij aan te raken, zult ge met mij afrekenen.

Daarop begon het geraamte te spreken. Het sprak met een stem die uit een grafkelder scheen op te stijgen

- Kom met mij mee in de gang, zei het geraamte en 't wees Jan den weg.

- Gaat gij zelf in de gang, als gij er zijn moet. Ik zal u wel volgen als 't mij lust. Intusschen heb ik toch al 't plezier gehad uw taal eens te hooren.

't Geraamte ging de groote zaal uit tot in de gang en Jan volgde. Aan een groote deur bleef het geraamte staan en Jan ook.

- Doe de deur open, bevool het geraamte weer.

- Doe ze zelf open, antwoorde Jan.

't Geraamte deed de deur open. Zij stonden vóór een arduinen draaitrap, die naar den kelder leidde.

- Ga den kelder in, bevool het geraamte opnieuw.

- Ga maar eerst voor, zei Jan weer. Ge zijt het nu gewoon.

Zoo deed het geraamte. Het ging vóór en Jan volgde, stap voor stap. Hij hield evenwel gestadig-aan den knoken-man en al zijn bewegingen in 't oog.

Beneden in den kelder kwamen zij aan een put, die met een zwaren steen lag bedekt.

Weer sprak het geraamte:

- Hef dien steen op.

- Alsof ge dat zelf niet beter kunt dan ik, antwoordde Jan.

Pietje-de-dood gehoorzaamde, hief het deksel op en toonde aan Jan Malbroek drie potten met geld, die in den put weggeborgen stonden.

- 't Zijn drie potten geld die ik hier eens verborgen heb. Door oneerlijke middelen heb ik ze verdiend. Ik heb daartoe menschen bedrogen en menschen bestolen. Tot mijn straf moet ik in de hel blijven branden en roosteren tot men deze potten zou ontdekken. Te dien einde moest ik alle nachten op het kasteel gaan spoken. De duivels van de hel hadden mij de grootste wreedheid opgelegd. Al wie, op mijn bevel, mij dorst voorgaan moest ik onmiddellijk verwurgen.

Ge ziet het he, hoe ge door een oog van een

naald gekropen zijt? Alleen aan hem die 't zou weigeren en mij slechts zou volgen mocht ik den schat verwijzen. Dan eerst zou ik verlost zijn! Gij hebt daar straks wanneer ik mijn hand op uw schouder legde wel gevoeld dat ik brandde. Nu ik verlost ben, brand ik niet meer. Tast maar...

Het geraamte wilde de handen van Jan Malbroek grijpen, maar deze sprong achteruit en riep:

- Raak mij niet aan of een hakkentatje!

- Nu goed. Ik heb haast geen tijd meer om te zeggen wat ik nog zeggen moet. Een van deze potten is voor u, omdat gij mij uit de hel hebt verlost; de tweede moet gij schenken aan den arme, daar ik menigvuldige arme menschen heb bestolen en benadeeld; de derde pot zult gij aan den pastoor overhandigen met verzoek missen voor mijne zielezaligheid te lezen.

Jan Malbroek werd nu opeens zoo blij dat hij het geraamte om den hals wilde springen! Ja, maar 't sloeg daar juist één uur en Pier Knook verdween in eenen keer met den grooten lantaarn dien hij droeg. Er bleef alleen in den kelder een reuk van solfer over.

Jan Malbroek kroop nu voorzichtig op handen en voeten den kelder uit en 's anderdaags, al heel vroeg, keerde hij terug om bezit te nemen van den schat. Gelijk het hem bevolen was, zorgde hij er onmiddellijk voordat de armen en de pastoor hun aandeel kregen.

En hij zelf wat deed hij met zijn geld?

Hij bleef op het kasteel wonen, hield paarden en koetsen en knechten. En van spoken of verschijningen heeft men er sindsdien niet meer gehoord.

VI. Jan Snoef en Kroes[aant.]

Er was eens een jongen en die heette Jan Snoef. Hij was langen tijd eerste tamboer geweest in het leger van den koning en dikwijls had hij op wacht gestaan aan het koninklijk paleis. En toen hij daar in het wachthuizeken stond en altijd-aan de prinses zag, dacht hij bij zichzelven:

- Ei mij, wat een schoon meisken.

Maar ten slotte begon hij het toch beu te worden bij den troep en, hoe groot spijt hij ook had voortaan niet meer op wacht te mogen staan aan het paleis van den koning en dan ook nooit meer het schoone prinsesje te zien, hij moest van den nood eene deugd waken en hij trok naar huis, in zijn soldatentenue, met zijn trommel en zijn stekken.

Ja maar, toen hij in zijn dorp aankwam, waren zijn vader en zijn moeder reeds lang dood. In het huis waar zij eens gewoond hadden, vond hij evenwel een oud en versleten wijveken, dat hem met vriendelijk gezicht ontving en met zoete woorden begroette.

- Wel zijt gij nu Jan den Tamboer op wiens wederkomst ik zoolang heb gewacht? Ge moet weten dat ik uw vader eerst en dan uw moeder heb gelijkt en met een kruisken in de hand in hun kist heb gelegd; uw vader zegde mij dat ik op u moest wachten om u het geheim, dat hij mij toevertrouwde, mede te deelen. Maar ik heb hier zoovele lange jaren zitten koekeloeren, dat ik op 't laatst begon te gelooven u nooit meer te zien weerkeeren.

- Kom, eet en drink, zegde zij dan, zooveel als

uw harteken lust. Wanneer gij goed zult verzadigd zijn kunt ge slapen gaan, want voor de reis van morgen moet ge goed uitgerust zijn.

- De reis van morgen vroeg, herhaalde Jan den Tamboer ten zeerste verwonderd. Ik kom ik van den troep en heb geen lust mij opnieuw te verzetten.

- Het moet nochtans, zei het wijveken. Wij moeten morgen naar het kasteel met de duizend zalen... Maar meer kan ik u nu niet zeggen daarover, want dat is het geheim dat uw vader mij heeft toevertrouwd. Wanneer wij er zullen aangekomen zijn zult ge meer weten.

- Mij ook goed, zei Jan. Ik heb altijd gedacht dat er met mij nog vreemde dingen zouden gebeuren. En hoe vreemder, hoe raarder en hoe raarder, hoe vreemder. 't Is mij al gelijk wat er met mij gebeurt, maar trouwen met de prinses van onzen koning zou toch nog een ander paar mouwen zijn.

Jan at en dronk en sliep zoo gerust als een mol onder den grond. Het wijveken moest hem 's anderdaags komen wakker schudden.

- Wat is 't met u, zegde Jan half kwaad.

- Wel we moeten naar het paleis met de duizend zalen.

- Dat is ook waar, antwoordde Jan... Maar waar ligt nu mijn beste kostuum?

- Uw beste kostuum? Ge moet gij uw tamboerskostuum aantrekken en uw trommel en uw stekken medenemen en ook uwen sabel. Zóó is 't bevolen! Anders zal het niet gaan. 't Is voor uw goed en welzijn.

- Als 't maar dat is, mij ook goed, zei Jan.

En ze gingen op weg. Jan marcheerde voorop in zijn kostuum van tamboer met zijn trommel en zijn stekken en zijn sabel aan de zijde. Daar achter pik-

kelde het oud wijveken op haar stoksken en zij kon Jan bijkans niet bij houden.

Na drie dagen gemarcheerd te hebben, kwamen zij in een groot bosch en in dat groot bosch stond een groot kasteel, een kasteel zóó groot, zóó groot dat men er het einde niet van zien kon.

- Hier moeten we wachten, zei het wijveken, want gij, Jan, moet daar binnen iets gaan halen, een klein briefken, dat ge mij brengen zult. En wanneer ge mij dat gebracht hebt zal ik u meer zeggen, wondere dingen, jongen, het eene al meer dan het andere! Iets kan ik nu toch al zeggen: dat briefken is uw geluk, Jan.

- Als 't maar dat is, vooruit dan, zegde Jan en hij wilde zijn trommel en zijn stekken op den grond leggen.

- Neen, zóó niet, Jan. Uw trommel en uw stekken moet ge meenemen, want voor u alleen, in tamboerskostuum met trommel, stekken en sabel bij, zullen de deuren van het kasteel opengaan. Maar het voornaamste van al moet ge nog weten. Wanneer ge in dat kasteel zult binnentreden en al de zalen doorloopt, zult ge daar opgestapeld vinden, zaal voor zaal, al wat een mensch kan droomen en altijd-aan maar schoonere en schoonere dingen, tot gij, op 't laatste, in de zalen met het zilver en het goud en de edelgesteenten en de diamanten komen zult... Maar aan niets moogt ge raken, hoor het wel, dat alles is nog maar een kleinigheid bij wat gij in de laatste zaal zult aantreffen. Daar zult gij eenen grooten eikenhouten koffer vinden en in dien grooten eikenhouten koffer negen en negentig kleinere houten koffers; de eene koffer past juist in den andere. Welnu, al die koffers moet gij met uw sabel in stukken klieven tot gij op 't laatst in den kleinsten koffer, die maar zoo groot is als een handpalm, een perkamenten briefken zult vinden. Dat

Het kasteel met de duizend zalen.

briefken moet ik hebben, Jan. En als ik het heb, wordt gij de gelukkigste vent van heel de wereld. Denk er op! Al wat ge zult willen wezen in de wereld, wat ge zult willen bezitten op de wereld, ik zal u dat allemaal kunnen bezorgen met dat klein armzalig briefken. Maar lees niet wat er op dat briefken te lezen staat, dat is de hoofdzaak, want dan zal u alles ontsnappen, dan zijt en blijft gij een verloren man, een arme stumperd als voor en na.

- Begrepen, zei Jan, ik ben er mee weg.

- Niet naar de schatten zien, u niet laten bekoren door het zilver en het goud en de edelgsteenten en de diamanten! En vooral niet lezen wat op het briefken staat, denk er goed op of het ongeluk komt over u, riep het wijveken hem nog achterna.

- Wees maar niet ongerust, zei Jan, maar bij zichzelven dacht hij: dat is vreemd, daar zit wat achter.

Jan Tamboer ging het kasteel binnen en hij ging van zaal tot zaal en overal vond hij schatten opgestapeld, waren en voorwerpen om de heele wereld rijk te maken, kamers met eetwaren en kamers met wijnen en likeuren, kamers met fluweelen en zijden kleeren en kamers met al wat een mensch verdenken kan. Enfin niets op de wereld of 't lag er met hoopen opgestapeld. En voortgaande kwam hij aan de zilveren en gouden en diamanten zalen; hier waren het zalen met zilveren en gouden geldstukken, daar waren het zalen met gedreven zilveren en gouden vaatwerk, daar weer kamers met perels en edelgesteenten en daar bergen met diamanten en briljanten. En af en toe bleef Jan staan en dacht:

- Wat ga ik nog verder, wanneer ik hier met mijn zakken te vullen voor eeuwig rijk ben.

Maar hij ging toch maar door tot in de laatste zaal.

- 't Is wellicht het kleinste maar het fijnste dat er in die koffers steekt, meende hij.

En toen hij dien grooten koffer daar staan zag in het midden van de zaal, vuil en beslameurd, wilde hij er zonder meer uittrekken, want hij vond het zonde zich in 't zweet te zetten om al dien houten bucht in stukken te kappen, wanneer er daar zooveel schoons grijpens gereed lag.

Maar toch, hij ging maar aan 't werk. Hij nam zijn sabel en begon te hakken en te klieven. Hij had nog nooit zooveel brandhout gekapt dan er hier, op enkele minuten, vóór zijn voeten lag. En hij deed maar voort. 't Zweet liep bijst roomen van zijn aangezicht en gelukkig dat daar opeens 't laatste en kleinste kofferken te voorschijn kwam, want hij kon niet meer. Op een wip was het open en daar lag het perkamenten briefken

- Heeft dat ding nu zooveel waarde? vroeg hij zich af, teleurgesteld. Een armzalig stuksken perkament!

En toen zag hij er het woord 'KROES' op te lezen staan.

- Kroes! zegde hij luid.

En zoodra hij dat woord had uitgesproken rees er een zwarte man vóór hem op en die zei:

- Wat is er tot uw dienst, mijn meester?

Maar Jan Tamboer beefde als een riet en wist niet meer waar hij het had en antwoordde verbavereerd:

- Niets! Niets! Niets!

- Anders, steeds tot uw dienst. Ik kan huizen bouwen en kasteelen. Ik bezorg u eten, drinken, rijkdom, al wat gij begeert. Ik vervoer u op een vloek naar al de plaatsen van de wereld. Niets is mij te groot en niets te klein, niets te veel en niets te min, niets te zwaar of niets te licht. Steeds tot uw dienst, gij die, van heden af, mijn heer en meester zijt.

En daarmede was de zwarte man met een wip weer weg. 't Leek of hij zienderoogen in den grond wegzonk.

- Nu begin ik klaar uit mijn oogen te zien, zei Jan Snoef. 'k Geloof het wel dat ik dat briefken niet mocht lezen en dat ik het haar in haar pollekens moest brengen. Als ze nog ne keer zooiets weet, moet ze 't maar komen zeggen.

- Maar wat nu gedaan? peinsde hij daarop, want hij had toch schrik van dat wijf dat daarbuiten op hem te wachten stond. Ik heb een razenden honger en zal maar beginnen mijn buiksken goed te doen. Dan zullen we zien.

En hij nam zijn perkament en las:

- Kroes!

- Meester, al wat gij begeert!

- Zet hier met de gauwte een tafel klaar met lekker eten en fijne wijnen en schuimende champagne en allerbeste cigaren.

- 't Zal er zijn gelijk ge begeert, mijn heer en meester!

Alles stond klaar en gereed op nen ommezien. Jan Tamboer at en dronk en rookte dat het een plezier was. En toen het tijd werd om op te kramen, dacht hij weer aan 't wijveken daarbuiten. Hoe daar af geraakt?

- Kroes!

- Wat begeert mijn heer?

- Daarbuiten staat een oude tooverheks op mij te wachten. Speel ze weg, over dorpen en velden honderd duizend uren van hier.

- 't Zal geschieden, mijn heer.

De zwarte Kroes was weeral weg.

Nu waagde Jan zich naar buiten. Hij ging de dui-

zend kamers door tot hij weer in de open lucht stond. Geen ongelukswijf meer te zien!

Al zingend trok hij de baan op naar de stad. En hij dacht aan de dochter van den koning, die hij eens zoo gaarne had gezien, in den tijd toen hij aan het paleis van haar vader op wacht stond. Toenmaals mocht hij op zulke dingen niet denken, maar nu, nu kon er niemand meer aan hem aan. En hij besloot naar het paleis van den koning te trekken en dezen te vragen met zijn dochter te mogen trouwen.

- Zoo een tamboerstenueken om naar de prinses te gaan, dat kan er nu toch niet door, meende hij en hij riep:

- Kroes!

De zwarte man verscheen weer en sprak, zooals altijd:

- Tot uw dienst, mijn meester!

- Kroes, man, ge moogt uwen meester niet langer meer laten loopen gelijk een uitgediende soldaat. Zorg eens dat ik een rijk prinsenkostuum heb, zóó schoon en zóó prachtig als er geen tweede meer te vinden is.

- Tot uw dienst, meester.

En niet zoodra was de zwarte man verdwenen of al wat Jan Snoef gevraagd had lag voor hem. Rijke fluweelen kleederen met zijde afgezet, zijden kousen en verlakte schoenen en een hoed van pluche.

- Dat wil al iets zeggen, zei Jan Tamboer en hij ging sneller voort.

Maar lang was de weg en 't gaan begon hem ten slotte ook al te verdrieten. Kroes werd weer geroepen:

- Kroes man, denkt ge dat het zoo plezierig is met die fijne schoentjes over de kasseide te loopen? Breng mij een koets met koetsier en twee witte paarden. Schoon is niet genoeg!

En Jan Snoef had zijn koets met koetsier en witte paarden en hij besloot maar direct naar het paleis van den koning te rijden en de prinses ten huwelijk te vragen.

Ja maar, toen hij daar aankwam en tot den koning sprak, zegde deze dat er voor het oogenblik aan geen huwelijk met de prinses te denken viel. Hij had juist den oorlog met Spanje uitgeroepen. Zijn leger was op marsch om de grenzen te verdedigen, Alleen wie bepaald den vijand zou verslaan, zou met zijn dochter mogen trouwen.

- Dat zal ik wel zijn, zei Jan. Die djop[1] is voor mij.

Hij ging weg en op straat pakte hij zijn perkament.

- Kroes!

- Meester, al wat gij beveelt en begeert.

- Kroes, zorg dat ik morgen een leger tot mijn beschikking heb van zooveel honderd malen honderdduizend soldaten dat ik er den koning van Spanje mee kan verslaan.

- 't Zal er zijn, meester!

En 's anderendaags stonden er honderdduizenden manschappen in gereedheid: 't voetvolk, 't paardenvolk, de kanonnen en de mitrailleusen, de bestuurbare ballons en de vliegtuigen, 't stond al op zijn plaats. Jan Snoef, de tamboer, die te dier gelegenheid een schoonen tenue had aangetrokken en van onder tot boven gedecoreerd was, sprong te paard aan het hoofd van zijn troepen. Zoo reed hij vorenaan naar het hof van den koning en zei:

- Mijn Heer en Majesteit, hier ben ik met mijn troepenmacht.

De koning bedankte Jan Snoef en zei hem dat de vijand reeds in het land was en altijd maar doordrong. Zijn eigen leger moest maar altijd wijken. 't Was tijd dat er hulp opdaagde.

(1) Karweitje.

Jan trok het ook niet lang, want er was haast bij. Hij vertrok met volle muziek, de Spanjaarden te gemoet. 't Duurde oiet lang of Jan was in 't volle gevecht. Onmiddellijk outstond er een groote verwarring onder de vijandelijke legermacht. De Spanjolen vielen gelijk vliegen en na drie dagen en drie nachten van de hevigste worsteling waren zij tot den laatsten man dood of op de vlucht.

- Kroes! riep de tamboer.

De geheimzinnige, zwarte man verscheen:

- Wat belieft er u, meester?

- Verwijder onmiddellijk mijn troepen waarvoor ik nu geen werk meer heb.

Zulks geschiedde en Jan Snoef, de tamboer, ging alleen naar het koninklijk paleis, waar men de grootsche overwinning reeds aan 't vieren was. De koning schonk hem zijn dochter ten huwelijk en vroeg hem ook wat voor een bruidschat hij wel begeeren zou.

- Een bruidschat, mijn koning! Daar zorg ik zelf voor.

En weer riep de tamboer Kroes op.

- Mijn meester, gansch tot uwen dienst.

- Ik verlang dat ge mij hier onverwijld een groot paleis zoudt bouwen, dat met gouden kettingen in de lucht zou hangen, en dat ge daarin een schatkamer zoudt maken met zooveel honderd miljoen dukaten in, dat ik de rijkste mensch van heel de wereld ben.

- Goed, zei Kroes, dat alles zult ge morgen hebben! En zoo ook gebeurde het. 's Anderdaags stond er daar, voor het paleis van den koning, een nog gróóter paleis opgebouwd. Ja, ‘stond er’ is nu maar een manier van zeggen, want het paleis hing met gouden kettingen in de lucht! En 't was heel en al van marmer en goud. De dukaten lagen er opgestapeld in eene schatkamer die voorzien was van ijzeren deuren. Alles was

er voor de rest gelijk Jan Tamboer het had gedroomd. Ook nam hij zonder verwijl met zijn vrouw bezit van het paleis.

Maar dienzelfden avond nu, toen hij met zijn vrouw de slaapkamer wilde binnentreden, verscheen Kroes ongeroepen en vroeg hem een oogenblik alleen te mogen spreken.

- Meester, zegde hij, gij hebt nu alles wat een mensch begeeren kan: eene prinses tot vrouw, een kostelijk paleis om in te wonen, gelijk geen aardsche koning er een bezit en geld in overvloed. Knechten hebt gij tot uwe beschikking, meer dan er u dienen kunnen. Voortaan kunt ge mij dan ook missen. Geef mij dan ook het perkamenten tooverbriefken terug.

En de gewezen tamboer dacht:

- Het is wel waar. Ik heb voortaan Kroes niet meer noodig; ik bezit al wat ik wenschen kan.

Zonder achterdocht gaf hij het perkament aan Kroes en begaf zich ter ruste met de prinses.

's Anderendaags echter, wanneer Jan Tamboer en zijn vrouw ontwaakten, lagen zij beiden op een schramoeliehoop.... Kasteel, schatten, dienaars, alles was verdwenen.

De prinses, zijne vrouw, liep dadelijk al weenende naar het paleis van haar vader die, toen hij al die wederwaardigheden van zijn dochter vernam, in een schrikkelijke woede schoot.

- En weet ge wie die man is? vroeg de prinses aan haar vader. Het is een oude tamboer die hier nog aan het paleis op wacht heeft gestaan. Hij heeft zijn soldatenfrak nog aan en nevens hem liggen zijn trommel en zijn stekken.

De koning liet Jan Tamboer gevangen nemen. De raad van den koning kwam bijeen en beraadslaagde wel een heelen dag. Eindelijk werd men het eens. Jan

Tamboer zou drie dagen en drie nachten vóór het paleis van den koning aan een schandpaal gebonden worden en heel de bevolking moest er komen naar zien. Daarna zou hij aan een hoogen boom opgehangen en tot aas der raven dienen.

En zóó geschiedde het. Jan Tamboer stond reeds een halven dag aan den schandpaal. Heel de bevolking van de stad en van het land was te been om dien slechterik te komen aanschouwen, die slechts een simpele tamboer was en om de schoone prinses te winnen zich had uitgegeven voor een prins. Hij stond daar rood van schaamte en dierf de oogen niet opslaan. Maar, opeens hoorde hij het lawaai van hotsende karren; hij keek eens even naar omhoog en wat zag hij toen? Wagens en wagens en nog wagens die voorbijreden, volgeladen met versleten schoenen. Op den allerlaatsten wagen zag hij Kroes zitten. Deze lachte dat hij schokte. En daarachter liep het oude wijf, dat hij eens in zijn oudershuis had gevonden en dat hem naar het kasteel met de duizend kamers had gebracht; en dat wijf was nu vrijgekomen, daar Kroes het tooverbriefje bemachtigd had, en ze riep maar altijd:

- Hier dat perkamenten briefken. 't Is van mij! 't Is Jan Tamboer, die deugniet daar, die 't mij ontstolen heeft. Hij zal nu ook zijn verdiende straf niet ontkomen.

Als Kroes nu ook Jan Tamboer bemerkte, sprong hij van zijn wagen en kwam tot den ongelukkige.

- Zie, zegde hij, al die schoenen daar op die honderden wagens heb ik allemaal versleten om aan al uw grillen te voldoen.

En hij haalde het perkament uit zijn zak en hield het, terwijl hij danste van plezier, gestadig vóór de oogen van Jan Tamboer.

- Als ge dat nog eens in handen hadt, he kerel,

dan zoudt ge mij weer doen draven, maar die tijd is voor eeuwig uit en komt niet meer terug.

En treiterend hield hij maar altijd het briefken dichter en dichter vóór Jan Tamboer zijn aangezicht.

- Klauw, zei opeens de tamboer, ik heb het terug.

En hij had het briefken terug.

- Kroes! riep hij daarop.

En Kroes stond met bedeesd aangezicht voor hem en vroeg deemoedig:

- Wat is er tot uwen dienst, mijn heer en mijn meester? Ik kan huizen bouwen en kasteelen.....

- Ta... ta... ta... ik weet wat ge kunt. Eerst mijn banden los! Dan dat leelijk wijf weg, honderdduizend uren vanwaar ik woon. Dan mijn paleis terug opgebouwd met mijn schatkamer er bij. En het kasteel van den koning tegen morgen vroeg afgebroken tot in den grond!

En dat alles werd volbracht. Den dag daarop lag de koning op een bussel stroo op den grond naast de koningin en Jan Tamboer woonde met zijn prinses in het prachtig paleis, dat met vier gouden kettingen in de lucht hing. En de koning kwam met zijn vrouw vergiffenis vragen aan Jan Tamboer.

Natuurlijk vroeg Jan niet beter dan vergiffenis te schenken en, om te laten zien dat hij zijn schoonvader en schoonmoeder als een echte zoon beminde, riep hij Kroes op en gelastte hem het koninklijk paleis herop te bouwen, maar schooner en prachtiger dan het eens was geweest!

En allemaal leefden ze nu gelukkig en nooit meer heeft Jan Tamboer zijn perkament aan Kroes teruggegeven.

VII. De man met het witte paard[aant.]

Als ik jong was, voyageerde ik met een wit paard in alle landen van de wereld. Zekeren dag was ik aan een hoogen berg gekomen en daar zag ik een man die bezig was groote klompen lood aan zijn voeten te binden.

- Maar vriend, zei ik, waarom doet ge dat? Met zoo'n zwaar gewicht aan uwe voeten kunt ge niet gaan.

- Dat zulde eens gaan zien, zei de man. Ginder zit een haas en dien moet ik hebben.

En ja, de haas zette het op een loopken en de man met de looden voeten daarachter. Op een, twee, drie had hij den haas gevat.

- Als ge met mij mee de wereld rond voyageert krijgt gij honderd gulden en eene kroon, zei ik.

- Aangenomen, zei de man en wij trokken met ons getweeën op weg.

Eenigen tijd nadien kwamen wij aan een grooten tuin en daar zagen wij een man met zijn oor tegen den grond liggen luisteren.

- Wat ligde gij daar te doen, vriend? vroeg ik.

- Wel, zei de man, ik heb erwten gezaaid en nu, luister ik hoe verre het er mee staat, en ik bevind dat ze binnen vier-en-twintig uren moeten uitkomen.

- Dat zou ik willen zien, zei ik.

- Dat zulde zien als ge tot morgen hier blijft, zei de luisteraar.

Zoo gezegd, zoo gedaan, we bleven daar en als we 's anderdaags in den hof kwamen zagen wij de erwten boven den grond.

- Als ge met mij mee de wereld rondvoyageert krijgt gij honderd gulden en eene kroon, zei ik.

- Aangenomen, zei de man en wij trokken met ons gedrieën verder.

Zoo kwamen wij aan een pachthoeve waar een groote vijver was, en van verre in de dreef zagen wij een man komen die een groote vracht eerde op zijne schouders droeg. Als hij dichter bijgekomen was, vroegen wij hem hoeveel hij daar wel droeg en waarvoor dat dienen moest.

- Wel, zei de man, ik heb duizend hectaren grond op mijne schouders en daarmee ga ik den vijver dichtmaken.

Daarop ging hij naar den vijver, smeet de eerde er in en de vijver was toegemaakt.

- Als ge met mij mee de wereld rondvoyageert krijgt gij honderd gulden en eene kroon, zei ik.

- Aangenomen, zei de man en wij trokken met ons gevieren verder.

Als wij weer lang gegaan hadden, kwamen wij aan eene hei, en daar zagen wij een man met een boog, die bezig was in de lucht te mikken.

- Maar vriend, vroeg ik, waarop mikt gij? Er is niets anders te zien dan de blauwe lucht.

- Voor u ja, maar voor mij niet, want ik zie heel ver een vreemd gedierte vliegen, maar zoo ver, dat, als ik het seffens zal geschoten hebben, het eerst morgen vóór onze voeten zal vallen, zei de schutter.

- Dat zou ik willen zien, zei ik.

- Dat zulde zien als ge tot morgen hier blijft, zei de schutter.

Zoo gezegd, zoo gedaan, we bleven daar en als we 's anderdaags op de hei kwamen zagen wij den vogel met een pijl in zijn buik liggen.

- Als ge met mij mee de wereld rondvoyageert krijgt gij honderd gulden en eene kroon, zei ik.

- Aangenomen, zei de man en wij trokken met ons gevijven verder.

Eindelijk kwamen wij aan een grooten akker, en te midden van dien akker stond een windmolen die met half zeil en zonder wind draaide. Niemand van ons kon te weet komen waaraan dat te wijten was, maar als wij nog een heel eind verder hadden gegaan, zagen wij aan een sloot een manneke zitten, dat zijne hand voor zijn holleke hield en zijn andere aan zijnen neus en zoo hard blies als het maar kon.

- Wel vriend, wat zitte gij daar zoo te blazen? vroeg ik.

- Hebt gij dan ginder dien molen niet gezien? vroeg het manneke.

- Ja, zeker hebben wij dien gezien, zeiden wij.

- Awel, ik doe dien molen draaien, zei de blazer.

- Als ge met mij mee de wereld rondvoyageert krijgt gij honderd gulden en eene kroon, zei ik.

- Aangenomen, zei de blazer en wij trokken met ons gezessen verder.

Zoo kwamen wij met ons gezessen en mijn paard in een groote stad en wij gingen naar den koning en vroegen nachtverblijf.

- Van waar komde? vroeg de koning.

- Wij komen van Belgenland, Majesteit, zei ik.

- Dan is het goed, want ik heb altijd hooren zeggen dat de mannen van Belgenland dappere mannen zijn.

- Dat is waar, Majesteit, zei ik.

Dan vroeg de koning of wij geen honger hadden. Ik zei ja.

- Dat treft, zei de koning, ik heb nog niet gegeten en zoo kunnen we allemaal aan tafel gaan.

- Met veel plezier, Majesteit.

Wij kregen de beste spijzen die te denken waren; dan begonnen wij den koning zijnen wijn te proeven.

- Zulken hebben z'er in geen een land, zei de koning.
- Behalve in Belgenland, Majesteit.
- In Belgenland ook niet! zei de koning.
- Jawel, Majesteit, in Belgenland is hij nog beter.
- Wedden, zei de koning. Ik moet den wijn van Belgenland proeven en als gij mij dien binnen de vier-en- twintig uren kunt bezorgen, dan krijgt gij zooveel geld als een van u dragen kan, maar kunt ge dat niet, dan wordt ge allen mijne slaven.
- Aangenomen, Majesteit, morgen zult gij den wijn van Belgenland proeven.
- Goed, sprak de koning en hij zei ons goeden avond.
- Hardlooper, kom eens hier. Gauw uwe looden schoenen aan en naar Belgenland om twee flesschen wijn. Spoed u, dan zijn we morgen rijk.

De hardlooper vloog als een pijl uit nen boog naar Belgenland.

Wij gingen slapen, maar konden den heelen nacht geen oog dicht doen en, vóór de zon op was, stonden wij al uit te kijken. We wachtten en bleven wachten en begonnen al stillekensaan ongerust te worden. Nog één uur en als dan de hardlooper niet terug was, waren we verloren.

- Ik versta niet waar hij zoolang blijft, zei ik.
- Wacht, zei de luisteraar, ik zal eens luisteren.

Hij ging met zijn oor tegen den grond liggen en bleef eene wijl aandachtig luisteren.

- Hij moet ergens liggen te slapen, want ik hoor hem snorken.

De Sterke man nam den driemaster op zijne schouders, en wij trokken er uit, terug naar Belgenland.

- 'k Zal hem eens wakker maken, zei de scherpschutter.

Hij nam daarop zijnen boog, mikte en schoot den hardlooper in zijn oor. De hardlooper sprong op, zette het op een loopken en was nog juist tien minuten vóór den tijd aan het paleis van den koning.

Wij gingen het paleis binnen, recht bij den koning.

- Majesteit, hier is de wijn van Belgenland.

De koning proefde den wijn en moest bekennen dat hij veel beter was dan dien van hem.

- Ja, zei de koning, ik geef mij gewonnen, en ik zal een zak met goud vullen voor uwe belooning. Dat zal al 't meeste zijn wat een van u kan dragen.

- Neen, Majesteit, vul maar gerust een drijmaster.

- Wat, een drijmaster? Goed, maar als ge mij voor den aap houdt, gaat gij allen den kop af.

- Aangenomen, Majesteit!

De koning liet een schip komen en beval zijne knechten het vol goud te laden. Als dat gedaan was zei ik tegen den sterke:

- Vooruit! Pak op!

En de sterke nam den drijmaster op zijne schouders en wij trokken er uit, terug naar Belgenland. Maar de koning was kwaad omdat hij zooveel geld kwijt was, en hij riep al zijne soldaten bijeen om ons, als wij buiten de stad zouden zijn, dood te schieten.

Pas waren wij de poorten van de stad doorgegaan of wij zagen een heel regiment soldaten op de wallen staan.

- Verdekke! nu is 't met ons gedaan.

- Bijlange niet, zei de blazer, ge zult ze zien vliegen.

De blazer hield zijn eene hand voor zijn holleke en de andere aan zijnen neus en begon te blazen, en op eens vlogen al de soldaten de vest in.

- We zullen 't schip in 't water zetten, dan kunnen we varen, zei de sterke.

Hij nam het schip van zijne schouders en zette het in het water. We brachten ons paard aan boord en we vertrokken.

Na lang varen kwamen wij in zee, waar het heel koud werd.

- Het zal gaan sneeuwen en vriezen, zei de scherpschutter, want ze zijn boven iets aan 't klaar maken.

Inderdaad, als wij nog een eind verder gevaren hadden, begon het heel hard te sneeuwen, en 't werd al kouder en kouder.

- 't Vriezemanneke komt ook af, zei de scherpschutter. We zouden goed doen van onze boot uit het water te nemen, anders zullen we gauw vastgevrozen zitten.

De sterke haalde het schip uit het water. 't Was tijd, want er begonnen al groote schalen ijs te drijven.

We bonden het paard aan het schip vast en legden ons goed en dicht in onze mantels gewikkeld er achter te slapen. Spoedig waren wij in een diepen slaap en als wij lang, heel lang geslapen hadden, werden wij wakker door het geklop van onzen witte, die het niet meer kon uithouden van den honger en kwaad werd en al verscheidene gaten in het schip gestampt had. Wij keken onze oogen uit onzen kop: het ijs was gesmolten en spoelde naar de zee, en er was geen schaaltje meer te zien. Maar het ergste van alles was, dat het overgroot gedeelte van ons geld mede in de zee vergaan was, en dat was de schuld van onzen witte die gaten in de romp van het schip had geslagen. We moesten er ons in schikken, en dat ging nog al, want er was nog genoeg geld voor ons gezessen om nimmer te moeten werken.

De sterke pakte het kapotte schip op en gooide het in de zee; dan vervolgden wij onzen weg.

Het begon weer te sneeuwen en als wij opnieuw een langen tijd gegaan hadden, waren wij zoodanig vermoeid dat we niet meer voortkonden. Wij besloten ons in den sneeuw te slapen te leggen. En dat trof. Ginder stond te midden van het sneeuwveld een kruis. Wij trokken er op af; ik schudde er eens mee, om mij te verzekeren of het goed vast stond en bond er onzen witte aan. Wij sliepen zoo vast als een mensch maar slapen kan en als wij ontwaakten, was het volle dag en de zon stond boven onzen kop ons uit te lachen. Maar hoe groot was onze verwondering: wij lagen te midden van een kerkhof en onze witte was de pijp uit. Opeens hoorden wij boven onzen kop hinniken. Verdekke, 't was onze witte, die aan 't kruis van den toren hing te spartelen. Eensklaps ging bij mij een licht op en alles werd mij duidelijk: den avond te voren hadden wij ons op een oversneeuwd dorp te slapen gelegd. Tijdens den nacht was 't weder warmer geworden, de sneeuw was gesmolten en had ons mee naar beneden genomen en ons op 't kerkhof neergelegd. De witte was aan 't kruis van den toren blijven hangen.

- We zullen er hem eens doen afkomen, zei de scherpschutter en hij schoot den toom over, en wij hadden onzen witte terug, die van blijdschap begon te dansen.

Wij vervolgden onzen weg en kwamen al dichter en dichter bij Belgenland. Na nog een tijd gegaan te hebben, kwamen wij aan eene groote heide met, te midden, een grooten vijver.

Zoodra onze witte den vijver in de gaten kreeg, wrong hij zich los, liep er heen en zoop al het water uit en daarmee is ook het vertelselke uit.

VIII. De draak en de prinses[aant.]

Er was eens een huishouden van vader en moeder en een eenigen zoon. Ze hadden het er niet danig breed en heel dikwijls gebeurde het dat men met hard werken niet genoeg won om rond te komen. Dat kon natuurlijk zóó niet blijven duren en eens, op een dag dat de jongen - en die heette Slimme Hans - groot geworden was, zegde deze tot zijn ouders, dat het tijd werd om zijn weg in de wereld te maken.

- De wereld is zóó groot, zegde hij, en 't zou wel moeten lukken dat er voor mij nergens iets was weggelegd. In ieder geval ik blijf hier op het dorp niet in armoe leven.

En zijn ouders vonden dat hij overschot had van gelijk en ze zegden:

- Trek maar op, jongen, en dat het met u beter ga dan met ons.

Daarop vertrok hij blijgezind en goedgemutst, met een pak boterhammen en een stuk spek in den zak.

- Dat is goed voor vandaag, zegde hij en morgen zal wel wat anders brengen.

Als hij lang en ver gegaan had, zoodat het reeds donker begon te worden, kwam hij aan een groot bosch.

- 't Kan maar erg doen, zegde hij, wie niet riskeert, niet en wint.

Daarop trok hij voort. Hij ging zoó ver dat hij geen tien stappen vóór zich kon zien. En daar hoorde hij opeens in de verte een schrikkelijk gevecht. Hij ging dien kant uit en wat zag hij? Vier beesten: een wilde wolf, een kwade hond, een zwarte raaf en een kleine

mier die aan 't vechten waren nevens het doode lichaam van een koe. De eene wilde den anderen verjagen en geen enkele wilde wijken. Ze waren al ferm aan 't borstelen geweest en de pluimen en de haren vlogen dapper in de gebuurte, maar niemand was overwonnen.

- Wat is dat nu, zegde Slimme Hans. Wel heb ik van mijn leven! Deelt eerlijk, dan heeft ieder zijn part. En als de kwade niets heeft is iedereen kontent.

- Dat is een gedacht, meende de wolf.

- Dat heb ik ook al gepeinsd, zegde de hond.

- Maar wie zal deelen? vroeg de raaf.

- Daar komt het juist op aan, meende de mier.

- Als 't maar dat is, antwoordde Hans, dan wil ik me daarmee wel belasten.

En Hans zette zich aan 't werk. Hij nam de doode koe en sneed haar den kop af.

- Dat is voor u, zegde hij tot de mier. Daar hebt ge peuzeling aan voor een heel jaar. En als er al 't vleesch is afgehaald kunt ge er nog uw nest in maken.

Dan haalde hij de ingewanden, 't hart en de lever uit het doode lichaam en gaf dat allemaal aan de raaf.

- En dat is voor u, zegde hij. Gij zult ook niets beters vragen.

En inderdaad, de raaf was tevreden gelijk de mier.

Dan sneed hij de pooten van 't lijf en gooide ze naar den hond, die zich onverwijld aan 't knagen zette.

Wat er nog o verbleef, het groote, dikke koeienlijf, was het part van den wolf.

De jonge Hans wilde verder trekken.

- Maar we moeten dien man voor zijne deeling bedanken, zegde de mier. De wijze Salomo zou dat niet beter gedaan hebben.

En dat dachten de andere ook. Na hun vechtpartij van daareven waren ze allemaal roerend eens en de wolf sprak in hun aller naam. Hij zegde dat Hans, wanneer hij hun hulp moest noodig hebben, altijd op hen een beroep mocht doen.

- Wordt gij ooit door een wolf achtervolgd, wensch dan maar en ik zal u in een wolf veranderen die hem overwinnen zal, beloofde de wolf.

- En als ge ooit een hond moet achterhalen, dan zal ik u veranderen in een hond die sneller loopt en sterker is, sprak de hond.

- En ik, zei de mier, op uw wensch, zal ik u altijd in een mier veranderen. Peins er maar wel op, want te pas zal het u komen.

- En ik, sprak de raaf, tenslotte, als ge ooit een vogel moet nazetten zal ik u in een vogel veranderen die rapper vliegt en zoo sterk is dat hij met een zwaren last weg kan vliegen. Onthoud dat ook maar goed, gauwer dan ge denkt zal het u van pas komen. Ga nu maar uw weg, waar ge zijn moet zult ge wel komen, maar draai eerst drijmaal op uw eigen rond, de oogen dicht en ga dan maar altijd recht door, in de richting van uwen neus.

Hans draaide driemaal op zichzelven rond, de oogen dicht geknepen en met een goeden dag aan 't smullend gezelschap was hij er van door in de richting van zijn neus. En zie, het duurde niet lang of hij kwam aan een groote baan.

- Die zal ik maar opwandelen, zei hij, het is altijd in de goede richting.

Halverwege kwam hij daar een oud vrouwken tegen.

- Als 't maar geen tooveres is, dacht hij.

Maar hij ging toch maar door en 't vrouwken hield hem staan en vroeg hem of hij ook naar het kasteel ging om den draak te dooden.

- Om den draak te dooden? vroeg Hans.

- Ge moet gij daar zóó versteld niet staan, zei het oudje. Er komen er hier geen andere of ze gaan den draak bevechten, maar tot heden toe is er nog geen enkele levend vandaan gekomen. 't Is omdat zij allemaal te veel op hun kracht en sterkte rekenen en niet willen luisteren naar goeden raad. Ge moet weten, in genen kant van het bosch huist er een wolf die zeer wordt geducht. Die wolf moet ge eerst dooden en uit zijn lijf zal dan een hazewind te voorschijn komen, die zoo snel hij maar kan, zal wegvlieden. Die hazewind moet ge dan verder achtervolgen en ook dooden. Uit zijn lijf zal een witte duif opvliegen en die duif moet ge vangen. Die duif zal een ei leggen en wie dat ei op het voorhoofd van den draak kapot slaat, doodt hem.

En Slimme Hans bedankte en ging voort totdat hij aan het groot kasteel van den draak kwam. Toen hij er voor de deur stond wenschte hij zich in een mier te veranderen. En dat geschiedde.

- Dat gaat goed, meende hij en hij kroop langs onder de deur naar binnen, tot aan de kamer waar de koningsdochter gevangen zat.

Hij vond deze kamer onmiddellijk door het danig gezucht van de prinses. Zoodra hij binnen was en gezien had dat het meisje zich alleen bevond, veranderde hij zich opnieuw in een mensch. En hij ging naar de prinses en zegde:

- Ik kom u redden.

- Ga weg, zegde zij, ga weg, of ge zijt een man des doods.

En die woorden waren nog niet uitgesproken of de deur vloog open en de draak stormde binnen.

- Wie is hier? Ik hoor een menschenstem.

Maar Slimme Hans had zich reeds terug in een mier veranderd en was onzichtbaar voor den draak.

- Ik heb niemand gehoord of gezien, zegde de prinses.
- En die menschenstem dan?
- Dat was ik, die weende en klaagde.
- Weeral weenen en klagen! Altijd maar weenen en klagen, zegde de draak en hij trok weer zijn vertrek binnen en sloeg de deur dicht met een zwaren plof.

En weer veranderde Slimme Hans zich in een mensch en hij zegde tot de prinses, dat zij nog eenige dagen geduld moest hebben en dat hij dan komen zou met een ei en dat zij dat ei op het voorhoofd van den draak moest kapot slaan, juist boven zijn oogen, en dat hij daarop dood vóór haar voeten zou vallen, zoodat zij voor eeuwig zou verlost zijn. Ook beloofde Hans aan de prinses haar vervolgens naar haar vader den koning te voeren.

En weer veranderde Slimme Hans zich in een mier en kroop naar buiten al onder de deur. Zoodra hij buiten in het vrije stond, had de gedaanteverwisseling weer plaats en Hans spoedde zich naar den kant van het bosch waar de wolf woonde. 't Duurde niet lang of hij had het beest vóór zich staan. Het wilde hem te lijf. Hans echter deed met de gauwte een wensch en hij was een sterke wolf, die zijn man kon staan. Zij vielen onverwijld aan 't vechten en hoe moeilijk het ook ging, de overwinning bleef ten slotte aan hem. En dan kwam uit het doode wolvenlijf een hazewind gesprongen en loopen dat die deed, loopen zoo hard dat men er met woorden geen gedacht van kan geven.

Slimme Hans deed onverwijld weer een wensch en van de gedaante van een wolf veranderde hij zich in de gedaante van een grooten hazewind, die blaffend

den eerste achternaschoot. 't Was een wilde jacht, bosch-in, bosch-uit. Met elken sprong haalde Hans den hazewind in, tot hij hem ten slotte heel en al had ingehaald. Op één, twee, drij lag deze dood, de keel overgebeten. Maar zie, uit dat doode lijf van den hazewind kwam nu een witte duif gevlogen, juist gelijk het oud wijveken het voorzegd had.

En zonder wachten deed Hans een nieuwen wensch en hij werd ook een duif. Zoo van hazewind veranderde hij zich in een duif, een duif even wit als de eerste, maar die sneller vliegen kon, zoodat hij die inhaalde, ving en, zoodra hij weer in een mensch veranderd was, in een kooitje medenam. Na enkele dagen had de duif een ei gelegd.

Nu was Slimme Hans gesteld. Hij zette zich opnieuw op weg naar het kasteel van den draak, waar hij denzelfden dag nog aankwam, zóó had hij zich gespoed.

- Prinses, ik ben hier, zegde hij. Uw lijden is gedaan. Hier is het ei. Sla het nu maar op het voorhoofd van den draak kapot.

Hij had die woorden nog maar uitgesproken of hij hoorde gerucht in de kamer daarnevens en, op zijn wensch, werd hij in een mier veranderd, zoodat hij ongezien onder een kas kon wegkruipen.

- Wie is hier geweest? vroeg de draak met verveerlijke stem. Nu kunt ge 't niet meer loochenen. Hier is een mensch in huis, ik heb hem hooren binnenkomen en ik heb hem hooren spreken. Hij is hier in deze kamer en sterven zal hij.

De draak kwam dichter en hij wilde de kas opentrekken, in de meening dat er zich daar iemand verscholen hield. Hij boog zich voorover, zoodat zijn afzichtelijk wezen haast de prinses raakte.

- Lap!

De prinses sloeg nu het duivenei in stukken op

Hij vloog met de prinses in zijn klauwen vandaan, over het overstroomde land.

het voorhoofd van den draak, die dood voor haar voeten viel.

Slimme Hans veranderde zich weer in een mensch en hij sprong naar de prinses, die van ontsteltenis van haarzelve was gevallen.

Maar nu gebeurde er iets verschrikkelijks. Het kasteel begon te zinken, te zinken, altijd dieper en dieper en 't water stroomde binnen, langs deuren en vensters. Slimme Hans en de prinses zouden er onvermijdelijk den dood gevonden hebben, indien Hans niet gedacht had aan de woorden van de raaf, want die had gezegd, ge zult het nog wel weten, dat hij zich ook zou moeten veranderen in een vogel die met een zwaren last kon wegvliegen.

En Hans deed een laatsten wensch. Hij wenschte zich arend en hij vloog met de prinses in zijn klauwen vandaan, over het overstroomde land, recht naar het paleis van den koning.

En daar werd feest gevierd, dagen en nachten aan een stuk. Hans trouwde met de prinses. Hans werd koning en hij werd zoo geerne gezien dat de menschen van dat land, - zelfs in dezen tijd, - nog altijd spreken van Slimmen Hans en van zijn vrouw, de prinses.

Wie het niet gelooft die trekt er maar heen en hij zal dan wel hooren wat er verteld wordt.

IX. De drie gebroeders met de gouden lokken[aant.]

Een visscher woonde met zijn vrouw in een hut aan de zee. Hij had het niet breed en 't was alle dagen werkdag voor hem en zijn vrouw.

Eens gebeurde het dat de visscher al een heelen dag had gevischt, of liever zijn netten had uitgeworpen zonder een vischken te vangen.

- Wat zal mijn vrouw weeral zeggen, peinsde hij, wanneer ik nog eens met ledige handen thuis kom.

En daarop wierp hij nog een net uit.

- 't Is wel laat, maar eens lukt het al.

En 't lukte niet, zóó dacht hij toch, want als hij na zekeren tijd zijn net optrok werd hij niets gewaar. Maar, wanneer hij het tot boven 't water had opgetrokken, scheen het hem of daar een heel klein goudvischje te blikkeren lag.

- Beter iets dan niets, al is dat iets dan ook zoo'n krimpieperig ding.

En daarop scharrelde hij 't vischje bij. Maar dat vischje, zóó lijk hij het in de handen hield, begon nu te spreken en 't weende en kermde als een kind. Het zei maar altijd:

> Visscher lief laat mij toch leven,
> ik zal u 't tiendubbele geven!
> Werp mij terug in zee
> en 't visschen valt u mee.

En 't viel hem mee ook. De visscher gooide nog eenmaal zijn net in 't water en zie, hij kon het schier niet

meer boven krijgen, zóó zwaar woog het. 't Was met allehande soort visch gevuld: schelvisch, kabeljauw, rog, pladijs, garnalen, krabben en al wat ge maar denken kunt. Nog nooit was een visscher met zoo 'n vangst naar huis gekomen.

- Dat vischje heeft woord gehouden, zei de visscher. Mijn vrouw zal niet weinig tevreden zijn. Mocht ik maar alle dagen zoo'n vischje vangen, ik zou niet lang meer in de duinen wonen.

Maar ja, zijn vrouw, wanneer hij verteld had, in 't lang en in 't breed, hoe die vangst geschied was, leek niet tevreden. Verre van daar! Zij zegde dat haar man een domkop was geweest en dat gouden vischje had moeten houden.

- Ge moest begrepen hebben, zegde zij, dat een vischje dat spreken kon, en dan nog zóó sprak, geen gewoon vischje was. Ge moest het gehouden hebben en meegebracht naar huis. Het zou ons voorzeker voor heel ons leven gelukkig hebben gemaakt!

En de visscher peinsde er over na en had spijt van wat hij gedaan had, want in alles volgde hij stipt wat zijn vrouw zei, omdat hij reeds ondervonden had dat zij altijd wijze woorden sprak. En hij beloofde aan zijn vrouw dat, wanneer hij nog een sprekend vischje zou vangen, hij het zeker mee naar huis zou brengen.

En zie, 's anderdaags, wanneer hij aan zee kwam en zijn netten uitwierp, lag het gouden vischje weer te blikkeren in het eerste net dat hij boventrok.

En weer kermde en smeekte het vischje:

Visscher lief laat mij toch leven,
ik zal u 't tiendubbele geven!
Werp mij terug in zee
en 't visschen valt u mee.

- Maar ik heb u reeds een eerste maal het leven gelaten. Waarom zijt gij terug in mijn water gekomen? Een tweede maal kan ik u de vrijheid niet meer geven. Mijn vrouw zou het mij nooit vergeven.

't Vischje kermde niet meer. Het wist welk lot aan de arme vischjes beschoren is, al zijn het ook goudvischjes.

Alleen bad het nog om één gunst, een allerlaatste gunst, die de visscher het bewijzen moest, zooniet zouden armoede en miserie over hem en de zijnen komen. Werd ze echter getrouw en gewetensvol volbracht, dan zou zij een zegen brengen over zijn huisgezin. De visscher moest bij zijn thuiskomst het vischje in drie stukken snijden: een stuk moest hij gereed maken voor zijn vrouw, een ander stuk aan zijn paard te eten geven en het derde begraven in zijn tuin in de duinen, te midden van een perk van witte lelies.

De visscher deed getrouw wat hem bevolen was. En zie, de zegen kwam over zijn huishouden. Binnen 't jaar kocht de man drie kerstekinderen ineens en nogal drie zonen met gouden lokken. En dat nog niet alleen! Er was dienzelfden nacht nog wat anders gebeurd in het huisje van den visscher. Het paard had in den stal drie veulens afgeworpen met zilveren manen. En nog wat anders! In den hof, in liet perk der lelies, staken drie sabels in den grond met lemmers van blinkend staal en met vergulde handvesten.

De visscher en zijn vrouw waren danig blij met hunne drielingen, die zij heetten Gouden Lok één, Gouden Lok twéé en Gouden Lok drie; en de veulens die zij bijna zoo goed verzorgden als hun jongens, droegen de namen: Zilveren Maan één, Zilveren Maan twéé en Zilveren Maan drie. En de sabels hingen zij aan den muur van hun slaapkamer, want het zouden drie sabels zijn voor hunne drie Gouden Lokken.

Wanneer deze later op hun Zilveren Manen door de wereld zouden trekken, op zoek naar avonturen, zouden zij die sabels medenemen.

En de zucht naar avonturen zat hun van jongsaf in 't lijf. Altijd, als zij er kans toe zagen, waren zij weg en meermalen moest men heelder dagen achter hen op zoek. Zij waren dan uren ver in bosschen en duinen verdwaald, zoo ver dat zij soms hun weg niet meer konden terugvinden.

Ge kunt denken hoe die Gouden Lokken er op uit waren er voor goed van onder te trekken.

Op zijn twintigste jaar zei Gouden Lok één tot zijn ouders en zijn broeders:

- Ik ga naar de stad met de duizend gouden poorten. In die stad ligt het kasteel van de duizend marmeren beelden, waar al wie binnentreedt door een heks onmiddellijk in een marmeren beeld wordt veranderd. Meer dan duizend zijn er reeds binnengetreden en allen zijn in marmeren beelden veranderd. Onder hen is de dochter van den koning van de stad met de duizend gouden poorten. En die koning heeft doen afkondigen dat wie de heks zal verplichten aan al die beelden terug het leven te geven, en zoodoende hem dus zijn eenige dochter de prinses, zal weerschenken, met haar zal mogen trouwen en eens tot koning van de stad met de duizend gouden poorten zal uitgeroepen worden. Zie, en vóór ik vertrek plaats ik hier een rooden rozelaar op het venster. Aan hem zult gij zien hoe 't mij gaan zal op mijne reizen. Staat hij rood en weelderig te bloeien dan gaat het mij goed. Hangen de rozen verwelkt aan zijn takken dan gaat het mij slecht en ben ik den dood nabij of in een marmeren beeld veranderd. Dan moet gij, Gouden Lok twéé, mij ter hulp snellen.

En Gouden Lok één vertrok. Na langen tijd op Zilveren Maan één te hebben gereden, kwam hij in

Na langen tijd te hebben gereden, kwam hij in de stad van de duizend gouden poorten.

de stad met de duizend gouden poorten en vandaar trok hij onverwijld naar het kasteel van de duizend marmeren beelden.

Wanneer hij het genaderd was, kwam hem een oud vrouwken te gemoet geloopen. Dat vrouwken was de tooverheks van het kasteel van de duizend marmeren beelden. En die tooverheks zegde:

- Schoone ridder, komt gij om de prinses te redden?

- Ja, ik zal haar redden, antwoordde Gouden Lok één.

- Dan zal ik u vergezellen om u den weg te wijzen.

En het oud vrouwken wees hem den weg, en toen zij aan de poort van het kasteel gekomen was, bleef zij staan, deed open en zegde:

- Hier zijt ge ter bestemming, schoone ridder. Stijg van uw paard en neem uw zwaard in de hand.

En zoo deed Gouden Lok één, zelfs vóór het hem geboden was, want hij betrouwde het spel niet.

Voorzichtig ging hij dan ook verder, maar niet zoodra was hij over den drempel of de deur vloog met geweld dicht en Gouden Lok één was in een marmeren beeld veranderd.

En juist op hetzelfde oogenblik verslenste de roode rozelaar op de vensterrichel van de visscherswoning in de duinen aan de zee. En dat zag Gouden Lok twéé en die zegde tot zijn ouders en tot zijn broer:

- Gouden Lok één, mijn broer, zegde hij, is in nood en ik trek er uit om hem te redden. Vaarwel!

Hij reed er dan ook van onder op zijn paard dat, zooals gij weet, Zilveren Maan twéé heette. En zijn sabel hing hem aan de zijde. Maar eerst toch had hij, alvorens te vertrekken, een witten rozelaar op de richel gezet, nevens den bloempot van Gouden Lok één, opdat zijn derde broer, Gouden Lok drie, zou kunnen nagaan hoe het hem ging op zijn reis.

En Gouden Lok twéé kwam ook aan het kasteel van de duizend marmeren beelden. En hij ontmoette er dezelfde tooverheks onder dezelfde gedaante van een oud vrouwken en met dezelfde bewoordingen als zij zijn broeder begroette, begroette zij hem. En hij ook ging mee met getrokken sabel het kasteel binnen. En zie, niet zoodra was hij over den drempel of hij ook veranderde in een marmeren beeld.

De witte rozelaar verdorde op hetzelfde oogenblik, zoodat Gouden Lok drie nu ook verwittigd was dat zijn broer, Gouden Lok twéé, in nood of gevaar van dood verkeerde.

En hij ook trok op. En hij ook plaatste een rozelaar op het venster van de visscherswoning. Zijn ouders zouden kunnen nagaan wat er met hem geschieden zou. Op Zilveren Maan drie, met den sabel aan de zij de, draafde hij regelrecht naar de stad met de gouden poorten en dan naar het kasteel van de marmeren beelden, waar hij, toen hij er aangekomen was, werd begroet door hetzelfde oud vrouwken dat zijn twee broeders reeds in het verderf had gestort.

- Schoone ridder, komt gij ook om de koningsdochter te redden? Ik hoop wel dat gij er eindelijk in gelukken zult! Gij ziet er stout en moedig uit. Kom, ik zal u den weg wijzen en de deur ontsluiten.

Maar Gouden Lok drie betrouwde 't niet. Hij nam onmiddellijk zijn sabel in de hand en zei:

- Gij moet vooropgaan!

En het oud wijveken ging voorop, maar zij knikte in de beenen want zij voelde dat zij met haar meester te doen had. Toch opende zij de deur.

- Ga maar binnen, schoone ridder, zegde zij.

En Gouden Lok drie sprong van zijnen draver, maar in plaats van binnen te ijlen, gelijk zijn broeders had-

den gedaan, deed hij enkele schreden achteruit en richtte zich tot het booze wijf:

- Indien gij niet sterven wilt, zult gij onmiddellijk al die marmeren beelden onttooveren die ik daar alom zie staan en ze weer levend maken. Doet gij 't niet dan sterft gij op dezen stond, want gij zijt het die al die duizenden menschen in het ongeluk hebt gestort.

Het oud wijveken wilde tegenstribbelen, maar Gouden Lok drie liet haar niet uitspreken.

- Geen woord of gij zijt een lijk!

En de tooverheks was toen wel verplicht van de nood eene deugd te maken. Zij sprak eenige onverstaanbare woorden, maakte tooverteekens op den grond om haar heen en op hetzelfde oogenblik kwam al wie zij eens in marmeren steen had veranderd springlevend aangeloopen.

En zijn twee broeders waren er het eerste bij. En zij waren zoo eens blij hun jongsten broeder weer te zien en bleven hem zoolang omhelzen, dat zij er de prinses haast bij vergaten. En 't was deze die eerst tot hen kwam, daar zij vernomen had dat een ridder met gouden haren haar redder was. Zij stond verbluft, want zij zag drie ridders staan met gouden haren die alle drie sprekend op elkander geleken. En Gouden Lok drie zei:

- Daar, prinses, is uw redder en hij wees op Gouden Lok één, want het was die toch die het eerst aan de prinses en het kasteel van de duizend marmeren beelden in de stad met de duizend gouden poorten had gedacht en die haar redding had opgevat.

- Kom, zeide hij tot Gouden Lok twéé, laat onzen broeder nu gelukkig zijn, voor ons zijn andere dingen weggelegd. En terwijl men in de stad met de gouden poorten aanstalten begon te maken voor het vieren

van de gelukkige wederkomst van de prinses en ook van haar huwelijk met Gouden Lok één, die eens koning worden zou, vertrokken ze getweeën naar hun ouders, die op hetzelfde uur de drie rozelaars weer in bloei zagen staan.

Maar lang zijn ze daar niet gebleven. Ze zijn verder gereisd naar het land van den zonneschijn en wat die twee daar hebben verricht zal zeker geen klein bier zijn geweest. En die 't weet moet dat ook maar eens vertellen. Maar ik weet het waarlijk niet, want anders zou ik het ook wel verteld hebben.

En luistert nog eens hier: nu komt de man met de lier, en 't gaat er van tierelierelier; en dan komt de viool en de bas en dan de bultkarkas met zijn fluit, en 't vertelselken, 't vertelselken is uit.

X. Van drie ridders en den duivel[aant.]

In den tijd toen de Noormannen hier kwamen baas spelen woonden er in het Steen drie ridders, waar ze allemaal schrik van hadden, want ze leefden van het stelen en stalen waar ze aan en bij stonden.

Op zekeren keer reden die mannen te paard uit en aan de werf zagen ze een chieken type, heelemaal in 't zwart gekleed, op hen komen afgereden.

- Awel, vroeg deze, waar rijden gijlie naartoe?

- Wat gaat u dat aan, antwoordde de oudste van de drie ridders, wij zijn wij geen lamzakken gelijk gij, zulle.

- 'k Zal eens laten zien dat ik geen lamzak ben, zei de chieke type en daarop, het woord bij de daad voegend, trok hij eens even aan den toom van het paard en 't beest stak zijn kop in de leegte en dan tusschen zijn pooten en sprong dan met zijn achterste pooten naar omhoog en maakte zoo ne kumulee met zijnen man op den rug..

- Dat ga 'k ook eens probeeren, zei de oudste van de drie ridders.

Maar 't ging niet, hoe hij ook met den toom van zijn paard trok en snokte, 't beest wilde niet gehoorzamen; het schudde zoodanig met zijn lijf, dat de ridder met zijnen kop in het slijk vloog.

- Waar hedde gij toch dien truk geleerd? vroeg de ridder aan den type en begon hem de mauw te veegen.

- Wel dat is absoluut niet moeilijk, als ge 't kunt En als ge wilt kunt ge 't ook leeren.

- En wat moet ik daarvoor doen?

- Uw ziel aan mij afstaan en dan kunt ge alles krijgen.

De ridder pakte toen bijna ne schrik, want nu begreep hij dat de chieke type, daar vóór hem, de duivel in hoogsteigen gedaante was. Als zijn alteratie voorbij was, zegde hij echter:

- Ja, dat is goed en wel, maar kan ik het dan heel mijn leven zoo hebben?

- Neen, dat niet; niet langer dan zeven jaar.

- Dan zal ik er eerst nog eens op slapen, zegde hij beteuterd.

- Goed, weet het dan maar eens te zeggen.

En de ridder zette de sporen in het peerd zijnen buik en het peerd begon te galoppeeren en te loopen om zijn twee broeders die reeds doorgereden waren in te halen.

Onderwegen peinsde hij maar altijd op den duivel. Toen hij zijn broers had ingehaald begon hij maar altijd te vertellen van den duivel. Hij kon over anders niet meer spreken en ten slotte bekende hij dat hij veel goesting had om ook zijn ziel aan Satan te verkoopen.

's Anderdaags 's morgens, toen ze gedrieën nog aan de koffietafel zaten, kwam er een heer binnen, die ook heel en al in 't zwart gekleed was.

- Ik ben gezonden door den duivel, zegde hij zóó, en ik moet komen hooren hoe het met de kondities staat.

- Zeg tegen den duivel dat hij zelf moet komen.

Het woord was nog niet koud of de duivel zelf stond voor hen. 't Is daarmee dat ze zeggen: als ge van den duivel spreekt dan ziet ge zijnen steert.

- Is alles in regel? vroeg Satan.

- Eerste klas, zegde de oudste van de drie ridders. Wij staan alle drie onze ziel af, maar ik moet alle menschen kunnen genezen en de dooden terug levend maken.

- En ik, zegde de tweede, moet alleman kunnen verslagen.

- En gij? vroeg Satan aan den derde.

- Ik geloof niet dat ge mijn wensch zult kunnen klaar spinnen, zegde de derde. Ik wil direkt alles krijgen waarnaar ik goesting heb.

- Dat zult ge allemaal hebben, zei de duivel en hij was weg.

Op hetzelfde moment begon nu de torenwachter op zijnen horen te blazen en zooveel katoen te geven als hij maar geven kon.

Dat was nu goed, of liever 't was niet goed, want het was een alarm. De drie gasten liepen naar den toren om te zien wat er allemaal gaande was. En daar op de Schelde zagen zij booten met zeeschuimers, allemaal Noormannen en die waren van top tot teen gewapend. En ze kwamen af om het Steen in te nemen en de drie ridders te vermoorden.

- Nu is 't niet erg, zei de tweede broeder, ik kan ze toch allemaal verslagen. Ik zal ik eens gauw zien of de duivel waarheid gesproken heeft en al die pagadders eens naar de zeven windstreken sturen.

Daarop zette hij zich in een bootje en roeide naar de vloot, die altijd dichter en dichter kwam. Toen hij er juist middenin lag, begon hij zijn eigen te weren en te slagen dat er geen houden of binden aan was. En de Noormannen, die zoo goed konden vechten en heel de wereld door voor voorvechters gekend stonden, ze werden in een ommezien door eenen enkelen man verslagen.

En hij kwam dan terug zonder blauw oogen, zonder

een krab op zijn lijf; alleen zweette hij nogal wat, en ge kunt dat wel peinzen.

Maar 's anderendaags kregen die ridders het bezoek van een anderen vent. Het was ook een Noorman en die kwam zeggen dat hun hoofdman ziek was en dat zij hadden hooren zeggen dat een van de drie gebroeders die op het Steen van Antwerpen leefden zoo behendig was in de geneeskunst dat hij zelfs de dooden kon oproepen.

- Dat is waar, zegden de ridders.

- Allee, antwoordde die vent daarop, gaat dan met mij mede om onzen hoofdman te redden.

Ze maakten daarop hun eigen kleer,[1] sprongen in hun boot en zóó veerden zij de Schelde af naar Austruweel en verder naar de zee.

Maar daar lagen nu weeral zeeschuimers, wat nog al dikwijls gebeurde en zij moesten er tegen vechten, maar 't duurde niet lang. De tweede ridder stelde zich in de weer en op een ommezien waren die mannen verslagen. En verder veerden ze toen naar Noorwegen, waar ze bij den hoofdman der Noormannen werden gebracht.

- 'k Zal u eens gauw genezen, zei de oudste van de ridders en hij pakte zijn groot mes.

Maar de andere Noormannen, die dat zagen en die het spelleken niet betrouwden, sprongen allemaal meteen op zijn lijf en ze begonnen daar te vechten dat het stof in de geburen vloog.

De tweede ridder moest er opnieuw tusschen komen. Hij begon er onder te rommelen en op een oogwenk waren ze allemaal vaneen geslagen.

En nu lieten de Noormannen den oudsten ridder maar doen, omdat ze er toch niet tegen op konden. En hij sneed den hoofdman met zijn groot mes in twee en haalde er het hart, de maag en de lever uit

(1) Klaar, gereed.

en ook andere vette leurren. Dan hield hij die allemaal eens onder de pomp en als ze allemaal goed afgespoeld waren lapte hij alles terug in het korpus van den hoofdman, die daarop onmiddellijk van tafel sprong, zoo gelijk de eerste de beste.

Alleman vloog om van schrik en verbaverazie.

De drij gasten kregen daarop veel eens van de Noormannen en trokken terug naar huis en daar gekomen zegde de derde ridder:

- Nu is het mijne beurt om de kunst te toonen die de duivel mij geleerd heeft, en hij schamoteerde daar van alles op tafel, zooals pateekens en koekskens en sjampitter en ze speelden hun kasken zoo vol dat hun buik in een open calèche reed. En daarop begonnen ze te luieriken in hun fauteuils en vielen in slaap.

En zoo hadden die drie ridders me daar een leven gelijk Onze Lieven Heer in Frankrijk; al wat ze wenschten hadden ze; niemand kon hen baas en aan sterven moesten ze niet denken.

Maar de zeven jaren waren gauw ver loopen. Ook op een goeden morgen stond de duivel daar met zijn papieren.

- Awel, mannen, uw tijd is voorbij. Ge kunt nu mee gaan.

- Ja, maar dat is flauw, zei de eerste, we zijn wij dat leven nog niet gewend en ge komt ons al halen.

En de tweede bracht wat anders in en de derde weer wat anders, maar na lang zeeveren en zagen maakten ze zich toch kleer en trokken er mee van onder.

Onderwegen, tusschen den Ouden-God en Contich, zegde een van die gasten:

- Zeg, Satan, ik heb dorst en 'k mag er toch voor 't laatst wel eentje gaan pakken, he?

Zoo gezegd, zoo gedaan en ze trokken daar een staminee binnen. Satan bleef staan aan de deur.

En de drie gebroeders sloegen met de gauwte een bitterken in hun botten en trokken langs 't achterdeurken de gaten uit.

De duivel bleef daar maar staan blinken en zag ze niet buiten komen. Op 't laatst echter werd hij gewaar dat men hem beet genomen had en al vloekend pakte hij zijnen steert onder den arm en hij was weg.

Hij trok terug naar de stad en toen hij aan Sint-Walburgisplein kwam, op de plaats waar vroeger dat kappelleken stond, ontmoette hij opnieuw de drie gebroeders. Maar deze, die hem ook in de mot hadden gekregen, gingen het kapelleken binnen, vertelden alles aan den pastoor en kregen elk een kruisken, omdat de duivel hun niets meer zou kunnen doen. Bovendien deden ze hunnen zakdoek vol wijwater.

Toen ze terug buiten kwamen en zij den duivel daar op wacht zagen staan, toen gooiden zij hem het wijwater in zijn gezicht en 't was allemaal vuur dat over zijn lijf vloog. De duivel trok al jankende af en liet ne geweldigen vloek.

Met hun gedrieën trokken ze terug naar het Steen en lieten een groot kruis maken en plaatsten het vóór de deur. Van toen af werden ze niet meer lastig gevallen door Satan noch door zijn duivels.

En ze leefden voortaan gelukkig en ze maakten geen ruzie meer en gingen niet meer op roof uit. Zeker moeten ze nu gestorven zijn, want anders zoudt ge nog wel van hen hooren.

XI. De twee uitgediende soldaten[aant.]

Twee soldaten kwamen van den oorlog. Zij waren zóó oud dat ze voor niets meer deugden. Zij vroegen zich met angst af hoe zij voortaan aan den kost zouden komen. Centen om van te leven hadden zij niet en bedelen mochten zij niet; dat was alleen toegelaten aan gebrekkigen.

En de eene zei:

- Dat een van ons zich de oogen laat uitsteken, de andere zal dan met zijnen blinden kameraad op de schouders van huis tot huis, van dorp tot dorp rondgaan. Zôô zullen wij ten minste niet van honger omkomen.

Beiden waren het eens. Zij trokken strooiken om te weten wie zich de oogen moest laten uitsteken.

Het lot viel op den eersten soldaat en de tweede blindde hem met een gloeienden priem.

En nu gingen zij van huis tot huis en van dorp tot dorp. Zij ontvingen hier en daar een centje of een snede brood en waren gelukkig. Al hadden zij niet veel, zij hadden toch genoeg om niet van honger te sterven.

Maar de goede verstandhouding duurde niet lang. Weldra begon de tweede gediende al het geld voor zich te houden en ook al de beste brokken. De blinde kreeg alleen wat zijn ziende kameraad niet begeerde! Hij kloeg voortdurend en weende aanhoudend.

Dat begon den nog zienden soldaat danig te ergeren en deze zei tot den blinden:

- Als gij nog klaagt of weent, laat ik u staan waar gij staat, en ik trek alleen op de baan.

En de blinde ging voort met klagen en weenen, zoodat op zekeren avond, zijn kameraad hem vaarwel zei en hem liet staan in een groot bosch. Wanneer het nacht geworden was klom de sukkelaar op een boom om niet door wilde beesten verslonden te worden. En hij zat er nog maar pas, of vier wilde beesten kwamen aan den voet van dien boom vergaderen. Daar was een beer, hij hoorde het aan zijn gebrom, en een leeuw, hij hoorde het aan zijn gebrul, en een wolf, hij hoorde het aan zijn gehuil, en een fluwijn, hij hoorde het aan zijn gekras.

En die beesten begonnen te vertellen.

De beer zei:

- Ik weet iets...

- En ik weet ook iets, zei de leeuw.

- En ik weet ook iets, zei de wolf.

- En ik zal ook wel iets weten, besloot het fluwijn.

- Zeg het eens, toe!

Iedereen wilde weten wat de andere wist, maar zijn eigen geheim wilde niemand verklappen.

Ten slotte kwamen zij overeen dat iedereen op beurt zou vertellen wat hij wist.

- Ik weet, zei de beer, dat de stad Keulen morgen zonder water zal zitten en dat er geen water zal gevonden worden in heel de streek, niettegenstaande er groote sommen zullen uitgeloofd worden. Niemand zal de bron ontdekken die in den diepsten kelder van het stadhuis uitmondt. Niemand weet zulks, daar sinds menschengeheugenis niemand meer in dien diepen kelder is geweest.

- En ik, zei de leeuw, ik weet daar achter het bosch een rivier, en het water uit die rivier heeft de kracht de blinden het gezicht weder te geven.

- En ik weet daarbij, zei de wolf, dat de dochter

van den koning ziek is en niet meer genezen kan, dan door een slok van dat water. Maar dat weet niemand anders dan ik en gij nu, die het niet verklappen zult, zoodat de dochter van den koning sterven moet.

- En ik weet niets, zei het fluwijn.

- Hoe, zeiden de andere beesten?

- Welnu, ik weet niets, hernam het fluwijn. Ik heb maar gezegd iets te weten omdat ik voor u allen, al zijt ge ook zoo groot, nooit zal onderdoen. Maar ik weet niets, eerlijk en eerlijk niets, echtig en echtig... niets!

En 't fluwijn voegde er bij ten teeken van de waarheid:

- Koppeken-af! Tien ponden bloed! Recht naar de hel! Over den toren van Schel[1].

Niet zoodra waren de wilde beesten weg en was de morgen daar, of de blinde liet zich van den boom glijden en liep recht naar de rivier.

Hij schepte het water in zijn twee handen en wreef er zich herhaaldelijk de oogen mee. En zie, zijn gezicht kwam terug.

Daarop haastte hij zich naar de stad Keulen en hij zei er aan den burgemeester, dat indien men water hebben moest, men in den diepsten kelder van het stadhuis moest gaan zoeken en dat men daar een bron zou vinden die water geven zou aan heel de streek.

Niemand wou het gelooven, maar toch ging men zien in den kelder. Achter een hoop hout, ontdekte men inderdaad een ijzeren deur met verroeste sloten. Men moest ze met den voorhamer openslaan, en toen stond men vóór een arduinen trap, die diep, diep, heel diep en al wentelend naar beneden liep. Daar nu vond men een bron die water gaf zoo klaar als kristal. De bewoners waren gered en de arme soldaat ontving

(1) Kindereed te Schelle, waar het vertelsel opgeteekend werd.

honderd duizend daalders, omdat hij de bewoners van een zekeren dood had gered.

Daarop toog de soldaat naar het paleis van den koning. En daar zegde hij, dat hij de prinses zou redden indien men stipt zijn raad wilde volgen.

- Haal, vervolgde hij, water uit de rivier al achter het wilde bosch, geef het aan de prinses te drinken en zij zal oogenblikkelijk zóó gezond worden als een bliksken in de beek.

De koning zond daarop een zijner knechten om water te halen. En niet zoodra had de prinses er van gedronken, of ze was genezen.

De koning was zoo tevreden, dat hij zijn dochter aan den soldaat ten huwelijk schonk. Zij trouwden onmiddellijk en waren gelukkig.

Maar nu gebeurde het dat de soldaat eens uit wandelen ging en, aan den tuin van het paleis van den koning, een bedelaar langs den weg zag zitten. Hij herkende zijn vroegeren makker, die hem om vergiffenis vroeg.

Hij schonk vergiffenis aan zijn ouden kameraad en hij nam hem mee naar het koninklijk paleis, waar hij als een besten vriend werd ontvangen.

Maar lang bleef die vriendschap niet duren. De arme soldaat was afgunstig op zijn vriend, die zoo goed gevaren was. Altijd ondervroeg hij hem over het bosch en den boom en de wilde beesten die hij er afgeluisterd had, tot hij, ten slotte, alles wist wat hij weten moest. Op een laten avond trok hij dan het bosch in en klom er in de kruin van den aangewezen boom. Om middernacht hielden de vier beesten er weer vergadering. Zij zegden, dat het nu, dag op dag, één jaar geleden was dat zij hier nogmaals hadden vergaderd, maar dat zij toen door een mensch waren afgeluisterd geworden. Al hun geheimen had hij ver-

klapt. In den diepsten kelder van het stadhuis van Keulen had men de waterbron gevonden. Een blinde soldaat had het zicht weergekregen door het water van de rivier en de dochter van den koning had men genezen door haar van hetzelfde water te drinken te geven.

- Nu mogen we niets meer zeggen, meende de beer.

- Laat ons maar zeggen wat we weten, antwoordde de leeuw; we zullen ondertusschen beter een oog in 't zeil houden.

Zij keken langs alle kanten en toen zij niets zagen begon de beer:

- Er ligt, zeide hij, een boot met goud en diamanten ginder...

Maar hij hoorde iets bewegen in 't loover boven zijn hoofd en zweeg. Het was de soldaat die hunkerend naar 't goud en de diamanten een tak lager kroop om beter alles af te luisteren.

- Daar zie ik een mensch, riep de leeuw; hij moet sterven.

Daarop klom de beer omhoog, scharrelde den soldaat bij zijn schabbernak en bracht hem beneden, waar hij, in een ommezien, door de vier beesten werd verslonden.

En 't fluwijn, dat weer geen geheim te verklappen had, was wel het wreedaardigste van de vier; 't zoog den man de hersens uit den kop en 't bloed uit het hart.

XII. De jongen met het gouden haar[aant.]

Wat ik u vertellen ga is lang geleden gebeurd, toen mijn over-over-grootvader nog leefde, want die heeft den jongen met het gouden haar nog gekend.

Die jongen nu woonde met zijn vader en zijn moeder in de nabijheid van een groot bosch. De vader was houthakker en de moeder hielp haar man zooveel zij maar kon, want zij hadden het niet breed. En de zoon zegde tot zijn vader en zijn moeder, zoodra hij zijn man kon staan:

- Vader en moeder, zegde hij, zóó blijf ik hier niet travakken. Van werken ben ik eigenlijk niet bang, maar er moet iets aan de ribben blijven plakken, anders is men heel zijn leven een arme duts.

En daarop vertrok de jongen. Hij toog van land tot land, van stad tot stad. En eens, in den winter, wanneer hij sinds lange dagen niet meer gegeten had en van vermoeienis niet meer verder kon, belde hij aan een kasteel, dat daar juist aan den weg lag.

- 'k Zal eens vragen of men hier geen knecht vandoen heeft. Als ik er maar heel den winter in post mocht blijven? Met de lente en de nieuwe zon zal ik dan wel verder geraken.

Een oude heer kwam opendoen en die vroeg hem wat er hem beliefde.

- Ik kom mij als knecht verhuren.

- Dat valt mee. Ik heb juist een knecht vandoen. Kom binnen en trek maar onmiddellijk uw schort aan, dan zie ik, van de meet af, wat ge zoo al waard zijt. Maar iets toch moet ik u medeenen zeggen:

er zijn daar drie kamers op het eerste verdiep langs achter, waar ge nooit moogt binnentreden op straf van den dood.

De jongen beloofde op zijn ziel en zaligheid dat hij nooit de verboden kamer betreden zou en toog daarop aan het werk.

Maar nu gebeurde het dat de heer enkele dagen later voor een week of wat op reis ging.

- Jongen, ge weet wat ik u verboden heb, niet waar? herhaalde hij voor zijn afreis. Treed nooit in een van de drie kamers of het zal u slecht vergaan.

- Daar moogt ge staat op maken, zegde de jongen.

Maar niet zoodra was zijn heer vertrokken of hij weerstond niet aan de verzoeking eens even een van de drie verboden kamers te bezichtigen.

- Eens even van ver, zonder er in te komen, meende bij. Dat kan hij toch nooit weten. Hoe zou hij het kunnen?

Daarop draaide hij de deur van de eerste kamer op het eerste verdiep open en wat zag hij daar? Allerhande voorwerpen van puur zilver: zilveren tafels en zilveren stoelen, alles was er van zilver, tot de gordijnen en het behangselpapier toe. Het was er toch allemaal zóó schoon, zóó schoon dat de jongen niet anders kon dan vol bewondering wijzen naar den zilveren luchter, die daar te midden van de kamer hing.

En daarop gebeurde er iets wonderbaars. Het tippeken van den wijsvinger van den jongen werd er van zilver zoover hij er mede over den drempel van de kamer had gewezen.

- Wat nu gedaan? peinsde hij.

De jongen wreef en waschte, maar het zilver bleef aan zijn vingertop plakken en was er niet af te krijgen. Ten einde raad vond hij niets beter dan zijn vingertop

af te snijden met het broodmes. 't Deed nijg zeer en 't bloedde hard ook.

Toen zijn heer terug van de reis kwam, kon deze aan niets merken dat zijn knecht in een van de verboden kamers was geweest. Toch viel het hem op dat de jongen een windel aan de wijsvinger droeg en hij vroeg wat zulks beduidde.

- Ik heb me gisteren, wanneer ik de aardappelen schilde, den vingertop afgesneden.

Verder vroeg zijn meester niet.

Maar nu gebeurde het, na enkelen tijd, dat de heer voor een tweede maal op reis ging, weer voor een week of wat.

- Jongen, zegde hij opnieuw, ge weet wat ik gezegd heb, niet waar? Treed nooit in een van de verboden kamers, of het zal u slecht vergaan.

En de jongen beloofde gelijk de eerste maal.

Maar niet zoodra was de heer weg of de verzoeking een van de andere verboden kamers eens even te bezichtigen, kwam weder sterk bij hem op. En hij deed wat hij niet laten kon: hij opende de tweede deur en zag er niets dan voorwerpen van goud. Het blonk en glinsterde dat hooren en zien er bij vergingen en op eens boog hij den kop vol bewondering voorover naar het gouden tapijt dat onder de gouden tafel lag.

Weer geschiedde er iets wonderbaars! Al de haren van den jongen werden van goud op hetzelfde oogenblik.

Daar stond hij nu schoon! Hoe zou hij aan zijnen heer thans kunnen verbergen dat hij in de gouden kamer was geweest? Hij kon toch zijn kop niet afsnijden. En wat deed hij toen? Hij nam de bonten muts, waarmede hij eens op het kasteel was aangeland, zette ze op het hoofd en verborg er zijn gouden haren in.

En als de heer terugkwam en gezien had dat de

drie kamers onaangeroerd waren gebleven was hij zeer tevreden, want hij dacht niet anders dan dat hij nu een knecht naar zijn hand had gevonden. Wel vroeg hij eens, na verloop van eenige dagen, toen hij de jongen voortdurend met de bonten muts op het hoofd zag rondloopen, waarom hij zulks deed.

- Omdat ik een verschrikkelijke koude in het hoofd heb opgedaan, zegde de jongen en daarbij bleef het.

Maar nu gebeurde het dat zijn heer voor de derde maal op reis ging en weer voor een week of wat.

- Jongen, zegde hij nogmaals, ge weet wat ik u gezegd heb, niet waar? Treed nooit in een van de drie verboden kamers of het zal u slecht vergaan.

De jongen beloofde opnieuw, juist gelijk de twee eerste malen. Niet zoodra echter was zijn heer weg of hij trok de deur van de derde kamer open. En wat zag hij daar? Allemaal diamanten en edelgesteenten, zoudt ge meenen? Neen, 't was er een eenvoudige paardenstal en een paard stond er aan een boordevolle krib.

- Weet gij wel, zei het paard, dat het hier voor u een verboden plaats is? Wanneer de meester, bij zijn terugkomst, weet dat gij hier binnen zijt geweest, kunt ge vast en zeker uw laatste schietgebedeken lezen.

- Ik weet dat, zegde de jongen.

- Ha ge weet dat, en zulks schrikt u niet af?

- In het geheel niet!

- Welnu, dan zie ik dat gij tot alles zijt bereid en ik ga u dan een voorstel doen. Gaat met mij vluchten, ver weg, waar de heer van het kasteel ons niet meer vindan kan. Als wij hier blijven zal het met ons toch eens slecht eindigen. Vroeg of laat vallen wij in zijn klauwen. Daarom moeten wij vluchten. Spring op

Op hetzelfde oogenblik stond er achter hem een doornenhaag.

mijn rug en wij zijn weg naar veilige streken. Nu, de meester heeft een paard dat sneller loopt dan ik, maar dat is niets. Wanneer gij doet wat ik u zeg, dan zullen wij ons wel van hem bevrijden.

In een oogwenk was de knecht klaar. Hij sprong op den rug van het paard en weg waren zij.

Zij reden snel als de wind, over bergen en dalen, door bosschen en weiden, door steden en dorpen. De knecht was zoo blij, dat hij het einde van zijn geluk niet zag, want hij dacht niet anders dan dat hij voor goed ontsnapt en de gaten uit was en dat zijn baas, indien hij hen moest achterna zetten, hen niet zou kunnen inhalen.

Zij reden nu al zeven lange dagen en niets was er te hooren of te zien achter hen op de baan.

Maar op het einde van den zevenden dag, zegde het paard tot den knecht:

- Me dunkt dat ik iets hoor in de verte. Kijk eens om of ge niets ontwaart.

De knecht zag om, gelijk het paard bevolen had. En intusschen bleef het paard maar altijd door klabetteren.

- Ja, me dunkt dat ik iemand ontwaar, heel, heel in de verte. O! het is mijn meester, ik zie het nu aan de witte haneveer, die wappert op zijnen hoed.

En toen sprak het paard:

- Trek een haar uit mijn staart en werp het, over uwen kop heen, achter u op de baan.

De jongen deed wat hem bevolen werd en op hetzelfde oogenblik stond er achter hen een doornenhaag zoo dicht begroeid dat mensch noch dier er doordringen kon. En die haag liep langs beide kanten diep en wijd het land in, zoodat hun achtervolger verplicht was dagen en dagen om te rijden.

Zoo waren zij weer mijlen vooruit en het paard

draafde voort, zoozeer het kon. Na zeven dagen echter had de heer van het kasteel de twee vluchtelingen opnieuw ingehaald.

- Hoort ge hem komen heel ver achter ons? vroeg het paard.

- Ja, en ik zie zijn witte haneveer weer wapperen op zijn hoed. Op het einde van den dag zal hij ons weer ingehaald hebben.

- Dat is niets, als ge maar nauwkeurig doet wat ik zeg. Trek een haar uit mijn manen en werp het, over uwen kop heen, achter u op de baan.

De jongen deed wat hem bevolen werd en op hetzelfde oogenblik lag er tusschen hen en den meester van het kasteel een groot en dichtbewassen bosch, waar men slechts met de grootste moeite en alleen stapke voor stapke kon doordringen.

En sneller draafde het paard met den jongen voort, zoodat zij weer mijlen vooruit waren. Na den zevenden dag hoorde het paard weer den meester van het kasteel heel ver achter zich op den weg en zegde:

- Mijn jongen, ik hoor hem weer heel ver achter ons op den weg.

- Ja, ik zie zijn witte haneveer weer wapperen op zijn hoed. Wat nu gedaan?

- Vrees niets, maar gehoorzaam mij stipt op het woord. Trek een haar uit mijn bles en werp het, over uw kop heen, achter u op de baan.

En de jongen deed wat hem bevolen werd en op hetzelfde oogenblik lag er een diepe zee tusschen hen en den heer van het kasteel.

En deze laatste, ziende dat zijn prooi hem ontschieten ging, joeg zijn paard de zee in, maar nauwelijks was hij enkele meters van kant of er ontstond een woest orkaan en man en draver verdronken.

Nu waren zij van hun achtervolger verlost. Toch

bleef het paard voortdraven, tot zij in de hoofdstad van een vreemd land waren aangekomen. Daar eerst sprak het paard:

- Plaats mij nu op stal in de afspanning op de Groote Markt. Trek dan naar het paleis van den koning, waar gij als keukenknecht zult aangenomen worden. Maar denk er goed op dat gij mij nog meermalen zult noodig hebben. Telkens gij een belangrijke beslissing te nemen hebt moet gij mij komen vinden.

En de jongen deed weeral gelijk het hem bevolen werd. Hij ging naar het koninklijk paleis en sprak er met den koning en de koningin. Het gevolg was dat hij als keukenknecht werd aanvaard. Onmiddellijk trad hij in dienst en omdat hij nog altijd, om zijn gouden haar te verbergen, de bonten muts op het hoofd droeg, noemde men hem de jongen met de bonten muts.

Maar toen hij enkele maanden bij den koning in dienst was, kwam er oorlog in het land. Een vreemde koning was met een machtig leger binnengevallen en rukte naar de hoofdstad. Het land verkeerde in groot gevaar en iedereen die dienen kon moest opmarcheeren. Toen de jongen met de bonten muts zulks vernam, ging hij tot den koning en vroeg hem in het leger te mogen meegaan. De koning moest lachen wanneer hij den knecht in zijn nietig postuur daar voor hem zag staan.

- Wel ja, jongen, als ge wilt kunt ge mede optrekken. Ik heb daar in den stal nog een ouden knol staan, spring er op en zoek maar een sabel in het oud ijzer.

En zoo op een ouden knol gezeten en met een verroesten sabel in de hand, trok de jongen met de bonten muts vandaan. Maar zoodra hij te paard zat, dacht hij aan zijn moedigen draver, die hem eens had gered en die nu in de afspanning op de Groote

Markt stond. Hij ging er heen en vertelde dat hij naar den oorlog trok.

- Dan zal ik u helpen, zei het paard. Meteen steigerde het en draaide driemaal achtereen op zijn achterste pooten en riep:

- Honderdduizend man te voet en honderdduizend man te paard!

En daar, op de vliegende minuut, stond er een heel leger op de Groote Markt, gereed tot den strijd.

- Spring nu maar op mijn rug, zei het paard verder, maar doe eerst uw bonten muts van den kop.

En de jongen deed zooals hem bevolen werd en sprong op zijn paard.

En toen, als bij tooverslag, was hij heel en al veranderd. Hij had een zilveren harnas aan, een helm op het hoofd met wuivende pluimen en droeg een sabel in de hand, waarvan de hecht was voorzien met edelgesteenten. En hij was zoo schoon, dat hij geleek op een engel die uit den hemel kwam.

En hij vloog met zijn paard en zijn soldaten vandaan, zoo snel als de wind. Het bleek hoogtijd dat zij op het slagveld aankwamen, De koning, die in eigen persoon zijn leger had aangevoerd, werd altijd maar achteruit geworpen en zijn nederlaag scheen zeker. Meteen echter veranderden de kansen. De jongen ging met zijn soldaten op de vijanden los, die, als van de hand Gods geslagen, langs alle kanten wegvloden.

Aan dien triomf had de koning zich niet meer verwacht.

- Waar is de ridder met het gouden haar? vroeg hij maar altijd.

Hij liep te allen kant om hem te vinden en de hand te drukken.

Maar de jongen was ijlings verdwenen. Nadat het paard de soldaten had weggetooverd was het naar de Groote Markt gereden om er weer gestald te worden. En op zijn ouden knol en met den verroesten sabel in de hand en de bonten muts op het hoofd, keerde de knecht naar het koninklijk paleis terug. Hij kwam er aan tegelijkertijd met den koning.

- Welnu, vroeg deze, hebt ge veel vijanden gedood?

- Ik zou het niet kunnen zeggen, Majesteit, antwoordde de jongen. In ieder geval, toen ik het slagveld verliet, waren er geen meer te zien.

Daarop ging hij terug naar zijn keuken en werkte er lijk voor en na.

Enkelen tijd nadien, brak er nog een geweldiger oorlog uit. Drie vijanden van den koning rukten tegelijkertijd het land binnen. Al wie de wapens kon hanteeren, moest optrekken. En de knecht met de bonten muts vroeg weer toelating om in het leger te mogen meegaan.

- Zijt ge daar weer? vroeg de koning. Weet ge wat? Haal opnieuw uwen knol uit den stal en zoek maar een sabel in het oud ijzer.

En de jongen met de bonten muts trok weer op. En hij was gezeten, zooals de eerste maal op zijnen ouden knol en had een verroesten sabel in de hand. Maar eerst toch ging hij weer naar zijn moedigen draver, die hem reeds zooveel diensten had bewezen en die nog altijd in dezelfde afspanning op de Groote Markt stond gestald.

En wanneer hij gezegd had dat het weer oorlog was, steigerde het paard en draaide driemaal achtereen op zijn achterste pooten en riep:

- Honderdduizend man te voet en honderdduizend man te paard!

En ze stonden daar, en de jongen deed zijn muts

af en sprong op zijn moedigen draver en vliegens trok hij met zijn legermacht de vijanden te gemoet.

De koninklijke legers leden het onderspit op drie plaatsen te gelijk. Maar zoodra de hulp opdaagde, veranderden de kansen. Overal werd de vijand met groote verliezen verslagen.

- Waar is de jonge krijger met het gouden haar? vroeg de koning na den slag. Waar is hij gebleven? Langs waar is hij verdwenen?

Maar niemand kon hem de waarheid melden.

De jongen was, zooals de vorige maal, ijlings gevlucht en nadat het paard de soldaten had doen verdwijnen was het naar de Groote Markt gereden om er opnieuw gestald te worden. Op zijn ouden knol gezeten, met den verroesten sabel in de hand en de bonten muts op het hoofd, keerde hij terug naar het koninklijk paleis, juist toen de koning er zijn triomfantelijke intrede deed.

- Awel, zegde de koning tot den jongen, ditmaal hebt ge toch zeker veel vijanden gedood?

- Ik zou het niet kunnen zeggen, Majesteit, want toen ik wegreed waren er geen meer te zien, uren ver in het rond.

En de koning lachte.

De jongen met de bonten muts hernam, zonder meer, zijn werk van alle dagen. 's Avonds werkte hij laat en 's morgens was hij vóór dag en dauw uit zijn bed, want dan moest hij zich wasschen en niemand mocht zien of weten dat hij haren had van goud. Maar eens toch had de dochter van den koning hem afgespied, toen hij zijn gouden haren aan 't wasschen was in den vijver van het paleis. Zij werd meteen verliefd op den jongen en zwoer dat hij eens haar man zou worden.

En een weinig later gaf de koning een groot feest,

waarop al de edellieden van het land uitgenoodigd waren. Hij wilde, dat zijn drie dochters hun aanstaande echtgenooten zouden kiezen. Te dien einde had hij aan elk hunner een gouden appel gegeven en dien moesten zij schenken aan hem die zij het liefst zagen.

Toen het feest plaats had en al de genoodigden een voor een vóór den koning en zijne familie kwamen te staan, duurde het niet lang of de twee oudste zusters hadden hun keus gedaan.

De jongste echter schonk haar appel aan geen enkel van de genoodigden.

- Waarop wacht gij om een beslissing te nemen? vroeg haar vader.

- Op hem dien ik bemin en dien ik alleen huwen zal. Doe opnieuw de edellieden voorbijtrekken en mede de bedienden.

Allen moesten verschijnen. Zelfs de jongen met de bonten muts werd geroepen; de koning wilde zulks. Allen gingen weer voorbij, de edellieden eerst en dan de bedienden. En toen, de laatste van al, de jongen met de bonten muts verscheen, wierp zij dezen den appel toe.

Iedereen stond versteld; de koning ging in woede uitschieten, maar zijn dochter kwam tot hem en zegde:

- Vader, spreek geen woord, vooraleer gij aan dien jongen zult bevolen hebben zijn muts af te nemen.

En de koning beval zulks. En wanneer de jongen zijn muts afdeed vielen hem de gouden haren tot op de schouders en iedereen herkende den jongen ridder met het gouden haar, die tot tweemaal toe de overwinning had bevochten.

- Heil den ridder met het gouden haar! riep men van alle kanten.

En zooals ge begrijpen kunt, het was de koning die vervolgens 't woord nam en wel om den jongen te bedanken en zich zelven te verschoonen, omdat hij eens met hem gelachen had, wanneer hij op een ouden knol en met een verroesten sabel in de hand van het slagveld weerkeerde. Had hij toen maar kunnen vermoeden dat hij de jonge ridder met de gouden haren was!

De koning schonk daarop zijn jongste dochter tot bruid aan den jongen. Zij trouwden nog denzelfden dag en dagen rinkaaneen was het feest op het paleis.

XIII. Van Jan Onversaagd, die er zeven in een slag slaagt[aant.]

Er was eens een kleermaker, die geen vijf cent in de heele wereld bezat. Hij heette Jan Onversaagd en, zooals dat bij kleermakers de gewoonte is, zat hij eens met gekruiste beenen op tafel, wachtend naar 't werk dat maar niet komen wou.

Jan Onversaagd begon toen maar zijn middagboterham op te eten met een appeltje daarbij, dat hij heel profijtelijk schilde. Nauw lag de appelschil op tafel, of de vliegen gonsden er rond en in een oogwenk werd zij letterlijk met vliegen bedekt. Dat begon Jan gruwelijk te vervelen en hij nam zijn persplank en sloeg er mede dat het donderde. Een menigte vliegen lagen vermorzeld op tafel en Jan telde hoeveel er wel lagen. Hij telde er zeven die hij met één slag had doodgeslagen. Hij vond dat zoo wonderlijk dat hij onmiddellijk een koperen schild maakte, waarop hij met groote letters griffelde:

Ik ben Jan Onversaagd,
Die er zeven in een slag slaagt.

De kleermaker dacht nu waarlijk dat 't gebeurd was en hing dat schild van voor op de borst en liep de straten van de stad Roesselaere door. Eerst schenen de stadsgenooten verbaasd, maar ten langen laatste geloofden zij aan die dappere heldendaad en de faam van Jan Onversaagd verspreidde zich door heel de streek van Roesselaere en verder, heel Vlaanderen door.

Nu kende de hoogmoed van Jan Onversaagd paal noch perk. Hij verkocht het weinige dat hij bezat en trok op avonturen uit. Alleen nam hij zijn vogelkooitje mede, waarin een arm vinkje opgesloten zat en een Brusselschen kaas, die in de week stond maar nog niet heel en al gaar was.

Maar nu wilde het dat de streek van Roesselaere onvrij geworden was door enkele reuzen die aldaar rondzwierven, de reizigers aanvielen en overal roofden wat zij rooven konden. Op een middag, toen het stikkend heet was, viel Jan Onversaagd, die van vermoeienis niet meer verder kon, onder een boom in slaap. Nauw lag hij ingedut of een dier reuzen ging daar voorbij, greep hem even met twee vingers vast en wierp hem eens omhoog, zoodat hij wakker schoot. Hij verschrok zoodanig, dat hij bijna in onmacht viel.

- Ja, jongen, ge treft het, dat ik daareven goed ontbeten heb, anders speelde ik u binnen met huid en haar. Ook moet ik u zeggen, dat ik die grootsprekerij niet lijden kan. Zeven in één slag verslaan heb ik nooit gekund en dat is ook bij menschenwete nooit gebeurd. Ge zult zoo meteen eens laten zien wat ge zoo al kunt. Ge zult hier eens drie proeven doen om uw sterkte te bewijzen. Gelukt gij er in, ja, dan moogt ge vrij gaan en schrijven op uw schild dat ge den reus van Zevenbronnen hebt overwonnen. Gaat het echter niet, ja, dan zijt ge mijne man.

- We zullen zien, zei Jan.

- Vooreerst, hernam de reus, ge zult daar een steen nemen en hem werpen zoo ver, dat ik hem met mijn oogen niet meer volgen kan.

- Als 't maar dat is, wedervoer onze Jan. De kwestie is dat ik een steen vind naar mijn hand.

Jan Onversaagd deed alsof hij een steen zocht, maar met de gauwte haalde hij de vink uit het kooitje

en terwijl hij deze in zijn hand verborgen hield sprak hij:

- Zie maar eens hoe ik werpen kan, en hij wierp den vogel in de lucht. Deze, gelukkig zijn vrijheid te hebben herwonnen, vloog spoedig vandaan, zoo snel, dat men hem met geen oogen volgen kon en zoo ver, dat hij in een ommezien verdwenen was.

- Wel heb ik van mijn leven! zuchtte de reus, als dat zoo voortgaat ben ik er aan. Maar 't is nog niet gedaan, mijn ventje, nu moet gij een van die steenen in uw hand verpletteren, dat het sap er van langs uw vingeren uitspat.

- 't Is ook al een spelleken naar mijn wensch, meende Jan Onversaagd, en in een omzien had hij den Brusselschen kaas uit zijn zak gehaald. Zie maar, zeide hij daarop aan den reus, 't is een kasseiken van belang dat ik hier vast heb.

Daarop neep Jan den Brusselschen kaas zoo plat als een vijg en 't sap spatterde hem door de vingeren.

De reus stond ditmaal niet weinig versteld. Toch hield hij goeden moed.

- Maar nu de derde taak, manneken, en daar komt het op aan. Ge ziet dien boom daar, he? Welnu, ge zult er los over springen, over en over, of anders, ge weet het, he?

- Dat is inderdaad geen klein bier, zei Jan, terwijl hij den grooten, breeden knotwilg van alle kanten eens bekeek, maar met Gods hulp is alles mogelijk. 'k Zal maar eens beginnen met rond den boom te gaan, dan weet ik precies waar ik het aanvangen moet.

De reus grinnikte van plezier. Daarvoor was dat pover kereltje niet opgewassen. Maar Jan had reeds daarboven een sterken tak gezien, die langs den weg overhing.

- Zie, zei hij tot den reus, hier moet ge staan, hier,

te midden van den weg. Ondertusschen kruip ik eens op den knotwilg, om te zien hoe hoog ik springen moet.

- Doe maar op, zei de reus, ik zal mij hier wat te rusten leggen.

Jan Onversaagd kroop in den boom, haalde den dikken tak bij en liet er zich mede langs den anderen kant afglijden, zoodat hij op den grond terecht kwam, schrijlings gezeten op den tak, die als een boog onder hem gespannen stond.

- Pas nu maar op, want ik spring. Een, twee, drie.

En Jan Onversaagd sprong zoo hoog hij maar kon en de tak deed de rest. Als een losgelaten veer hief hij hem op naar den overkant en daar kwam Jan voor den reus op den weg te staan.

- Wel verdomd! vloekte de reus, of ik dat ooit had durven droomen. Ge zijt een flink kereltje en ik moet bekennen dat ik verloren ben. Nu moogt gij op uw schild schrijven dat ge den reus van Zevenbronnen hebt overwonnen.

De reus gaf de hand aan Jan Onversaagd en deze, voor hij verder trok, schreef nog op zijn schild:

En ook den reus van Zevenbronnen
Heb ik overwonnen!

Het toeval wilde nu dat tusschen Roesselaere en Brussel de koning van Vlaanderen op reis was met heel zijn gevolg. Jan, die dat vernam, blonk onmiddellijk zijn schild op dat het glinsterde en schitterde als de zonne op een heeten zomermiddag en lei zich dan te slapen langs den weg, dien de koning volgen moest. Reeds van verre zag de koning het schild blikkeren. Niet wetende wat zulks beduidde, zond hij een edelman voorop. Deze, wanneer hij gelezen had wat er op het schild te lezen stond, liep terug naar zijn meester en zei, dat daar een sterke man te slapen lag, een man

die er zeven in een slag kon slaan en die den reus van Zevenbronnen had overwonnen.

De koning peinsde even na en zei dan tot den edelman:

- Zulke mannen kan ik gebruiken. Spoed u terug naar dien kerel en neem voor alle zekerheid honderd van de beste soldaten met u mee. Maak den man wakker en doe hem het beleefde aanzoek met mij ten hove te gaan. De tijden zijn zoo lastig en onzeker en elke sterke man aan het hof is er een.

De edele dienaar vertrok met honderd uitgelezen soldaten, sterk als eiken. En toch, ter plaats aangekomen, diert hij Jan niet wakker maken. Als zoo'n sterke loeffer uit zijn krammen schiet, weet men nooit wat er ne mensch te wachten staat, dacht hij bij zichzelven. Eindelijk toch schoot hij zijn stoutste schoenen aan en waagde het Jan Onversaagd eens zachtjes op den schouder te tikken. Daarop sprong deze recht met verschrikkelijk geweld. De edelman en zijn soldaten vielen van benauwdheid op hun knieën en smeekten den gevreesden man, de goedheid te hebben eens even tot bij den koning te komen.

Jan Onversaagd gewaardigde zich gevolg te geven aan het hem gedaan verzoek.

- Maar past op, gij en uw mannen, zegde hij daarop tot den edelman: als ik maar een verdacht teeken van een uwer opmerk, maak ik klein hout van u allemaal

De koning ontving Jan Onversaagd als een geduchten held. Hij zegde hem, dat hij van zijn groote daden had gehoord en dat hij hem verzocht mede naar zijn hof te gaan, waar hij alle eer en gunsten zou genieten.

Jan Onversaagd beloofde zulks en trok mede naar het koninklijk paleis.

Na aldaar enkele weken verbleven te hebben, liet de koning hem op een schoonen morgen in zijn salet ontbieden.

- Vriend, zegde hem de koning, ik durf nu verhopen dat gij volledig uitgerust zijt. Wat ik u bij onze eerste ontmoeting niet heb gezegd wil ik u thans mededeelen. Ik ben niet alleen zinnens u als raadsman aan mijn hof te verbinden, maar denk er ook ernstig aan u mijn eenige dochter als bruid te geven, opdat gij later mijn opvolger zoudt kunnen worden en regeeren over deze landen. Maar vooraleer ik daar verder kan op ingaan, moet gij drie groote dingen verrichten, drie groote dingen, die aan het volk zullen bewijzen dat gij de moedigste en de sterkste man van Vlaanderen zijt. Eerst en vooral moet gij een wild varken vangen, dat in de bosschen van Roesselaere nestelt en de schrik is van de geheele omgeving. Dan moet gij in mijn bosch van Dermonde drie sterke reuzen bevechten. Ten laatste zult gij met mijn vereende legers optrekken om de vreemde soldaten die in het land gedrongen zijn over de grens te werpen.

Jan Onversaagd trok er onmiddellijk op uit. Wanneer hij in het midden van het Roesselaersche bosch was gekomen, hoorde hij het geschreeuw van het wilde varken. Hij schrikte er zoodanig van, dat hij tien jaar van zijn leven had willen geven om op den eigensten oogenblik op zijn kleermakersbank te Roesselaere te zitten. En toen hij het wilde zwijn op hem zag komen afgedraafd, rezen zijn haren te bergen en loopen dat hij toen deed, loopen! Maar het zwijn liep veel harder dan hij en haalde hem maar altijd in. Gelukkig dat hij daar op eens een oude verlaten kapel zag. Hij sprong er in, maar 't zwijn was hem bij en volgde hem op de hielen. Hij kon echter weer terug buiten springen langs het openstaande venster en verhaastte zich dan de deur van de kapel toe te slaan.

Nu zat het varken gevangen en hij ging deze heldendaad aan den koning melden.

- Ik heb het zóó met twee handen bij de ooren en den staart gegrepen en dan zóó de kapel binnengesmakt. Daar zit het nu gevangen. Ge kunt dat wonderbeest door uw soldaten doen halen, want het is de moeite waard het levend naar het paleis over te brengen.

En de koning gaf daartoe de noodige bevelen. Tot Jan Onversaagd zegde hij evenwel:

- En nu de reuzen!

- Daar trek ik op af, zei Jan.

Hij ging daarop naar het bosch. Hoe langer hij ging hoe benauwder hij werd. Zijn hart popelde gelijk het nog nooit gepopeld had. En dan hoorde hij ineens een luid gesnurk als van slapende monsters. Hij ging stillekens loeren en ja, waarlijk, de drie reuzen lagen in de schaduw van een boom te slapen. Dat was nu een meevaller waarop Jan niet had gehoopt. Haastig laadde hij zijn zakken vol steenen en klom daarboven in den boomkruin. Van daaruit wierp hij dan aldoor met steenen naar de drie monsters.

De eene reus meende dat een van zijn kameraden hem plagen wilde en hij riep, half vakerig:

- Scheid er uit!

- Scheid er zelf uit, riepen de twee andere reuzen.

- Als ge er niet uitscheiden wilt breek ik u den nek!

Jan ging maar voort met steenen gooien, maar voorzichtiger nu en eensklaps was het er daar beneden bovenarms op. Verschrikkelijke dingen gebeurden er en Jan kromp ineen van schrik. De reuzen begonnen te vechten. In een oogwenk lag een hunner morsdood op den grond, terwijl de twee andere nog geweldiger elkander te lijf gingen. Als brieschende leeuwen

‘Van daaruit wierp hij dan aldoor met steenen naar de drie monsters’

stormden zij tegeneen op, tot zij eindelijk, doodelijk gewond, bewusteloos ten gronde vielen. Toen kroop Jan Onversaagd naar beneden en met het zwaard van een van de reuzen hakte hij ze alle drie den kop af, eerst de twee nog levende en dan den dooden, en met deze koppen trok hij naar den koning terug.

- 't Was een geweldige strijd, meldde hij daar, maar in het midden van 't gevecht gelukte ik er in een van de reuzen bij de beenen te grijpen. Toen was ik baas boven baas. Ik zwierde met dien reus zoo geweldig op de twee andere reuzen los, dat zij in stukken vaneen vlogen. En dien welke ik bij de beenen hield, sloeg ik daarop een paar malen tegen een eiken boomstam, tot hij ook geenen kik meer gaf.

Groote vreugde heerschte er bij het vernemen van dat goede nieuws aan het koninklijk hof. Onmiddellijk werden er aanstalten gemaakt om 's anderdaags morgens met een groote legermacht naar den vijand op te trekken.

En als de soldaten den volgenden morgen bijeenkwamen, waren zij allen geestdriftig. Zij twijfelden niet aan den uitslag van het gevecht. Er werd een groot strijdros gebracht en Jan moest er opstijgen. Maar dat ging nu zoo gemakkelijk niet, want Jan had nog nooit te paard gezeten. Als men hem langs den eenen kant op het paard duwde, viel hij er langs den anderen kant weer af. Men besloot dan Jans beenen vast te binden en zoo stelde men hem aan het hoofd van het leger, met een groot slagzwaard in de handen.

Maar toen Jan een tijdje vóór het leger gereden had, kreeg hij berouw over zijn grootspraak en het angstzweet begon hem uit te breken.

- Ik moet zeere van mijn paard stijgen, riep hij, want ik moet een kleine commissie doen.

Men liet Jan van zijn paard, maar de soldaten

bleven naast hem stand houden, omdat zij bang waren dat zoo'n sterke man wel eens naar den vijand zou kunnen over loopen. Na een kwartier ken zat Jan echter weer op zijn paard en het leger trok verder, tot men aan een bosch kwam.

- Halt! Halt! riep Jan toen weer, want hij dacht hier te kunnen ontsnappen, ik moet nog eens even van mijn paard, want nu moet ik een groote commissie doen.

Maar 't lukte hem niet hier schampavie te spelen. De soldaten bleven al dien tijd naast Jan de wacht houden en, na enkele stonden, plaatste men hem terug in 't zadel en bond men weer zijn beenen saam.

Weer ging men een half uurken verder. Jan was moe in zijn armen door het dragen van het groote slagzwaard. Plotseling begon hij toen te huilen en te schreeuwen:

- Halt! Halt, mannen! Nu moet ik een heel groote commissie doen!

Dezen keer liet men hem niet afstijgen en door de kabriolen die Jan maakte begon het paard te steigeren.

Het poogde Jan van den rug te werpen, maar wanneer zulks niet gelukte ging het met zijn ruiter op den loop in de richting van den vijand. Jan zwaaide met zijn armen in alle richtingen en schreeuwde zoo hard hij maar kon. Zoo kwam hij voorbij een kruisweg waar, zooals dat in Vlaanderen de gewoonte is, een groot houten kruis stond opgericht. Wanhopig greep Jan het kruis vast doch, daar het aan den voet vermolmd was, brak het af zoodat hij met het kruis in de armen den vijand te gemoet reed.

De vijandelijke soldaten hadden echter ook reeds gehoord van de heldendaden van Jan Onversaagd. Ook wisten zij dat hij zich bij het leger van den ko-

ning had aangesloten. En toen zij daar een woest ros in volle vaart zagen aandraven met een man op den rug die een groot kruis in de armen droeg, dachten zij niet anders dan dat het Jan Onversaagd was en dat hun laatste uur ging slaan. Zij wierpen allemaal hun wapens weg, vielen vóór Jan op de knieën en smeekten om genade.

Toen het leger van Jan hem inhaalde, hadden zijn soldaten niets anders meer te doen dan de vijanden gevangen te nemen.

Als Jan Onversaagd daarop naar den koning trok en hem de overwinning meldde, werd hij onmiddellijk als opvolger van den troon uitgeroepen. Ook mocht hij, overeenkomstig de hem gedane belofte, met de prinses trouwen. De trouw werd den volgenden dag reeds gevierd. Jan was gelukkig, ge kunt dat wel denken, en de prinses en de koning niet minder.

Den eersten nacht, echter, dat hij bij de prinses sliep gebeurde het dat Jan aan 't droomen ging. Hij droomde dat hij nog te Roesselaere woonde en er op zijn snijdersbank te naaien zat. Hij zong er lustig op los en vertelde allerhande rare dingen over broeken die hij nog afwerken moest en over knoopen die hij nog aan vesten moest zetten. Zijn vrouw, die dat hoorde, trok oogen als karrewielen zoo groot en 's anderdaags 's morgens ging zij alles aan haar vader vertellen.

- Gij hebt mij niet met een edelman getrouwd, maar met een ellendigen, vuilen kleermaker.

En na al wat zij verder aan haar vader den Koning meedeelde, wilde deze nu zekerheid hebben over de afkomst van Jan Onversaagd. Hij beval dat een compagnie soldaten den volgenden nacht aan Jan's kamer de wacht zou houden. Zoodra hij ingeslapen was moesten ze een voor een zijn kamer binnensluipen. Zij zouden dan aandachtig naar de woorden van

Jan luisteren. Mocht het inderdaad blijken dat Jan een arme kleermaker van Roesselaere was, dan zouden zij hem dooden of gevangen nemen.

Jan, echter, had al spoedig in de gaten wat er op handen was. Den volgenden nacht deed hij alsof hij onmiddellijk in sluimer viel. Daarop kwamen de soldaten binnengeslopen.

Als zij allemaal binnen waren begon hij luidop te droomen:

- Ik ben Jan Onversaagd, zegde hij, ik sloeg er zeven in eenen slag, ik heb den reus van Zevenbronnen driemaal achtereen overwonnen, de eerste maal met den versten worp, de tweede maal met den sterksten neep en de derde maal met den hoogsten sprong, ik heb het wilde verken in het bosch van Roesselaere gevangen, ik heb de drie reuzen gedood en duizenden vijanden op het slagveld verslagen en nu, op dezen nacht, moet er nog een heele compagnie soldaten aan.

Bij die woorden sprong Jan recht en de soldaten gingen allemaal op den loop. Holder-de-bolder liepen zij de trappen af. Vele vielen naar beneden en lagen daar te kermen met gebroken armen en beenen. Zij, die de vlucht konden nemen, gingen zich in de bosschen van den omtrek verbergen.

En toen verscheen de koning en, als hij al 't gebeurde had vernomen, zegde hij dat zijn dochter, de prinses, slimmer en wijzer moest zijn en niet langer een moedig man als haar echtgenoot vergrammen mocht.

En de koningsdochter beloofde zulks, want nu beminde zij haren Jan eerst geheel en oprecht. Nu ook was Jan eerst oprecht gelukkig. Er was nog nooit zoo 'n gelukkig man op de wereld geweest.

Eenigen tijd nadien stierf de koning. Jan Onver-

saagd volgde hem op en regeerde nog lang in 't land van Vlaanderen; wijs en rechtveerdig was hij en de faam van zijn daden bleef leven onder de menschen, tot op dezen dag.

XIV. Duimken-mijn-zoonken en de menscheneter[aant.]

Er was eens een houthakker en die had zeven kinderen, zeven zonen, waarvan de jongste zoo heel, heel klein was dat men hem ‘Duimken-mijn-zoonken’ heette. Maar al was hij ook zoo klein, hij was slim voor zeven, gelijk gij wel hooren zult.

Eens was het arme tijd in het huishouden van den houthakker. Vader en moeder hadden hun kinderen al vroeg naar bed gestuurd, want zij moesten beslissen wat zij met hen zouden aan vangen. Duimken-mijn-zoonken vermoedde dat er iets gewichtigs op til was en hij kwam *heel stillekens, heel stillekens* naar beneden en verborg zich onder den stoel van zijn moeder. Zoo gelukte het hem alles af te luisteren wat zijn ouders vertelden.

De houthakker en zijn vrouw besloten hun kinderen, die zij niet langer meer den kost konden geven, mede te nemen naar het groote woud en ze daar te verlaten, zoodat geen enkel meer den weg naar huis zou terugvinden.

's Anderendaags vertrokken de ouders met hun kinderen naar het woud. Als zij ver gegaan hadden, kregen deze laatsten van vader en moeder een boterham en daarna moesten zij gaan hout rapen.

- Spoedt u maar, zegde de vader, zoodra ge veel hout bijeen hebt keert ge weerom naar deze plaats en dan gaan we terug naar huis.

Wanneer ze eindelijk veel hout hadden vergaard en naar hun ouders wilden weerkeeren, waren deze

verdwenen. Daar stonden ze nu heel en al verlaten en zeker zouden zij niet eens den weg naar hun huis weergevonden hebben, ware het niet dat Duimken-mijn-zoonken zijn maatregelen had genomen. Vóór hij met zijn ouders en zijn broeders naar het woud trok, had hij zijn broekzakken vol witte keikens gestoken en een voor een had hij, bij elken stap, een wit keiken laten vallen. Nu hadden zij maar langs den weg dien de witte keikens aanwezen naar huis te keeren. 't Kon niet gemakkelijker.

Onmiddellijk begaven zij zich op weg en denzelfden avond heel laat waren zij nog te huis.

De houthakker en zijn vrouw waren danig blij al hun kinderen weer te zien, want bij hun terugkomst hadden zij voor een groote som brandhout aan een rijken heer verkocht, zoodat er weer voor weken eten in huis was.

't Duurde echter niet lang of er brak weer een armoedige tijd aan. Weer was er geen eten meer voorhanden en weer besloten de ouders hunne kinderen in het donkere woud kwijt te spelen. En weer, zooals de eerste maal, had Duimken mijn zoonken 't in de mot. *Heel, heel stillekens* kwam hij van boven gekropen en onder den stoel van zijn moeder luisterde hij alles af. Toen de ouders den volgenden dag met hun kinderen naar het bosch gingen, stak Duimken-mijn-zoonken zijn zakken vol graankorrels en, bij elken stap, liet hij een korreltje op den grond vallen.

Alles geschiedde in het woud zooals de eerste maal. De kinderen kregen een boterham en moesten daarna gaan hout rapen. Niet zoodra echter waren zij met hun hout klaar of Duimken mijn zoonken zei:

- En nu recht naar huis. Ik zal u den weg wijzen.

Ja maar, daar was geen kwestie van. De vogeltjes hadden al de graankorreltjes opgepikt, zoodat er geen enkel meer langs den weg te vinden was.

- Wat nu gedaan? dacht Duimken mijn zoonken.

Zijn zes broeders begonnen daarop luid te weenen, want ze dachten niet anders of nu zouden zij van honger en dorst omkomen, of wel door de wilde beesten opgegeten worden.

Duimken-mijn-zoonken stelde zijn broeders onmiddellijk gerust en zeide dat hij den weg wel vinden zou. Zijn broeders volgden hem, zooals de eerste maal, maar wanneer zij heel heel lang gegaan hadden en de duisternis inviel, bleek het wel dat zij allen verdoold waren geraakt.

Duimken-mijn-zoonken klom dan op een boom in de hoop hier of daar iets of wat te bespeuren waarheen hij zich richten kon. Hij zag echter niets.

Wanneer hij zich van den boom wilde laten afglijden zag hij evenwel een hel lichtje glimmen in de verte.

- Naar ginder, juichte hij, naar ginder. Ik zie ginder licht. 't Zal voorzeker een boerderij zijn.

Zij spoedden zich allen in de aangeduide richting. Wanneer zij lang gegaan hadden stonden zij aan een groot en vreemd huis. Een boerderij was het niet, maar toch klopten zij er aan, want ze waren te moe om nog verder door te loopen.

Een oude vrouw kwam opendoen en wanneer Duimken-mijn-zoonken haar, voor hem en zijn broeders, een onderkomen voor den nacht had gevraagd, antwoordde deze, meer dood dan levend van schrik:

- Weet ge wel dat ge in het huis van een menscheneter zijt? Als mijn man moest thuis geweest zijn zoudt ge alle zeven uw laatste uur geleefd hebben. Maar ik heb meêlij met u en daar ik ook zeven kinderen heb zal ik u op de kamer van mijn eigen kinderen verbergen. Zoo zal de menscheneter, wanneer hij straks thuis komt, niets merken.

Duimken mijn zoonken en zijn broeders volgden de vrouw van den menscheneter op de kamer van

haar kinderen. Daar stonden twee bedden, een links en een rechts van de kamer. De vrouw legde de drie kinderen, die links sliepen, bij de vier kinderen die rechts van de kamer sliepen, zoodat Duimken-mijn-zoonken en zijn zes broeders in het alzoo vrijgekomen bed een rustplaats vonden.

- Ziet, brave kinderen, slaapt nu maar goed, want ge moet erg vermoeid zijn van uw lange reis. En morgen vroeg, vóór de zon in de lucht staat, laat ik u de baan op, zoodat mijn man niets vermoeden zal.

Met die woorden trok de vrouw naar beneden.

Maar ja, ze was nog niet de trap af, of daar werd met groot lawijd op de deur geklopt.

- 't Is de menscheneter, dacht Duimken-mijn-zoonken. Ik moet weten hoe het afloopt.

En Duimken, terwijl al zijn broeders reeds ronkten, aan 't luisteren.

De vrouw ging opendoen en niet zoodra was de menscheneter binnen of hij snoof geweldig, zoodat Duimken-mijn-zoonken er van sidderde.

- 'k Riek menschen vleesch hier in huis, brulde hij.

- Menschenvleesch, zei de vrouw, ik weet niet waar het hier in huis zou te vinden zijn. Alleen uw zeven zoontjes slapen boven in hun bedden.

- Vrouw, lieg niet, ik riek menschen vleesch! En als ge mij de waarheid niet zegt, verscheur ik u zelf op dezen eigensten stond.

De vrouw van den menscheneter zag zich verplicht te bekennen, dat zij inderdaad zeven jongentjes, die in het bosch waren verdoold geraakt, had opgenomen en boven in een der bedden van de kinderen had te slapen gelegd.

- Ha! 't Is goed dat ge de waarheid spreekt. Ik

Duimken, mijn zoonken zag den reus daar liggen.

zal ze van nacht dooden, dan kan ik ze morgen vroeg bij mijn ontbijt opeten.

- Neen, dat moogt ge niet doen, zei de vrouw; 't zou echt zonde zijn. 't Zijn zulke aardige kinderen en ik heb het hun beloofd dat er geen eenig letsel zou bekomen.

- Ik zal ze morgen vroeg opeten en daarmee gedaan. Hebt ge gezorgd dat onze kinderen hun gouden kroontjes op het hoofd hebben?

- Die dragen zij altijd, zei de moeder.

- Dan weet ik genoeg voor dezen nacht, zei de menscheneter.

Maar Duimken-mijn-zoonken had zijn plan getrokken. Zoodra hij van de gouden kroontjes had gehoord, kroop Duimken mijn zoonken *heel stillekens* uit zijn bed en *heel stillekens* ging hij naar het bed waar de zeven kinderen van den reus sliepen; een voor een nam hij de gouden kroontjes van hun hoofd en *stillekens, stillekens* keerde hij naar het bed van zijn eigen broertjes terug en plaatste hen allen een van de kroontjes op het hoofd. En met een kroontje op zijn eigen hoofd lei hij zich daarna te rust.

Te middernacht kwam de menscheneter naar boven. Hij liep recht de kamer van de kinderen binnen en, eerst en vooral, ging hij naar het bed waar Duimken-mijn-zoonken met zijn broeders sliep en tastte met zijn groote handen. Duimken-mijn-zoonken, die niet sliep, rilde bij het voelen van dien grooten duim en de dikke vingeren die over zijn aangezicht tastten.

- Neen, hier is het niet, zegde hij, ik voel de kroontjes.

Hij begaf zich naar de overzij en tastte weer.

- Ha, hier moet ik zijn.

Een voor een greep hij zijn eigen kinderen, sneed

ze in den donkeren de keel over en wierp de lijkjes op een hoop.

Daarop ging hij likkebaardend slapen, want hij dacht aan zijn ontbijt van den volgenden morgen.

Niet zoodra hoorde Duimken-mijn-zoonken den menscheneter snurken dat heel het huis er van daverde, of hij wekte al zijn broertjes en zeide dat zij met hem op de vlucht moesten.

Zij liepen, zij liepen het huis uit zoo zeere ze maar konden loopen. En als de zon in de lucht kwam staan zagen zij een groote spelonk.

- Hier moeten wij ons verbergen, zei Duimken-mijn-zoonken, tot den volgenden nacht, want nu gaat de menscheneter ons nazetten.

Duimken-mijn-zoonken deelde daarop drank en eten uit aan zijn broertjes, want alvorens op de vlucht te gaan had hij nog de schapraai van den menscheneter leeggeplunderd.

Niet zoodra waren zij verzadigd of allen vielen van vermoeienis in slaap. Alleen Duimken mijn zoonken sliep niet, want hij vermoedde wel dat de reus hen achterna zou zetten met zijn botten van zeven mijlen. Hij zou een oog in 't zeil houden en waken om bij 't eerste gerucht zijn plan te kunnen trekken.

En toen hij dat maar even had gepeinsd voelde hij den grond boven zijn hoofd daveren. 't Was de reus die met zijn botten op komst was. En bijna op hetzelfde oogenblik dreunde de spelonk zoo verschrikkelijk alsof de wereld verging. Daarop werd alles zoo stil, zoo stil dat men een muisje had kunnen hooren loopen. Nog enkele minuten later en Duimken-mijn-zoonken hoorde een geronk als van een stoommachien. Snel als de blaren die waaien, kwam Duimken de spelonk uitgekropen, want hij vermoedde wel dat de reus in slaap gevallen was. En zoo was het ook.

Duimken-mijn-zoonken zag den reus daar liggen, gansch beslijkt van zijn tocht. Maar nevens den reus lag een groote rotsblok.

- Nu of nimmer moeten wij van dien gevaarlijken kerel afgeraken, dacht Duimken-mijn-zoonken en hij ging zijn zes broeders wakker maken. Stillekens kropen zij een voor een de spelonk uit en toen, met vereende krachten, rolden zij den rotsblok over het hoofd van den reus, die met een verveerlijken schreeuw den laatsten adem uitblies.

- Gaat nu allemaal naar huis, zei Duimken tot zijn broeders. Ik moet nog wat anders verrichten.

Terwijl zijn broeders al zingend naar huis keerden, trok Duimken mijn zoonken de botten van den menscheneter aan en begaf zich op weg naar dezes vrouw. Daar gekomen zegde hij dat haar man in het bosch door roovers overvallen werd en deze al zijn geld en goud als losprijs vroegen.

De vrouw van den menscheneter geloofde aan de woorden van Duimken-mijn-zoonken, vooral wanneer zij zag dat deze de botten van zeven mijlen droeg. Zij gaf hem dan ook alles mede wat zij liggend en roerend had.

Duimken-mijn-zoonken schoot, gelijk gij wel denken kunt, als een pijl uit een boog vandaan. Door de botten van zeven mijlen kwam hij te gelijk met zijn broeders bij zijn ouders aan. Ik kan niet zeggen hoe gelukkig deze waren wanneer zij al hunne kinderen in goede gezondheid weerzagen. En om de schatten, die Duimken-mijn-zoonken meebracht, waren zij niet minder verblijd. Er werd gefeest en gefeest, rijstpap gegeten en wijn gedronken, witte wijn en roode wijn. En alle dagen was het hetzelfde. En als ze dan goed gegeten en gedronken hadden, reden ze in een open calèche naar de stad. En als ze nog allemaal in leven

zijn, weest er dan maar verzekerd van, dat ze 't hunne nog altijd van nemen.
En onkel patsjonkel van Tierelierelui,
't Vertelsel van Duimken-mijn-zoonken is uit.

XV. Duimken en de koekenbakken[aant.]

Duimken, een petieter van zoo hoog *als mijn duim*, woonde bij zijn ouders, menschen zoo arm als Job. Als ik u nu zeg dat ze op zekeren dag, toen de moeder koeken wilde bakken, maar geen broksken hout in huis hadden om een vuurken te maken en geen grommelken bloem om koekendeeg te beslaan!

- Als ge wat hout kunt krijgen bij den boer en wat bloem bij den maalder, ja, dan wil ik wel koeken bakken, zei de moeder. Maar centen heb ik niet. Ik zal betalen zoodra het betere tijd is.

- Als 't maar dat is, dan zullen we morgen koeken bakken, zei Duimken, en trok op.

Hij ging naar den boer en kermde en permetteerde(1) om maar wat houtrijs te krijgen om een vuurken aan te leggen.

- We hebben hout noch kolen meer, zei hij, en moeder zou zoo gaarne een koeksken bakken.

- Noch hout noch kolen in huis hebben is erg, zei de boer. Weet ge wat? Daar achter de schuur staat een houtmijt, ga er heen en draag maar mee wat ge dragen kunt. 't Is al voor u.

Die boer dacht:

- Wat kan zoo'n snuiter al verporren.

Duimken deed zooals de boer had gezegd. Hij ging achter de schuur, kroop onder de houtmijt, nam ze op de schouders en trok er mede van onder.

- Die is slimmer dan slim, zei de boer, wanneer hij zag dat Duimken hem beet had genomen.

(1) Smeekte.

- Dat is er al een, peinsde Duimken, wanneer hij de mijt te huis neerzette. Nu naar den maalder en morgen bakken we koeken.

Bij den maalder vroeg Duimken opnieuw:

- Maalder, krijg ik wat bloem om een koeksken te bakken. Mijn moeder zou toch zoo geerne morgen een koeksken bakken. Zij zal betalen zoodra de tijden wat beteren.

- 't Is erg als men zoo arm is dat men zelfs geen geld heeft om wat bloem te koopen, dacht de maalder bij zich zelf.

En daarop ging hij voort:

- Weet ge wat, kleine petieter, ge krijgt van mij zooveel bloem als ge maar dragen kunt. Daar, zie, staat de zak.

En Duimken ging naar den zak bloem, tilde hem op de schouders en trok er van door, gelijk een groote, vóór den neus van den verstelden maalder, die er echter niets kon tegen inbrengen.

Toen Duimken thuis geraakte ging daar juist Sinte-Pieter voorbij en die vroeg:

- Venteken, wat gaat gij uitzetten met die houtmijt en dien zak bloem?

- Wel daar gaan we morgen koeken mee bakken.

- Als 't God belieft, zeker? vroeg Sinte-Pieter.

- God believen of God niet believen, wij bakken koeken morgen en daarmede uit.

- Wie leven zal, zal zien, zei Sinte-Pieter en trok verder.

's Anderendaags 's middags lag het hout van den boer te branden in den heerd en de bloem van den maalder, tot deeg beslagen in den pot, rees en rees zóó hoog dat Duimken om zijn moeder riep.

- Ik kom, zei de moeder.

Maar de deeg rees meteen nog geweldiger. 't Ongedurige Duimken, bang dat de pot zou overloopen, begon zelf al te bakken. Maar in zijn haast stootte hij tegen den pot en de pot stortte ten gronde en de deeg liep langs het mozegat naar buiten.

Toen kwam de moeder binnen. Als deze zag wat er gebeurd was, riep ze uit:

- 't Heeft God niet beliefd dat we koeken zouden bakken.

- Dan heeft de man van gister avond gelijk gehad, zei Duimken.

XVI. Duimken trekt de wereld in en verdrinkt.[aant.]

Op een vroegen zomermorgen kwam Duimken uit een roode kool gekropen. Gelukkig dat zijn moeder in den hof was. Zij nam Duimken aan, droeg hem binnen, deed hem warme wollen kleedjes om 't naakte lijveken en lei hem te slapen in een holleblok. Zoo klein was Duimken.

Duimken bleef altijd maar even klein, maar hoe klein hij ook was, hij had verstand voor honderd. Spijtig maar dat hij 't niet beter gebruikte. 't Was een geboren pertenmaker en zijn moeder zei het altijd, dat het hem slecht zou vergaan.

Leeren deed hij op school gelijk geen ander. Maar terwijl hij daar met een musschenpen te schrijven zat liet hij niet na den meester te kwellen, Eens dat deze hem met de roede kastijden wilde, maakte hij zich uit de voeten en ijlings, langs een gescheurde ruit, vluchtte hij de school uit.

Wanneer hij daarop thuis kwam was zijn moeder erg kwaad. Zij wilde hem de kastijding geven, die de meester hem niet had kunnen geven, maar opeens was Duimken weg: hij had zich achter den bezem verborgen. En dat nog niet alleen: eenige dagen later, toen hij weer onvindbaar was, vond zij hem in de schapraai, waar hij al de koeken, die voor het avondmaal van vader wegstonden, had opgesmuld. Dat kon er niet meer door. De moeder schoot naar Duimken toe, maar weg was hij. Langs het mozegat trok hij weg van huis de wijde wereld in.

- Ge ziet mij van uw leven niet meer weer, riep hij al vluchtende.

Eerst ging het manneken bij een boer wonen, om de koeien te wachten. Zijn booze streken hielden niet op In plaats van op de koeien te waken, ging hij in een notenschelp varen op de rivier of, erger nog, trok hij naar de moos van de boerderij en dronk er frissche melk uit de teilen. Eens zelfs gebeurde het dat hij haast in de melk verdronk. Met heel veel moeite gelukte het hem nog uit de teil te kruipen. Hij liep toen vlug naar de weide en legde er een vuurken aan om zich te drogen. Van de warmte echter viel hij in slaap en een koe, die daar aankwam, slokte hem heelhuids op.

't Geluk wilde dat de pachter de koe onmiddellijk aan den beenhouwer verkocht en zij denzelfden dag nog werd geslacht. Toen het beest openlag hoorde de beenhouwer roepen:

> Ik zit hier zoo warm
> in 't koeiken heuren darm.

De beenhouwer verschrok, nog zoo zeer. Spoedig haalde hij Duimken te voorschijn, maar het ventje was zoo ernstig ongesteld dat men hem in een hoed naar het gasthuis moest dragen.

Enkele dagen later was Duimken weer genezen. Zijn leven beterde er echter niet om. 't Werd nog erger. Luister maar, 't is de moeite waard.

Duimken ging nu in dienst bij een zeeldraaier. Hij stond er aan 't rad, draaiend heelder dagen, ofwel bracht hij met den kruiwagen de afgewerkte bestellingen naar huis. Eens werd hij met een boodschap naar 't naastgelegen dorp gelast. Onderwegen liep hij door velden en weiden, tot hij eindelijk in 't bosch aanlandde. Hier echter kwam een wolf op hem af. Duimken kon zich amper redden door op een boom

te klauteren. En een bedelaar, die daar aankwam, dreef den wolf op de vlucht.

De bedelaar lei zich onder den boom te slapen en Duimken hield zich stil. Zoodra de man aan 't ronken was, kroop hij naar beneden. Daar hij grooten honger had stal hij het eten uit den zak van den bedelaar, die zulks gewaar werd, wakker schoot en Duimken nazette. Duimken echter zag daar omtrent een mollegat en, rap als een dief, kroop hij er in. De bedelaar was zoo kwaad dat hij het mollegat toestampte.

- Die zal hier nooit meer uitkomen, zei hij.

- Neen daar niet, maar hier, riep Duimken, die enkele meters verder uit een andere mollepijp kwam opgekropen en ijlings verder liep, terwijl hij nog een grooten neus zette met zijn twee handen.

Duimken verhaastte zich nu naar het huis van den touwslager en kwam er in den nacht aan. Iedereen was slapen en hij dierf niet kloppen.

- Slapen is niets, zei Duimken, op den hooizolder is het warm. Maar eten, eten, eten! Ik heb zoo'n honger.

Toen zag hij, tenden den tuin, een appelaar die met zijn zwaarbeladen takken over een diepen vijver hing.

- Een appeltje zal smaken en 't is goed voor den dorst.

Hij klom in den boom, maar een tak brak af en Duimken viel in 't water en verdronk.

XVII. Duimken, de koe en de twaalf roovers[aant.]

Klein Duimken was met zijn moeder naar de jaarmarkt gegaan. Van 't lang loopen was het ventje zoo moe geworden, dat het zich buiten den wete van zijn moeder in een hoop klaver liet neervallen om wat uit te rusten. Klein Duimken lag er maar even, of hij sliep dat hij ronkte. Toen kwam er een koe en die hapte Duimken met wat klaver heelhuids binnen. Daar zat het kereltje nu in het koeiken haren darm, vergeten van de wereld. Denzelfden dag nog werd de koe verkocht en geslacht en de beenhouwer wierp de maag en de ingewanden achter zijn huis op een mesthoop.

Zooals ge wel denken kunt, had Duimken in de warme maag van de koe alras het bewustzijn verloren, maar nu hij daarbuiten in de open lucht lag, bekwam hij stillekensaan.

Duimken was reeds zoozeer bekomen dat hij de koemaag wilde uitkruipen, maar daar hoorde hij verschillende stemmen van menschen. 't Waren twaalf dieven die nevens den mesthoop stonden on gestolen schatten gingen deelen.

- We zullen eens tellen of we allen nog op post zijn, zegde de overste van de bandieten. Ik begin: Een.

- Twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, acht, negen, tien, elf, twaalf, vervolgden de andere roovers.

- Dertien, riep Duimken.

- Wat, brulde de hoofdman, wie van u allen durft

met mij gekken? Wij hertellen, en wie nog dertien zegt, slaag ik dood met mijn zwaard, zoo waar ik hoofdman ben.

En zij hertelden tot twaalf.

En Duimken riep weer zoo hard hij kon:

- Dertien.

Lap, en de hoofdman sloeg met zijn zwaard den twaalfden roover morsdood.

- En nu hertellen wij weer. Wie thans twaalf durft roepen is er aan.

Zij hertelden van een tot elf en Duimken riep dan:

- Twaalf.

Nu viel de elfde roover onder het zwaard van den hoofdman. En de roovers hertelden nogmaals en nogmaals en Duimken telde telkens mede, zoo dat er opvolgenlijk nog acht roovers door 't zwaard van den hoofdman den kop werden gekloven. Deze laatste bleef alleen met een van zijn mannen over.

- Jongen, zegde hij, ge ziet hoe het met die tien man gegaan is, ge zult nu toch wel wat meer verstand gekregen hebben en niet verder met mij den draak steken. Kom, laat ons tellen:

- Een, twee, drie.

Duimken was er weer bij en de hoofdman sloeg zijn laatsten man den kop in.

- Zie, nu ben ik alleen, zei hij. Ik weet wat ik zeg. Moest ik ook mijn mond voorbij tellen, dan zou ik niet waard zijn langer te leven. Kom, geteld: Een.

- Twee, riep Duimken.

De roover dacht waarachtig dat hij zelf had geroepen. Hij nam zijn zwaard en doorstak zich het hart.

Nu kwam Duimken uit de maag van de koe gekropen en raapte de schatten op, allemaal goud en zilver, en stak ze in een zak, dien hij naar huis sleurde.

Blij was Duimken. Nog blijer was de moeder toen die kleine pierluit daar met al dien rijkdom afkwam. 't Kon niet beter te pas komen, want het mensch had armoe. Maar dat was nu meteen vergeten. Voortaan was zij rijk en werken deed zij niet meer, evenmin als Duimken. Beiden leefden nu als rijke menschen, zonder achterdocht voor den dag van morgen.

XVIII. Van Jaakske met zijn fluitje.[aant.]

Er was eens een jongen en die heette Jaakske. Zijn vader was goed en braaf voor hem, maar zijn stiefmoeder kon hem niet lijden. Hoe hij ook zijn best deed, nooit deed hij iets goeds in haar oogen. Alle dagen kreeg hij dan ook ruzie en meer slaag dan eten.

De vader, die Hanske Van Tichelen heette, had meelij met zijn jongen, maar dierf niet ingaan tegen zijn booze vrouw.

Om Jaakske zooveel mogelijk aan hare slechte behandelingen te onttrekken zond hij hem alle dagen met de koeien naar de wei. Zóó toch bleef hij een heelen dag verlost van het kretsel van die venijnige feeks van een stiefmoeder.

Dat was nu goed en wel, maar die slechte vrouw vond er zoo meteen weer wat anders op. Om Jaakske te plagen gaf zij hem in zijn knapzak het slechtste eten mede dat ge maar verdenken kunt: bedorven vleesch, beschimmelde aardappelen, verschaald bier en verdufte koffie. In één woord, wat hij meekreeg was nog te slecht om aan de varkens te geven. Ja, in den varkenstrog lagen dagelijks betere brokken dan hij er in zijn knapzak vond.

Jaakske was dan ook zeer ongelukkig. Hij zou wel de oogen uit zijn kop geweend hebben van verdriet.

Eens, wanneer hij tegen den middag zijn knapzak aan 't uitladen was, kwam er een oud ventje naar hem toe en dat ventje zeide dat hij toch zoo'n grooten honger had. In drie dagen had het geen spierken eten over de lippen gehad.

- Kom, eet dan maar met mij mee. Ik zie dat er nog ongelukkiger menschen in de wereld zijn dan ik.

En Jaakske deelde eerlijk met den ouden sukkelaar. Deze at gelijk een wolf en wanneer hij zich verzadigd had, vroeg hij aan den jongen of hij dan toch zoo ongelukkig was.

Jaakske vertelde daarop al zijn miseries. De oude man had de tranen in de oogen bij het hooren van al wat de jongen dagelijks verduren moest.

- Ja, ik hoor het, ge zijt wel degelijk ongelukkig, maar ik zal u helpen. Ik ben met een wondere gave geboren. Ik kan namelijk aan elken mensch, die in nood verkeert, drie van zijn wenschen vervullen. Dus wensch maar drie keeren en uwe drie wenschen zullen vervuld worden. Maar denk goed na alvorens ge wenscht, gaat goed na of wat gij aldus bekomen zult u voordeelig zal zijn in 't leven.

Jaakske dacht een heelen tijd na en eindelijk zegde hij:

- Welnu, ik wensch, in de allereerste plaats, een boog die nooit zijn doel mist.
- Dien zult ge hebben, zei de man.
- Verder zou ik een fluitje willen bezitten waarmede ik iedereen kan doen dansen.
- Dat ook zult ge hebben, zei de man.
- En ten slotte.... en hier bleef Jaakske haperen want hij wist niet goed hoe hij het verder zeggen moest.

't Was zoo aardig ook wat hij wenschen ging en hij twijfelde er aan, of die wensch wel vervuld zou kunnen worden.

- Zeg maar op, zei de man.
- Welnu, ik wensch dat mijn stiefmoeder, telkens zij zich nog boosaardig tegenover mij aanstelt, achterwaarts-om zou beginnen te spreken en luider en luider, altijd maar luider naarmate zij zich kwader maakt.

't Zou ten langen laatste moeten klinken gelijk een kanon.

- Die wensch wordt volbracht, zei de man. Die kracht behoort u van dezen stond af. En hier zie, hebt gij uw boog en uw fluitje.

Jaakske probeerde onmiddellijk de twee voorwerpen. Met den boog schoot hij een kraai uit een hoogen olm en zoodra hij eenige toonen op zijn fluitje had laten hooren begon heel zijn kudde te dansen.

- Maar... vroeg hij toen. En weer zweeg hij, alsof hij niet verder vragen dierf. En dat andere?

- Ja, die kracht is in u. Probeer het maar eens op uw eigen of het gaat.

Jaakske probeerde en 't ging. 't Klonk als een geweerschot. En de jongen hield zich van 't lachen den buik vast, vooral wanneer hij 't nogmaals deed en hij dan de koeien op den loop zag gaan als meenden zij dat de wereld verging.

Dien avond trok Jaakske blij van zin naar huis. Hij wist nu bepaald dat zijn slechte tijd achter den rug lag. Hij scheen vooral benieuwd om 't gezicht te zien dat zijn stiefmoeder straks trekken zou.

En zie, hij was nog niet binnen of zij begon woer hem alle boosaardige aantijgingen te doen en de leelijkste verwijtingen te maken. 't Werd zóó erg dat Jaakske het niet langer meer verdragen kon en dan ook wel wenschen moest dat zijn stiefmoeder achterwaarts-om zou spreken.

En zóó sprak ze meteen. Jaakske lachte er om en al de dienstboden lachten mee. De stiefmoeder werd daarop nog kwader. Zij raasde als een bezetene. Maar Jaakske liet het bij dien eersten wensch niet:

- Nog luider en altijd maar luider, zegde hij.

En de achterklap van de stiefmoeder klonk luider en luider en daar iedereen het uitschaterde, vloog zij op Jaakske toe. Maar deze nam algauw zijn fluitje

en fijfelde. Zijn stiefmoeder begon daarop te dansen, te dansen dat het eind er aan verloren was. En de stiefmoeder niet alleen! Iedereen danste mee: de vader, de dienstboden, de honden en de katten. Alles wat er aan of omtrent was deelde in de zotternij: tafels, stoelen, kasten, stoof, potten en pannen. 't Was de gekste doening die men zich kon inbeelden, want zelfs het huis danste mee. Het booze wijf sprong en met elken sprong botste ze tegen de zoldering.

- Maar scheid er dan eindelijk uit, zei de vader, Hanske Van Tichelen. Ik sterf van 't lachen.

- Ja, als ze dan van heel den avond haar mond niet meer opendoet.

- Dat beloof ik u, huilde de stiefmoeder.

Daarop kwam weer de rust in huis. Voor de eerste maal, sinds lange jaren, ging Jaakske zonder ruzie naar bed. Hij voelde zich ook overgelukkig, des te meer daar zijn vader ook tevreden was nu die feeks van zijn vrouw getemd scheen.

Als Jaakske 's anderendaags naar de wei trok, kreeg hij goed eten en drinken mee.

- Dat is al dat gewonnen, zegde hij; de rest zullen wij afwachten.

De stiefmoeder echter, al liet zij het niet openlijk blijken, werd nog boosaardiger. Ook zwoer zij zich op Jaakske te wreken.

Denzelfden dag ging zij naar den schoolmeester en vertelde al wat er met Jaakske gebeurd was. Het mocht zóó niet blijven. Hij moest den jongen eens gaan vinden op de weide en hem een behoorlijke kastijding geven. Zij beloofde allerhande geschenken aan den schoolmeester en schonk hem reeds een gouden Napoleon op afkorting. De schoolmeester stemde daarop toe, schoot zijn slipjas aan, nam zijn groote kastijzweep en trok naar de weide.

- Daarmede zal ik hem wel temmen, dacht hij en, met de zweep onder zijn slipjas, trok hij voort. Jaakske zag hem van ver reeds aankomen en toen hij de zweep onder den slipjas zag uitsteken, dacht hij bij zichzelven:

- Nu, mijn vriend, ik zie reeds wat ge hier doen komt, maar of ge daartoe de gelegenheid zult vinden is een andere kwestie.

De schoolmeester begon onmiddellijk Jaakske uit te schelden. Hij was de slechtste der kinderen, een jongen die zijn moeder in groot verdriet had gesteld en die eens de nagels van de doodskist van zijn ouders moest worden.

- Waarom zóó schelden, zei Jaakske, zie eens wat vette patrijs daar op de doornenhaag zit. Ik zal ze eens neerschieten.

En Jaakske schoot de patrijs.

- Haal ze maar, ge krijgt ze van mij. Ge kunt er van avond met de schoolmeesteres eens lekker van smullen.

En de schoolmeester verhaastte zich naar de doornenhaag, maar niet zoodra was hij daar of Jaakske begon op zijn fluitje te spelen en de schoolmeester ging aan 't dansen. Hij danste en draaide altijd maar rond, op dezelfde plaats. Op enkele oogenblikken hingen zijn kleeren verscheurd aan de doornen. Armen, aangezicht en beenen, zij waren al vol schrammen en krabben en 't bloed leekte hem van al de ledematen. Daar de schoolmeester toch zoo er barmelijk schreeuwde kreeg Jaakske er, ten slotte, meelijden mede en liet hem gaan, op voorwaarde echter dat hij den gouden Napoleon, dien hij van Jaakskens stiefmoeder gekregen had, zou afgeven.

De schoolmeester, blijde uit de litsen te geraken, gaf den gouden Napoleon aan Jaakske en zette het op een loopen. Loopen dat hij deed, recht naar het

huis van de stiefmoeder, die, zoodra zij den nieuwen fieltenstreek van Jaakske vernam, begon te huilen als een bezetene. Maar zie, hoe meer zij huilde hoe meer en hoe luider zij ook langs achter begon te spreken, want het ging er langs dien kant altijd maar van krak-krak-krak.

Tegen den avond keerde Jaakske met zijn beesten terug naar huis. Wanneer hij deze in de stallingen had geleid, trad hij de woning binnen. Zijn stiefmoeder begon meteen weer tegen hem uit te vallen, maar even luid sprak zij telkens achterklap. De schoolmeester, die daar nog vertoefde, jammerde en kloeg maar altijd mee.

- Hoe zal ik thuis geraken? Ik kan mij toch in zulken staat aan de menschen niet laten zien.

- Is dat nu allemaal waar, Jaakske? zei zijn vader, Hanske Van Tichelen.

- Ja, de schoolmeester is bij mij gekomen en ik heb op mijn fluitje gespeeld en hij is in de doornenhaag aan 't dansen gegaan. Ik verplichtte hem niet daartoe. Zie maar hoe dat gegaan is, en Jaakske begon te spelen op zijn fluitje.

In een ommezien was iedereen aan 't dansen. Zoodra de schoolmeester de eerste tonen van het fluitje hoorde begon hij te huilen als een varken dat men keelen gaat. Hij hield zich van schrik vast aan zijn stoel en zie, hij danste met stoel en al. Ook de vader van Jaakske danste mee en al de huisgenooten, tot zelfs de tafels en de stoelen.

En 't vreemdste van al nog was dat al de geburen, die 't fluitje maar even hoorden, moesten meedansen. De voorbijgangers op straat trokken al dansende voorbij.

't Was zoo plezierig dat Jaakske wel eeuwig op zijn fluitje had willen spelen, maar zijn vader, Hanske Van Tichelen, deed hem ophouden, evenals den dag te voren.

Nu maakte de schoolmeester dat hij wegkwam. Hij liep recht naar den bisschop en kloeg Jaakske aan als tooveraar.

De bisschop deed onmiddellijk de stiefmoeder van Jaakske halen, om haar te onderhooren. Niet zoodra verscheen zij vôôr den geestelijken raad of zij begon over haar stiefzoon te klagen. Hoe meer zij sprak hoe meer gerucht zij ook maakte met wat anders dan haar mond. Krak, krak, krak ging het maar altijd bij elk woord dat over haar lippen kwam. Men wilde haar eerst voor die onbetamelijkheid naar huis sturen, maar de schoolmeester kwam er tusschen en die zei dat de vrouw dat euvel te danken had aan de tooverkracht van haar stiefzoon. Jaakske werd daarop vóór den raad ontboden.

Zoodra hij verscheen wilde de bis chop zich met eigen oogen van de tooverkracht van het fluitje overtuigen. Hij beval aan Jaakske eens even op zijn fluitje te spelen. Ge moest op hetzelfde oogenblik den schoolmeester zien loopen hebben. Hij wilde weggeraken vóór de jongen begon te fluiten. 't Bleek echter verloren moeite. Jaakske was meteen aan 't fijfelen en de schoolmeester moest weeral aan den dans en al de leden van den raad met hem. Zij dansten allemaal, ge wonnen, verloren; en zijn stiefmoeder wel het meest. Als dat een tijdje geduurd had, beval de bisschop aan Jaakske er uit te scheiden. Jaakske wilde niet luisteren vóór men hem liet gaan en tevens beloofde hem verder met rust te laten. Eerst wilde de bisschop daarin niet toestemmen, maar op 't laatst was hij blij en gelukkig hem die belofte te mogen geven.

Jaakske ging daarop tevreden naar huis.

De stiefmoeder echter liet het daar nog niet bij. Zij dreef de zaak vóór het burgerlijk gerecht, waar zij weeral Jaakske belasterde en veel achterklap sprak.

Ten slotte schonk zij vele gouden Napoleons aan de rechters, die daarop besloten een ernstig onderzoek in te stellen en Jaakske gevangen te nemen. Deze, die van de zaak gehoord had, begaf zich den volgenden nacht naar het huis van den hoofdrechter en begon op zijn fluitje te spelen zoo hard en zoo lang dat de rechter en al de geburen in hun hemd de straat kwamen opgedanst. De geburen vonden het een plezierige klucht, maar in die meening deelde de rechter niet. Deze deed, in den vroegen morgen, Jaakske op zijn bed gevangen nemen en veroordeelde hem onverwijld tot de galg. Onmiddellijk moest het vonnis uitgevoerd worden. Zoo geschiedde het ook. Als Jaakske op de galg stond, haalde hij zijn fluitje weer eens te voorschijn en speelde er op. Ge ziet van hier wat er gebeurde: de beul danste van de ladder, de soldaten, de om staanders, alleman sloeg aan den dans en woelde en krioelde wild dooreen, zoodat Jaakske op zijn duizend gemakken al spelende naar huis ging.

Aan zijn huis gekomen, zag Jaakske zijn stiefmoeder die een put groef in den tuin van zijn vader en er een grooten schat verborg.

- Hansken Van Tichelen, mijn man, zal dien schat hier niet gaan zoeken, zei zij maar altijd.

Jaakske verstopte zich achter een struik. Wanneer de put gedempt was, haastte de stiefmoeder zich binnenshuis. Jaakske liep haar achterna. Ge kunt denken hoe die vrouw verschoot wanneer zij Jaakske zag binnentreden. Zij meende waarachtig dat hij niet alleen gevonnist maar ook opgehangen was en dat zij nu voor goed van hem verlost zou blijven. En nu ook zag zij het in, dat zulks nooit met kwaadheid of geweld zou gaan en daarom begon zij met vriendschap en zoete woorden. Zij gaf Jaakske enkele dagen goed eten en drinken en allerhande liefkozingen had zij voor hem over, Het duurde evenwel

maar zoolang tot zij zijn fijfeltje bemachtigd had. Zij wierp het in het vuur en zeide:

- Nu zullen we eens verder zien.

Jaakske was er zoodanig het hart van in dat hij een koord nam en in den hof liep om er zich aan een boom op te knoopen. In den hof echter zag hij de plaats waar zijn stiefmoeder eenige dagen tevoren haar schat had verborgen.

- Neen, aan mijn jeugdig leven mag ik nog geen eind stellen, zei hij, als 't goud daar voor 't pakken ligt.

Hij wierp zijn koord weg, graafde den schat te voorschijn en trok er mee vandoor.

Wanneer nu zijn vader, Hanske Van Tichelen, niets meer van hem vernam, begon hij te kermen en te kreunen. Overal achtervolgde hij zijn vrouw en hij vroeg haar:

- Wat hebt gij met mijn zoon gedaan?

Alle uren van den dag klonken die woorden als een verwijt in haar ooren, zoodat zij het ten slotte niet meer uitstaan kon. Zij besloot er uit te trekken, naar een vreemd land te reizen en den weggeborgen schat mede te nemen.

Zij trok den hof in, begon te graven en toen zij vaststelde dat al haar goud en geld gestolen was, verhing zij zich met de koord, die Jaakske er had achtergelaten.

Als Jaakske vernam dat zijn stiefmoeder dood was, kwam hij ijlings terug naar huis. Hij vond er zijn vader weer en zij leefden nu voor goed te zamen gelukkig en zonder zorgen.

Jaakske was meteen aan 't fijfelen.

XIX. De boerenjongen en de draak[aant.]

Er was ne keer nen boerenjongen, die met zijn twee broeders bij zijn vader op de hoeve woonde. Zijn twee broeders echter speelden thuis den baas, omdat zij de oudsten waren en ook omdat zij alleen de akkers ploegden en bezaaiden en den oogst deden. Maar, om de waarheid te zeggen, die twee oudere broeders zagen niet gaarne dat hun jongste broer hen daarbij behulpzaam was, niet omdat hij te zwak was of een onderkomeling, want de jongen had kracht en macht voor vier, maar omdat zij vreesden dat de vader, die nu al zooveel van zijn jongsten zoon hield, er dan nog meer zou van gehouden hebben.

Ge kunt wel denken, dat de jongste broer dat niet gaarne had. 't Begon hem dan ook erg tegen te steken daar op de hoeve en, op zekeren morgen, na heel den nacht er over nagepeinsd te hebben, zei hij tot zijn vader:

- Vader, zei hij, ik kan het hier niet langer meer kroppen. Geef mij wat mij toekomt en ik trek er uit op avonturen.

De vader antwoordde:

- 't Is best ook en dat God met u zij!

En hij gaf hem wat hem toekwam en nog wat daarbij.

En daarmee trok de jongen weg.

Als hij lang gegaan had, lange dagen en lange nachten, van 's morgens als de zon in de lucht stond, tot 's avonds wanneer zij in de heide onderging, ontmoette

hij' op een avond, juist aan den rand van een groot en donker woud, een arme vrouw. En die zei tegen hem, dat zij in dagen en nachten niet meer gegeten had en dat zij niet wist wat doen om niet van honger te sterven.

- Wel ik heb ik nog wat, zei de boerenjongen. Fk zal ik eens tellen hoe het staat met mijn geld.

En als hij al zijn geld op zijn hand had liggen, deed hij het in twee gelijke paarten: een paart voor de arme vrouw en het andere stak hij weer op zak.

- 't Is wel geteld, twee gelijke paarten van mijn geld: een voor u en een voor mij.

- Gij zijt een brave jongen, zei het vrouwken: ge zult dat zeker niet voor niet gedaan hebben. Ge zult dat al gauwer zien dan ge denkt. Ga maar recht door het bosch, altijd maar recht op recht, en als ge het witte huizeken tegenkomt, dat met zijn gevelken in de zon ligt, klop er dan maar aan en er zal u opengedaan worden.

En de boerenjongen zette zich weer welgemoed op marsch. Na het eene uur kwam er een ander uur, en na den eenen dag een andere dag, en achter regen kwam weer zonneschijn en als de zon niet scheen dan lichtte de maan over de aarde en pinkelden de sterren. En altijd ging hij maar door, *recht op recht*, zooals het arm vrouwken gezegd had en zoo, meteen, stond hij voor het witte huizeken dat met zijn gevelken in de zon lag. Hij kon zich niet vergissen; hij had maar te kloppen en binnen te gaan.

En dat deed de jongen.

Maar hoe verschoot hij niet toen daar kwam opendoen, denkt ne keer! het arm wijveken in eigen persoon!

- Dat hadt ge niet verwacht, he, jongen, zei het wijveken. Ik zal maar beginnen met het begin, dan

weet gij ook waaraan u te houden. Ik ben een tooverheks en hadt gij verleden maal u niet zoo medelijdend tegenover mij getoond, dan zoudt gij hier thans niet meer levend voor mij staan. Maar gij hebt met mij gepaart gelijk de rijkste rijkaard van de wereld nooit met een arm sukkel zou gepaart hebben en daarom heb ik u geen kwaad gedaan. En nu is het aan mij u een dienst te bewijzen.

- Zie, sprak zij verder, ik heb hier drie honden en die geef ik u. Zij heeten: Sneller dan de wind, Pakt en verslindt en Vecht en overwint. De eerste, Sneller dan de wind, zal u menigmaal dienst bewijzen. Steeds zal hij voorop gaan, waar gij ook reist en keert, maar snel als de wind zal hij op zijn schreden terugkeeren om u van alle onheilen of gevaren te verwittigen. Pakt en verslindt en Vecht en overwint zullen u nooit verlaten en steeds aan uwe zijde gaan. Overal waar gij ze noodig hebt zullen zij u bijstaan en den zege bevechten. Daarbij schenk ik u een degen van het beste staal dat er maar te vinden is. Die degen is betooverd en wie hem in handen heeft is onoverwinbaar.

De jongen bedankte, bond den degen aan zijn zij en met zijn drie honden Sneller dan de wind, Pakt en verslindt en Vecht en overwint trok hij verder. Sneller dan de wind schoot gestadig-aan voorop, als een pijl uit een boog, zoodat men hem op een weerlicht niet meer zag. En dan kwam hij, even snel als hij vooruitgeschoten was, weergesneld, tot uren ver achter den jongen, om te zien of er langs hier of langs daar geen onraad dreigde. Pakt en verslindt en Vecht en overwint gingen naast hem en wie hun klauwen en tanden maar even in 't oog kreeg wist genoeg dat het geen katten waren om zonder handschoenen aan te pakken.

Wanneer hij nu weer lang had gegaan, zoolang dat

een mensch de uren niet meer tellen kan, kwam daar in eens Sneller dan de wind blaffend toegeschoten.

- Is er iets? vroeg de jongen en hij greep al naar zijn degen.

- Meester, zei Sneller dan de wind, we komen nu aan een groote stad en in die groote stad daar zit een draak met zeven koppen in het water en alle weken komt die boven om een slachtoffer te eischen. En als het slachtoffer hem niet bereidwillig gegeven wordt begraaft hij huizen en menschen onder vlam en vuur, dat hij uit zijn zeven muilen te gelijk uitspuwt. Tot heden toe werd er onder de inwoners gelot om te weten wie elke week het slachtoffer moest wezen. Deze week is het lot op de dochter van den koning gevallen. En de koning heeft nu aan de bevolking laten weten, dat hij, die den draak zal overwinnen en de prinses bevrijden, met deze zal mogen trouwen. We moeten ons spoeden, meester, want Zondag om twaalf uur klokslag komt de draak de prinses halen op de Groote Markt, waarheen zij zich begeven moet.

- Pakt en verslindt en Vecht en overwint, houdt u gereed. Het uur is geslagen om alles te wagen, en sneller, sneller, ging de jongen met deze woorden voort.

Sneller dan de wind vloog gestadig-aan voorop en weer terug, altijd maar blaffend en bassend van puur plezier.

Zoo gaande kwamen ze den Zondag morgen in de stad. Alles was er verlaten en de huizen waren dichtgesloten van onder tot boven, alsof er in elk huis een lijk lag. De jongen spoedde zich metterhaast naar de Groote Markt, want 't werd al naderbij den middag en hij wilde op zijn post zijn. Wanneer hij er aankwam, werd de prinses met een rijtuig van het koninklijk paleis aangevoerd en meer dood dan levend van den schrik begaf zij zich naar de aangewezen plaats in het

Daar is het monster...

midden van de markt, naar een verhoog dat daar speciaal voor de slachtoffers van den draak was opgericht.

Toen de prinses de jongen met zijn honden zag, zegde zij:

- Maak u weg, want ik hoor reeds den draak en als hij u ziet zullen de grootste onheilen over de stad komen. Liever dan dat, offer ik mij vrijwillig aan het monster.

- Ik zal u redden, antwoordde de jongen en, om tegen alle verrassingen gereed te zijn, trok hij den degen, dien de tooverheks hem gegeven had.

En de koetsier, die de prinses van het koninklijk paleis tot op de markt had gebracht, ziende dat de onbekende man daar met een degen in de hand stond, dacht bij zichzelven:

- Hier gaat iets ongewoons geschieden. Ook achter den hoek bleef hij staan.

Meteen schoot de prinses in een erbarmelijk geschrei.

- Daar is het monster, daar is het monster...

En waarlijk, de draak was uit den stroom gestegen en hief zich brullend en vuur-spuwend op in de lucht, tot boven het stadhuis en viel dan recht op de Groote Markt.

- Pakt en verslindt en Vecht en overwint er onverwijld op los! En gij, Sneller dan de wind, een oog in 't zeil!

En de jongen ook ging er op los met den blooten degen. Hij sloeg met eenen zwaai twee koppen af van den draak. Pakt en verslindt beet er twee andere af en Vecht en overwint ook twee. Maar nu eerst ging de draak te weer. Hij brulde zóó verveerlijk dat heel de stad er van op haar grondvesten daverde. De jongen voelde dat het moeilijkste werk ging aankomen. Hoe de honden ook hun best deden, zij konden den laat-

sten kop wiet genaken. Het beest wentelde zich steeds hooger en hooger en met zijn staart, die alleen nog op den grond kwam, sloeg het rechts en links dat het verschrikkelijk was. Reeds tweemaal had de jongen een stuk van den staart geslagen, maar dat hielp geen zier; onmiddellijk was het bijgegroeid.

En toen meteen stak de jongen met zijn degen den draak in het hart en 't vuile, zwarte drakebloed viel als een regen met groote druppels over de markt. Daarop een zware plof en 't beest lag dood, morsdood.

- Gij zijt mijn redder en ik word uwe bruid, zei de prinses.

De jongen die niet beter begeerde antwoordde echter dat hij nu het jawoord nog niet geven kon, daar hij nog een andere taak te volbrengen had, maar welke het was zegde hij niet. Binnen 't jaar zou hij hier weerom zijn en den koning, haar vader, komen vinden. Als pand van haar woord vroeg hij haar alleen hem een kleinood te willen schenken. En de prinses gaf hem een gouden ring.

En daarop vertrok de jongen terug naar zijn vaders huis om daar het goede nieuws te brengen. Hij was maar pas vertrokken of de koning stond met heel zijn gevolg op de Groote Markt om zijn dochter te komen halen, want de koetsier had hem het gebeurde gemeld; on meteen dorsten ook al de burgers terug op straat komen en zij juichten en zongen omdat zij nu voor goed van het leelijke monster waren verlost.

De koning was echter verdrietig omdat hij den redder van zijn dochter niet had kunnen begroeten. Toen deze hem echter verzekerde dat haar redder binnen 't jaar zou weergekeerd zijn, liet hij toch feest houden in het koninklijk paleis, zoodat die dag, in rouw begonnen, eindigde in vreugde.

De jongen ging intusschen met zijn drie honden Sneller dan de wind, Pakt en verslindt en Vecht en overwint altijd maar dapper door, terug naar het huis van zijn vader. Hij ging en ging en de dagen volgden op de nachten en de nachten op de dagen en elke week was er eene en er waren er al zoovele dat hij ze ten slotte niet meer bij houden kon met tellen.

En als hij dan te huis kwam en aan zijn vader en ook aan zijn broers over zijn daden aan 't vertellen ging, waren deze laatsten zeer nijdig en ze schuimbekten van woede.

- Wat zou zoo ne flierefluiter nen draak gedood hebben. Wie dat gelooft en ne kurken zak aan heeft kan niet verdrinken.

- Kom, vader, morgen vertrekken wij naar het paleis van den koning en dan zult ge zien.

En de vader ging mee. En Sneller dan de wind liep voorop en dan weer terug om hen van alle onheilen te vrijwaren; en Pakt en verslindt en Vecht en overwint hielden dapper voet bij stek. En zoo gingen zij dagen aan dagen; de eene dag volgde op den vorigen nacht en de eene nacht op den vorigen dag en elke week was er eene en er waren er ten slotte zoovele reeds voorbij gegaan, dat de jongen en zijn vader er geen benul meer van hadden.

Ook begon de jongen toen te vreezen dat zij te laat bij den koning van het land, waar ze zijn moesten, zouden aankomen:

- Sneller dan de wind, vooruit, bevool hij; ga het aan de prinses zeggen dat wij op komst zijn.

Gezwind was Sneller dan de wind weg en uit het zicht.

En Sneller dan de wind kwam op een vroegen morgen het paleis van den koning binnengeloopen, recht naar

de kamer van de prinses en hij blafte, blafte, zoodat deze begreep dat haar redder op komst was.

't Was tijd ook, want het jaar was al lang voorbij en de koning had er al aan gedacht zijn dochter uit te huwelijken met een vreemden prins, die sinds enkele weken aan het hof verbleef. En men was zinnens eerstdaags de bruiloft te vieren. 't Was alleen op aandringen van de prinses dat het huwelijk verschoven was geworden.

En zeven dagen na de aankomst van Sneller dan de wind kwam de jongen met zijn vader aan. De prinses herkende hem onmiddellijk. En als bewijs dat hij de ware redder was liet hij aan den koning den ring zien, dien hij eens, na den draak te hebben gedood, van de prinses had ontvangen. Sindsdien had hij hem als een kostbaren schat voortdurend aan den vinger gedragen.

En de koning gebood een groot feest in te richten ter eere van den jongen en, getrouw aan zijn belofte, schonk hij hem zijn dochter als bruid. En zij woonden beiden in een schoon kasteel, in geluk en vrede.

En er kwam een varken met een langen snuit en 't vertelselken is uit.

XX. Van de slimme boerendochter.[aant.]

Er waren eens twee boeren, een arme en een rijke, die in malkanders buurt woonden. Eens ontstond er tusschen beiden een geschil over een verlaten stuk grond dat de twee erven scheidde.

- Weet ge wat, zei de rijke boer, we zullen wij voor dat stuk grond geen ruzie maken. Van nu af zult gij het zeven jaren lang bebouwen en dan komt het weer zeven jaar aan mij. En zoo zijn we allebei tevreden.

Zoo gezeid, zoo gedaan. De arme boer begon onmiddellijk den grond te bemesten en te beplanten en 't waren zeven vette jaren die hij beleefde. De grond bracht op gelijk hij nog nimmer opgebracht had. Hadde hij er eenvoudig schramoelies op gestrooid dan nog had hij koren overhoop gehad.

En als nu de beurt aan den rijken boer kwam, waren het zeven magere jaren. Hoe hij er ook zijn ziel op afbeulde, niets hielp en alles was op het einde van het jaar opgegeten van de rupsen.

- Afin, we zullen opnieuw probeeren, zei de rijke boer. Ieder zijn beurt van 't goed en ieder zijn beurt van 't kwaad.

Maar 't viel weer uit gelijk den eersten keer: zeven vette jaren en zeven magere jaren. De arme boer was blij gelijk een schaap in de wei en de rijke boer zag er kwaad uit als een dag vol honger, want hij verdacht zijn gebuur de schuld te zijn van al den tegenslag dien hij leed.

- Hoor eens hier, zei hij, daar zit iets achter en we

zullen de zaak voor 't gerecht van den koning brengen en die zal er wel een mouw passen.

En ze verschenen voor 't gerecht van den koning en 't was de koning die zelf voorzat. De twee boeren kwamen een voor een aan 't woord en beiden wisten het zoo schoon en fijn aan boord te leggen dat de koning er zijn latijn bij verloor en niet wist wie de waarheid in zijn handen droeg.

- Ik zou de wijsheid van Salomon moeten hebben om hier te beslissen en die heb ik niet. Daarom zal ik u drie raadsels opgeven en die luiden:

1. Wat heeft er het hardst geklonken in de wereld?
2. Wat is het vetst van de wereld?
3. Wat blinkt er het schoonst in de wereld?

Wie daarop, tegen morgen vroeg, het beste antwoord geeft, die heeft gelijk en aan dien zal ook de grond toebehooren.

De twee boeren trokken daarop naar huis, de rijke boer overgelukkig, want hij dacht dat de grond hem niet ontschieten kon, en 't arm boerken verdrietig omdat hij onrechtvaardig werd verdacht en nu, om zijn onschuld te bewijzen, iets doen moest waartoe hij zich niet in staat achtte.

Als deze laatste thuis gekomen was vertelde hij alles aan zijn dochter.

- 't Ongeluk ligt op 't huis, meisje. Ge zult zien dat we den grond zullen moeten afstaan.

Zijn dochter gaf hem goeden moed en zei:

- Ga maar gauw naar bed. De nacht brengt raad.

't Boerke ging slapen, maar deed geen oog toe van den heelen nacht.

De rijke boer begon zoodra hij weer te huis was met zijn geld te slaan van den eenen kant naar den an-

deren, zoodat het luide klonk en de menschen, die af en toe voorbijgingen, er bleven naar luisteren.

En als zij 's anderdaags voor den koning kwamen, vroeg deze of zij op zijn vragen hadden nagedacht en of ze nu bereid waren te antwoorden. Alle twee knikten van ja.

En de rijke boer, die eerst aan de beurt kwam, zei:

- Wat het hardst geklonken heeft is mijn geld, Sire, want ik heb er gisteren avond van den eenen kant van het huis naar den anderen mede gegooid en het heeft zoo luid geklonken dat de menschen aan mijn deur bleven luisteren.

- En wat het vetst is in de wereld is stellig mijn varken; uren in den omtrek is er geen vetter te zien. En als er een vetter is dan ben ik verloren.

- En wat zou er meer kunnen blinken dan mijn dochter? Iedereen weet dat zij het schoonste meisje van den omtrek is.

En de koning zei:

- 't Is niet slecht gevonden, maar ik zeg nog niet ja en ook niet neen. Ik moet eerst ook de andere klok hooren.

En het arm boerken kwam naar voren, schuchter en meer dood dan levend. Hij zelf had op de drie vragen geen antwoord kunnen vinden en het was zijn dochter die hem de antwoorden in zijn oor had geblazen.

- Mijnheer de koning, zei hij al stotterend, wat het hardst geklonken heeft in de wereld zijn de woorden van Onze Lieve Vrouw, toen zij sprak: ‘O Zoon, o Zoon, betoon uw kracht en toon wie ge zijt’, want dat heeft heel de wereld door geklonken.

- Het vetst van de wereld is de aarde, want zonder de aarde zou er niets groeien.

- Wat het meest op de aarde blinkt is de zon, want als die niet schijnt is alles doof en dood.

- Gij hebt gewonnen en u behoort het land, zei de koning.

Toen 't boerken echter wilde wegtrekken werd hij nog eens bij den koning ontboden en deze vroeg hem wie hem dat alles had wijsgemaakt.

- Mijn dochter, mijnheer de koning.

- Welnu, dan beveel ik aan uw dochter hier te komen, niet in den dag en niet in den nacht, niet te voet en niet te paard, niet naakt en niet gekleed. En als ze aan mijn bevel niet voldoet, dan krijgt zij de galg.

En nu ging 't boerken nog met grooter verdriet naar huis en als hij al zijn wedervaren aan zijn dochter had verteld, besloot hij:

- Kom, laat ons vluchten.

- Bijlange niet, zei de dochter. Slaap maar wat en we zullen dan wel zien.

En toen hij alsdan een tijdlang geslapen had, kwam zijne dochter hem wekken.

- Sta maar op, zei ze, het is tijd om naar den koning te gaan. Maar haal eerst een ezel.

En toen de boer met den ezel kwam aangedraafd, sprong zij er half gekleed op en reed vandaan. In den halven donkeren geraakte zij aan het paleis van den koning en schelde aan. Maar de knecht die kwam opendoen, en, daar in de schemering, een soort spook op een ezel zag zitten, sloeg verschrikt de deur toe en liep naar zijnen meester:

- Sire, riep hij, daar staat daar iets wonders aan de deur. Zoo tusschen nacht en dag heb ik het niet kunnen onderscheiden. 't Is niet te voet en ook niet te paard, op wat het gezeten is weet ik niet en 't is niet naakt en ook niet gekleed.

En de koning begreep meteen wat er gaande was. Hij kwam zelf te voorschijn en ontving de dochter van den boer.

- Gij hebt u met kloek verstand uit den slag getrokken. Geene vrouw in het land is slimmer dan gij; daarom zult gij mijne vrouw worden. Maar pas op dat gij iemand even slim maakt als gij, want dan zijt gij koningin af.

En zij was koningin en ging nu prachtig gekleed en nam plaats naast haar gemaal op den troon. Maar toen zij een tijdlang getrouwd waren, gebeurde het dat een boer met zijn kar in den omtrek van het kasteel kwam aangereden en er zijn gespan een tijdlang onbewaakt liet staan. Ondertusschen was er aldaar een andere boer met een paard gekomen en dat paard veulde. Hij nam het veulen en bond het aan de kar van den eersten boer, die eenigen tijd nadien zijn kar kwam halen en met het veulen vandaan reed.

- Hola, zei de tweede boer, dat is mijn veulen.

- Neen, antwoordde de eerste, 't is 't mijn. Al wat aan mijn kar hangt, hoort mij toe.

En beiden gingen naar den koning om hun geschil te laten beslechten.

De eerste boer heeft gelijk, zei de koning, aan hem behoort het veulen.

Daarmede was de zaak beslecht en al weenende verliet de tweede boer het paleis, De koningin die daar juist aankwam en hem zag weenen ging tot hem en vroeg wat er geschied was. En toen zij vernam hoe de koning geoordeeld had, zei ze:

- Vrees niets, de koning zal wel inzien dat hij zich bedrogen heeft en u dan ook recht doen. Daarom, kom hier morgen vroeg te tien uren, wanneer de koning zijn morgenwandeling doet, met een vischnet op den weg en trek er mee door het zand. Wanneer de ko-

ning u vraagt wat ge doet, zeg dan: visschen. Hij zal natuurlijk zeggen: weet ge niet dat ge in het zand geen visschen vangt, en dan moet ge antwoorden: hier is alles mogelijk, want de karren werpen hier veulens af.

Zoo gezegd, zoo gedaan. 's Anderdaags 's morgens stond de tweede boer daar met zijn net en zoodra de koning aankwam sleepte hij het verder.

- Wat doet ge hier? vroeg de koning.
- Wel ik visch, antwoordde de man.
- Wat visschen? Sinds wanneer vangt men hier visschen in het zand?
- Sinds de wagens er veulens afwerpen!

En de koning stond versteld en begreep dat zijn vonnis van den dag te voren onzinnig was en hij beloofde onmiddellijk den eersten boer te ontbieden en het gegeven vonnis te herzien.

- Maar zeg mij nu eens, vroeg hij verder, wie heeft u dat ingeblazen?
- De koningin, Sire.

Woedend trok de koning nu naar zijn paleis en hij vloog het vertrek van de koningin binnen en riep:

- Ge weet onder welke voorwaarde ik u getrouwd heb: dat gij nooit iemand slimmer zoudt maken dan hij is. Aan die voorwaarde hebt gij niet voldaan. Gij hebt aan dien man met zijn veulen raad gegeven en daarom zijt gij koningin af.... Ge zult vannacht het paleis verlaten en als eenige gunst veroorloof ik u mede te nemen wat ge 't liefste hebt.

En er was niets meer aan te doen. De koningin moest weg. Maar voor het avond werd had de slimme vrouw een slaappoeder in den nachtdrank van den koning gedaan.

Zoodra hij te bed lag sliep hij in, zoo diep dat al de

de duivels van de hel hem niet zouden wakker geschud hebben. En toen kwam de koningin en nam hem op in haar armen en ging er mede naar huis en lei hem in den koestal nevens haar te ruste.

's Anderdaags 's morgens als hij wakker werd, begreep de koning niet waar hij zich bevond.

- Waar ben ik? vroeg hij.

- Hier bij mij, antwoordde de vrouw. Gij hebt me gezegd dat ik van uit het paleis mocht medenemen wat ik het liefste had. Welnu, wat ik het liefste heb zijt gij en 't zijt gij die ik dan ook heb medegenomen.

En de koning weende tranen van geluk.

- Gij zijt een beste vrouw, besloot hij en waard koningin te blijven.

En ze trokken samen naar het Hof en beiden regeerden lang voor het geluk van hun land.

XXI. De lever van den draak.[aant.]

Op een morgen van de maand Mei wilde Seppe niet op staan en niet naar de steenbakkerij gaan om te werken. Zijn moeder had hem al meermalen geroepen, maar hij wilde niet uit zijn bed.

- Neen, naar den banmolen ga ik niet meer. Ik wil mij niet scheef en krom werken lijk mijn vader zijn heel leven lang heeft gedaan; ik wil rijk worden; ik wil met een prinses trouwen en hoe ik dat aan boord zal leggen, daarover lig ik nu te prakkezeeren.

- Peins ne keer, zei de moeder van Seppe tegen haar buurvrouw, onze Seppe die wil niet meer gaan werken, hij wil rijk worden en met een prinses trouwen en daarover ligt hij te prakkezeeren.

En de geburen die dachten dat er bij Seppe hier *iets niet in orde was*.

Maar Seppe, ik moet het maar meteen zeggen, die was nog zoo dom niet, gelijk gij wel zien zult.

En wat deed hij toen?

Zóó lijk het middaguur sloeg kwam hij naar beneden en hij zei tot zijn moeder:

- 't Zit nu allemaal kant en klaar hier, *in mijn bovenkamer*. Ik trek op reis en van de eene reis in de andere tot dat ik de prinses gevonden heb die met mij wil trouwen. Dat ze leeft dat is zeker, en staat het niet geschreven dan heb ik het gedroomd; en niet alle droomen zijn bedrog; 't komt er maar op aan van een prinses te vinden en 't gebeurt nog wel eens dat een koe een kievit vangt.

- Moeder, nu voor 't laatst, bak mij een koek met spek en eieren, dan kan ik er tegen.

En zijn moeder die bakte een koek niet spek en eieren, want zij ook was zeker dat haar zoon de eerste de beste niet was en geen dompelaar in 't leven zou blijven.

- Nu, moeder, leef gelukkig en op een nog gelukkiger wederzien.

Daarop was Seppe weg. Hij ging en hij ging en hij bleef gaan. Hij zong van de sterren en de maan. En toen hij lange dagen had gegaan, kwam hij voor een duister bosch te staan, en hij dierf er niet in, en dat voor het begin!

- Ik ben nog maar een onnoozele Seppe, meende hij. Nu sta ik voor een bosch moedermensch alleen en als ik een moordenaar of een wild dier tegenkom, heb ik niet eens een wapen om mij te verdedigen.

Maar Seppe was een jongen vol kloeken zin en zoodra hem iets scheelde wist hij raad. En hij nam al zijn kracht in zijn handen en trok een eiken stronk uit den grond en wierp hem op den schouder.

- Zie, Seppe is weeral gesteld.

En weg was hij daarop, in vliegende vaart door het bosch vol boomen en duisternis, vol roovers en wilde beesten. Maar als die Seppe zagen afkomen met zijn knotsken van een eikenstronk op de schouders, waren ze weg, zoo zeere, dat ge ze met uw oogen in hun vlucht niet zoudt hebben kunnen volgen. En zij verwittigden elkander dat er een sterke reus op komst was, die gewapend was met een knots waarmede hij alles kon kort en klein slaan, zoodat alles wat voeten had op de vlucht ging.

En toen Seppe zóó uren lang den schrik voor zich uit had verspreid, sprong daar op eens een klein ventje van nog geen voet hoog voor hem op de baan. Het

Hij zeeg neer op den grond en sluimerde in.

had een rond gezichteken en een plat neuzeken en een grooten mond en twee zwarte pereloogskens en ook een kop zóó kaal als mijn hand, maar van vóór en van achter met lang grijs haar begroeid. En Seppe dacht, gelijk hij dat manneken had gezien:

- Ne kabouter.

En 't was er een. Weenend viel hij voor hem op zijn knieën.

- Gij die zoo sterk zijt dat heel het bosch voor u op de vlucht is gegaan, wil zoo goed zijn mij een dienst te bewijzen. Gisteren zijn de houthakkers in het bosch geweest en zij hebben aan den Kabouterberg een boom geveld, en die boom is met zijn di teken stam op de opening van onze spelonk gevallen, zoodat er niemand meer in of uit en kan. Gelukkig dat ik op reis was. Als er nu geen hulp opdaagt zullen mijne makkers erbarmelijk in hun hol moeten omkomen.

- En wat zoudt ge van mij thans willen? vroeg Seppe.

- Dat ge dien reuzenboom, die den ingang van ons hol verspert, zoudt verleggen. Ik alleen heb daar toe geen kracht genoeg.

- Als het anders niets is, zei Seppe, en hij volgde den kabouter op de hielen. En toen hij den dikken boom had gezien, die daar het kaboutershol bedekte, nam hij zijn eikenstronkje van den schouder, zwaaide het met al zijn macht boven het hoofd en lap, daar vloog de boom tien meters ver en de kabouters waren bevrijd. Een voor een kwamen zij uit het hol gesprongen, dansten en zongen en droegen Seppe juichend rond. Ten slotte maakten zij allemaal hand in hand een rondedans rond Seppe.

- Nu is 't genoeg, zei Seppe, ik moet voort.

Maar de kabouters wilden hun dankbaarheid toonen en een oude kabouter, die niet meer gaan kon,

werd op een stoel uit het hol gehaald en die vroeg aan Seppe, waarheen hij trok en wat hij er doen ging.

- Ik ga naar 't land waar de prinses woont die met mij trouwen wil, antwoordde Seppe.

- Dan zijt ge op de goede baan, mijn vriend. Maar iets moet ik u toch zeggen: prinsessen trouwen alleen met mannen die zich waardig en moedig hebben gedragen. Daarom een raad. Als gij in 't land van die prinses zult gekomen zijn, zult ge dat onmiddellijk zien aan een kerselaar langs den weg die in 't najaar in vollen bloei zal staan. Gaat daar onder slapen als ge vaak krijgt en ge zult weten wat er u verder te doen staat. En mocht het gebeuren dat ge later onze hulp nog noodig moest hebben, dan kunt ge altijd een beroep op ons doen. Ge hebt ons maar op te roepen niet de woorden: Pierrewiere, Pierrewoksel, Kandom!

En Seppe trok verder 't land in. Hij trok van het eene seizoen in het andere en als de herfst gekomen was en hij verdrietig begon te worden, omdat er maar niets geschiedde dat aantoonde dat hij ooit iets anders worden zou dan een arme dompelaar, gelijk hij geboren was, zag hij daar een kerselaar langs den weg in vollen bloei staan.

- Daar, peinsde hij, de voorzegging van de kabouters, en sneller spoedde hij zich voort.

En voortgaande ontmoette hij een oud ventje dat er wel duizend jaar uitzag.

- Jongen, jongen, gaat terug op uw stappen, want het zal u slecht bekomen. Zoovelen reeds hebben 't vóór u gepoogd, maar allen zijn in de macht van den draak gebleven.

- Daar schuilt wat achter, meende Seppe en hij vroeg het oud ventje uit, en zóó vernam hij dat de oude koning van dat land erg ziek was. Hij had een

leverziekte, die elken dag verergerde en niet genezen kon dan door het eten van den lever van een draak, die in het Zevengebergte woonde. De koning had dan ook doen uitbellen, dat wie den draak overwon en hem den lever van dat beest zou brengen met zijn dochter zou mogen trouwen. En vele prinsen en baronnen, graven en kasteelheeren hadden zich reeds tot den draak begeven, maar geen een was weergekeerd. Allen hadden den dood in het Zevengebergte gevonden.

- Welnu, ik zal ik den draak verslaan, maar eerst ga ik daar een uiltje vangen, zei Seppe en hij wees naar den bloeienden kerselaar.

- Vaarwel dan, zei de oude man, u ook zal ik niet meer wederzien!

Seppe trok naar den boom en, zoo lijk hij daar onder kwam te staan, viel de vermoeienis permentelijk in zijn beenen. Hij zeeg neer op den grond en sluimerde in. En wat zag hij toen in zijn droom? Hij was in gevecht met een draak, een afschuwelijk monster met zeven koppen. Hij vocht als een leeuw en sloeg den eenen kop van het monster na den anderen af, maar hoe meer koppen hij afsloeg hoe meer er bijkwamen. Voor elken kop kwamen er telkens zeven in de plaats, zoodat er ten slotte met honderden koppen grijnzend op hem toekwamen, brakend vuur en lood. Hij kon niet meer, viel neer en de draak at hem levend op. En toen, onder 't opsmullen van zijn prooi, zei de draak voortdurend: had hij 't maar eens geweten dat een enkele klop hier op mijn hart, voldoende was om mij naar de hel te zenden, dan zou ik er zoo goedkoop niet afgekomen zijn. De zilveren plek is er toch wel een heerlijk mikpunt. Maar wat zijn er toch dommeriken in de wereld.

En toen Seppe wakker schoot en dien wonderen

droom nog voor oogen had, wist hij wat hem te doen stond. Hij nam zijn eiken stronk eens in handen, maakte er een moleken mee en vertrok blijgezind. 't Zou zoo lang niet meer duren, dacht hij, want het Zevengebergte lag daar in de huurt.

Maar pas was hij de bergen in of hij hoorde een gebrul en dat klonk en weerklonk zóó akelig, dat het hem door vleesch en bloed snerpte.

't Was de draak die naderde. In een oogwenk was hij daar, een walgelijke, gladderige, kleverige vleeschmassa, waarvan 't kwijl met heelder kladden afliep. En eensklaps, naarmate 't beest dichter kwam, sprong het op zijn achterste pooten, en de zeven koppen begonnen vuur en lood te spuwen in de richting van Seppe.

Maar toen ook zag Seppe de zilveren plek op zijn borst en hij dacht:

- Daar moet ik hem raken. 't Is voorzegd.

En hij deed een sprong en maakte een moleken met zijn eiken stronk en deze vloog recht op het hart van den draak. Het leelijke beest rilde door heel zijn lijf en viel, zonder gil, zwaar en log op den grond. En rap als de blaren die waaien was Seppe er bij. Hij sneed den buik van den draak open en haalde den lever te voorschijn.

- We zijn er al half, meende hij. Nu naar het paleis van den koning; maar neen, peinsde hij dan weer, ik ga eerst er eentje op pakken.

Hij zocht lang naar eene herberg en vond er geene. Hij ging maar voort tot hij eindelijk, bij het vallen van den avond, aan een herberg kwam.

- Nu is het te laat om naar het koninklijk paleis te trekken, besloot hij. Ik zal hier maar blijven vernachten.

En Seppe vertelde, dien avond, in de herberg,

zonder achterdocht, dat hij morgen vroeg naar het paleis van den koning moest om den lever te brengen van den draak dien hij gedood had. 't Was het eenige middel waarmede de koning nog genezen kon.

Maar toen Seppe slapen ging, bedacht hij zich.

- Ze moesten mij mijn pak eens ontstelen, peinsde hij.

- Wacht maar, dacht hij verder en hij nam een grooten kei, dien hij in zijn pak stak en verborg den lever in zijn bed... Als ze hem hier komen stelen zal ik het wel gewaar worden!

's Anderdaags 's morgens was inderdaad het pak met den kei gestolen, maar Seppe gebaarde van niets, betaalde aan de bazin, die hem zegde dat haar man van als de zon in de lucht stond vertrokken was, daar hij ook op het paleis van den koning moest zijn. De koning had hem ontboden.

- Ja, ik weet het wel, 't is om hem op te knoopen, zei Seppe en vertrok.

Maar toen hij al een heelen tijd gegaan had, zag hij dat hij te laat ging komen op het paleis van den koning en hij kreeg vrees voor den herbergiersbaas en voor wat die er zou vertellen.

En hij dacht aan de kabouters uit het bosch en riep:

- Pierrewiere, Pierrewoksel, Kandom!

En de kabouters stonden in een ommezien rondom hem. En zoodra die kereltjes hoorden wat er van hen verlangd werd, pakten zij Seppe op en liepen er mede voort, maar zóó snel, zóó snel, dat hij er draaienissen van in 't hoofd kreeg. Maar vóór den herbergier bereikte hij toch het koninklijk paleis.

Onmiddellijk werd hij er tot den koning toegelaten

en de lever werd gebraden met spek en ajuintjes; en als de koning er het eerste hapje van binnen had, was hij reeds genezen. En hij kustte Seppe gelijk men een redder kust en schonk hem, trouw aan zijn woord, zijn dochter tot vrouw, de perel van de prinsessen.

En Seppe was gelukkig, overgelukkig, en hij deed sito, sito zijn moeder komen, want die moest zoo gelukkig zijn als hij zelf.

En de herbergier, ja dat vergat ik bijkans te vertellen, toen die met zijn kei aankwam en zegde dat het de lever was van den draak, werd hij gevat en aan den hoogsten boom die er maar te vinden was opgeknoopt.

En toen is er gekomen een verken van Tiereluit, met een langen snuit en mijn vertelselken is uit.

XXII. De verloren zoon[aant.]

Er was eens een man en die had twee zonen. De oudste zoon was zijn vader altijd gehoorzaam geweest; de jongste, daarentegen, was een wielewuit, die zijn geld vertierelierde en heelder nachten brakte en ravotte.

Eens verloor die man zijn vrouw.

Toen kwam zijn jongste zoon tot hem en sprak:

- Vader, geef mij het paart van mijn moeder, waar ik recht op heb.

De vader, ofschoon hij bij die woorden verschrok, zeide niets en gaf aan zijn jongsten zoon het paart, van de moeder dat hem toekwam.

De oudste zoon kwam daarop tot zijn vader geloopen en zei:

- Vader, ik heb altijd naar uw bevel en gebod geleefd: ik heb opgepast terwijl mijn broeder alles vertierelierde. Hoewel ik recht heb op mijn moeders paart, zeg ik u: houdt dat geld, zooals vóór en na, ik blijf uw zoon en uw kind en volg in alles uw wet en regel.

Zoodra de jongste zoon zijn geld beet had, raapte hij zijn bullen bijeen en vertrok naar de stad, waar hij op luttel maanden zijn centen verkwistte in wellust en slemperij. Toen alles er door was en hij van geen hout meer pijlen wist te maken, werd hij op een groote boerderij als varkenshoeder aangenomen. De jongen had er- het ongelukkigste leven dat men maar verdenken kan. Hij sliep bij de varkens, had schier geen kleeren aan zijn lijf en de kost was zoo

schraal dat hij soms gelukkig was met de varkens mede te sloeberen uit hun drafbak.

Toen dacht hij gedurig aan zijn oudershuis.

- Ziet eens hoe ongelukkig ik hier ben! Onbemind en ver van al die mij eens liefhadden, slijt ik een leven dat erger is dan dat van een beest. Te huis bij mijn vader zijn met tientallen van knechten die een heerenleven hebben vergeleken met het mijne. Zij hebben brood in overvloed en ik moet van honger omkomen. Ik zal tot mijn vader terugkeeren en hem zeggen:

- Vader, ik weet dat ik gezondigd heb tegen den Hemel en tegen u. Ik ben niet meer waardig te komen onder uw dak, noch uw zoon genoemd te worden. Maar neem mij aan als een van uw daglooners. Ik zal werken als zij en een heerenleven hebben vergeleken met datgene dat mij in den vreemde beschoren is.

En met die gedachten in hart en ziel, vertrok hij naar het huis van zijn vader.

Deze laatste had hem van verre zien aankomen en liep hem te gemoet en kuste hem.

De zoon was beschaamd. Heel en al uit zijn lood geslagen stotterde hij:

- Vader, ik weet dat ik gezondigd heb tegen den Hemel en tegen u. Ik ben niet meer waardig te komen onder uw dak, noch uw zoon genoemd te worden. Maar neem mij aan als een van uw daglooners. Ik zal werken als zij en een heerenleven hebben vergeleken met datgene dat mij in den vreemde beschoren is.

Maar de vader liet hem niet uitspreken en hij riep een van zijn knechten en sprak:

- Haal spoedig het schoonste kleed dat gij in mijn huis vindt en schiet het hem aan. Geef hem een

ring aan den vinger en schoenen aan de voeten; slacht het vetste kalf dat op stal staat, want het moet vandaag feest zijn in mijn huis. Mijn zoon was dood voor mij en ik vind hem levend terug. Mijn zoon was verloren en ik kom hem weer te vinden.

Maar de oudste zoon is dan van het veld, waar hij werkte, naar huis gekomen. Van ver hoorde hij het gezang en gedans op de hoeve. Hij wist niet wat denken en riep een van de knechten om te weten wat er gaande was.

Deze zei:

- Uw broer is terug gekomen en uw vader is zóó gelukkig hem weer te zien dat hij hem heel en al in 't nieuw heeft gestoken en 't vetste kalf heeft geslacht om feest te houden.

Maar de oudste zoon werd kwaad. Hij wilde niet binnengaan, noch om zijn vader te groeten, noch om zijn broer te verwelkomen.

De vader, die zulks vernam, is toen buiten gekomen en hij zei tot den oudsten zoon:

- Waarom zoudt gij u niet verheugen in de wederkomst van uw broer?

En de oudste zoon antwoordde:

- Ik ben altijd bij u gebleven en heb altijd voor u gewerkt en nooit hebt ge feest gehouden voor mij, noch een kalf geslacht om met mijn vrienden feest te vieren; maar voor dien nietdeug, die al zijn geld met de slechte vrouwen heeft verteerd, slacht ge het vetste kalf.

- Ja, dat doe ik, zei de vader. Voor u was dat niet noodig. Gij waart bij mij en al wat ik bezit is het uwe. Maar nu dienden we te feesten omdat uw broer, die dood was, terug levend is geworden, omdat een leven dat verloren was terug op den goeden weg is gebracht.

XXIII. Waarom de schippers aan de poort van de hel blijven staan aant.

Ge weet gij wel dat de schippers zeer ervaren zijn in 't splissen van touwen en koorden. Wanneer er een touw of een koord stukspringt dan doen zij de enden uiteen en vlechten ze zoo dicht en zoo sterk terug ineen, dat men ze nimmermeer op dezelfde plaats zal kunnen overtrekken.

Nu als de eerste schipper in de hel kwam, - 't was er een van 't Hellegat(1), - dan zat hij daar de allereerste dagen zijn eigen zoodanig te vervelen dat hij niet Avist waar met zijn tijd te blijven. En al meteen, om bezigheid te hebben, begon hij de steerten van de duivels aaneen te splissen, zoodat de eene duivel aan den anderen hing; hun steerten waren zoo sterk aaneen gesplist alsof ze met den voorhamer waren aaneengelascht geworden.

't Werd er toen een harrewar in de hel dat hooren en zien er van vergingen, een harrewar van alle duivels, zooals men dat, sindsdien, is blijven noemen.

Satan, de opperduivel, moest er tusschen komen en zoodra hij vernam wat er gebeurd was en wie de dader was, deed hij den schipper aan de deur gooien.

- En er komen geen schippers meer binnen, zegde hij.

En, waarlijk, sindsdien blijven de schippers vóór de poort van de hel staan.

(1) Gehucht, van Niel-aan-den-Rupel.

XXIV. Van Tippen[aant.]

Tippen was met zijn moeder in 't bosch gaan hout rapen.

- Kom, zei de moeder, we gaan naar huis.

Tippen wou niet naar huis gaan; hij moest naar huis gevoerd worden.

- Wacht, zei de moeder, ik zal dien hond daar eens roepen om Tippen te bijten.

Ze riep den hond, maar de hond wou Tippen niet bijten en Tippen wou niet naar huis gaan of hij moest naar huis gevoerd worden.

- Wacht, zei de moeder, ik zal dien stok eens roepen om den hond te slaan.

Ze riep den stok, maar de stok wou den hond niet slaan en de hond wou Tippen niet bijten en Tippen wou niet naar huis gaan of hij moest naar huis gevoerd worden.

Wacht, zei de moeder, ik zal het vuur eens roepen om den stok te verbranden.

Ze riep het vuur, maar het vuur wilde den stok niet verbranden en de stok wou den hond niet slaan en de hond wou Tippen niet bijten en Tippen wou niet naar huis gaan of hij moest naar huis gevoerd worden.

- Wacht, zei de moeder, ik zal het water eens roepen om het vuur te blusschen.

Ze riep het water, maar het water wou het vuur niet blusschen en het vuur wou den stok niet verbranden en de stok wou den hond niet slaan en de hond wou Tippen niet bijten en Tippen wou niet naar huis gaan of hij moest naar huis gevoerd worden.

- Wacht, zei de moeder, ik zal de koe eens roepen om het water te drinken.

En ze riep de koe, maar de koe wou het water niet drinken en het water wou het vuur niet blusschen en het vuur wou den stok niet verbranden en de stok wou den hond niet slaan en de hond wou Tippen niet bijten en Tippen wou niet naar huis gaan of hij moest naar huis gevoerd worden.

- Wacht, zei de moeder, ik zal de koord eens roepen om de koe te binden.

En ze riep de koord, maar de koord wou de koe niet binden en de koe wou het water niet drinken en het water wou het vuur niet blusschen en het vuur wou den stok niet verbranden en de stok wou den hond niet slaan en de hond wou Tippen niet bijten en Tippen wou niet naar huis gaan of hij moest naar huis gevoerd worden.

- Wacht, zei de moeder, ik zal de muis eens gaan roepen om de koord door te knagen.

En ze riep de muis, maar de muis wou de koord niet knagen en de koord wou de koe niet binden en de koe wou het water niet drinken en het water wou het vuur niet blusschen en het vuur wou den stok niet verbranden en de stok wou den hond niet slaan en de hond wou Tippen niet bijten en Tippen wou niet naar huis gaan of hij moest naar huis gevoerd worden.

- Wacht, zei de moeder, nu heb ik het gevonden, ik zal de kat eens roepen om de muis te pakken.

Ze riep de kat: en de kat die kwam en wip ze liep achter de muis en de muis liep achter de koord en de koord liep achter de koe en de koe liep achter het water en het water liep achter het vuur en het vuur liep achter den stok en de stok liep achter den hond en de hond liep achter Tippen en Tippen liep zooveel hij geven kon recht naar huis.

XXV. Stafken de koeiersjongen[aant.]

Stafken de koeiersjongen zat gewoonlijk onder de Mis te spelen. De Suisse, die tevens veldwachter op het dorp was, wilde er bepaald een eind aan stellen. Eens, onder de nutting, pakte hij Stafken bij den schabbernak en dwong hem zóó eerbiedig op den grond neer te knielen.

Dat was nu op geen kouden steen gevallen en Stafken zou zich wreken. Nog dezelfde week, toen de veldwachter zijne ronde door de velden deed, zag hij Stafken die bezig was met allerlei huisjes te maken van koeiendrek.

- Wat zijt ge daar voor aardige dingen aan 't maken? vroeg de veldwachter.
- Wel ik maak onze parochie.
- Zoo, zoo... En wat is dat voor een groot gedoen daar?
- Dat is de kerk.
- Ja, ik zie het, wedervoer de veldwachter, en daarrond staan de huizen, nietwaar? Maar dat kleine ding ginder, dicht bij de kerk, wat is dat voor iets?
- Dat is de pastoor, antwoordde Stafken.
- 't Is heel aardig, zulle.
- 'k Geloof het wel dat het aardig is, mompelde de koeier.
- Maar g'hebt toch iets vergeten! Ik zie den Suisse niet...

En de koeier besloot onmiddellijk, gelukkig zich te kunnen wreken:

- Ik had geenen drek genoeg om hem te maken.

XXVI. Wanneer de wereld zal vergaan[aant.]

Onze Lieve Heer in den Hemel dacht er eens ernstig over na de wereld te doen vergaan. Sinte Pieter wilde er zich niet mee bemoeien.

- Gij zijt de Meester, zegde hij tot God-den-Heer. Gij moet beslissen...
- Welnu, zegde God toen, de wereld zal vergaan in 1900...
- En nog... zegde Ons Lievrouwken al gauw.

En, sindsdien, berust het lot van de wereld in de handen van de H. Maria.

XXVII. De bornput te Oolen[aant.]

Te Oolen lag een diepe bornput op de Groote Markt. Niemand wist hoe diep er 't water stond en de vroede gemeentevaders wilden zulks weten. Niemand wist echter raad.

Eindelijk kwam Sterke Peer en zei dat hij wist hoe het gebeuren moest:

- Zie, zei hij, ik neem dit eiken dwarshout en leg het over den put. Dan ga ik er aan hangen; iemand hangt zich aan mijn voeten en een tweede aan dien zijn voeten en zoo maar altijd voort tot we aan het water raken. En dan hebben we maar onze gezamenlijke lengte te meten.

Men vond het algemeen eene goede gedachte en onverwijld werd ze in praktijk gesteld.

Toen er reeds vier mannen aan het dwarshout hingen, vroeg men aan Sterken Peer:

- Ha wel, Peer, gaat het nog?
- Ja, doe maar op!

Een vijfde man liet zich naar beneden glijden en toen riep Peer:

- Mannen, wacht een beetje, ik moet eens in mijn handen spuwen.

En, werkelijk, hij voegde de daad bij het woord.

XXVIII. De gemeenteraad van Oolen[aant.]

De Gemeenteraad van Oolen was vergaderd en de burgemeester telde de raadsleden.

- 't Is vreemd, zegde hij, ik tel maar zeven man en toch moeten wij met ons achten zijn, de sekretaris meegerekend.

De sekretaris telde ook de aanwezige leden, van links naar rechts, zonder zichzelven mee te tellen, zooals de burgemeester het had gedaan. Hij ook telde maar zeven aanwezigen.

Toen kreeg de burgemeester een goede gedachte. Iedereen zou, op beurt, zijn vinger steken in een koeplamei, die juist vóór het gemeentehuis op de kasseide lag. Men zou vervolgens al de gaatjes tellen.

Zoo gezegd, zoo gedaan. Men telde de gaatjes. Er waren er acht. De gemeenteraad was kompleet.

XXIX. De kwezel die om een man bad[aant.]

De koster van 't dorp had opgemerkt dat Wieze, de grootste kwezel van de parochie, alle dagen op haar knieën voor Onze Lieve Vrouw kwam bidden. En hij meende al gelijk dat zij een verzoek deed aan de H. Maagd.

- 'k Wil er meer van weten, dacht de koster en den volgenden morgen verborg hij zich, na de mis, achter het O.L.V. beeld.

Toen hoorde hij Wieze ameekend roepen:

- O Heilige Moeder Gods, geef mij toch ne man.

En de koster, die op zijn mond niet gevallen was, antwoordde meteen, met een fijn stemmeken:

- Neen ik, ge zijt veel te oud!

Wieze stond een oogenblik versteld en keek dan op, daar zij dacht dat het het Kindeken Jezus was dat gesproken had en riep:

- Wel gij klein ‘fenijn’, ik vraag het immers aan u niet, ik vraag het aan uw moeder!

XXX. Do-Maske[aant.]

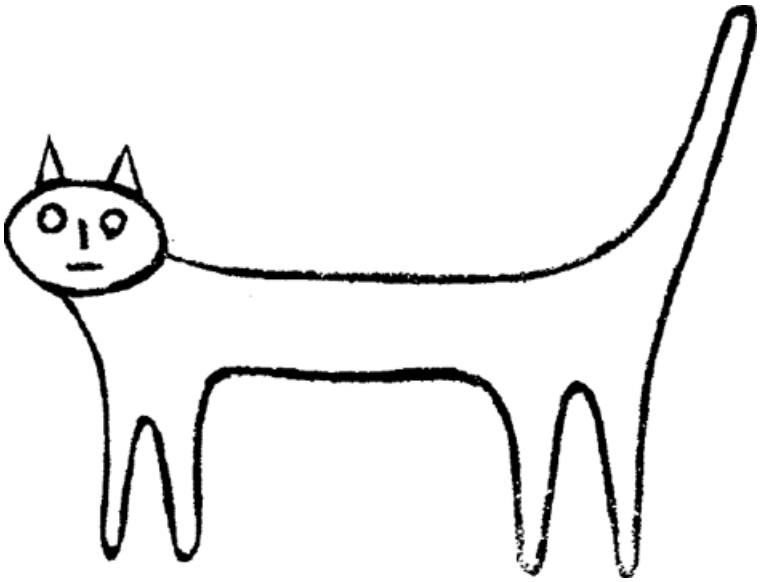

(Al vertellend maakt men bovenstaande teekening.)

Do-Maske woont in een huizeken. En er staan twee schouwkens op Do-Maske's huizeken en in het geveltje zijn er twee vensterkens ook en een deurken; en daaronder ligt een dorpelken.

Eens ging Do-Maske wandelen. Zij ging en ging en bleef gaan, tot zij aan den voet van een hoogen berg kwam. Dien berg klom zij op en toen zij op den top gekomen was viel zij steil naar beneden. Maar moedig klom zij weer naar boven. Onderwegen viel zij echter opnieuw de diepte in, maar verhaastte zich onmiddellijk weer naar boven te klauteren.

Dan ging zij rechtdoor, een langen tijd, tot zij eensklaps opnieuw in de diepte viel. Weer klauterde zij op, maar viel opnieuw beneden in den afgrond. Toen besloot ze maar naar huis te trekken. En dat deed zij ook. Maar toen Do-Maske thuis kwam veranderde, zij in een kat.

XXXI. De reiger[aant.]

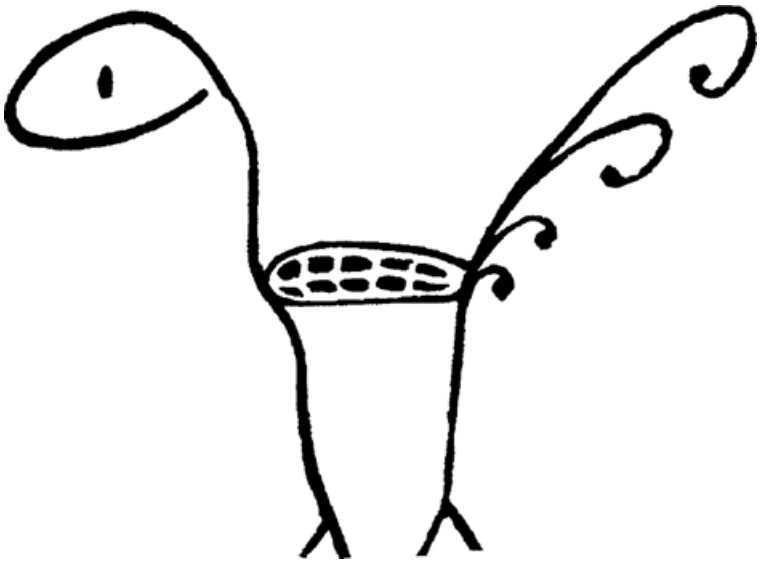

(Al vertellend maakt men bovenstaande teekening).

Hier is een vijver. En in dien vijver zwemmen vischkens. Maar, ginder verre, staat een dief en hier beneden twee gendarmen.

En de eerste gendarm zegt:

- En ik schiet er op en ik schiet er op en ik schiet er op en ik schiet er op...

En de tweede gendarm zegt:

- Liever dan hier te blijven staan, wil ik in een reiger vergaan!

XXXII. Van twee bultenaars.[aant.]

Op een middernacht kwam daar een bult langs een kruisweg gegaan. En wat zag hij daar? Allemaal tooverkollen aan 't dansen met den duivel en die zongen maar altijd:

> En e Zondag, en e Maandag.
> En e Zondag, en e Maandag.

Van benauwdheid verborg de bult zich in een hollen wilgenstronk en daar riep hij, zoo gelijk de heksen met hun zang ophielden:

- En e Dinsdag!
- Wel, riepen de heksen, ons liedje is nu veel schooner.

En zij zongen opnieuw:

En e Zondag, en e Maandag, en e Dinsdag!

- Wij moeten weten wie ons lieken schooner heeft gemaakt. Wij zullen hem beloonen.

En de bult, die bij het hooren van die woorden niet meer bang was, kwam uit den hollen stronk gekropen.

- Een bult, een bult! riepen de heksen. Wat een belooning zullen wij dien geven?
- Neem dien aanwas van zijn rug weg, riep de duivel. Ge kunt dien kerel niet gelukkiger maken.

Zoo deden de heksen. Ze namen den bult weg en hingen hem in de takken van de boomen.

En ja, die bult was overgelukkig, en toen hij naar huis ging kwam hij een anderen bult tegen, en die herkende hem haast, niet meer, en die wilde weten waar hij met dat leelijk uitsteeksel gebleven was.

En de eerste bult vertelde, aan den tweeden bult, al wat er met hem was gebeurd.

- Als dat zoo is, trek ik er ook heen. Wat gij hebt verkregen kan ik ook verkrijgen.

De tweede bult trok ook naar den kruisweg. De heksen dansten er en de duivel danste mee. Allemaal zongen zij:

> En e Zondag, en e Maandag,
> en e Dinsdag.
> En e Zondag, en e Maandag,
> en e Dinsdag.

De bult kroop in den hollen wilgenstronk en luisterde. Niet zoodra hadden de heksen opgehouden of hij riep:

- En e Woensdag!

Toen zongen de heksen met den duivel erbij opnieuw:

> En e Zondag, en e Maandag,
> en e Dinsdag, en e Woensdag.

Maar meteen hielden zij op.

- Neen, dat kan er niet door. Ons liedje is maar half zoo schoon meer! Wie heeft dat gedaan?

De heksen liepen naar den wilgenstronk en haalden den bult er uit, meer dood dan levend.

- Een bult, een bult, weer een bult! Wat zullen wij er mede aanvangen?
- Wel lapt er hem een bult bij. Er hangt er daar toch nog een in de takken van de boomen.

En zoo deden de heksen. En sindsdien had de kerel twee bulten: een langs achter en een langs voor.

XXXIII. Van de twee bulten[aant.]

Er woonden eens twee bulten op het dorp. De jongens hielden er voortdurend den gek mee, wat ten slotte pijn deed aan die bulten en hen ook nijdig stemde tegen alle menschen, die geen bult hadden.

Eens ging een dier bulten naar de stad en bracht er een deel van den avond door, zoodat hij heel laat langs den eenzamen steenweg, die door donkere bosschen liep, naar huis keerde.

't Sloeg juist twaalf uur, toen hij den weg kwijtgeraakte en in 't woud verdoolde. Na lang gegaan te hebben, kwam hij in een open weide, die vol lichtheid scheen te hangen.

Hij ging maar door en zie, daar opeens bemerkte hij dat er te midden van de wei een heksendans plaats had. Er waren wel honderd heksen aan den dans en een groote zwarte duivel danste mee.

Sidderend van schrik wilde hij er stillekens vandoor trekken.

De bultenaar had nog maar enkele stappen op de weide gedaan of de heksen hadden hem ontwaard. Zij staakten hun dans, grepen den sukkelaar vast, en goesting of niet, hij moest mee dansen.

Wanneer de heksen ten slotte moe van dansen waren, brachten zij den bult vóór den duivel en vroegen aan dezen laatste, wat zij er mede moesten doen.

- Wel, antwoordde de duivel, mij dunkt dat hij zich voor nen bult nogal goed uit den slag getrokken heeft. Trekt zijn bult uit en hangt hem ginder aan een boomkruin. Een bult zal ons wellicht al eerder van pas komen dan we denken.

De heksen deden wat hun bevolen werd. Een hunner nam eene tang gelijk er de tandentrekkers gebruiken, maar veel grooter. Zij trok den bult uit met wortel en al en hing hem daarop in den kruin van een boom.

Ge kunt denken hoe overgelukkig die bult was, nu men hem van dat leelijk uitsteeksel verlost had. Hij liep naar zijn dorp zoo zeer hij loopen kon en van huis tot huis ging hij vertellen dat hij zijn bult was kwijt geraakt. Hoe dat gebeurd was, zei hij echter aan niemand,

De andere bult van het dorp wilde er het zijne van weten.

- Aan mij moogt ge de waarheid niet verzwijgen, zegde deze. Tk zou ook gaarne van dat leelijk ding op mijn rug afgeraken. Het had wel eene reden dat ge naar de stad moest en dat gij 's avonds zoo laat zijt weergekeerd. Toe, zeg het mij, waar hebt gij uwen bult gelaten?

En zijn makker zegde hem de waarheid.

De tweede bult trok daarop blijgezind naar huis en hij dacht bij zichzelf:

- Was het maar al avond, dan ben ik er ook van af.

Tegen den avond schoot hij zijn beste kleeren aan en vertrok naar de aangeduide weide, waar hij een weinig na middernacht aankwam. De heksen waren reeds vergaderd en wilden hunnen dans beginnen. De bult kwam naar hen toegeloopen en riep zoo hard hij maar kon:

- Helpt mij in Gods naam van mijnen bult af!

De heksen verschrokken bij dat woord en schoten in dolle gramschap. Zij begonnen hem deerlijk af te rammelen, zoodat hij schreeuwde en huilde als een bezetene. Maar dat was nog niet alles. Zij sleurden hem daarna naar den duivel en vroegen wat zij doen moesten met dezen kwant, die hun vergadering kwam storen.

- Wel, lachte de duivel, gij hebt daar nog dien bult van verleden nacht in den boom hangen, plakt hem van achter op zijnen rug, dan heeft hij twee van die dingen.

En dat deden de heksen nu permentelijk. Zij sloegen den bult met wortel en al diep in zijnen rug, en joegen hem dan voort met slagen en stampen.

Loopen dat die bult deed, loopen! Er was geen houden of binden aan. Beschaamd en schuw kwam hij op zijn dorp aan en nooit meer heeft hij zich aan de menschen durven vertoonen.

XXXIV. Het Manneken Miserie en Pietje Krauw.[aant.]

't Was in den tijd toen de apostelen nog regelmatig op de aarde kwamen om te zien hoe het met de menschen ging. Toen woonde het Manneken Miserie onderwegen Brussel en Antwerpen in een klein huizeken met een klein hoveken van nog geen schortje groot vooraan de deur. In dat hoveken stond een groote appelboom, die in 't seizoen vol blozende appels hing. Zijn takken hingen op het dak van het huizeken en terzelfdertijd tot over de haag op straat.

Die blozende appels staken de oogen uit van de kwâpitsen van straatjongens en ook al eens van de groote menschen. Al wie voorbijkwam trachtte al ne keer een appeltje te knappen.

De kwâjongens kropen soms met heelder hoopen in den boom. 't Gebeurde dikwijls dat er, op het einde van 't seizoen, geen enkele appel meer op den boom stond. 't Manneken Miserie had daar groot verdriet, om.

Op een avond nu klopten twee apostelen aan de deur van het huizeken van het Manneken Miserie en zij vroegen een onderkomen voor den nacht.

- En waarom niet, zei het Manneken Miserie, komt maar binnen, ge zult hebben gelijk ik, maar ik heb niet veel.

- Wat men uit liefde geeft is bedankensweerd, zeiden de twee apostelen.

Het Manneken diende op wat hij voor zijn eigen avondmaal had weggezet, droog roggenbrood en botermelksche pap.

De apostelen aten. Zij aten dat hun buiksken dik en rond stond, want de schrale kost smaakte gelijk klokspijs.

En niet zoodra hadden zij met eten gedaan en was alles binnengespeeld, of zij vielen in slaap langs weerszijden van de stoof. En zij begonnen te ronken gelijk gelukzalige zielen.

's Anderendaags, al heel vroeg, schoten zij wakker niet het kraaien van den haan. Zij moesten weeral verder. Zij bedankten het Manneken voor al wat hij voor hen had gedaan.

- En, voegden zij er bij, wij mogen niet weggaan zonder u een wederdienst te bewijzen. Doe nu maar een wensch, 't zij gelijk wat. We zullen hem verwezenlijken.

- Dan zou ik alleen dit willen: dat al wie op mijn appelboom kruipt, er blijve aanplakken en er zonder mijn toestemming niet meer afgerake, 't zij gelijk wie: koning, dood of duivel.

- Uw wensch wordt van heden af vervuld, zeiden de apostelen en zij trokken er van door.

Nu, als in den fruittijd de appelen aan den boom te blozen hingen, kwamen de straatkinderen op den boom geklauterd, maar niet een kon er nog af en zoodra zij dat gewaar werden schreeuwden en huilden zij als bezetenen.

Ge kunt denken hoe het Manneken Miserie er oin lachen moest. Maar dat was nog niet genoeg! De vaders en de moeders van de kinderen kwamen afgeloopen en zij wilden hun kinderen van den boom trekken. Dat ging echter niet. En erger nog, zij ook bleven er aanplakken met huid en haar en al wat zij aan en in de hand hadden.

En de burgemeester kwam met zijnen hond en de gardesjampetter met zijnen sabel en de gendarmen

met hun geweren. Zij ook probeerden al die betooverde menschen van den boom te halen, maar op nen ik en ne gij hingen zij er bij en zij schreeuwden nog erger dan de kinderen en hun ouders.

Als ze daar nu een tijdje gehangen hadden, tot groot plezier van de bevolking, die van alle kanten kwam toegeloopen, liet het Manneken Miserie ze er een voor een afstijgen.

- Ze zullen nu mijn appelkens wel laten hangen, zei hij.

En zoo gebeurde het inderdaad. De kinderen en de dorpelingen lieten voortaan den appelboom gerust en het Manneken Miserie at zijn appelkens in vrede.

Na lange jaren, 't was in de Lente toen de appelboom in bloesem stond, werd er op het deurken van het Manneken Miserie zijn huizeken geklopt.

- Binnen, riep hij.

't Was Pietje Krakeling met zijn zeis die de deur opentrok.

- Nu is de tijd gekomen, mijn vriendje, om op te trekken. Uw uur is geslagen. Maak u in gereedheid.

Maar het Manneken begon te bidden en te smeeken om nog wat op de wereld te mogen vertoeven.

- Enkele maanden slechts, tot in den Herfst, opdat ik een laatste maal van mijn appeltjes zou mogen proeven, smeekte hij. 't Zijn appeltjes gelijk gij er nog nooit hebt gegeten. Ik zou er u toch zoo geerne mede trakteeren.

- Welnu, zei Pietje Krakeling, hoewel het in mijn gewoonte niet ligt een duimbreed toe te geven, ik zal wederkeeren in den Herfst. Eenmaal is nu toch maar een uitzondering en uitzonderingen schaden den regel niet.

Daarop was hij weg.

In de eerste dagen van den Herfst echter stond hij daar weerom. Al de appels hingen nog op den boom en het Manneken Miserie, die den gevaarlijken gast sinds enkele dagen verwachtte, begon te hoesten en te kermen, zoodra hij den knokkeligen tik op de deur hoorde.

- Binnen, riep hij.

En daar was Pietje.

- Ge weet waarom ik kom.

- Ja, zei het Manneken Miserie, ik weet het, maar gij kent ook onze condities, nietwaar?

- Ja, dat gij eerst nog een appeltje van uwen boom moest proeven. En dat zult ge zeker al gedaan hebben?

- Toch niet. Ik ben te ziek en te kramakkelijk om in den boom te kruipen.

- Ta, ta, ta, zei de dood.

- Er is geen ta, ta, ta mee gemoeid. Onze voorwaarde is dat ik eerst nog een appeltje moet proeven en gij ook een. En ik ben te sukkelachtig om er zelf een te plukken. Dus moet gij het doen.

- Goed. Ik zal het dan maar doen.

In een oogwenk zat Pietje Krakeling in den boom, maar ge ziet het van hier hoe hij daar zitten bleef, vastgeklemd aan de takken, als een vos in de klem.

En het Manneken Miserie kwam buiten en riep hem toe:

- Daar hangt ge nu schoon, he? En ge zult er blijven hangen tot het eind van de wereld.

Al wat Pietje Krakeling deed om los te komen hielp niet. Hij zat er als vastgeschroefd. En toen hij zag dat hij niet kon loskomen, begon hij te kermen en te permetteeren:

- Och, laat me gaan, vriend, riep hij aldoor, ik zal

u al geven wat ge wilt. Wat zal er van de wereld geworden als ik mijn taak niet meer volbrengen kan? Zie, sinds de halve uur dat ik hier zit sterven er geen menschen meer!

- 't Kan mij niet donderen! zei het Manneken Miserie. Maar zeg eens wat gij zult geven als ik u laat gaan. Laat dat eens hooren!

- 't Eeuwig leven aan u en aan uwen hond.

Ja, dat had ik u vergeten te zeggen dat het Manneken Miserie een hond had. 't Was zijn eenige kameraad.

- Dat is aangenomen, zei 't Manneken, die meteen de dood liet gaan.

En loopen dat Pietje deed. Hij zag bleek van schaamte, omdat hij zoo deerlijk door het Manneken Miserie was beetgenomen geweest.

En sinds dien tijd hebben de menschen een kruis meer in de wereld: de miserie, die eeuwig tot den laatsten dag der dagen onder hen zal blijven wonen.

XXXV. De verwenschte prinses[aant.]

Eens, vóór honderden jaren, verwenschte, in een vlaag van dolle gramschap, een koning zijn eenige dochter.

- Dat alle duivels van de Hel u halen, riep hij luid.

Zwarte kraaien kwamen op hetzelfde oogenblik aangevlogen on voerden de prinses mede naar de Hel.

Meteen zag de koning het groot ongeluk dat hij zelf over zijn hoofd had geroepen. Hij had groot spijt van hetgeen hij gedaan had.

- Wie mijn dochter levend uit de Hel zal halen mag met haar trouwen, riep hij. Ik zal hem ook mijn koninkrijk ten geschenke geven.

Van alle kanten kwamen nu prinsen, graven en barons hun diensten aan den koning aanbieden, want de prinses was het schoonste meisje van het land. Allen wilden haar bruidegom worden. Allen echter kwamen, na maanden zoekens, onverrichter zake terug. Niet een had eenig spoor van de prinses gevonden.

Toen wilde een boerenzoon zijn geluk beproeven. Hij ook ging op zoek naar de verwenschte koningsdochter, een knapzak vol vleesch en brood en een lang mes onder den broeksband.

Dagen en dagen had hij reeds gegaan en altijd had hij niets van de prinses gehoord of gezien. Eindelijk, wanneer de zolen van zijn schoenen versleten waren en zijn voeten vol bleinen stonden, wilde hij het opgeven. Maar hij hoorde dan een woest gehuil en geschreeuw.

- 't Zullen beesten zijn die stubbelen, dacht hij en stout-weg trok hij er op af.

En waarlijk, hij had goed gedacht, een reuzentijger was aan 't vechten tegen een grooten, zwarten arend, die zich fel verweerde.

- Wat is er hier gaande? riep de jongen.

De tijger kwam het uitleggen.

Hij had een haas gedood en de arend had hem die prooi willen ontrooven. De arend echter streed zulks af en legde heel het geval in zijn voordeel uit.

Na een stond pleiten kon de jongen den vrede onder de twee dieren bewerken. Hij deelde den haas naar elks verdienste. De tijger liep voldaan weg. De arend wilde ook heengaan, maar bedacht zich en riep den tijger terug.

- Heer tijger, wij moeten dien jongen bedanken voor zijn goede tusschenkomst.

Hij trok daarop een bloedrood pluimken uit zijn slag en gaf het aan den jongen.

- Zie, ging hij voort, met dit pluimken zult gij, door mij aan te roepen, de macht en de kracht van den arend verkrijgen. Gij zult zelfs in de diepste kelders van het kasteel van de Hel kunnen neerdalen. Het is in die kelders dat de prinses gevangen zit.

- En hier, zei de tijger daarop, is een gouden haarken uit mijnen staart. Met dat haarken zult ge macht hebben als een tijger en al de duivels van de Hel overwinnen. En opdat ge niet zoudt blijven dooien wil ik u nog zeggen dat het kasteel waarvan de hooge torens ginds boven de bosschen uitsteken, het kasteel van de Hel is.

De jongen trok op, ten zeerste verheugd, recht op de torens af. Met den avond stond hij er voor. Hij had zich die schrikkelijke Hel heel anders voorgesteld. Hij meende er een grooten smeltoven te vinden, waar

de duivels de verdoemden met ruifelschuppen inschoten, maar zag niets dan dikke muren met van voren een overgroote, zwart-berookte poort, waarop, in vlammende letters, geschreven stond: *Hier worden de zonden gestraft*.

De moed scheen den jongen een oogenblik te ontschieten.

- Eens daarin, nooit er meer uit, dacht hij. Meteen peinsde hij ook aan zijn bloedrood pluimken en aan zijn gouden haarken en klopte maar op de poort.

- Tok, tok, tok...

- Wie daar?

- Een verdoolde bedelaar die komt slapen vragen.

- Kom dan maar binnen.

Een duivel leidde de jongen in een groote zaal.

- Ik zal mijn meester roepen, zei hij.

De jongen zat daar nu alleen in de Hel te wachten. Ware het niet geweest voor de prinses, hij hadde zoo verre weg geloopen als hij maar kon.

Hij hoorde eindelijk een zwaar gesleffer aan de deur en Lucifer trad binnen. Lucifer was een groote, graatmagere, pekzwarte kerel, met een vuil, luizig wezen; hij liet zijn bloedrood haar in 't wilde groeien en droeg een baard wel van dertig ellen lang.

De jongen bekeek hem maar even en zei onmiddellijk, op den man af:

- Er zit hier een koningsdochter gevangen in een diepen kerker; dit meisje zult gij mij aanstonds aanwijzen en meegeven, of ik vermoord u op den stond.

Lucifer, tenden coleire, brieschte:

- Ge zult sterven, kerel, 't is de hoogmoed die u spreken doet. Eeuwig zult ge branden.

- Ik wilde dat ik een tijger ware, riep de jongen, en macht hadde om den duivelskoning te boeien.

En hij had die macht en boeide lucifer. De jongen scheen dan nog niet voldaan. Hij sloeg en schopte den duivel zoodanig dat deze lag ineen te krollen en ineen te krimpen van de pijn.

Dan ontstak de jongen een keers en ging op zoek. Hij moest niet lang zoeken, want tenden den grooten korridor lag er een diepe put.

- Ik wilde dat ik een arend ware en den kelder kon in vliegen, zei de jongen en hij vloog den dieperik in.

En als hij lang gevlogen had gerocht hij eindelijk op de vloering van de diepte. Voorzichtig tastte hij overal. 't Was er verschrikkelijk donker en hij zag geen zier vóór zijn oogen, want de keers was uitgegaan binst hij daalde. Na lang tasten, stuitte hij op de klink van een groote poort, geheel en al van staal. Hij wrong ze open en stond dan in een schoone, welverlichte kamer. Zijn oogen schemerden in het bleisterende licht, en na een stond, zag hij een woestsnorkenden draak met zeven brandende koppen en dicht daarbij een beeldsnel jong meisje dat stil kriemde en op haar moeder riep.

- Man uit de bovenwereld, zuchtte zij, welke stoute daad hebt gij begaan met in dezen kerker neer te dalen? Een verschrikkelijk lot is u beschoren, want de draak zal u verslinden.

- Stel u gerust, meisken, monkelde de jongen, zacht en teeder; ik kom u uit dezen kelder verlossen.

Maar de draak, die als een muis in het meel lag te slapen, het lawijd hoorende, schoot driest op. De koningsdochter viel op haar knieën en dc jongen sprong ontsteld achteruit, voor het vuur dat het monster opspoog.

- Nu, of nooit! bulderde de jongen. Haarken lielp mij! En hij was weer tijger. Zevenmaal achterrote viel een kop vóór den jongen zijn voeten en 't bloed

Dat alle duivels van de Hel u halen, riep hij uit.

spetterde hem tot in den hals. De draak spartelde nog een stondeken, maar viel daarop mors-dood.

De prinses vloog den jongen om den hals. Allebei snikten van vreugde.

- Ik heb u 't leven gered, zei hij goedig, ge moet mijn vrouw worden.

- Brave jongen, sprak ze plechtig, haar ring aan zijn vinger stekend, God is getuige mijner belofte, ge zijt mijn man tot ter dood.

Ze wou voortspreken maar 't kropte haar in de keel.

- En nu hier uit, meende de jongen.

Hand in hand, als door een wondere tooverkracht voortgestuwd, trokken ze den ellendigen put uit. Als de duivels vernamen wat er omgegaan was, brieschten en huilden ze van coleire. Er kwam opstand onder hen. Op d'eerde wilden ze niet meer blijven wonen en Lucifer ging met zijn gevolg honderd meters diep onder den grond een nieuwe Hel stichten. En om zijn razernij bot te vieren, deed Lucifer de verdoemden met een nog zoo groot vuur stoken; ook sindsdien vinden de duivels een veel grooter genot in het gejammer en geweeklaag der gefolterde zondaars.

Als de redder en zijn gezellin aan het koninklijk hof aankwamen, werd de gelukkige mare verkondigd onder heel de bevolking. Acht dagen lang was er groot feest en muziek en wie nog nooit wijn of jenever had geproefd, had tenden de week een rooden karbonkelneus, puur van lampetten.

De koning bleef bij zijn woord. De jongen trouwde met de prinses en werd koning gekroond. Ze leefden beiden een stoorloos en gelukkig leven, tevreden en voldaan, bemind door gansch de bevolking en... als ze niet dood zijn leven ze nog.

XXXVI. Van de betooverde prinses[aant.]

In den goeden, ouden tijd, was er eens een prins en een prinses die elkaar zoo teer beminden, dat ze na den dood van den koning zouden trouwen en over het volk regeeren.

En de koning stierf... Zoodra de rouw uit was, werd de verloving in het openbaar kenbaar gemaakt en 't volk verheugde zich in 't blijde nieuws.

Maar de prins had een stiefmoeder, die zelf koningin was geweest. Zij zag met leede oogen de aanstaande gebeurtenis en wilde, kost wat kost, den echt verijdelen en zelf over het volk voortregeeren. Daar ze eene tooveres was, zou ze de prinses wel uit den weg ruimen.

En zóó gebeurde het dat ze eens op de kamer van de prinses gerocht, een vuile, zwarte padde onder het hoofdkussen wegdook en eenige geheimzinnige woorden sprak. Toen de prinses wilde inslapen, werd ze plotseling betooverd en verdween wel honderd duizend uren vandaan.

Toen de prins dat nieuws vernam en hij de kamer van de prinses ledig vond, viel hij in luid gesnik en zwoer, dat hij zijn bruid zou weervinden of sterven.

Dagen, weken vlogen voorbij. Nog had de jongen niet het minste nieuws over zijn verloren prinses; zeeën en oceanen had hij doorgevaren, dorpen en steden doorgereisd. Mannen werden toen afgezonden naar alle hoeken van de wereld. Allen kwamen weer zonder inlichtingen en zonder de prinses. En zóó bleef de prins radeloos en verging van verdriet.

Op zekeren dag, toen de prins, gefolterd door angst en verdriet, alleen langs de stadswallen wandelde, zag hij een stokoud wijveken, dat hem al bibberend van koude een almoes vroeg.

De prins gaf haar uit medelijden een zilverstuk en vroeg haar naar zijn verloofde.

- Daar gij zóó goed voor mij zijt geweest, klappertandde het wijveken, zal ik u inlichtingen geven over uwe prinses.

- Uw verloofde is betooverd, zoo begon ze, en wordt gefolterd door een kwaden geest. Zij bevindt zich verre, heel verre, tenden de wereld. Doortrek de zuiderstreek, zonder stilstaan of verbeiden en blaast gedurig op uw jachthoorn; op die tonen zult ge een jonge maagd een viool hooren bespelen... Zij is het. Als ge haar gevonden hebt, neem dan haar ring en kom hier terug met de eerste volle maan, des nachts om twaalf uur. Ik zal u raad geven om haar te verlossen.

En wijl de prins eenige vragen meende te doen, was de oude plotseling verdwenen en stond hij als verslagen alleen.

's Anderen daags 's morgens, heel-heel vroeg, vóór de dag begon te rozen, was de prins te peerde de zuiderstreek in met zijn jachthoorn en een buidel goud en geld aan den zadel. Dagen reed hij zonder ophouden, door bosschen en bergen en aldoor deed hij zijn jachthoorn galmen, zoodat het helmde over de streek.

En als hij nu zoo dagen lang gereden had, zonder 't minste teeken van leven in die verlaten streken te zien, zag hij een leemen kotje, verdoken bachten de boomen van een woud.

De prins steeg van zijn paard en stapte binnen. Aan den haard zat een oude kluizenaar, die zijn pater-

noster las. De schrik en de ontsteltenis van den man bemerkende, vroeg de prins op zachten toon, of lij, dagen geleden, geen schoone prinses had gezien met blauwe oogen en blonde kroezelharen.

En hierop vertelde de kluizenaar dat, eenige weken geleden, de lucht plotseling gansch rood geworden was en dat daarop een schoon jong meisje, vergezeld door een arend, de lucht had doorgevlogen.

- Weet ge niet waar ze gedaald zijn? vroeg de prins.

- Mijn vriend, sprak de oude man, ziehier een tooverpalmtak waarmede ge de lucht kunt doorreizen; neem hem, hij zal u helpen haar te vinden.

De prins bedankte. Hij gebood:

- Hoog in de lucht!

Meteen dreef hij in de hooge luchtsferen.

De reis was lang en moeilijk, door sterren en door wolken, door maan en door zon, door regen en sneeuw, maar alle bekommernissen vergat hij bij het toeten op zijn jachthoorn.

Toen het avond werd hoorde hij van uit de eerde de zoete tonen eener viool. Hij wist dat het zijn prinses was en daalde ras. In een jonge, schoone meermin, met het menschelijk lichaam op den oever en den vischstaart in de zee, herkende hij zijn betooverde verloofde. En eer hij zich had kunnen bezinnen viel hij haar om den hals, in teedere omhelzing. Zij zelf sprak geen woord, maar door teekens deed zij hem verstaan dat zij stom was en dat hij op zijn hoede moest zijn, want dat de zwarte arend haar bewaakte en haar zou verslinden, indien hij te weten kwam wat hier gebeurde. De prins vroeg haar ring, omhelsde en koosde zijn zoete verloofde en beloofde dat hij zou weerkeeren om haar te verlossen. Hierop gebood hij den palmtak: ‘Hoog in de lucht’ en zeilde noordwaarts op, naar zijn koninkrijk.

Toen hij er aankwam verkeerde zijn volk in de grootste onrust en zijn stiefmoeder, die hem dood waande, had reeds het bewind in handen.

Maar hij stoorde er zich niet om. Hij deed zijn volk gelooven, dat er welhaast feest zou zijn in 't land.

Eindelijk kwam de nacht dat de maan in hare volle helderheid schong. Op klokslag twaalf uur bevond hij zich op dezelfde plaats waar hij het oud vrouwken eens had ontmoet en wederom stond zij vóór hem, leunende op haar stok.

- Ik heb u beloofd, zei ze, u middelen ter hand te stellen om uw verloofde te verlossen. Nu alleen, in den helderen maneschijn, kan ik u die middelen bezorgen. Vóór den morgen zult gij uw stiefmoeder levend moeten verbranden. Zij is het, die uw prinses heeft betooverd. Uit de rookwalmen zullen er groene bloemen vallen, die ge zult moeten opnemen en steken tusschen den ring van uw verloofde. Gij zult haar dien tuil aanbieden en onmiddellijk zal zij haar menschelijke gedaante weer krijgen. Verder zal ze haar mond in de nattigheid der wolken moeten laven en dan eerst zal ze weer de spraak bezitten.

En 's anderen daags, vóór dat de eerste haan begon te kraaien, had de booze stiefmoeder haar straf ontvangen en was de prins in bezit van den wonderen tuil die het menschelijk lichaam aan zijn prinses zou weergeven.

En dagen zeilde hij met den wind mee, altijd zuidwaarts.

Wederom helmde de jachthoorn luid. Na dagen van moeilijk reizen gerocht hij aan den oever van de zee, waar de schoone meermin hem wachtte. Zoodra hij haar den geheimzinnigen bloemtuil had aangeboden veranderde de vischstaart in twee menschelijke beenen. De vreugde der jongelieden was over-

In een jonge, schoone meermin herkende hij zijn betooverde verloofde.

groot, maar nog kon de prinses geen woord uiten. De prins vaarde met haar dan de lucht in, hooger, altijd hooger, tot in de opperste luchtlagen, waar de wolken hingen met hun regens en hun nat. Niet zóó gauw had de prinses haar mond bevochtigd of ze had de spraak weerom en ze weende tranen van geluk.

Nu stevenden beiden terug noordwaarts en huu harten popelden van overmoed. Tegen den wind in, kwam toen een zwart stipje aangedreven, recht op hen af. Ze herkenden den zwarten arend, die zijn prooi met wilde furie achternazette. De prinses klampte zich benauwd aan haar prins vast. De arend naderde en naderde. Opgeschrikt door 't komende gevaar, nam de prins een der groene bloemen uit den bloemtuil en wierp ze op den arend, die dood ten gronde viel.

Verder reisden de prins en de prinses. In den morgen kwamen zij aan 't koninklijk paleis. Elkendeen juichte en jubelde van vreugde. Nog denzelfden dag trouwden de prins en de prinses en een heele maand was het verlichting en feest. Er werd gespeeld en de gasten dansten op een gouden trog en wilt ge gaan zien ze dansen er nog.

XXXVII. Van den slimmen dief[aant.]

Er was eens een arme weduwe. Zij woonde met haar eenigen zoon alleen. Die jongen was nu een dief gelijk er niet veel loopen in de wereld. Hij stool al wat er aan of roerende was. Zijn moeder had daar veel verdriet in. Alle dagen ging zij aan het kruisbeeld aan den kerkmuur bidden en iederen keer, wanneer zij veel rozenkransen had gelezen, riep zij tot Onzen Lieven Heer:

- Heb toch meelijden met mijnen zoon. Zorg toch dat hij zijn leven betere. Wat zal hij nog worden in de wereld?

De pastoor wilde weten wat die vrouw daar altijd aan Onzen Lieven Heer te vragen had. Hij ging zich op een avond verstoppen achter den kerkmuur en wachtte op haar komst. En zie, toen zij kwam en weer vele paternosters had gelezen, stak zij haar armen smeekend naar Onzen Lieven Heer uit en riep:

- O, Almachtige Zaligmaker, heb toch meelijden met mijn zoon. Zorg dat hij zijn leven betere. Wat zal hij nog worden in de wereld?

- Hij zal blijven wat hij altijd is geweest, dief en nog dief en rommedom dief. Noemen ze hem anders op het dorp als Jan den Dief?

Weenend trok de moeder naar huis in groot verdriet en tenden raad. Als haar zoon thuis kwam, zegde zij hem wat er haar overkomen was.

- Ge hoort he, zoo besloot ze, wat Onze Lieve Heer zegt. Het kleinste kind op het dorp kent u niet anders dan onder den naam van Jan den Dief. Ge kunt hier dan ook niet langer blijven wonen. Trek

maar op, naar een ander land. Onbekend is onbemind, 't is waar en 't is erg, maar niemand zal dan ook aan u verdriet beleven.

't Mensch was nog zoo braaf van al wat zij bezat en waarvoor zij jaren lang de nagelen van haar vingeren had geschraapt aan haar zoon te geven. Jan trok dan op.

Hij ging maar altijd door want hij wilde naar het eind van de wereld. Als hij honger had, sprak hij zijn knapzak aan en als hij vaak kreeg sliep hij langs den weg in 't gras. En eens uitgerust ging hij weer dapper voort, altijd maar verder.

Eindelijk kwam hij aan een groot kasteel. Ja 't was een kasteel, maar het had zoo'n vreemd uitzicht dat de jongen eerst er niet dorst aanbellen. 't Was een kasteel waar men, van buiten op den gevel, reeds lezen kon dat er van binnen vreemde dingen gebeurden of gebeurd waren.

- Ik zal het toch maar eens wagen, zegde Jan. 't Zal daar binnen al licht beter zijn dan hier buiten, 't Is erg alle dagen te dwalen zonder hoop op uitkomst en geen enkelen dag, die God verleent, te weten waar men 's avonds den kop zal te rusten leggen.

Hij belde ne keer en een heer kwam opendoen. Deze vroeg wie hij was, van waar hij kwam en veel dingen meer.

De jongen zegde dat zijn moeder zóó arm was als Job op den mesthoop en dat hij daarom besloten had de wereld in te trekken. Acht dagen was hij nu reeds op weg en nog nergens had hij zijn diensten kunnen aanbieden.

- Welnu, vroeg de man, kunt ge stelen?

- Stelen, zegde Jan toen, stelen, ik heb in mijn leven nog anders niets gedaan. Ook, om de waarheid te zeggen, op het dorp noemde men mij Jan den Dief, en 't is daarom dat ik afgetrokken ben. Eerst dierf

ik u dat niet zeggen, maar nu ik hoor dat gij een dief noodig hebt, spreek ik rechtuit.

- Welnu, luister dan, sprak de heer. Ik heb ik over jaren mijn ziel verkocht aan den duivel. Over twee maand verviel de termijn en de duivel is dan gekomen om mij te halen. Op mijn smeeken heeft hij me een laatste uitstel van drie maand verleend. Indien ik in dien tijd drie dingen kan volbrengen of doen volbrengen ben ik vrij.

- En wat zijn die dingen, vroeg Jan?

- Drie diefstallen.

- Laat maar hooren.

- Den pastoor zijn geld robberen.

- 't Is maar kinderspel.

- Op een nacht den ring van de koningin stelen.

- Dat is ook doenbaar.

- Het beste paard uit den stal van den koning halen, insgelijks 's nachts.

- Ik ben uw man, zegde Jan den Dief.

- Niet te rap, niet te rap, antwoordde de kasteelheer weer. Al tien mannen zijn hier komen stoeffen dat ik op hun vaardigheid mocht rekenen, maar geen enkel is in staat geweest een dier dingen te volbrengen. Wanneer zij binnen de drie dagen hun taak niet hadden volbracht, heb ik ze, op last van den duivel, met den dood gestraft. Zoo heeft hij reeds tien zielen gewonnen in plaats van de mijne Zie maar, ginder liggen hun graven.

En de man wees naar de tien graven in het park van zijn kasteel, tien pas omgewoelde heuvels zonder kruis er op.

- Pas maar op of gij ligt er bij binnen drie dagen, als elfde man.

- 't Zal niet waar zijn!

- Zooveel te beter, maar gemakkelijk werk zal het in ieder geval niet zijn, want, na al de pogingen van uw tien voorgangers, hebben de pastoor, de koning en de koningin hun maatregelen genomen. De koningin doet den ring niet meer van haar vinger.

- Van avond moet de pastoor er reeds aan, sprak Jan den Dief.

Hij ging daarop naar het dorp, kocht een pot stroop en een zak pluimen en liet er zich mede in de kerk opsluiten. Zoodra de deuren gegrendeld waren, wreef hij zich heel en al in met stroop en ronselde zich in de pluimen, zoodat hij er uitzag als een wondere vogel. Hij wachtte tot het dorp in rust lag en begon dan een heelen tijd met de groote klok te luiden, waarna hij in de nis van een heilige kroop.

De pastoor, die van op de pastorij 't luiden had gehoord, schrok op en liep naar de kerk. Hij vermoedde dat er iets ongewoons moest aan gang zijn.

Wanneer hij in de kerk kwam, hoorde hij een vreemde stem die hem toeriep:

- Pastoor, kom hier vóór mij staan en luister. Ik ben een engel, door God den Heer op aarde gezonden om u te komen halen en naar zijn Hemel te brengen. Toch moet ik u een laatste maal op de proef stellen. Ga en haal al uw geld en zet het hier neer aan mijn voeten. Daarna zal ik met u naar het land van de gelukzaligheid vertrekken.

De pastoor liep zeer naar de pastorij en Jan den Dief achter hem. En deze zag dat de pastoor maar twee beurzen met geld uit zijn kast nam en een derde, de grootste en zwaarste, liet liggen. Jan spoedde zich daarop terug naar de kerk en stond weer in de nis toen de pastoor het geld bracht.

- Pastoor, pastoor! riep hij, is dat al wat gij medebrengt? En de derde beurs, de grootste en de

zwaarste, wat hebt ge er mede gedaan? Haal ze gauw of Onze Lieve Heer zal denken dat ge nog te zeer zijt gehecht aan de aardsche goederen en wie weet of Hij u dan nog in zijn Hemel begeert.

Nu had de pastoor volledig vertrouwen in den engel. Eerst had hij nog wat achterdocht, maar nu hij zag dat de engel zijn geheimste gepeinzen kon raden dacht hij dat het waar gebeurde en hij op reis naar den hemel ging. Hij liep gauw naar de pastorij om de derde, beurs niet geld te halen.

Toen hij terugkeerde zegde de engel:

- Zie nu is 't goed. En hij stapte uit zijn nis en ging tot den pastoor.

- Nu naar den Hemel, ging hij dan voort. Daarom kruip in dezen zak, dien ik meegebracht heb om u gemakkelijk te kunnen dragen.

De pastoor kroop in den zak en Jan den Dief er recht mede naar de pastorij, waar hij hem aan de klink van de deur hing. Dan liep hij zoo gauw mogelijk weg. Toen de pastoor daar een tijdje gehangen had kreeg hij onuitstaanbare pijnen in al zijn leden. Hij begon te gelooven dat men hem deerlijk had beetgenomen en begon dan te schreeuwen en te huilen om heel het dorp wakker te maken. Zijn meid sprong uit haar bed en liep naar beneden. Zoodra zij de stem van haar meester herkende, sneed zij den zak open en de pastoor kwam er uitgekropen.

- Marie, Marie, zegde hij, ze zijn met mijn geld weg.

Hij liep naar de kerk, maar Jan den Dief was de pijp uit.

Bij het verlaten van de pastorij was deze, zóó rap als de blaren die waaien, de drie zakken geld gaan weghalen om ze naar den kasteelheer te brengen.

- Hier is al 't geld van den pastoor en morgen komt de ring van de koningin!

Maar dat was nu een andere zaak! De koning was verwittigd en de koningin was verwittigd! Ge kunt denken hoe die twee nu op hun hoede waren!

Maar Jan den Dief was slimmer dan zij. Hij maakte een stroopop, kleedde ze aan, stak ze op een stok en hief ze zóó tegen het venster van de kamer waar het koninklijk paar sliep.

- Koningin, koningin, riep de koning, opgepast daar is de dief. Hij staat voor 't venster.

- Schiet er op, schiet er op, kreet de koningin.

En de koning schoot er op. De stroopop viel naar beneden en Jan den Dief verborg zich al gauw achter het oven huis. 't Was hoog tijd want een minuut later kwam de koning buiten, en als hij de stroopop liggen zag, meende hij dat het een lijk was en liep naar den uitkant van het kasteel, om al zijn dienstboden wakker te maken, ten einde het lijk te begraven. Jan den Dief, die de kans klaar zag, wipte zich het paleis binnen en spoedde zich naar de slaapkamer van de koningin.

- Koningin, zegde hij, ik heb hem neergeschoten. Geef nu den ring maar hier. We moeten niet meer bang zijn. Ik zal hem in uw juweelenkistje terug leggen.

En de koningin gaf den ring en Jan den Dief er mede scheut, recht naar het kasteel van den edelman, die zijn oogen niet kon gelooven.

- Zal ik dan toch verlost geraken, zegde hij, maar neen, maar neen, want morgen moet het beste paard van den koningsstal naar hier gebracht en de koning is zóó bang geworden dat hij niet alleen den stal heeft doen bewaken, maar dat hij, bovendien, nog een knecht op zijn paard doet zitten, dag en nacht.

- Laat maar gaan, ging Jan den Dief voort, klagen

op voorhand helpt geen zier. Ik zal mijn best doen en gij moet maar moed houden. 't Zou er nog aan mankeeren dat zij die niets riskeeren aan 't klagen gingen. Klaag ik? En nochtans als ik morgen met het paard niet afkom ben ik een manneken minder!

Daarop verkleedde Jan den Dief zich in een ouden pelgrim. Zóó trok hij naar de koningsstallen, maar deze waren op slot en langs binnen sterk gegrendeld.

Jan den Dief klopte op de staldeuren en begon te lamenteeren.

- Doet open voor een ouden pelgrim die een onderkomen zoekt. De nachten zijn te guur in dit seizoen om buiten te slapen.

- Ga maar door! Hier wordt niet opengedaan! Wij waken hier met drieën bij het paard van den koning dat men stelen wil.

- 't Is juist een reden om open te doen. Ik zal helpen waken. Vier paar oogen zien beter dan drie paar. En van mij hoeft ge niet bang te zijn. Een sukkelaar van een pelgrim, gelijk ik, zal uw paard niet stelen.

Op het danig klagen en smeeken deden de knechten open.

- 't Is klaar, dacht Jan den Dief toen, en trad binnen.

Hij zocht een warm plaatske in t hooi en lei er zich te rusten.

- God zal 't u loonen, mannen, 't is een werk van barmhartigheid dat ge doet. Daarop haalde hij een fleschje uit zijn zak en bracht het aan zijn mond.

- Ziet, dat zal mij nu eens goed verwarmen.

En op de vraag van de knechten wat hij daar dronk, zegde hij, dat het een verwarmende drank was, die nieuw en vurig leven in 't bloed bracht. En de knech-

ten vroegen, natuurlijk, of zij ook eens mochten proeven.

- Dat is geen refuus aan u, die zóó braaf en goed zijt geweest voor mij. Neemt er maar elk een goeden slok van. g' Hebt het ook noodig.

En de mannen dronken van 't fleschje, waar Jan den Dief al gauw een slaapdrank had in gedaan. In een oogwenk sliepen de drie knechten dat ze ronkten.

Nu ging Jan den Dief aan 't werk. 't Kwam er op aan zoo gauw mogelijk met het paard weg te geraken. Hij nam den eerste knecht, die op het paard zat, uit den zadel en plaatste hem op den dissel van de koninklijke koets. Daarna nam hij de twee andere knechten, die vóór de deur de wacht hielden, en plaatste ze er nevens.

Dan opende hij de staldeur, sprong op het paard en ju! hij was er mee weg.

't Was de edelman die verschoot wanneer hij Jan zag komen aangered en. Heel den nacht had hij op loer gelegen, want het kwam er nu op aan te weten of hij verlost zou worden of niet.

- Ik ben dan toch verlost, riep hij maar altijd en danste en sprong en kuste Jan den Dief van plezier. Jan den Dief kreeg zijn zakken vol goud, zóó veel goud als hij maar dragen kon. Daarmede trok hij naar huis, naar zijn moeder.

Beiden waren nu rijk en zij moesten niet meer werken. Dat lieten ze nu voortaan voor al wie niets beters gewoon waren.

En wie 't niet gelooft ga maar eens hooren naar het dorp waar Jan den Dief heeft gewoond. 't Kleinste kind zal hem de historie van dien kadee vertellen.

XXXVIII. Van den rollenden doodskop.[aant.]

't Is lang geleen gebeurd, in den tijd toen men nog kegelde in ‘'t Zwaantje’.

Juist nevens de ‘vluchtbaan’[(1)] was men een put aan 't graven en een van de werklieden wierp met de spade een doodskop boven.

- Ziet eens, zegde hij tot de spelers, wat een vieze krawaat.

De doodskop rolde tot nabij de kegelbaan.

De speler, die met zijn bol in de handen stond om een worp te doen, bedacht zich bij het zicht van dien kwibus, lei zijn bol aan kant en greep naar den doodskop.

- Kom eens hier, kameraad, al wat rollen kan is een bol heeft men mij altijd geleerd. Ik zal eens zien of gij een bol zijt naar mijn hand.

Hij draaide den doodskop eens even in zijn handen, mikte en gooide:

- Pardaf!

Al de kegels vielen om, maar de doodskop lag in duizenden gruizelementen.

- 't Is spijtig voor 't bolleken, zegde de man nog. 't Zou hier veel liefhebbers hebben gehad!

Daarmede had de kegelaar echter het spel gewonnen. Hij bleef nog een tijdlang in ‘'t Zwaantje’ zitten, maar als het middernacht sloeg, verhaastte hij zich vandaan. 't Was nog een lieele weg vooraleer thuis te geraken.

(1) Een landelijke kegelbaan.

En zie, pas was hij op de kasseide, of er rolde iets achter hem. 't Was de doodskop van daareven. Al de stukskens beenderen waren terug aaneengekropen, alle stukskens op hun eigen plaats. Daarop was de doodskop aan 't rollen gegaan en hij achtervolgde nu den man die hem had durven stukgooien.

Deze voelde opeens het angstzweet uitbreken. Zóó snel hij maar kon liep hij voort, recht naar huis. Maar de doodskop rolde ook sneller en hield hem bij. Als een bezetene liep de man maar voort. Thuis gekomen sloot en grendelde hij de deur en vluchtte naar zijn kamer.

Nu meende hij van de achtervolging bevrijd te zijn, maar 't was mis! De doodskop bleef daarbuiten zoodanig op de voordeur slagen en kloppen dat het paneel er van in stukken vloog en hij binnen rolde langs de gang en de trap recht naar de slaapkamer. Daar ging het er aan de deur op dezelfde manier toe. Het paneel vloog in stukken en 't doodshoofd begon zijnen batterie te slaan. Overal waar de man ging, ging het mee. Lei hij zich te bed, dan lei de doodskop zich nevens hem; stond hij even op, dan was de doodskop weeral kant en klaar om met hem op te trekken.

Eindelijk, om van dien lastigen kameraad af te geraken, kleedde de man zich aan en begaf zich naar het kerkhof met den doodskop onder den arm. Hij zou hem in de gewijde aarde begraven. En zóó deed hij ook. Het baatte echter niet. Hij was nog niet te huis of de doodskop lag weeral vóór zijn deur en binnen moest hij.

De man deed van alles om den doodskop kwijt te spelen. Hij wierp hem in den stroom, sloeg hem met den voorhamer in duizenden stukskens, verbrandde hem tot asch! Al verloren moeite! 't Hielp allemaal

geen zier! Enkele minuten later rolde de doodskop weer achter hem!

De man had rust noch duur meer. Hij vermagerde met den dag. De pieren zouden van hem niet meer gewild hebben.

En eens, op een nacht, kwam de doodskop met groot lawaai van de trappen gebonsd. Met een zwaren slag sloeg hij een gat in de voordeur en vluchtte weg.

En de man, die eens met een doodskop had durven kegelen, vond men toen dood op zijn bed.

XXXIX. De brandende schaapherder.[aant.]

Eens had een schaapherder in de heide van Calmpthout een beurs met gouden geld gevonden. 't Was de pastoor die ze verloren had.

Deze ging op zoek naar zijn schat en als hij onderweg den schaapherder ontmoette vroeg hij hem:

- Vriend, hebt gij, bij geval, geen beurs met gouden geld gevonden?

- Neen ik, meneer pastoor, antwoordde de herder, ik heb niets gevonden.

- Zeg de waarheid, man, ging de pastoor voort, want schielijk had hij achterdocht in den schaapherder gekregen, ge moet weten dat het geld dat ik verloren heb van den arme is. God zou u onmiddellijk straffen indien gij het behouden moest.

- Dat ik eeuwig brande indien ik het gevonden heb!

En zie, die woorden waren nog niet uitgesproken of de schaapherder stond in vuur en vlam. En hij brandde heel en al op, zoodat er van hem niets meer overbleef dan een hoopje assche waaronder de pastoor de beurs met de goudstukken vond.

Sindsdien blijft de ziel van den schaapherder in laaien gloed over de Calmpthoutsche heide dwalen en zij zal er blijven dwalen tot in der eeuwigheid.

XL. Van de vrouw die haar drie kinderen vermoordde.[aant.]

Er was eens een vrouw die alle dagen, van den morgen tot den avond, op het veld werkte en er meer wroette dan haar man. Deze had dan ook een geweldige hulp aan die vrouw. Zij spaarde hem, op zijn minst gerekend, twee volslagen knechten uit.

Eens werd haar een kind geboren.

- God den Heer, wat kan ik met dien bucht doen? Ik heb geen tijd om kinderen te verzorgen. Ik heb meer dan mijn handen vol op het veld.

Wat deed die vrouw?

Zij vermoordde haar kind met eigen handen en ging het 's nachts op het kerkhof begraven, zoodat er niemand iets van wist.

Den volgenden dag deed zij weer wat zij alle dagen deed, zij werkte op het veld.

Eenigen tijd later werd haar een tweede kind geboren, en die slechte moeder deed wat zij de eerste maal had gedaan.

- Wat kan ik met zoo 'n verloren kost doen, zegde zij?

Een derde kind werd haar geboren.

- Allemaal ongerief, zegde zij weer.

Zij doodde het kind en, zooals de twee eerste keeren, begroef zij het 's nachts op het kerkhof, om den volgenden dag weer terug op het veld te gaan werken, alsof er niets gebeurd was.

En alle dagen ging zij naar het veld, er werkend en slovend voor twee volslagen knechten.

Eindelijk, oud en stram geworden, ging het werken haar niet meer af. Van tijd tot tijd was zij al eens verplicht te huis te blijven en toen begon zij te peinzen op hare misdrijven van vroeger, op die drie onnoozele ‘bloeikens’ die zij vermoord had. En zij dacht er alle dagen al meer en meer op, tot zij, ten slotte, den pastoor ging vinden. Deze bevool haar, den volgenden nacht, naar het kerkhof te gaan, om er te bidden op de plaats waar zij de kinderlijkjes had weggestopt.

En dat beloofde die vrouw.

Wanneer zij, den volgenden nacht, op het kerkhof zat neergeknield en er een vaderons had gelezen, rees een groot en sterk man vóór haar uit den grond op. Hij was uitgerust als een veldheer.

- Waarom hebt gij mij vermoord? riep hij uit. Ik was geroepen om een krijgsman te worden. Ik zou gevochten hebben voor mijn land en voor u!

De vrouw viel ten gronde, meer dood dan levend, maar haar beproeving begon nog maar. Een tweede man rees uit den grond vóór haar op. Hij was even groot en statig als de eerste en droeg een zwarte mantel. Hij riep:

- En waarom hebt ge mij vermoord? Ik moest rechter worden en rechten voor mijn land en voor u!

De vrouw en kon niet meer. Zij scharrelde met haar vingeren in den grond en verborg er haar wezen, want zij dierf niet meer opzien, bang van de derde verschijning die nog komen moest.

Een derde man rees voor haar uit den grond op. Hij had de toga van een priester aan en riep:

- En waarom hebt ge mij vermoord? Ik moest bidden voor u, wat ik nu niet meer vermag, nu de duivels komen om u met uw haren naar de hel te sleuren.

En de vrouw verdween met kop, lijf en beenen in den grond. 't Waren de duivels die haar recht naar de hel sleurden.

XLI. Het meisje zonder handen.[aant.]

Een arm huisgezin verkeerde eens in zulken nood dat vader en moeder er toe besloten hun eenig kindje, een allerliefst meisje, aan een rondleurder te verkoopen. De ouders zagen hun kind doodgaarne, maar wat wilt ge? Als de armoede vóór de deur staat roept de maag harder dan het hart. En zie, maar pas hadden zij 't kind verkocht of zij kregen zoodanig rouwkoop over wat zij gedaan hadden, dat zij 't niet meer te boven kwamen en enkele dagen later stierven van verdriet.

De rondleurder, die het meisje had gekocht, was niemand anders dan de duivel in eigen persoon. Zoodra de koop gesloten was, maakte hij zich zóó snel mogelijk met het ongelukkig slachtoffer uit de voeten. Ook trachtte hij onmiddellijk het kind in het verderf te storten.

Dat meisje had nu echter een ziel zóó puur als kristallen water en een ijzeren wil daarbij.

- Ik wil niet zondigen, zegde het voortdurend. Liever dan te zondigen kap ik allebei mijn armen af.

En 't meisje deed zulks inderdaad. Eens dat zij door een groot bosch dwaalden kapte zij zich de twee voorarmen af. De duivel, die zag dat de prooi hem ontschoot, vloekte en liep weg, haar alleen aan haar rampzalig lot overlatende.

Toen gebeurde er een eerste wonder.

Na enkele uren alleen in het donker woud te hebben doorgebracht, kwam daar een klein hondje met eten en drinken aangeloopen. Het meisje werd alzoo

van den schrikkelijken hongerdood gered. Het hondje kwam alle dagen terug en alle dagen bracht het eten en drinken mee. Het kwam van uren ver, van eene hoef die op het uiteinde van het woud was gelegen. De boer en de boerin, die hun hondje alle dagen als een dief in de keuken zagen sluipen en dan vierklauwens naar 't bosch loopen, dachten dat er wat achter school en zij gingen 't achterna, tot zij, eindelijk, het meisje met de afgekapte armen vonden. Zij vernamen alzoo al wat er met het ongelukkig schaap was voorgevallen, namen het mede naar hun huis en lieten het op de hoeve opgroeien als hun eigen kind.

't Meisje was er oprecht gelukkig. Het werd bemind en vertroeteld gelijk het door zijn eigen ouders niet meer had kunnen bemind en vertroeteld worden. Wanneer het groot geworden was trouwde het met den oudsten zoon van den boer en bleef op de hoeve wonen.

En het tweede wonder geschiedde, toen haar eerste kind werd geboren. De moeder ging met haar kind voor de eerste maal uit wandelen. Aan de rivier gekomen, liet zij het wichtje in 't water vallen. Zij schreeuwde om hulp, maar niemand hoorde haar. Toen haar kindje een eerste maal boven water kwam wilde zij het grijpen, maar wat kon zij aan vangen met die twee stompkens van armen? Een tweede maal verdween het kind onder water, slechts even, want onmiddellij k kwam het weer boven. Op datzelfde oogenblik gebeurde het wonder. Ons Lievrouwken in den Hemel had den nood van de ongelukkige moeder gezien. Zij zag die armknobbels die grijpen wilden maar niet konden. En zij zag ook, op dienzelfden oogenblik, heel de kristalheldere zuiverheid van de ziel van die moeder en zij volbracht het mirakel.. De moeder stak haar armknobbels uit en die armknobbels vergroeiden tot twee volwassen armen

die grijpen konden en dan ook naar 't wichtje grepen, het uit het water haalden en 't dan aan haar hart drukten, gelijk nooit een moeder haar kind aan het hart had gedrukt.

XLII. Van een puit die een verwenschte prins was en van drie zusters.

aant.

Drie zusters gingen eens naar een put om water te scheppen. Zij hadden alle drie een kruik bij, en toen de oudste van de zusters scheppen wilde, sprong daar een puit uit het water en die riep:

- Wilde gij trouwen met mij?

- Neen ik, zulle, zegde het meisje en zij schepte water met hare kruik, maar 't water dat ze schepte was vuil en moerig.

En dan vroeg de puit aan het tweede meisje:

- En gij? Wilde gij trouwen met mij?

- Neen ik, zulle! antwoordde zij, juist gelijk haar oudste zuster en zij schepte daarop water, maar 't water dat zij schepte was weer vuil en moerig.

Toen vroeg de puit aan het derde meisje:

- Wilde gij trouwen met mij?

- Ja, zegde het derde meisje, dat de jongste van de drie zusters was.

En zie, toen zij water schepte, was dat water klaar en helder als kristal.

- Dat zal u geluk brengen, lief meisje, zegde de puit.

Alle dagen nu kwam dat meisje aan den put om water te scheppen en zij schepte maar altijd water klaar en hel als koele wijn. En de puit zat er altijd aan den rand van den put en bekeek haar zoo aardig met zijn vinnige oogjes. En hij sprak haar zoo vriendelijk met schoone woordjes aan, dat het meisje hem begon

gaarne te zien. En alle dagen zag zij hem al liever. Naarmate zij hem liever zag, veranderde de puit. Hij leek altijd maar schooner en schooner te worden. Eens, op een morgen, zat daar op den rand van den put, in plaats van een puit, een jonge schoone prins.

Ge kunt denken hoe dat meisje verschoot!

- Ja, sprak die prins, ik ben ik het wel. Lang heb ik in de gedaante van een puit moeten leven. Gij hebt mij door uw liefde verlost.

De prins voerde toen het meisje mede naar het koninklijk paleis, waar zij beiden met groote vreugde ontvangen werden. Zij trouwden, waren gelukkig en zijn ze niet dood dan leven ze nog.

XLIII. Van een puit die een verwenschte prins was en met een arm meisje trouwde.[aant.]

Er was eens een vrouwken dat met haar twee dochters aan den rand van een groot bosch woonde. Het was maar een arm huishouden en met hout rapen in het bosch kwam men er schamel aan den kost. Nu moet ge ook weten, dat er in dat bosch een bron was en dat er in die bron een groote puit zat en dat die puit altijd vroeg aan de twee meisjes, wanneer zij voor hun moeder water kwamen scheppen:

- Wanneer trouwde gij nu met mij? 't Mag niet lang meer duren!

Eens, op een kermisdonderdag, besloot de moeder koeken te bakken.

- We hebben nu heel de week zooveel hout gesprokkeld dat het ook wel eens kermis mag zijn voor arme lieden gelijk wij, zoo sprak zij.

De meisjes waren danig blij, maar toen zij vernamen dat een hunner naar de bron om water moest, was hun plezier er maar half meer.

- Maar moeder toch! zegde het oudste meisje, weet ge dan niet meer dat er een puit in de bron zit en dat die puit maar altijd vraagt om met hem te trouwen. En gisteren heeft hij er nog bijgevoegd dat het niet lang meer duren mag, of dat er nog aardige dingen zullen gebeuren, dingen die nog nooit gebeurd zijn in de wereld. En gisteren ook heeft hij aan mijn zuster gezegd:

- Gij krijgt geen waterken meer als ge niet belooft met mij te trouwen!

- Toe! Toe! Toe! Haal maar water en wat gauw of er worden geen koeken gebakken.

De oudste dochter nam daarop een kruik en trok op. Aan den put zat de puit op wacht en hij riep:

- Trouwen of niet trouwen? Niet trouwen, dan schept ge van mijn waterken niet...

't Meisje antwoordde niet. Tot tweemaal toe wilde zij haar kruik volscheppen en, tot tweemaal toe, sprong de puit er in, zoodat zij telkens weer het water moest uitgieten.

Zij ging daarop naar huis en zegde:

- Moeder de puit zit weeral op wacht en daar ik niet met hem wil trouwen krijg ik geen water.

Nu moest de jongste dochter naar de bron.

- Maar, moeder toch. zegde zij, 't zal immers weer hetzelfde zijn. En wat moet ik zeggen als hij vraagt van met mij te trouwen?

- Wel zeg maar ja! Dat is 't gemakkelijkste en 't gauwste gedaan. Dan hebt ge water. Voor de rest moet ge niet benauwd zijn. Sinds wanneer trouwen de puiten nu met jonge meisjes?

't Jongste meisje ging nu naar de bron en wanneer zij haar kruik wilde volscheppen sprong de puit uit het water en riep:

- Trouwen of niet trouwen? Niet trouwen, dan schept ge van mijn waterken niet...

't Meisje beloofde toen maar met den puit te trouwen, gelijk haar moeder het aangeraden had. Zij mocht dan ook onmiddellijk water putten. En van louter plezier sprong de puit op en neer in 't water dat de dresselingen langs alle kanten opspatten.

Het meisje liep daarop naar huis zoo zeer ze kon.

De moeder was uiterst tevreden dat ze water meebracht en begon ‘mediemet’ koeken te bakken. Toen ze allemaal klaar waren zette men zich aan tafel en aan den puit dacht men niet meer.

En zoo gelijk iedereen een koekebak op zijn telloor had liggen, hoorde men een stem die riep:

- En ik? Ik ben hier ook, zulle!

- 't Is de puit, riepen de meisjes verschrikt.

't Was inderdaad de puit die langs het mozegat kwam binnengekropen en verder zegde hij:

- En wie gaat er mij hier een stoelken geven? Voorzeker het schoone meisje dat beloofd heeft met mij te trouwen.

- Moeder, moeder, wat zegt ge nu, huilde 't jongste meisje.

- Wel geef hem een stoelken en daarmee uit. Ge hoeft daarom niet bang te wezen.

De puit kreeg een stoelken, maar was nog niet tevreden.

- Wie gaat er mij nu een koekebak geven? Voorzeker het schoone meisje dat beloofd heeft met mij te trouwen.

- Hoor eens, moeder, wat hij nu zegt.

- Geef hem een koek en daarmee uit, antwoordde de moeder weer. Ge moet niet klagen als ge niet geslagen zijt.

En hoe 't meisje zich weerde, de puit vroeg maar altijd meer en meer en de moeder zegde dat zij maar toegeven moest.

Nu was het weer:

- Wie zal er mijn koekebak in stukken snijden? Voorzeker het schoone meisje dat beloofd heeft met mij te trouwen.

En dan weer:

- En wie zal er suiker over mijnen koekebak strooien? Voorzeker het schoone meisje dat beloofd heeft met mij te trouwen.

En dan ook:

- En wie zal er mij in 't beddeken leggen? Voorzeker het schoone meisje dat beloofd heeft met mij te trouwen.

Ja, dat allemaal vroeg die puit! 't Meisje sliep natuurlijk niet gaarne bij dien vuilen, viezen gast. Indien zij het toch deed kwam het weer door de moeder, die zegde van het toch maar te doen. En 't meisje wilde niet ongehoorzaam zijn aan haar moeder.

Ten slotte deed de puit een laatste vraag:

- Wie gaat er mij nu opensnijden? vroeg hij. Voorzeker het schoone meisje dat beloofd heeft met mij te trouwen.

En weer, op het aan dringen van de moeder, nam het meisje eene schaar en sneed den puit open..

En toen veranderde de puit in een schoonen, jongen prins.

- Lief meisje, zegde hij, nu ziet ge wel dat ik geenen viezelijken puit ben. Ik ben inderdaad een koningszoon en ik ben geroepen om den troon van mijn vader te beklimmen. Eens was ik ongehoorzaam tegen mijn vader en die heeft mij alsdan verwenscht. In de gedaante van een puit zou ik leven tot op den dag van mijn verlossing. Ik heb altijd gedacht, toen ik u met de waterkruik naar de bron zag komen, dat gij mij de verlossing zoudt brengen.

En de koningszoon nam zijne verloofde mede naar het hof van zijn vader en trouwde met haar. Er werd een groot feest gegeven, maar nog een grooter feest had er plaats toen, enkele jaren later, na den dood van zijn vader, de prins met zijne schoone prinses als koning en koningin werden uitgeroepen.

En u-i-t-uit, 't vertelselken is uit.

XLIV. Waarom de zon alle zaterdagen schijnt.[aant.]

De zon schijnt alle Zaterdagen, zoo slecht kan het weer niet zijn! Soms schijnt ze maar enkele oogenblikken, maar schijnen doet ze, den tijd die Ons Lievrouwken noodig heeft om een schoon hemdeken aan te doen.

XLV. Toen de lange winter kwam...[aant.]

Er was eens een boer en die boer had een vrouw die weinig spaarzaam was. Altijd aan had ze lust naar wat nieuws. Al haar geld zou zij dan ook gestadig-aan vertierelierd hebben, ware 't niet geweest dat haar man voortdurend zegde:

- Doe het niet, vrouw! We kunnen wij dat nog missen. Spaar liever uw centen tot den tijd dat de lange winter komen zal.

En de vrouw legde haar geld op zij.

Maar nu gebeurde het, enkele maanden later, dat een lange bedelaar aan het huis van den boer kwam aankloppen. De boerin was alleen te huis en niet zoodra had zij den langen man gezien of zij riep reeds van ver:

- Zijde gij Lange Winter?
- Ja, knikte de vent.
- Wacht maar even, ik zal dan eens wat gaan halen voor u. Mijne vent heeft het al zoolang doen wegleggen.

En de onnoozele tuit gaf al haar spaarpenningen aan den langen bedelaar.

XLVI. Van den man die niet onthouden en niet tellen kan[aant.]

Er ging eens een man te biechten. Hij zegde aan den pastoor dat hij zijn zonden niet biechten kon. Hij bedreef er zoovele dat het hem onmogelijk was hun aantal te onthouden.

- Wel, vriend, zegde de pastoor, ik zal u eens een gemakkelijk middel geven om er geen enkele meer te vergeten. Ge neemt een zak en telkens dat gij een zonde zult bedrijven, steekt gij er een keitje in. Wanneer ge dan nog te biechten komt hebt ge maar keitjes te tellen.

Een paar weken later kwam de man weer te biechten.

- Welnu? vroeg de pastoor. Ge ziet wel dat ik u goeden raad heb gegeven, he?

- Ja, meneer pastoor, maar het tellen dat is nog al een affaire. Ik heb al tweemaal begonnen en ik raak er niet door. Daarom heb ik allemaal mijn zakken meegebracht.

- Uw zakken, man?

- Ja, ja, mijn zakken! Kom maar eens buiten, ik sta daar met mijn huifkar aan de kerkdeur.

En de pastoor ging buiten zien. En inderdaad, de man had zeven met keitjes gevulde patatzakken meegebracht.

XLVII. Haantje-Taantje.[aant.]

Op den grooten weg naar de zee woonde een geitenboer met zijn wijvetje. Zij hadden geen kinderen en de man deed zijn wijvetje harder werken dan de duivel zijn jong. Heelder dagen moest zij spinnen, altijd maar spinnen. Naarmate 't vlas opgeraakte bracht hij een nieuwen voorraad aan. Wie zou zoo'n leven niet beu geworden zijn?

Eens, op een avond, liet de vrouw in de schemering haar spinnewiel stilvallen, zuchtte en, ten einde raad, riep ze dan:

- Om van 't spinnen af te geraken zou men wel zijn ziel aan den duivel verkoopen!

En daar vloog de deur open en de duivel trad binnen, in de gedaante van een heer, heel en al in 't zwart gekleed.

- Zie, zegde hij, ik zal u op uw verzoek van 't spinnen afhelpen en onmiddellijk nogal! Uw wenschen zullen van heden af vervuld worden, en geen slag moet ge nog doen. Als uw man u werk geeft, zal 't gedaan worden zonder dat ge 't weet of ziet en zuiver afgewerkt voor uw voeten liggen, waar en wanneer ge 't wenscht.

't Wijvetje was niet weinig blij met dat voorstel.

- Maar, ging de duivel voort, gij moet dan ook iets voor mij doen. Gij moet mij uw ziel afstaan. Na verloop van zeven jaar kom ik ze halen. Dan moogt ge nog driemaal naar mijn naam raden. Als gij hem raadt, blijft ge vrij. Raadt ge hem evenwel niet, dan hoort uw ziel mij toe. Ge ziet het, alle kansen zijn voor u.

- Top! zegde 't vrouwken.

De overeenkomst was gesloten en de duivel wipte de deur uit.

Er kwamen nu gelukkige jaren voor de vrouw. Haar man kon zijn oogen niet gelooven als hij zag wat al werk zij dag voor dag afspon. 't Was allemaal garen van allereerste kwaliteit en of hij er veel geld mee verdiende hoeft niet gezegd. Op een jaar tijd woonden zij op de grootste pachtstee van den omtrek.

Maar de zeven jaren vervlogen als een rook. Eindelijk geraakte de gestelde termijn ten einde. De duivel zou 's anderdaags komen, en de vrouw zat vol angst aan 't venster te bidden.

In den namiddag, toen de vrouw al vele rozenhoedjes gelezen had, kwam daar een vogel met pluimen van goud in den lindenboom voor haar woning neergevlogen. 't Wijvetje moest den vogel zien, willen of niet. En die vogel begon toen zóó mooi te fluiten en altijd maar mooier. Ten slotte verstond het wijvetje wat de vogel floot. 't Was altijd hetzelfde airken:

Zoo dat wijvetje wist
Dat de naam van 't duiveltje
Haantje-Taantje is
't Zou zoo benauwd niet zijn.

Wanneer 't wijvetje dat liedeken wel honderdmaal had aangehoord, vloog de gouden vogel steilrecht de lucht in.

- Laat de duivel nu komen, dacht het wijvetje en 't was niet meer benauwd.

's Anderdaags kwam de duivel al in de vroegte aankloppen.

- Zijt ge daar, mankepoot, riep 't wijvetje.

- Ge verwacht me dan toch! Dat is braaf.

- Ja, dat wel! En mee ga ik ook, tenzij ik uw naam kan raden, want dat is ook afgesproken.

- Welnu raad maar op!
- Duivelsjong!
- Mis! Mis! lachte de duivel.

't Vrouwken raadde een tweede maal.

- Bokkepoot!
- Mis! Mis! lachte weer de duivel. Nu nog een laatste maal en spoed u maar. Ik heb geen tijd te verliezen.
- Haantje-Taantje, raadde het wijvetje.

Nu lachte de duivel niet meer. Hij vloekte en liep haver-abaver de deur uit...

XLVIII. Van een spinster die niet spinnen kon, maar ‘uitgeslapen’ was.[aant.]

In den tijd toen alle vrouwen sponnen was er eens meisje dat niet spinnen wou en niet spinnen kon. Zeer dikwijls werd zij daarom door haar moeder bekeven. Eens zelfs ging het er zóó erg toe dat haar moeder haar buiten joeg met de woorden:

- Gij zult u nog zot spinnen van uw leven!

Een heer, die daar juist voorbijging, had die woorden van de moeder gehoord. Hij ging het meisje achterna en zegde:

- Ik zoek een vrouw die goed spinnen kan, want ik heb te huis een groote partij vlas liggen. Kom met mij naar de stad en ik zal er u een deel van meegeven. Dat vlas zult ge mij op acht dagen goed en zuiver gesponnen moeten terugbezorgen. Ik ben machtig rijk en als gij zulks doet neem ik u tot mijn vrouw.

Het meisje nam die voorwaarde aan en vergezelde den heer naar de stad. Maar als ze met het vlas terugkwam wist ze geen raad. Zij kon immers niet spinnen. Ze ging heel verdrietig haar weg en peinsde er gedurig om, hoe zij het aan boord zou leggen om haar vlas op tijd klaar te krijgen, ten einde den rijken heer te kunnen trouwen.

En toen kwam daar een heer aangewandeld gansch in het zwart gekleed.

- Meisje, zegde die heer, ge ziet er zoo droevig uit. 't Is bijna of de wereld tegen uwen dank is gemaakt.

- Hoe zou ik blij kunnen zijn? Deze partij vlas moet ik op acht dagen tijd goed afgewerkt afleveren en ik kan niet spinnen!

- Waar ge mee inzit, zegde de zwarte heer. Geef mij het vlas mee en ik zal het u binnen de vijf dagen goed afgewerkt terug bezorgen, maar ge moet mij eerst uw ziel afstaan. Daarbij moogt ge dan nog driemaal raden naar mijn naam. Kunt gij hem raden dan zijt gij verlost, maar kunt gij het niet dan is uw ziel de mijne.

- Aangenomen, zegde het meisje.

De duivel was met het vlas weg, want de zwarte heer was niemand anders dan de duivel.

Den volgenden dag peisde het meisje maar altijd aan dien heer, maar zijn naam kon zij niet raden. Den derden dag toen zij uit wandelen ging, kwam zij, bij het vallen van den avond, een vriendin tegen, juist op de plaats waar zij den zwarten heer had ontmoet. Daar die vriendin er uiterst verschrikt uitzag, vroeg het meisje daarvan de reden.

- Ik ben bijna dood van schrik, antwoordde deze. Ginder in den hollen eik hoorde ik een geronk als van wel honderd spinnewielen en een stem die maar gedurig zong:

- Wat zou dat meisje lachen, als ze wist dat ik ‘Kwispelsteertje’ heet.

En waarlijk het meisje lachte en was blij. Zij begreep al dadelijk dat het de duivel was, die in den hollen eik te spinnen zat en gelukkig liep zij naar huis.

's Anderen daags moest de duivel komen. Op het gestelde uur was hij daar met het gesponnen vlas.

- Welnu, zegde hij tegen het meisje, raad nu hoe ik heet.

Tweemaal raadde het meisje en tweemaal zegde de

duivel van neen. Nu nog een keer, vervolgde hij en hij wreef zich al vergenoegd in de handen.

- ‘Kwispelsteertje’, riep het meisje.

Ik kan niet zeggen welk gezicht die duivel trok! Met een vloek liep hij weg.

Den volgenden dag trok 't meisje met het gesponnen vlas naar de stad. De heer verwonderde zich over het schoon en zuiver werk dat zij had afgemaakt en nog al op twee dagen minder dan het akkoord was.

De heer zou dan ook met haar trouwen, zooals hij de belofte had gedaan. Tegen den dag van het trouwfeest deed hij al de spinsters van het dorp uitnoodigen om te komen zien wat schoon werk zijn vrouw had gemaakt. Maar het meisje verzon nu een list, want zij wou van het spinnen afgeraken. Ook was zij bang dat het uit zou komen dat zij niet spinnen kon. Zij noodigde daarom al de leelijkste meisjes en vrouwen van het dorp uit, allemaal hanglippen en scheeve monden.

Toen haar man al die monstergezichten tegare zag, stond hij ontsteld en hij vroeg aan zijn vrouw of dat nu al de beste spinsters van 't dorp waren.

- Ja, sprak het meisje, dat komt nu van liet spinnen. Deze vrouwen waren eertijds de schoonste van het dorp, maar daar zij gedurig, onder het spinnen, de vingers aan de lippen moeten nat maken, om den draad te bevochtigen, hebben zij zulke leelijke lippen en zulke scheeve toten gekregen.

- Als dat zóó is, zegde de bruidegom, wil ik niet hebben dat ge nog langer zult spinnen.

Daarmede was zij van hot spinnen af en zij leefde lang en gelukkig met haren man.

XLIX. Van een knecht die niet dom was.[aant.]

Jan Stallings, een boerenknecht, moest voor zijn meester, die erg ziek was, een koe gaan leveren in de stad. Hij deed het niet graag, vooral omdat hij ook den koopprijs moest ontvangen en met andermans geld op de baan zijn, in deze gevaarlijke tijden, is beter ‘gedaan’ dan ‘nog te doen’.

Hij zette zich al heel vroeg op weg, leverde de koe rond den middag in de stad bij den beenhouwer en met het geld op zak spoedde hij zich onmiddellijk naar huis. Om maar zoo gauw mogelijk terug te zijn, nam hij den kortsten binnenweg, die echter door een groot besch liep. Dààr kreeg Jan Stallings het benauwd. Men hoorde van zulke rare dingen in de wereld! Nauwelijks had hij een paar honderd stappen in 't bosch gedaan of er kwam een roover van achter een struik gesprongen en die riep, terwijl hij Jan den loop van een pistool op den mond drukte:

- Uw geld of uw leven!

- Jan begon te permetteeren en zei dat het geld zijn eigendom niet was. 't Hielp allemaal geen zier. De roover had geen tijd om zijn gebid en gesmeek langer aan te hooren en snauwde hem toe:

- Uw geld en wat gauw of ik schiet.

Er bleef Jan Stallings niet anders over dan al wat hij op zich droeg aan den roover af te dokken.

- Is het al? vroeg de roover.

- Ja, meneerken lief, antwoordde de knecht, maar heb nu toch compassie met mij en schiet eens enkele gaten in mijn jas, anders denkt mijn baas nog

dat ik niet aangerand ben geweest en 't geld heb verbrast.

- Kom eens hier, zei de roover. En terwijl Jan Stallings zijn jaspanden openhield, schoot hij er tweemaal door.

- Ja, men kan al iets zien, zei Jan toen, maar ge zoudt er toch nog een paar gaatjes moeten bijschieten, anderszins zullen ze 't nog niet gelooven.

- Ta, ta, ta, 't is al meer dan goed, En dan, ik heb geen kogels meer!

- Ha, gij hebt geen kogels meer, maar ik heb nog vuisten, ventje, en mijn geld terug, eerst en vooral!

En de roover gaf hem seffens 't geld terug en won op den loop gaan. Maar dat was nu niet waar, zulle, want Jan Stallings gaf hem eerst nog een welverdiende pandoering.

L. Van groote en kleine suikerklontjes.[aant.]

Boer Weerden, die zeer gierig was, gaf eens een koffiefooi voor zijn werklieden. Daar hij op het suiker zag - gelijk op alles wat geld had gekost of waarvoor hij geld kon krijgen - brak hij een heele boel klontjes in vieren.

- Ziet, zegde hij tot zijn dienstboden, hier hebt ge nu twee soorten van suiker, groote klontjes en kleine klontjes, maar de kleine klontjes zijn er ver-uit het meest... Zij zijn ook ver-uit het zoetst...

Hij gaf daarop het voorbeelden nam zelf een klein klontje in zijn koffie.

Jan, de paardenknecht, die den baas en zijn schrokkigheid kende, nam echter een groot klontje.

- Jan, zegde toen baas Woerden, pas op, want de groote klontjes zijn niet zoo zoet als de kleine.

- Ik weet het wel, baas, antwoordde Jan, maar ik ben niet voor 't zoet.

Aanteekeningen

Aanteekeningen

I. - **Jan Pikkedang** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjes).

Dit sprookje werd te Boom (prov. Antwerpen) verteld, in 1910, door L.D.W. schoenmaker en later diamantslijper. De jongen genoot lager onderwijs. Zijn ouders waren herkomstig uit de Kempen.

In 1917 kwam mij een bijna gelijkluidende lezing in handen. Zij werd mij verstrekt door V.H. van Winseele (Velthem) bij Leuven, die verklaarde het vertelsel gehoord te hebben van zijn moeder. Deze had het, op haar beurt, over een veertigtal jaren, te Nederbrakel in het weezenhuis hooren vertellen.

Ik bezit nog drie andere lezingen van dit thema:

Sterke Jan, (Mechelen). *Van drie Jagers die op Avontuur uitgingen*. (Hemixem. Verzameling J.-B). *Van een sterken Smid*. (Antwerpen).

Dit sprookje, *Jan Pikkedang*, komt overeen met n^{r} 91 van Grimm's verzameling: *Das Erdmänneken*. Het thema is in *Antti Aarne's Verzeichnis der Märchentypen* (Helsinki, 1910) gerangschikt onder n^{r} 301: *Die drei geraubte Prinzessinnen. J. Bolte* en *G. Polivka (Anmerkungen zu den Kinder- und Hausmärehen der Bruder Grimm*. Leipzig, 1915) geven voor het type van onderhavig sprookje de navolgende motieven op:

A. - Der Held ist von wunderbarer Abstammung und Stärke: A1 der Sohn eines *Bären*, der eine Frau im Walde überfällt; A2 eines *Zwergs* oder *Räubers*, aus dessen Gewalt der Knabe sich und die Mutter befreit, oder A3 von einem Manne mit einer *Bärin* oder *Stute* gezeugt, oder nur A4 von einer *Bärin* oder *Kuh* gesäugt; A5 durch Genusz einer *Frucht* entstanden; A6 vom *Wind* erzeugt; A7 aus einem biennenden *Holz* entstanden. - B1. - Mit zwei Genossen komt er in ein leeres Waldhaus, dessen dämonischer Besitzer die Gefährten miszhandelt, aber vom Helden bezwungen wird. - B2. - Der dritte Königssohn verwundet, was seine Brüder nicht vermocht hatten, den Dämon, der nachts des Königs Apfelbaum plundert, und verfolgt ihn bis zu einen Brunnenloche. - C. - Drei Prinzessinnen werden von einem Dämon geraubt; der Held zicht allein oder mit Gefährten aus, sie zu suchen, - D. - Der Held läszt sich in das

Brunnenloch hinab, besiegt in der unterirdischen Welt mit einem dort gefundenen Schwert mehrere dämonische Wesen und befreit drei Jungfrauen, die seine Gefährten am Stricke emporzichen. - E. - Er selbst wird von den treulosen Gefährten zurückgelassen, gelangt aber mit Hilfe eines Geistes (Ring) oder eines Vogels (den er mit dem eignen Fleische füttert) auf die Oberwelt, oder E2 wird hinaufgezogen. - F. - Er gibt sich den Jungfrauen zu erkennen, indem er die von diesen vor der Hochzeit geforderten Ringe oder Kleider liefert, führt die Bestrafung der treulosen Gefährten herbei und hält mit der dritten Prinzessin Hochzeit.

Bij *Maurits De Meyer, Les contes populaires de la Flandre* (Helsinki, 1921): *Les trois princesses dans le souterrain*.

Wij vinden in *Jan Pikkedang* de motieven A1. B1. C.D.E.F.

In de varianten, door de Vlaamsche schrijvers geboekt, vinden wij de navolgende motieven vermeld:

Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Wondersprookjes*, blz. 111: *Van een forschen Kerel* (B1. D.E.F.);
blz. 208: *Van de Koningsdochter en den Bakkersknecht* (B1. D.E.F.);
blz. 5: *De Man zonder Ziel* (alleen een schijn van D.).
P.J. Cornelissen en *J.B. Vervliet, Vlaamsche Volksvertelsels en Kindersprookjes*,
blz. 23: *Van Wolfjonk en de gevangen Koningsdochters* (B1. D.E.E.);
blz. 87: *Het Manneken van Hippelipip* (B2, min of meer overeenkomst); ik haal dit sprookje hier alleen aan, omdat het door *Bolte* en *Polivka* vermeld wordt;
blz. 98: *Van de drij Houtrapers* (B1. D.E.).
Juul Van Lantschoot, Dit zijn Volksvertelsels afgeluisterd in het Meetjesland,
blz. 28: *Van een Tooverkasteel* (B1. D.E.);
blz. 40: *Van drij Koningsdochters* (C.D.E.).
A.J. Witteryck, Recueil de contes populaires, blz. 38: *De drie Gebroers* (B1. D.E.F; vooraf enkele vreemde motieven).
Ons Volksleven, IV, blz. 154: *Van de drij Houtrapers* (B1. D.E.);
III, blz. 63: *Van Wolfjonk en de gevangen Koningsdochters*, vermeld onder *Cornelissen* en *Vervliet*.
Amaat Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk, Deel II, blz. 26: *Van Jan den Beer* (A4. B1 en andere vreemde motieven zonder eenig verband);
III, blz. 16: *Van het houten Manneken* (B1. D en E, gedeeltelijk);
III, blz. 138: *Van drij verwenschte Koningsdochters* (C.D.E.F.).
Ed. Van Heuverswyn. 's Avonds rond den Heerd, blz. 15: *Van de drij Koningsdochters* (C.D.E.F.).

C. Claerbout, Sprookjes en Verhalen uit het Thieltsche, blz. 29: *Van Jan Pekbroek*. (Een zeemeermin neemt den held mede naar haar paleis onder zee. Een draak, die haar bewaakt, moet overwonnen, waarna de meermin in een prinses verandert. Enkele overeenkomsten. Geen goed afgelijnde motieven).
Rond den Heerd, XVI. blz. 371: *Jan Blaas* (enkele overeenkomsten).
Jong Vlaanderen van *Pol de Mont*, II, blz. 35: *Van den Smidsknecht* (B.C.D.);

blz. 363: *Een nieuw Vertelsel van Dertien* (B.C.D.E.F.).
Volkskunde, II, blz. 238: *Duizendponderken* (B1. D.E.F.). Een schoone variante opgeteekend te Burst door *Aug. Gittée*;
XIII, blz. 168: *Oav'ntuur'n van drei seldoat'n*, naar een Hollandsch handschrift van 1800-1804, in de volkstaal overgebracht door *Joh. Onnekes*, en aan *Volkskunde* medegedeeld door *Dr. G.J. Boekenoogen* (B1. D.E.F.).
Revue des traditions populaires, Deel II, blz. 498: *Dertien*, woordelijke vertaling van *Van een forschen Kerel*, van *de Mont* en *de Cock (Wondersprookjes)* blz. 111. In de *Wondersprookjes* wordt als plaats van herkomst Wambeek, Denderleeuw en omstreken opgegeven; *R. des T.P*. meldt Wambeek alleen;
Deel II, blz. 558: *L'apprenti forgeron* (B1. C. Verder andere gemengde motieven).
J. Leroy, Zeisels en Vertellingen, Deel I, blz. 5: *Scharmanteka* (B1. C.D.);
Deel III. blz. 5: *Jan den Beer* (A3. B1. D.E.F.).
Pol de Mont, Van den Sterken Smidsgast (B1. B2. C.E.F.).
Gust. Lamerant, Vlaamsche Wondervertellingen uit Fransch-Vlaanderen blz. 58: *Van drie Soldaten en de Bulte* (B1. D.E.F.).
H. Henot, Haspengouwsche Vertelsels, blz. 14: *Van drie arme Broeders die met drie Koningsdochters trouwden* (B1. D. E2. F.);
blz. 5: *Van de zingende Koningsdochter* (D.E.F.).
't Daghet in den Oosten, VI, blz. 28: *De Zeg van drie Deserteurs* (B1. D.);
III, blz. 178: *Van Kabouters en Draken* (B1. D.E.F.);
III, blz. 182: Aanhaling van enkele varianten van deze vertelling.
Ons Volksleven, III, blz. 63: *Van Wolfjonk en de gevangen Koningsdochters*. Gehoord te Merxplas en aan O.V. meegedeeld door *E.M. Verbrugge*. Overgenomen door *Cornelissen* en *Vervliet* in hun *Vlaamsche Vertelsels*, hierboven vermeld.
Biekorf, V, blz. 323: *Jan den Beer*, meegedeeld door *Leroy* (A3. B1. D.E.F.);
VIII, blz. 49, 65, 329, 166, 209: *Van den wonderbaren Eeke*: (B.C.D.E.F.). Zooals de schrijver zelf zegt werd deze vertelling

bewerkt en volledigd met motieven van verschillende Westvlaamsche zeisels.
Volk en Taal, III, blz. 58: *Van het betooverd Kasteel* (B1. D.); blz. 268: *Van Jan met zijnen ijzeren Stok* (B2. C. E2.);
V, blz. 181: Van de drij Koningsdochter', vermeld onder *Ed. van Heuverswyn*.
VI, blz. 4: *Van een Tooverkasteel* (B1. D. E.).
Meerdere van de hier vermelde Vlaamsche thema's dienden echter beter gerangschikt onder het n^{r} 650 van *Antti Aarne: Der Starke Hans* (n^{r} 166 bij Grimm). Bij *Maurits de Meyer, Les contes populaires de la Flandre* (Helsinki, 1921): *Le valet vigoureux*. Deze geeft als Vlaamsche typen op:
A. Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk, III, blz. 10; *Van sterken Jan*;
III, blz. 20: *Van drij Weezen*.
A. Cuppens, Twaalf Vertelsels op zijn Limburgsch, blz. 105: *Bert Bart.*
Wodana, blz. 47: *De Historie van Dertien*.
Rond den Heerd, V, blz. 237: *Dertiene*.
Jong Vlaanderen van *Pol de Mont*, II, blz. 363; *Van den Smidsknecht*, hierboven vermeld.
Revue des traditions populaires, II, blz. 496: *Dertien*, hierboven vermeld.
Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Wondersprookjes*, blz. 111: *Van een forschen Kerel*, hierboven vermeld.
Volk en Taal, I, blz. 77: *Dertiene*.

Het thema van *Grimm* bevat de motieven A2. B1. D.E.F. en enkele andere van de vertelling van de reisgezellen met wonderbare eigenschappen, waarvan wij het type eveneens bij *Grimm* weervinden, (n^{r} 71): *Sechse kommen durch die ganze Welt*.

Betreffende dit sprookjestype wordt door *Emmanuel Cosquin* in zijn boek: *Contes populaires de Lorraine* opgemerkt: 'l'élément principal de *Jean de l'Ours*, la défaite d'un monstre, la descente dans le monde inférieur et la délivrance des princesses qui y sont retenues se retrouve dans une foule de contes européens. Il en est beaucoup moins ou, pour ainsi dire, assez peu, où figure l'introduction caractéristique de *Jean de l'Ours*, - bedoeld wordt het wonen in het berenhol - et moins encore qui aient, en même temps que cette introduction, la dernière partie de notre conté, l'histoire des bijoux.'

Deze laatste opmerking kan ook voor de Vlaamsche lezingen gelden. *Jan Pikkedang* is de volledigste vertelling van het type in Vlaanderen, zooals de lezer uit de voorgaande gegevens heeft kunnen opmaken.

In deze vertelling wordt niet gemeld dat Jan Pikkedang door een berin is gezoogd geworden, zooals in het Fransche sprookje van

Cosquin. Het is zeker een leemte, maar zij wordt door zoovele andere bijzonderheden vergoed: het motief der juweelen b.v. Ook merkt *Cosquin* op dat de sterke held steeds vergezeld is door even sterke en meestal nog sterkere makkers dan hij zelf. 'Cet élément appartient évidemment à un autre thème, car la force de ces personnages ne sert absolument à rien dans le récit, et il semblerait même, à en juger par les aventures du château de la forêt, qu'elle ait disparu après qu'ils se sont associés à Jean de l'Ours.' In meerdere der beste Vlaamsche vertelsels van dit type vinden we dezelfde tegenstrijdigheid. Bij onze lezing zijn de makkers evenwel goed gekozen: een koorden- en een mandenmaker. Jan Pikkedang kon geen betere helpers vinden om hem, bij het neerdalen in den put, behulpzaam te zijn.

Wij moeten hier nog bijvoegen dat het thema van *Jan Pikkedang* het onderwerp is van een der successtukken van den Antwerpschen Poesjenellenkelder: *De drie Deserteurs*.

II. - **Het Halfhaantje** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjes).

Dit sprookje werd in 1908 te Antwerpen verteld door Maria M. 28 jaar, dienstmeid herkomstig van Ellezelle, tusschen Ath en Geeraardsbergen. Het meisje sprak Fransch en Vlaamsch. Zij woonde van haar 16 tot 20 jaar als kindermeid bij een geneesheer te Brussel.

Naar aanleiding van het sprookje: *Die Bremer Stadtmusikanten*, n^{r} 27 van de verzameling *Grimm*, zeggen *J. Bolte* en *G. Polivka*, in hun standaardwerk *Anmerkungen zu den Kinder- und Hausmärchen der Brüder Grimm*: 'Zur Wanderung der Tiere gehört aber noch das verbreitete Märchen vom *Halbhänchen*, das schon 1759 als 'Moitié de coq' von *Destouches, La fausse Agnès*, II, 6 und 1778 von *Restif de la Bretonne, Le nouvel Abailard* angeführt wird.'

Wij vinden dit sprookje verspreid in Frankrijk, Zweden, Finland, Italië, Spanje, Portugal, Albanië, Roemenië, Servië, Rusland, Berberische eilanden, Brazilië, Argentinië, Chili. Alleen in de Duitsche verzamelingen vinden wij er geen spoor van. De twee sprookjes van den halven haan of het halfhaantje, die in Vlaanderen opgeteekend werden, zullen dan ook wel van Fransche of van Waalsche herkomst zijn. Ook *Wallonia*, I, 11-48, brengt ons eene variante.

Motieven:

A. - Een haan wordt als eenige nalatenschap door twee erfgenamen gedeeld en in twee gesneden; de eerste erfgenaam steekt zijn halven haan in den pot en de tweede houdt hem in leven. - B1. - Halfhaantje vindt een geldbeurs en een man ontsteelt ze of ontleent ze. - B2.- Halfhaantje wordt betooverd, derwijze dat het alles bemachtigen kan. - C1. - Halfhaantje gaat op reis om het ontstolen of ontleende geld terug te vorderen. - C2. - Halfhaantje gaat uit op avonturen. - D. - Onderwegen ontmoet het meerdere reisge

nooten, die het in zijn achterste laat kruipen en meeneemt. - E. - De reisgezellen helpen 't halfhaantje bij het bemachtigen van zijn geld, of bij het ontstelen van geld aan een rijkaard.

In onze lezing treffen wij de navolgende motieven aan A. B1. C1. D.E.F.

Een variante van dit vertelsel, *Van den halven Haan*, verscheen voor het eerst in *Volkskunde* I, blz. 151 en werd, later, in 1898, door *Pol de Mont* en *Alfons de Cock* opgenomen in hun verzameling: *Dit zijn Vlaamsche Vertelsels*, blz. 104. *Is. Teirlinck* gaf er eene vertaling van in *Contes flamands*, Brussel, Charles Rozes.

Bolte en *Polivka* noemen als meestvoorkomende reisgezellen: een voerman, een wolf en een beek.

In de variante van *Volkskunde* vinden wij, daarentegen: twee dieven, twee vossen en een water. (Motieven: A. B2. C2. D.E.F.).

In de huidige lezing zijn de helpers: een wolf, een vos, een water en een bieënzwerm.

Antti Aarne rangschikt dit sprookje onder n^{r} 715: *Der Hahn kräht im Leibe des Königs*: wird zu den Pierden, Ochsen u.s.w. gesteckt; die mitgenommenen Tiere (Bär, Wolf u.s.w.) helfen; der König verschluckt den Hahn, er singt in seinem Leibe. *Maurits de Meyer* vermeldt onder hetzelfde nummer alleen: *Le demi-coq*.

III. - **Van een Koning en zijn drie Zonen** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjes).

Verteld, in 1921, door L.P., 70 jaar, landbouwer, geboren te Malderen (Brabant) en thans te Aertselaer (prov. Antwerpen) verblijvende.

Dit sprookje kan vergeleken worden met het n^{r} 54 van de *Kinder - Märchen* van de *gebroeders Grimm: Der Ranzen, das Hütlein und Hörnlein*.

Antti Aarne's Verzeichnis der Marchentypen, reeds vroeger vermeld, rangschikt het behandelde thema onder n^{r} 569: *Der Ranzen, das Hütlein und das Hörnlein*. (Bij *Maurits de Meyer, Les contes populaires de la Flandre*, zelfde nummer: *Le sac, le petit chapeau et le cornet*). Betreffende het thema merkt Aarne aan: der jüngste von drei Brüdern findet einen Zaubergegenstand, tauscht ihn gegen einen anderen um und verschafft sich mittelst des neuen auch den alten wieder zurück; führt Krieg gegen den König.

Wij onderscheiden de navolgende motieven:

A1. - Een held gaat op avonturen uit. - A2. - Drie zonen - meestal koningszonen - trekken uit op avonturen, soms elk met een schip. - B. - Twee zonen, de twee oudste, komen terug met rijkdommen: de derde zoon, de jongste, ofwel de held alleen, heeft een aantal toovervoorwerpen bemachtigd, door tusschenkomst van een

heks, een prinses, een heremijt, enz. - C1. - De jongste zoon, of de held alleen, wordt, bij zijn terugkomst, door zijn vader en zijn huisgenooten geminacht, maar, bij het zien van de wondere kracht van de meegebrachte voorwerpen, verandert de houding van zijn familieleden te zijnen opzichte. - C2. - Veracht door zijn vader en uitgescholden gaat hij met dezen in oorlog. - C3. - De koning van het land verklaart den weergekeerde, uit jaloerschheid, den oorlog. - C4. - Hij vindt zijn vader vermoord en zijn broeder als troonopvolger aangesteld, hij verklaart den oorlog aan zijn broeder en een verschrikkelijk gevecht ontstaat. - C5. - Hij helpt den koning van zijn land, aan wien de oorlog werd verklaard. - D. - Door zijn toovervoorwerpen roept hij de dooden op, doet de vernielde paleizen terug uit den grond rijzen en maakt al de zijnen voor eeuwig en altijd gelukkig.

Dit sprookje is zeer verspreid. *J. Bolte* en *G. Polivka* halen talrijke varianten aan. Ook in Vlaanderen is het algemeen gekend. Hier volgen, volgens *Maurits de Meyer*, de gekende varianten. Het scheen me tevens van groot belang, voor elk sprookje in het bijzonder, de toovervoorwerpen aan te duiden; de titel geeft ons desaangaande niet altijd de gewenschte inlichtingen.

Wodana, I, blz. 69: *Van Servetjen, Stok, Viool en Mantelken* (A2, B. C1.).
J.W. Wolf, Deutsche Märchen und Sagen, blz. 127: *Von vier Wunschdingen*. (Vertaling van het sprookje van Wodana).
't Daghet in den Oosten, IV, blz. 26: *Zeg van Pieter, Lemme, en Klaas*. (Laakske, Tesch en Mantel) (A2. B. C1. C2.).
Volk en Taal, Deel VI, blz. 134: *Van drij Schoenmakers*. (Kleed, Hoed, Zweerd, Viool, Servetje) (A2. B. C3. D.).
Amaat Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk, Deel II, blz. 10: *Van gouden Jan* (Doosken met soldaten, doosken met geld) (A.B. C5.).
Amaat Joos: Vertelsels van het Vlaamsche Volk, Deel III, blz. 24,: *Van drij Koningszoons*. (Tapijtje, Stok, Lier, Mantel) (A2. B. C1.).
Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Wondersprookjes*, blz. 250: *Van drie Koningszoons en vier Toovervoorwerpen*. (Servetje, Jaske, Fluitje, Viool) (A2. B. C2.).
A. Van Dorpe, Volksvertellingen, blz. 164: *Het wonder Servetje*, (Servetje, Tesch, Tikkenhaan, Mantel) (A.B. C1.).
't Daghet in den Oosten, I, II, blz. 88 en *A. Cuppens, Twaalf Vertelsels op zijn Limburgsch*, blz. 43: *De Zeg van Floes en zijn Broers*. (Overeenkomsten en vele vreemde motieven o.a. van het sprookjestype: *De drie Gebroeders met de gouden Lokken*).

A. Vermast, Vertelsels uit West-Vlaanderen, II deel, blz. 3: *Van het Beursje, het Manteltje, en den Commandostok*. (Beursje, Manteltje, Commandostok en Tooverappeltjes) (A2. B.).
P.J. Cornelissen en *J.B. Vervliet, Vlaamsche Volksvertelsels en Kindersprookjes*, blz. 124: *Van het Tooverbeurzeken, het Tooverstoksken en het Tooverhoedje*. (Beursje, Manteltje, Commandostok, peren en appelen) (A2. B.).

Als zeer onvolledige Vlaamsche varianten dienen nog vermeld: *'t Ketsstaalken ('t Daghet in den Oosten*, I, II, 142 en *Aug. Cuppens, Twaalf Vertelsels*, 117), *Het, Wonderbaar Orgelke (C. Claerbout, Sprookjes en Verhalen uit het Thieltsche*, blz. 10) en *'t Wonder Servetje (A. van Dorpe, Volksvertellingen*, 164).

In twee andere sprookjes verschenen in *Volkskunde* (Jaarg. 14. blz. 198 en 234): *Van den Prins en de Appelen van Damasko* en *Van het Tooverfluitje en het Tooverhoedje*, meegedeeld door *G.J. Boekenoogen*, vinden wij enkele overeenstemmende motieven van ons vertelsel.

Bij een andere variante van dit sprookje, verschenen in *Wodana* (zie hierboven), merkt *J.W. Wolf* aan:

'Verwand met '*Der Ranzen, das Hütlein und das Hornlein*' bij *Grimm* K.M., n^{r} 54, p. 274; III, p. 93, waar een soortgelijke 'Schwank' van *Hans Sachs*, Sinte Pieter en de landsknechten, meegedeeld wordt. In Denemarken vindt ons sprookje zich ook, maar met kleine veranderingen; de Knüppel aus dem Saek von Grimm, n^{r} 36, onze stok, verschijnt evenwel in n^{r} 1 van den *Pentamerone 'del huerco'*, waar ook een wenschservetje voorkomt. Het laatste kenden de Welsche Barden reeds. Volgens *Jone's, Relicks of the Welsh Bards* II, 47, was onder de dertien Koninklijke schatten van Brittanië ook het tafeldoek of de tafel van Rhyddrich; wilde men eten, men had maar te wenschen en het stond er op (Gr. I, c. III, p. 68 en 281).'

Onze lezing: *Van een Koning en zijne drie Zonen*, waarvan de jongste een tafeltje dek u, een kluppel in den zak, een wonderstokje, een tooverhoedje en een viool die de dooden oproept bemachtigde, is een der schoonste van het type. Wij vinden er de meeste toovervoorwerpen en allen komen, bij het dramatisch slot, den held van pas; ook de avonturen van de twee oudere broeders hebben er eene allure die andere lezingen totaal missen.

IV. - **Van een gevangen Koningsdochter die door een Weesjongen werd gered** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjes).

Het type van dit sprookje wordt door *Antti Aarne* onder n^{r} 506 gerangschikt: *Der Jüngling befreit die Prinzessin aus Räuberhänden*;

wird ins Meer geworfen; ein an lerer gibt vor der Retter der Prinzessin zu sein. (La princesse délivrêe des brigands, bij *Maurits de Meyer*).

De motieven kunnen wij samenvatten als volgt:

A. - Een jongeling valt te midden van een rooversbende en bevrijdt een prinses. - B. - Hij wordt door de roovers achtervolgd, bereikt de zee, door middel van een list of door tusschenkomst van een geest. - C. - Hij scheept in met de prinses, maar wordt door den kapitein in zee geworpen. - D. - Hij ontkomt, al zwemmende of door aanroeping van een geest. - E. - De kapitein doet zich als redder van de prinses doorgaan. - F. - De jongeling kan zich ten slotte als den waren redder doen kennen.

Als Vlaamsche varianten vinden wij:

Jong Vlaanderen van *Pol de Mont*, II, blz. 517: *Van de Koningsdochter* (A.B.C.D.E.F.).

Revue des traditions populaires, Deel II, blz. 421: *De la fille du roi* (A.B.C.D.E.F.).

Vokskunde, I, blz. 27: *Van de Koningsdochter* (A.B.C.D.E.F.).

Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Vlaamsche Wondersprookjes* blz. 208: *Van de Koningsdochter en den Bakkersknecht* (A.B.C.D.E.F.).

't Daghet in den Oosten, V, blz. 109: *De Zeg van Jan den Schoenlapper* A.B.C.D.E.F.).

Ons Volksleven, VI, blz. 145: *Van eenen armen Schoenmaker* (A.B.C.D.E.F.).

P.J. Cornelissen en *J.B. Vervliet, Vlaamsche Volksvertelsels en Kindersprookjes*, blz. 109. *Van eenen armen Schoenmaker*. (Het vertelsel van *Ons Volksleven*).

Frans Coeckelberghs, Sprookjes en Legenden, blz. 5: *Van een armen Schoenmaker*. (Bijna woordelijk het sprookje van *Ons Volksleven* en van *Cornelissen* en *Vervliet*).

Alfons de Cock, Rond den Heerd, blz. 9: *De Koningsdochter en de Schoenmaker* (A.B.C.D.E.F.).

A. Vermast, Vertelsels uit West-Vlaanderen, I, blz. 78: *Citroentjes en Pompoentjes* A.B. (gedeeltelijk) C.D.E.F.

A. Van Dorpe, Volksvertellingen, blz. 136: *Het Diamanten Schoentje*. (Enkele overeenstemmende motieven).

V. - **Jan Malbroek op 't Spookkasteel** (Sprookjes met sage-thema's)

Verteld te Schelle, in 1921, door L.P., 70 jaar, landbouwer, geboren te Malderen (Brabant) en wonende te Aertselaer (prov. Antwerpen.

Slechts enkele typen van sprookjes met sage-thema's werden door *Antti Aarne* gecatalogeerd. Eenige sprookjes waarin het thema van

Jan Malbroek op 't Spookkasteel voorkomt werden door *Maurits de Meyer* gerangschikt onder n^{r} 300. (Zie aanteekening onder n^{r} XIX. *De Boerenjongen en de Draak*).

Als Vlaamsche varianten vermelden wij:

J.A. en *L. Leopold, Van de Schelde tot de Weichsel*, blz. 53: *Een Antwerpsche Vertelling* door *H. Conscience*.

A. Henot, Wondersprookjes uit Haspengouw, blz. 18: *De zwarte Geest*.

Th. Van Nieuwenhuyse, Grootmoeders Vertellingen, II, blz. 35: *Van een betooverde Hoeve*.

Revue des traditions populaires, V, blz. 688: *Pitje de Dood* (verzameling *A. Harou*).

A.J. Witteryck, Recueil de contes populaires, blz. 119: *De drie Gezusters*.

Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Vlaamsche Vertelsels*, blz. 321: *Van het betooverd Kasteel*.

J. Grietens en *V. Vermeyen, Landsche Vertellingen*, blz. 27: *Het betooverd Kasteel*.

Volk en Taal, VII, blz. 27: *Jantje van niets benauwd*.

Horace Van Offel, de in 't Fransch schrijvende Antwerpenaar, die thans te Parijs verblijft, liet, voor een paar jaar, in het dagblad 'Excelsior' een vertelling verschijnen waarin het thema van dit sprookje, dat hij 'le conte le plus répandu dans son pays heette, tot grondslag ligt.

VI. - **Jan Snoef en Kroes** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjea).

Verteld, in 1921, door L.P., 70 jaar, landbouwer, geboren te Malderen (Brabant); thans verblijvende te Aertselaer (prov. Antwerpen). Een fragment van deze vertelling werd insgelijks meegedeeld door V.B. te Wichelen, in 1917.

Antti Aarne en *Maurits de Meyer* vermelden de gelijkaardige sprookjes onder n^{r} 561 (*Aladdin-Aladin*).

In Vlaanderen kennen wij de volgende varianten:

Volkskunde, VII, 163: *Klaas-klaveren-negen*.

Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Wondersprookjes*, blz. 27: *Van Klaas-klaveren-negen*.

Amaat Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk, III, blz. 80: *Van een wonder Keersken*.

Nederlandsch Museum, 1888, blz. 255: *De wonderbare Lamp*.

Alfons de Cock, Uit de Wonderwereld, blz. 25: *De Tooverlamp*.

Biekorf, X, blz. 150: *Van een Houtraperken*.

A. Claerbout, Sprookjes en Verhalen, blz. 3: *Van een Houtrapertje*.

A. Henot, Wondersprookjes uit Haspengouw, blz. 34: *De Tooverlamp*.

Het behandelde thema vinden we terug in twee bekende vertellingen van *Duizend en eenen Nacht*[1]:

1º *Aladdin en de Wonderlamp*.

2º *De Historie van Maroef den Schoenlapper*.

Schier al de Vlaamsche sprookjes sluiten zich aan bij de Aladdinvertelling. Alleen het onze en *Klaas-klaveren-negen* van *de Mont* en *de Cock*, hierboven aangehaald, hebben overeenkomst met *Maroef*.

In allen treffen wij evenwel de navolgende motieven aan:

A. - Een jongen wordt gelast een toovervoorwerp te bemachtigen in een oud kasteel, maar behoudt het voor zich. - B. - Het toovervoorwerp bezorgt hem eten en drinken; ook soldaten waarmede hij den vijand van den koning helpt verslaan; hij wint derwijze de prinses tot bruid. - Het toovervoorwerp wordt hem ontfutseld en meteen vergaat rijkdom en macht. - D. - Door den koning ter dood veroordeeld weet hij het tooverding te herwinnen en zijn rijkdom en macht te herstellen.

VII. - **De Man met het witte Paard** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjes).

Verteld te Brasschaet-Zand, in 1914, door Jan Theuns. Opgenomen door L.V.

Dit sprookje behoort tot het type: *Sechse kommen durch die ganze Welt*. (N^{r} 71 bij de *gebroeders Grimm*). Het thema wordt als volgt gerangschikt door *Antti Aarne* en *Maurits de Meyer*, onder n^{r} 513:

II. Figentliche Märchen. A. *Zaubermärchen. Uebernatürlicher Helfer*.

a) Sechse kommen durch die ganze Welt: die Gehilfen verrichten am Hofe des Königs für den Jüngling venschiedene Taten.

II. Contes proprement dits. - A. *Contes merveilleux: Les six compagnons merveilleua*.

Vele lezingen van voormeld vertelsel werden in Vlaanderen geboekt. Een andere, meer traditioneele variante zal ons gelegenheid bieden de motieven aan te halen en te vergelijken.

De huidige lezing scheen ons belangrijk omdat zij in den eersten persoon is gesteld, een zeldzaamheid bij de Vlaamsche sprookjes.

VIII. - **De Draak en de Prinses** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjes).

Verteld te Hemixem in 1888, door M.V.H., een zestienjarig meisje, geboortig van Laken.

(1) Zie: *Le livre des mille nuits et une nuit*, vertaling van Dr. *J.C. Mardrus*, hoek VI: *Histoire d'Aladdin et de la lampe magique*, en boek VIII: *Histoire du gâteau échevelé au miel d'abeilles et de l'épouse calamiteuse du savetier*.

Thema 302 van *Antti Aarne: Das Herz des Teufels (Riesen) im Ei*: der Jüngling kann sich in einen Löwe, Ameise etc. verwandlen (bisweilen Herz des Teufels im Ei für sich allein). Vergelijk het sprookje van de *gebroeders Grimm*, n^{r} 197: *Die Kristallkugel*. Bij *Maurits de Meyer: L'Homme sans âme* (l'âme du monstre dans l'oeuf).

Als Vlaamsche varianten melden wij:

Juul van Lantschoot, Dit zijn Volksvertelsels, blz. 47: *Van 't glazen Manneken*. (Overeenkomsten).

Amaat Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk, II, blz. 3: *Van den Vrouwenfretter*.

Amaat Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk, III, blz. 87: *Van Ronkaard*.

Is. Teirlinck, Contes flamands, blz. 73: *Ronfleur*.

Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Wondersprookjes*, blz. 5: *De Man zonder Ziel*.

In de inleiding treffen wij motieven aan van het sprookje: *De Dankbare Dieren*, n^{r} 554 van de catalogus van *Antti Aarne*; ongeveer dezelfde motieven komen voor in de sprookjes van Grimm, N^{r} 17 en 62: *Die Weisze schlange* en *Die Bienenkönigin*. In een van de volgende deelen wordt een meer volledige lezing van dit vertelsel meegedeeld.

IX. - **De drie Gebroeders met de gouden Lokken** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjes).

Verteld te Boom, in 1887, door Florent..., maaldersgast, geboren te Bornhem. Kon lezen en schrijven en was soldaat geweest. Toenmaals ongeveer 30 jaar oud.

Deze vertelling brengt ons het thema n^{r} 303 van *Antti Aarne's Verzeichnis der Märchentypen: Die Zwillings- oder Blutshrüder*: zwei Knaben. Pferde und Hunde (in Folge des genusses von Fisch oder auf andere übernatürliche Weise geboren, vgl. n^{r} 705); der eine befreit Prinzessinnen vom Drachen (vgl. n^{r} 300); eine Hexe verwandelt ihn in einen Stein; der zweite Bruder schläft neben der Frau seines Bruders und rettet diesen aus der Verzauberung.

Maurits de Meyer (Contes de la Flandre) vermeldt onder hetzelfde nummer: *Les trois (deux) frères (jumeaux)*.

Overeenstemmende vertellingen bij de *gebroeders Grimm* zijn:

N^{r} 60: *Die zwei Brüder*.

N^{r} 85: *Die Goldkinder*.

Johannes Bolte und *Georg Polivka* geven in hun *Anmerkungen zu den Kinder- und Hausmärchen der Brüder Grimm* voor n^{r} 60, *Die zwei Brüder*, de navolgende motieven op:

A1. - Ein armer Mann fängt den Goldeier legenden Glücksvogel

und verkauft ihn an einen Reichen, der ihn braten läszt, weil er seine wunderbare Eigenschaft kennt; aber die beiden Knaben des Armen naschen Herz und Kopf (Leber) des Vogels, nach deren Genusz der eine jeden Morgen ein Goldstück unterm Kopfkissen findet und der andre König wird. - A2. - Wunderbare Empfängnis beider Helden durch Genusz von Wasser. - A3. - Eine gleiche durch einen von Frau, Magd, Pferd und Hund verzehrten Fisch, oder - A4. - Apfel. - B. - Die Brüder gehen auf die Wanderschaft, von drei (Hunden oder) dankbaren Tieren geleitet und stoszen am Scheidewege jeder ein Messer in den Baum, damit dies von seinem Ergehen Kunde gebe. - C - Der eine Bruder errettet eine Königstochter vom Tode, indem er den Drachen erlegt; nachdem ihn ein falscher Hofmann im Schlafe ermordet hat wird er von seinen Tieren durch ein Zaubermittel belebt, weist sich beim Hochzeitsmahle der Prinzesz durch die ausgeschnittenen Drachenzungen als ihr Befreier aus und wird ihr Gemahl. - D. - Auf einer Jagd wird er samt seinen Tieren von einer Hexe versteinert. - E. - Als der andre das Messer des Bruders halb verrostet findet, zicht er ihm nach, wird von der jungen Königin als ihr Gatte begrüszt. legt nachts sein Schwert zwischen sich und sie und erlöst den versteinerten Bruder. - F. - In eifersüchtiger Ubereilung erschlägt ihn dieser, doch die vom Hasen geholte Lebenswurzel belebt ihn wieder.

Voor n^{r} 85, *Die Goldkinder*, merken zij aan: ‘Es ist im Grande das Märchen von den beiden Brüdern, doch mit einer eigentümlichen Einleitung, welche es mit dem Märchen von dem Fischer und seiner Frau (n^{r} 19 verzameling *Grimm*) verbindet.’

De Visscher en zijn Vrouw komt later aan de beurt.

In onze Vlaamsche lezing, naast andere, de hierboven aangehaalde motieven A3. B.D.E.

Bij de andere Vlaamsche varianten vinden wij:

J.W. Wolf, Deutsche Märchen und Sagen, blz. 112: *Die dankbare Tiere*, blz. 134: *Das Feuerschlosz*.

Wodana, blz. 67: *De dankbare Dieren*. (In de drie voormelde sprookjes enkele gelijkenissen; ook motieven die tot andere typen van sprookjes behooren, n.l. bij *De Draak en de Prinses* (n^{r} VIII van deze verzameling).

Rond den Heerd. II, blz. 198: *'t Blauw Huizeke*. (Overeenkomsten).

Jong Vlaanderen van *Pol de Mont*, II, blz. 528: *De drie Visscherszonen* (A3. D.E.).

Revue des traditions populaires, II, blz. 359: *Les trois fils du pêcheur*. (A3. D.E.).

Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Vlaamsche Wondersprookjes*; blz. 78: *Van de drie Visscherszonen* (A3. D.E.).

Volk en Taal, VI, blz. 100: *Van 't Goudvischje* (A3. D.E.).
Amaat Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk, III, blz. 29: *Van drij Broeders* (A3. D.C.E.).
Biekorf, VII, blz. 25: *Van den Vorst die vischt in Tooveressenburg*. (De inleiding van het sprookje *De Visscher en zijn Vrouw* en verder B.D.E.).
A. Vermast, Vertelsels uit West-Vlaanderen, II, blz. 34: *Van 't Goudvogeltje* (A1. C.);
blz. 66: *Van drie Zonen, drie Boomen, drie Paarden en drie Honden* (A3. D.C.E.).
C. Claerbout, Sprookjes en Verhalen, blz. 39: *Van Jan die alles kost*. (Overeenkomsten).
't Daghet in den Oosten, I-II, blz. 88 en *A. Cuppens, Twaalf Vertelsels op zijn Limburgsch*, blz. 43: *De Zeg van Floes en zijn Broers* (A3. D.E. en motieven van het sprookje: *Van een Koning en zijn drie Zonen*).
Volk en Taal, VI, blz. 117: *De sprekende Vogel, het goudvervig Water en de zingende Boom*. (Overeenkomsten).
A.J. Witteryck, Recueil de contes populaires, blz. 39: *De drie Gebroers* (A3. D.E.).
A. Henot, Wondersprookjes uit Haspengouw, blz. 7: *Van het levende Water, den sprekenden Vogel en den zingenden Boom*. (Overeenkomsten).
A. Henot, Sprookjes, blz. 49: *Het Tooverhuis*. (Vage overeenkomsten).
A. Henot, Wondersprookjes uit Haspengouw, blz. 85: *De drie Wonderdieren*. (Vage overeenkomsten).
J. Grietens en *A. Vermeyen, Landsche Vertellingen*, blz. 27: *Het betooverd Kasteel*. (Vage overeenkomsten).

X. - **Van de drie Ridders en den Duivel** (Eigenlijke sprookjes: Sprookjes van den gefopten duivel).

Verteld in 1916, door R.V. van Antwerpen (Kiel)

Dit sprookje, waarvan wij geen variante in Vlaanderen geboekt weten, sluit zich aan bij de sprookjes ‘van den gefopten duivel’. Deze beginnen, in de lijst van *Antti Aarne*, van n^{r} 1000 tot en met 1199.

Van de nummers 1170-1199 luidt het thema: Een mensch staat zijn ziel af aan den duivel, maar redt zich door een list; meestal stelt hij den duivel voor een onmogelijk uit te voeren werk. In het huidig sprookje vragen de drie gebroeders aan den duivel, terwijl zij met hem optrekken, een laatste pintje te mogen drinken. Derwijze ontsnappen zij. Na bij een pastoor om raad te zijn geweest, werpen zij den duivel wijwater in het aangezicht en maken hem machteloos.

XI. - **De twee uitgediende Soldaten** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjes).

Verteld, in 1922, te Schelle-aan-de-Schelde, door A.B. landbouwer.

In deze vertelling vinden wij het sprookjestype n^{r} 613, bij *Antti Aarne* als volgt vermeld:

Die beiden Wanderer (Lüge und Wahrheit); der eine sticht dem anderen die Augon aus; der Blinde erlauscht unter einem Baume (Galgen) Geheimnisse und erhält seine Sehkraft wieder; dem bösen Kameraden werden die Augen ausgestochen oder er wird getötet.' Bij *Maurits de Meyer*, zelfde nummer: *Les deux Voyageurs*.

In de verzameling van de *gebroeders Grimm*, vinden wij: *Die beiden Wanderer*, onder n^{r} 107.

J. Bolte en *G. Polivka* onderscheiden in dit sprookje de navolgende motieven:

A1. - Zwei Gefährten (Brüder) streiten, ob Wahrheit oder Lüge (wessen Religion) mehr gilt, und rufen mehrere Begegnende zu Richtern an; der Verlierende wird beraubt und - A2. - geblendet. - A3. - Ein hungriger Wandrer erhält von seinem boshaften Gefährten nur dann Brot, wenn er sich die Augen ausstechen läszt. - A4. - Ein Wandrer wird vom Gefährten aus Habgier beraubt und geblendet. - B1. - Der Blinde (Beraubte) hört unbemerkt eine Unterhaltung von Geistern oder - B2. - Tieren an und erfährt gewinnbringende Geheimnisse. - C1. - Er gewinnt infolge davon sein Augenlicht wieder. - C2. - heilt einen kranken König (oder Prinzessin), - C3. - öffnet einen versiegten Brunnen, - C4. - bringt einen verdorrten Fruchtbaum zum blühen, - C5. - hebt einen Schatz. - D. - Sein tückischer Gefährte fragt ihn, wie er zu solchem Reichtum gelangt sei, will ebenfalls die Geister (Tiere) belauschen und wird von ihnen zerrissen.

Wanneer wij het Fransch thema *Les deux soldats* bij *Cosquin* nagaan, komt het ons wel voor dat de motieven A1. A2. A3. B1. C4. C5. als bijborduursels van lateren datum mogen aanzien. Zij ontbreken ook bij de Fransche lezing.

Het sprookje *De twee uitgediende Soldaten*, brengt de motieven A4. B2. C1. C2. C3 en D.

De andere Vlaamsche lezingen vermelden:

Amaat Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk, I, blz. 166: *Van drij Bedelaars* (A4. B2. C1. C2. C3. D.).

Alfons de Cock, Rond den Heerd, blz. 44: *Van drie Bedelaars* (Het Sprookje van Joos).

Amaat Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk, III, blz. 102: *Van twee Reizigers* (A2. B1. C1. C2. D.).

Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Vlaamsche Wondersprookjes*, blz. 177: *Van twee Knechten* (A3. B2. C1. C2. C3. D.).
A.F. Witteryck, Recueil de contes populaires, blz. 16, en *Oude, Westvlaamsche Vertelsels*, blz. 52: *Den Tooveressenberg* (A4. B1. C1. C2. D.).
Jong Vlaanderen, van *Pol de Mont*, blz. 523: *Van de twee Broeders die uitgingen op Avonturen* (B2. C1. C2. C3. D.).
Rond den Heerd, XXIV, blz. 181: *Van drie Bedelaars* (Het sprookje van Joos). - Blz. 290: *Den Tooveressenberg* (Het sprookje van Witteryck).
G. Lamerant, Vlaamsche Wondervertellingen uit Fransch- Vlaanderen, blz. 17: *Van den rechtveerdigen en den onrechtveerdigen Leurder* (A2. B1. C1. C2. C3. D.).
A. Henot, Wondersprookje uit Haspengouw, blz. 56: *Van den eerlijken, en den oneerlijken Marskramer* (A4. B1. C1. C2. C3. D.).
C. Claerbout, Sprookjes en Verhalen, blz. 17: *Van twee Jagers*. (Een paar vage overeenkomsten).
J.W. Wolf, Deutsche Märchen und Sagen, blz. 21: *Das verrathene Geheimnisz* (A3. B2. C1. C3. C2. D.).

XII. - **De Jongen met het gouden Haar** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjes).

Dit sprookje werd mij verteld te Keerbergen (prov. Brabant), in September 1889, door M. seminarist.

Het type komt eenigszins overeen met *Die Wassernixe* van de *gebroeders Grimm*, (n^{r} 79). Nog andere vertellingen van *Grimm*, bieden, in mindere mate, zekere overeenkomsten met het hier behandelde thema, dat, door *Antti Aarne*, als volgt omschreven wordt:

313-314. - Die magische Flucht (aus den Hause des Unholdes) (Teufels); die Fliehenden werfen Zaubergegenstände hinter sich, aus denen Berg, Wald und See entstehen, oder sie verwandlen sich in verschiedene Tiere und (jegenstände;

313 A. - Das Mädchen als Helferin des Jünglings auf der Flucht; der Jüngling ist dem Tenfel versprochen worden (*Grimm* n^{r} 51-79).

313 B. - Dasselbe, vorher als Einleitung: der verbotene Schrein. in dem ein Zauberschloss zuschen ist.

313 C. - Dasselbe sowie die Episode von der vergessenen Braut die zuletzt ruit dein Jüngling wiedervereinigt wird (*Grimm* 56-113-186-193).

314. - Der in ein Pferd verwandelte Jüngling: das Pferd als Helfer bei der Flucht; gewöhnlich der goldharige Jüngling, nimmt Dienste am Hofe des Königs, besiegt die Feinde im Kriege und heiratet die Töchter des Königs.

Bij *Maurits de Meyer* heet het:

313. - *La fuite magique*, A.B. et C.

314. - *Le jeune homme aidé par le cheval* (fuite, guerre).

Talrijke Vlaamsche sprookjes werden onder n^r^ 313a-313b-313c of 314 gerangschikt, naar gelang er een of ander motief in overheercht.

Bij *Cosquin* echter vinden wij eene vertelling *Le prince et son cheval (Emm. Cosquin: Contes populaires de Lorraine*. Paris, F. Vieweg) waarvan de motieven met diegene van de drie à vier beste Vlaamsche lezingen overeenstemmen.

De motieven van het thema kunnen als volgt ingedeeld:

A. - Het is aan een koningszoon. - A1. - of aan een knecht verboden in een of meerdere kamers te treden, tijdens de afwezigheid van den koning of van den meester. - B. - De zoon van den koning (of de knecht) gaat de verboden kamer (of kamers) binnen, met het gevolg dat een zijner vingerleden van zilver (of goud) en zijn haren van goud worden. - C. - Hij ontvlucht op een paard dat soms een betooverde prins of prinses is, maar wordt enkele dagen later door den meester nagezet. - D. - Hij weet te ontkomen door middel van toovervoorwerpen die hij, op raad van het paard, uitwerpt. - E. - In de stad aangeland treedt hij in dienst van den koning. - F. - Hij bewijst meerdere diensten aan den koning onder de gedaante van een prins met gouden haar, zulks door tusschenkomst van het paard. - G. - Een dochter van den koning heeft ontdekt dat hij gouden lokken heeft en wordt op hem verliefd. - H. - Men verneemt, ten slotte, dat hij de jonge prins met de gouden lokken is, die meerdere malen den koning heeft geholpen en hij trouwt met de koningsdochter.

Ziehier de Vlaamsche varianten:

Onze lezing: A1. B.C.D.E.F.G.H.

La Revue des traditions populaires, deel XVI, blz. 217: *Le garçon au bonnet rouge* (A1. B.C.D.E.F.G.H.).

Volkskunde, I, blz. 121: *De Koning van Zevenbergen* (C.D. de vlucht naast andere, vreemde motieven).

Volkskunde, III, blz. 110: *Jan de Rotter* (C.D., de vlucht, naast andere, vreemde motieven).

Volkskunde, XVII, blz. 217: *Het Wondersprookje van Bartelomees* (C.D. naast andere, vreemde motieven).

A. Vermast, Vertelsels uit West-Vlaanderen, 2^e^ uitgave, deel I, blz. 17: *Van het Paard met de gouden Manen* (A1. B.C.D.E.F.G.H.).

Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Vlaamsche Wondersprookjes*, blz. 145 en *A. de Cock, Rond den Heerd*, blz. 35: *Van Schaapsvel*.

Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Vlaamsche Wondersprookjes*, blz. 84: *De Koning van Zevenbergen* (zie hierboven Volkskunde I)

Amaat Joos, Vertelsels, van het Vlaamsche Volk, I, blz. 136: *Van de sprekende Kat* (B.C.D. en vooraf enkele vreemde motieven).
Amaat Joos, Vertelsels, van het Vlaamsche Volk, II, blz. 77: *Van den Amerikaanschen Tooveraar* (C.D. en andere motieven).
Rond den Heerd, 24, blz. 163: *Van de sprekende Kat*. (Zie hierboven Joos).
Rond den Heerd, 25, blz. 211: *De twee Zeuns* (B.C.D. en vreemde motieven).
Gust. Lamerant, Vlaamsche Wondervertellingen uit Fransch- Vlaanderen, blz. 44: *Van 't Lichaam zonder Ziele* (C.D. en vreemde motieven).
Alfons de Cock, Uit de Wonderwereld, blz. 35: *De Koning van Zevenbergen*. (Zie hierboven: Volkskunde I).
E.H.J. Leroy, Zeisels en Vertellingen, I, blz. 318: *Govaert of het Kind met den Helme* (vage overeenkomsten).
Biekorf, I, blz. 219: *Van Ko Lukkeboone* (C.D.).
Biekorf, II, blz. 225: *Van het Mutsemanneken* (A1. B.C.D.E.F.G.H.).
Ch. Deulin, Contes d'un buveur de bière. blz. 215: *Martin et Martine* (C.D. met andere, vreemde motieven).

XIII. - **Van Jan Onversaagd die er zeven in een Slag slaagt** (Koddige vertelsels).

Verteld te Antwerpen, in 1917. door Mevr. M.D. oud 86 jaar, geboortig te Roesselaere.

Het thema van dit sprookje wordt door *Antti Aarne* in zijn *Verzeichnis der Märchentypen*, gerangschikt onder n^{r} 1640: *Der tapfere Schneider*; sieben auf einen Schlag; schlägt die Feinde in die Flucht (den Strassenpfahl im Arm): tötet das Wildschwein u.a. Streiche (auch zu den Märchen vom dummen Teufel und dem schlauen Menschen gehörende Einzelheiten). Bij *M. de Meyer: Jean, sans peur: J'en tue sept d'un seul coup*.

Johannes Bolte en *Georg Polivka* onderscheiden in hun *Anmerkungen zu den Kinder- und Hausmärchen der Brüder Grimm* (sprookje n^{r}20) de navolgende motieven in dit sprookjestype: A. die Prahlerei des Fliegentöters: Sieben auf einen Streich, - B. - die Ueberlistung des Riesen bei den Kraftproben durch den zerdrückten Käse (B1). den emporgeworfenen Vogel (B2), das angebliche Tragen der Eiche (B3), den angeblichen Sprung über den Kirschbaum (B4) und das Verlassen des Bettes (B5), - C. - die im Auftrage des Königs vollführte Tötung zweier Riesen (C1), eines Einhorns (C2), und eines Wildschweins (C3). - D. - die Hochzeit mit der Königstochter (D1), die Entdeckung seiner Herkunft durch diese (D2) und die Verscheuchung des ihn auflauernden Soldaten (D3), - E. - den

Kriegszug, bei dem er sich an ein Wegkreuz oder einen Baum an klammert und diesen ausreiszt.

Het medegedeelde Vlaamsche sprookje bevat de motieven: A. B1. B2. B3. C1. C2. C3. D1. D2. D3. E.

Ontbreken: B4 en B5.

Ziehier de Vlaamsche opgeteekende varianten met de motieven welke er in voorkomen:

Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Vlaamsche Vertelsels*, blz. 231: *Hans Onversaagd* (A. C2. C1. E. D1. D2. D3.); blz. 164: *Van Sponsken en den Reus*, (Enkele motieven en thema 1062).

Is. Teirlinck: Contes flamands, blz. 45: *Jean sans peur* (A. C2. C1. E.D. D1. D2. D3).

Th. Van Nieuwenhuyse: Rond het Lamplicht, blz. 53: *Van Kloeke Jan* (A.E. C2. C1. D1. D2. D3.).

A.J. Witteryck, Contes populaires, blz. 58: *Jan Verzag* (A.E. C2. C1. D1. D2. D3.).

A.J. Witteryck, Oude Westvlaamsche Volksverhalen, blz. 69: *Jan Verzag* (A.E. C2. C1. D1. D2. D3).

Biekorf, III, 273, *Van Jan Heldenbloed* (A. B1. B2. B4. C1. C2. E.).

J. Leroy, Zeisels en Vertellingen, I, blz. 281: *Van Jan Heldenbloed* (A. B1. B2. B4. C1. C2. E.).

't Daghet in den Oosten, II. blz. 102: *De Zeg van Hans Onversaagd* (A. C1. C2. E.).

A. Cuppens, Twaalf Vertelsels op zijn Limburgsch, blz. 67: *De Zeg van Hans Onversaagd* (A. C1. C2. E.).

A. Van Dorpe, Volksvertellingen, blz. 29: *De Zeg van Hans Onversaagd* (A. C2. C1. E.).

Volk en Taal, I, blz. 22: *Jan Onversaagd verslaagt er zeven met eenen slag* (A. C1. C2. E. D3.).

Volk en Taal, IV, blz. 104: *Van Jan Onversaagd* (A. C1. C2.).

Volk en Taal, VI, blz. 185: *Jan Overzag* (A. C1. C2.).

P.J. Cornelissen en *J.B. Vervliet. Vlaamsche Volksvertelsels en Kindersprookjes*, blz. 172 en *Ons Volksleren*, IX, blz. 30: *Van Jan Onversaagd* (A. C2. C1. E. D1. D2. D3.).

XIV. - **Duimken-mijn-Zoonken en de Menscheneter** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjes).

Verteld te Boom, in 1888, door L.d.W. (zie nota bij sprookje I, *Jan Pikkedang*).

Dit sprookje wordt door *Antti Aarne* gecatalogeerd onder n^{r} 327 B: *Der Däumling und der Riese*: der Däumling und seine Brüder im Hause des Riesen; die Kopfbedeckungen der Kinder werden vertauscht. Bij *M. de Meyer: Frère et soeur*.

In de lezing, die wij meedeelen, vinden wij den invloed van de Vlaamsche volksprent van dien naam, uitgegeven door *Beersmans-Pleeck* (n^r^ 88 van zijn catalogus). De firma *Glenisson* gaf, later, een repliek van deze prent: *Nieuwe Historie van Klein Duimken*. Deze laatste echter bevat motieven welke wij in onze lezing niet weervinden. (Zie *Emile van Heurck* en *G.J. Boekenoogen: Histoire de l'imagerie populaire flamande*, blz. 504, 506, 507 en 690). De twaalf afbeeldingen van de volksprent *Beersmans-Pleeck* vindt men echter met enkele kleine wijzigingen getrouw in dit sprookje naverteld.

Als Vlaamsche varianten melden wij:

A.J. Witteryck, Recueil de contes populaires, blz. 109: *Krekeltje*.
Amaat Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk, I, blz. 118 en *Rond den Heerd*, XXIV, blz. 157: *Van Duimken*.
C. Claerbout, Sprookjes en Verhalen uit het Thieltsche, blz. 18: *Hoe Duimke aan zijne Dood kwam*.

XV. - XVI. - XVII. - **Duimken en de Koekenbakken. - Duimken trekt de Wereld in en verdrinkt - Duimken, de Koe en de twaalf Roovers** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjes).

Het sprookje XV. werd verteld, in 1921, te Schelle-aan-de-Schelde, door L.P., 70 jaar, (zie sprookje n^r^ VI); XVI. in 1895 door Frans C. landbouwersknecht te Sint-Amands-aan-de-Schelde,; XVII. in 1911, door Marie V. dienstmeid, opgevoed in het weezenhuis te Beveren.

In deze drie Duimkens-vertellingen vinden wij het thema n^r^ 700 van *Antti Aarne's Verzeichnis der Märchentypen: Der Däumling: beim pflügen; der König kauft den Knaben; in Gesellschaft von Dieben; im Magen der Kuh und des Wolfes*. Bij *Maurits de Meyer* heet het thema: *Le Petit Poucet*.

Dit thema is zeer gekend in Vlaanderen, meer dan het type: Duimken en de Menscheneter. Het werd vooral verspreid door de oude Vlaamsche volksprenten. Al de drukkers van mannekensbladen in Vlaanderen hadden een Duimkensblad: *Le Tellier te Lier* (17), *Brepols te Turnhout* (5 en 71), *Glenisson te Turnhout* (18), *Beersmans-Pleeck te Turnhout* (24), *Hemeleers-Van Houter te Brussel*.

De medegedeelde lezingen zijn de eigenaardigste varianten uit onze verzameling. Wij bezitten er meer. Allerhande guitenstreken worden op de kap van Duimken geschoven.

De *Duimkens-vertellingen* van de *gebroeders Grimm* dragen als titel: n^r^ 37: *Daumesdick* en n^r^ 45: *Des Schneiders Daumerling Wanderschaft*.

Bij de Vlaamsche verzamelaars treffen wij aan:

J.W. Wolf, Deutsche Märchen und Sagen, blz. 37: *Klein Däumchen*.
Jong Vlaanderen van *Pol de Mont*, II, blz. 369-370: *Van Duimken*.
Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Vlaamsche Vertelsels*, blz. 142: *Van Duimken*.
Volkskunde, I, blz. 70: *Duimke*.
Volkskunde, I, blz. 174: *Duimeken*.
Aug. Gittée, Vraagboek, blz. 11: *Duimke*.
Volk en Taal, III, blz. 42: *Van Duimke*.
Volk en Taal, V, blz. 165: *Duimken*.
A.J. Witteryck, Contes populaires, blz. 155: *Duimke*.
Amaat Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk, I, blz. 116, 117 en 125: *Van Duimken*.
Amaat Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk, III, blz. 77: *Van Duimke*.
Rond den Heerd, XXIV, blz. 156-158. (De vertelsels van *Amaat Joos*, hierboven vermeld).
A. Vermast, Vertelsels uit West-Vlaanderen, II, blz. 11 *Duimken*.

XVIII. - **Van Jaakske met zijn Fluitje** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjes).

Verteld te Antwerpen, in 1913, door Melanie V., geboren te Temsche in 1873, dienstmeid.

Het sprookje, *Jaakske met zijn Fluitje*, stemt overeen met n^{r} 110 uit de verzameling van de *gebroeders Grimm: Der Jud im Dorn. Antti Aarne* rangschikt het als volgt onder n^{r} 592: *Der Jude im Dorn*: Zaubergeige, Zauberkarten und Zauberbüchse: die Richter mussen tanzen. Bij *Maurits de Meyer: La flûte magique*.

Wij geven hier de motieven van dit sprookje:

A. - Jaakske wordt gehaat door zijn stiefmoeder. Zijn vader wil hem echter niet verstooten en doet hem het vee hoeden op de wei. De moeder geeft hem slecht voedsel mee. - B. - Hij deelt deze spijzen met een armen man, die om hem te beloonen drie zijner wenschen vervult. - C. - Jaakske wenscht en krijgt: 1° een nooit missenden boog; 2° een fluitje waarmede hij iedereen doet dansen; 3° de macht om zijn moeder langs achter te doen kraaien, telkens zij hem kwaad wil toesnauwen. D. - Jaakske kan deze laatste macht reeds in vervulling brengen bij zijne thuiskomst. De stiefmoeder zend een geestelijke, een koster of een schoolmeester naar Jaakske om hem te kastijden. - E. - Jaakske doet den geestelijke, den koster of den schoolmeester dansen, wanneer zij een door hem geschoten vogel uit de haag willen halen. - F. - Jaakske doet bij zijn terugkeer heel het huisgezin dansen. - G. - Bij den bisschop aangeklaagd doet hij iedereen dansen, tot hij

de vrijheid weerkrijgt. - H. - Bij het Burgerlijk gerecht aangeklaagd, wordt hij veroordeeld om opgehangen te worden. I. - Aan den voet van de galg ontkomt hij echter door zijn fluitjesspel. - J. - Hij verschijnt terug bij zijn stiefmoeder, die bezig is haar schatten in den grond te verbergen. Zij weet hem het fluitje te ontfutselen en werpt het in 't vuur. - K. - Jaakske loopt nu vandaan. Hij steelt evenwel de schatten van de stiefmoeder. - L. - De stiefmoeder, ten einde raad, verhangt zich. Wanneer Jaakske zulks verneemt keert hij naar zijn woning terug en - L1. - leeft verder met zijn vader gelukkig of - L2. - wordt heremijt in de woestijn. - Volgens *Bolte en Polivka* bevat de oudste lezing van dit sprookje alleen de motieven: A.B.C.D.E.F.G.

De motieven I.J.K.L. duiken voor het eerst op in eene Engelsche bewerking van het sprookje: *Jak and his step Dance*. Daarvan verscheen, in 1528, een Vlaamsche vertaling te Antwerpen: *Van den jongen geheeten Jaeken die syns vaders beesten wachte int velt ende van den brueder dye daer quam om Jacke te castien*. Het verscheen, later, in 1600, in tweeden druk te Amsterdam. Boekenoogen liet er, in 1905, een herdruk van verschijnen in de Nederlandsche Volksboeken.

Als Vlaamsche varianten dienen vermeld:

Volk en Taal, II, blz. 133: *Jaakske met zijn Fluitje* (A.B.C.E.F.G.).

A. Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk, blz. 65; *Van Jaaksken met zijn Fluitje* (A.B.C. - slechts het fluitje als toovermiddel).

XIX. - **De Boerenjongen en de Draak** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjes).

Verteld, in 1921, te Schelle-aan-de. Schelde, door L.P., 70 jaar landbouwer, geboren te Malderen (Brabant) en thans verblijvende te Aertselaer (prov. Antwerpen).

Wij vinden in voormelde vertelling het thema 300 van *Antti Aarne's Verzeichnis der Märchentypen: Der Drachentöter*: die Königstochter wird gerettet (in verschiedenen Verbindungen: der Schafhirt, die drei Hunde (Namen) u.s.w.). Bij *Maurits de Meyer: La princesse délivrée du dragon*.

Het thema vertoont meerdere overeenkomsten met andere gekende thema's, o.a. met:

N^{r} 301. *De drie geroofde Prinsessen*. (Zie: *Jan Pikkedang*,)

N^{r} 303. *De Tweelingbroeders*. (Zie: *De drie Gebroeders met de gouden Lokken*).

N^{r} 305. *Het Bloed van den Draak als geneesmiddel*. (Zie: *De Lever van den Draak*.)

N^{r} 466. *De Hellevaart van den Jongeling*. Enkele varianten werden opgeteekend; zij komen later aan de beurt.

Nr 502 *De Wildeman*. Aangeteekende, nog niet uitgegeven varianten komen aan de beurt.

Nr 530. *De Prinses op den glazen Berg*. Vlaamsche variante wordt behandeld.

Nr 532. *Het Paard als Helper*. Meerdere Vlaamsche varianten in andere sprookjes verwerkt. Een enkele ongeboekte lezing wordt later gegeven.

Nr 553. *De Raaf als Helpster*. Geene varianten in Vlaamsch België opgeteekend.

De motieven van dit sprookjestype kunnen als volgt aangeduid:

A. - Een jongen, benijd en gehaat door zijn oudere broeders, verlaat zijn vadershuis en trekt de wijde wereld in. - B. - Hij bewijst dienst aan een tooverkol, die hem drie honden en een onoverwinbaar zwaard ter hand stelt; soms geraakt hij op andere wijze in het bezit van honden en toovervoorwerpen. - C. - In een vreemde stad verneemt hij dat een wangedrocht de koningsdochter gaat wegvoeren; de koning belooft de prinses tot vrouw aan wien den draak zal dooden. - D. - De jongen overwint den draak. - E. - Hij doet aan de prinses de belofte na verloop van een jaar weer te keeren, om haar te huwen en vraagt haar ring of gouden zakdoek, als bewijs dat hij haar redder is; ook neemt hij soms de tongen van al de draakkoppen mede. - F. - Hij gaat terug naar huis om zijn vader te halen; zijn broeders schelden hem voor grootspreker; ofwel gaat hij terug naar den man, die hem de honden of de toovervoorwerpen ter hand stelde; soms gaat hij verder op avonturen uit. - G. - Na verloop van één jaar, daar hij de hand van de prinses niet vragen komt, wil de koning zijn dochter ten huwelijk schenken aan een vreemden prins, ofwel aan een man (kolenbrander), die zich valschelijk voor den redder van de prinses doet doorgaan. - H. - In de meening dat hij te laat in het koninklijk paleis zal aankomen, stuurt de jonge held een zijner honden, die sneller loopt dan de wind, om zijn komst te melden. Soms is hij in de buurt als de bruiloft wordt gevierd en gelast hij zijn honden de beste brokken van tafel te halen, met het doel zich kenbaar te maken. - I. - De jongen wordt, ten slotte, als den redder van de prinses erkend en trouwt met haar.

In onze vertelling vinden wij al de hooger gemelde motieven.

Bij de andere talrijke Vlaamsche lezingen treffen wij aan:

Volk en Taal, III, blz. 158: *Hoe dat er ne keer ne Mensch in de Mane vloog* (C.D.E.G.I.).

Ons Volksleven, VI, blz. 29: *Het gelukkig Erfdeel* (C.D.E.G.H.I.).

P.J. Cornelissen en *J.B. Vervliet, Vlaamsche Volksvertelsels en Kindersprookjes*, blz. 70: *Het gelukkig Erfdeel* (C.D.E.G.H.I.).

Frans Coeckelberghs, Sprookjes en Legenden, blz. 99: *Het gelukkig Erfdeel* (C.D.E.G.H.I.).
Amaat Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk, II, blz. 105: *Van den Koopman met zijne vier Honden*. (Enkele overeenkomsten, n.l.C.D.).
Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Wondersprookjes*, blz. 259: *De dankbare Dieren* (B.C.D.E.F.G.H.I.).
Gust. Lamerant, Vlaamsche Wondervertellingen uit Fransch-Vlaanderen, blz. 62: *Van den Knolleboer* (A.B.C.D.E.I.).
A. Henot, Wondersprookjes uit Haspengouw, blz. 85: *De drie Wonderdieren* (B.C.D.G.H.I.).
Ch. Deulin, Contes d'un buveur de bière, blz. 57: *Culotte verte le vainqueur du lumçon* (C.D.G.I. en andere vreemde motieven).
Volkskunde, III, blz. 110: *Jan de Rotter* (opgetreekend door Aug. Gittée) (C.D.E.F.I.).

De andere sprookjes door *Maurits de Meyer* onder n^{r} 300 aangehaald brengen slechts vage overeenkomsten met het eigenlijke thema van dit sprookjestype (strijd tegen monsters, reuzen of spoken en het doel van dien strijd is meestal het bemachtigen van een schat).

Wij halen ze hier ook volledigheidshalve aan:

Juul van Lantschoot, Volksvertelsels, blz. 35: *Van Reuzeling, Draakman en Zwaanheer.*
C. Claerbout, Sprookjes en Verhalen, blz. 29: *Van Jan Pekbroek*; blz. 39: *Van Jan die alles kost*.
Volkskunde, VIII, blz. 70: *Van August, den Koningszoon van Duitschland*.
Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Wondersprookjes*, blz. 40: *Van Siegfried, den Koningszoon van Duitschland*.
A.J. Witteryck, Recueil de contes populaires, blz. 104: *'t Spokenkasteel*, blz. 119: *Drie Gezusters*.
Amaat Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk, III, blz. 99: *Van een Sabelken*.
't Daghet in den Oosten, II, blz. 9: *De Zeg van Breek Yzer en Staal en van Gauwer als de Wind*.
Ons Volksleven, VII, blz. 165 en *P.J. Cornelissen* en *J.B. Vervliet. Vlaamsche Volksvertelsels en Kindersprookjes*, blz. 117: *Dries Veer, Jan de Beer en Slijkneus*.
Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Vlaamsche Vertelsels*, blz. 321: *Van het betooverd Kasteel*.
Juul Grietens en *Victor Vermeyen, Landsche Vertellingen*, blz. 27: *Het betooverd Kasteel*.
J.A. en *L. Leopold, Van de Schelde tot de Weichsel*, I, blz. 53: *Eene Antwerpsche Vertelling* door *Hendrik Conscience*.

Volk en Taal, IV, blz. 166: *De Tamboer*, VI, blz. 185: *Jan Overzag*, VII, blz. 72: *Jantje van niet benauwd*.
Vlaamsche Zanten, III, blz. 8: *Van Reuzeling, Draakman en Zwaanheer*.
Revue des traditions populaires, V, blz. 688: *Pitje de Dood* (verzameling A. Harou).

XX. - **Van de slimme Boerendochter** (Eigenlijke Sprookjes: Novellensprookjes).

Verteld te Antwerpen, in 1915, door een zeventigjarig vrouwtje wonende in de Duinstraat, toenmaals Deurnestraat.

Hier vinden wij het type 875 van *Antti Aarne* 's catalogus: *Die kluge Bauerntochter*: wird wegen ihrer Scharfsinnproben die Gemahlin des Königs; er gerät in Zorn und verstösst sie; sie führt ihn als ihr Liebstes mit heim. Bij *Maurits de Meyer: La paysanne rusée*.

De motieven worden als volgt aangeduid door Bolte en *Polivka* (*Grimm* n^{r} 94, *Die kluge Bauerntochter*):

A1. - Ein Bauer findet im Acker einen goldenen Mörser und bringt ihn gegen den Rat seiner klugen Tochter dem Könige, der auch die Keule dazu verlangt. - A2. - Zwei prozessierende Bauern soller dem Richter sagen, was das Schönste, Stärkste und Reichste auf Erden sei; der eine antwortet, wie seine Tochter ihm geraten; der Frühling, die Erde, der Herbst. - B - Das kluge Mädchen löst verschiedene Aufgaben des Königs; - (B1.) kommt nicht gekleidet und nicht nackt, - (B2.) - beantwortet die Frage, wieviel sein Bart wert sei, - (B3.) - die Forderung, aus zwei Fäden ein Tuch zu weben, oder - (B4.) - gekochte Eier eilig auszubrüten. - C. - Sie wird des Königs Gemahlin. - D. - Als der König einen Rechtshandel über ein Füllen verkehrt entscheidet, weist sie den Geschädigten an, ihn durch ein ebenso unsinniges Beginnen ab absurdum zu führen. - E. - Wie der König sie darauf verstöszt und ihr nur erlaubt, das, was ihr am liebsten ist, mitzunehmen, nimmt sie ihren schlafenden Mann mit sich und bewegt ihm so zur Versöhnung.

Vlaamsche geboekte lezingen:

Rond den Heerd, XXII, blz. 220: *'t Vliegende Peerd*.
Volkskunde, II, blz. 105, *Is. Teirlinck, Contes flamands*, blz. 55 en *Pol de Mont* en *Alfons de Cock, Dit zijn Vlaamsche Vertelsels*, blz. 382: *De vernuftige Boerendochter*.
Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Vlaamsche Vertelsels*, blz. 385: *Van Jan, die om de Koningsdochter reed, niet te voet en niet te paard*.

XXI. - **De Lever van den Draak** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjes).

Verteld te Hemixem, in 1889, door E.C.N., pastoorsmeid, geboren te Casterlé bij Turnhout, in 1843. Opgenomen door J.B.

Van dit sprookje ken ik geen Vlaamsche varianten.

Antti Aarne rangschikt het onder n^{r} 305 van de IIe reeks *Eigenliche Märchen. A. Zaubermärchen. Uebernatürliche Gegner*:

Das Herzblut des Drachen als Heilmittel für den König: der Jüngling tötet den Drachen und bringt das Herz; ein hoher Herr bemächtigt sich desselben und erhält die Prinzessin; schliesslich kommt die Wahrheit an den Tag.

De motieven van dit thema zijn:

A. - Een jongeling gaat op reis om een prinses te trouwen. - B. - Onderweg bewijst hij dienst aan de kabouters, die, wanneer zij het doel van zijn reis vernemen, hem aanraden te gaan slapen onder een bloeienden kerselaar in het najaar. - C. - Een vrouwtje deelt hem mede, dat wie den draak zal dooden, hem den lever uit het lijf snijden en als geneesmiddel aan den koning brengen, met dezes dochter, de prinses, zal mogen trouwen. - D. - Een droom onder den bloeienden kerselaar toont aan hoe de draak moet gedood. - E. - Hij overwint den draak. - F. - Een logementhouder ontfutselt hem het geneesmiddel en gaat er zelf mee naar het koninklijk paleis. - G. - Door de kabouters geholpen komt hij vóór den herbergier bij den koning aan; de koning geneest door het middel en de herbergier wordt opgehangen.

XXII. - **De verloren Zoon**

Verteld te Boom bij Antwerpen, in 1906, door H.R. in den ouderdom van 89 jaar. Kleine burgerstand. De man was geboortig van Oost-Vlaanderen.

Hier hebben wij de gekende parabel van *De verloren Zoon* Toen *Jan Frans Willems* in *Het Belgisch Museum* voor het eerst zijn aandacht wijdde aan de Vlaamsche dialecten, liet hij dit sprookje verschijnen in verschillende Vlaamsche gewestspraken.

De zoogenaamde mannekensblaren onderhielden ondertusschen de traditie. Zoo werd de volksprent *De verloren Zoon* door *Glenisson* en *Van Genechten* en door *Glenisson en zoon* te Turnhout uitgegeven met een verkort verhaal van de parabel, dat wij hier meedeelen.

KORT VERHAEL VAN DEN VERLOREN ZOON.

Een vader had twee zonen: de jongste van hen zeide: ‘Vader, geef mij mijn erfdeel.’

De vader verdeelde zijn vermogen onder hen. Weinige dagen daarna pakte de jongste zoon al het zijne in, ging op reis naer een vreemd land,

en verkwistte daer zijn vaderlijk erfgoed in een wellustig leven. Nadat hij nu alles had doorgebragt, ontstond er in dat land een groote hongersnood; ook hij begon gebrek te lijden; daerom ging hij bij iemand zijnen dienst aenbieden, deze zond hem naer zijn landgoed, om de varkens te hoeden. Hier zou hij nu gaerne zijnen honger gestild hebben met die boomvruchten, waermede men de varkens mest; doch niemand gaf ze hem. Toen begon hij eindelijk na te denken, en zeide bij zich zelven: 'Hoevele daghuerders mijns vaders hebben brood in overvloed, terwijl ik hier van honger moet omkomen! Ik zal opstaen, tot mijnen vader terugkeeren en hem zeggen: Vader, ik heb tegen den Hemel en tegen u gezondigd, ik ben niet meer waerdig uw zoon genoemd te worden; beschouw mij toch slechts als eenen uwer daglooners.' Hij begaf zich dan op weg en keerde tot zijnen vader terug: de vader zag hem reeds in de verte, werd met het innigste medelijden jegens hem aengedaen, liep hem te gemoet, viel hem om den hals en kuste hem. De zoon begon nu te stamelen: 'Vader, ik heb tegen den Hemel en tegen u gezondigd, ik ben niet meer waerdig uw zoon genoemd te worden.' Doch de vader liet hem niet uitspreken, en zeide tot zijne knechten: 'Haelt spoedig het schoonste kleed, en trekt het hem aen, en geeft hem eenen ring aen den vinger, en schoenen aen zijn voeten, haelt het gemeste kalf en slagt het. Wij willen een vreugdemael aenregten, want deze mijn zoon was voor mij als dood en leeft weder. Hij was verloren en is weergevonden.'

Het is dit verkort verhaal dat in den volksmond met enkele kleine vervormingen is blijven voortleven.

XXIII. - **Waarom de Schippers aan de Poort van de Hel blijven staan** (Oorsprongssagen).

Verteld te Boom bij Antwerpen, in 1906, door de vrouw H.R. in den ouderdom van 80 jaar. Zij behoorde tot den kleinen burgersstand en was geboren in de provincie Oost-Vlaanderen.

Dit sprookje dient eigenlijk gerangschikt onder de zoogenaamde oorsprongssagen, waarvan *Antti Aarne* in *Verzeichnis der Finnische Ursprungsagen* voor Finland en in *Estnische Märchen und Sagenvarianten* voor Estland een eerste indeeling voorbracht. *Maurits de Meyer* volgde zooveel mogelijk de door *Aarne* aangegeven indeeling in de *Légendes étiologiques*, die hij op zijn catalogus van de Vlaamsche sprookjes volgen liet.

XXIV. - **Van Tippen** (Ophoopende vertelsels).

Verteld te Antwerpen, in 1916, door S.G. een Israëlitisch meisje van 9 jaar.

Voormeld sprookje sluit zich aan bij de ophoopende vertelsels.

Maurits de Meyer rangschikt deze in zijn Vlaamschen Catalogus onder de hoofding '*Randonnées*' (Cumulative Stories): B. Le conte de Tip qui ne veut pas retourner à la maison. Vele Tippen-vertelsels werden in Vlaanderen opgeteekend:

J.A. en L. Leopold, Van de Schelde tot de Weichsel, I, blz. 4: *'t Siepen en 't Saepen*.
A. Lootens, Oude Kindervertelsels, blz. 39: *Pietji en Jantji*.
Jong Vlaanderen van *Pol de Mont*, II, blz. 359: *Van Tippen*.
Revue des traditions populaires, II, blz. 494: *Tippen*.
Pol de Mont en *Alfons de Cock. Dit zijn Vlaamsche Vertelsels*, blz. 10: *Van Tippen*.
Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Vlaamsche Vertelsels*, blz. 7: *Van de Ratten en de Muizen*.
't Daghet in den Oosten, II, blz. 59: *Sieken en Seiken*.
Aug. Cuppens, Twaalf Vertelsels op zijn Limburgsch, blz. 131: *Sieken en Seiken*.
Revue des traditions populaires, XI, blz. 462: *Seke et Syke*.
A. Gittée, Vraagboek, blz. 13: *Tippe*.
Biekorf, III, blz. 7: *'t Was daar e Manneke*.
Amaat Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk, I, blz. 113: *Van Tippen*.
Is. Teirlinck, Contes flamands, blz. 106: *Le conte de Tip*.
J.F. Vincx, Dit zijn grappige Vertelsels en Sprookjes, I, blz. 41: *Van Sieken en Suiken*.
Vlaamsche Zanten, V, blz. 137: *Van Tippen*.
Rond den Heerd, 24, blz. 155: *Van Tippen*.

XXV. - **Stafken de Koeiersjongen** (Moppen).

Verteld te Antwerpen, in 1909, door mevrouw C.M. geboren te Arendonck.

Deze vertelling sluit zich aan bij de zoogenaamde '*Moppen*' (Schwänke). - *Schwânke mit einem Manne (Knaben) als Hautpperson* bij *Antti Aarne* en *Contes facêtieux* bij *Maurits de Meyer*. N^{r} 1525-1845 van den catalogus.

XXVI. - **Wanneer de Wereld zal vergaan** (Oorsprongssagen).

Verteld te Antwerpen, in 1908, door L.M. naaister, geboren te Borgerhout. Toenmaals 20 jaar oud.

Maurits de Meyer rangschikt dit sprookjestype onder n^{r} la van de *Oorsprongslegenden (Légendes étiologiques*. L'Univers): Pourquoi la Sainte Vierge préside-t-elle à la destinée du monde.

XXVII. - **De Bornput te Oolen** (Moppen).

Verteld te Antwerpen, in 1907, door F.V. bouwmeester.

Als n^{r} 1247 van zijn catalogus vermeldt *Maurits de Meyer* dit sprookjestype onder de zoogenaamde *Moppen, Contes facétieux*: Dans le puits: pour atteindre le fond du puits, on y met une traverse; les hommes y descendent en s'accrochant l'un aux pieds de l'autre. Le premier lache la traverse pour cracher dans ses mains.

Zie *Volkskunde*, VI, blz. 14: *De Putgravers van Oolen*.

P.J. Cornelissen en *J.B. Vervliet. Vlaamsche Volksvertelsels en Kindersprookjes*, blz. 263: *De slimme Pulgravers*.

De ‘copères’ van Dinant wilden zoo de maan (een kaas!) uit de Maas halen. Zie *Wallonia* I, 99 en *Volkskunde*, XIX, 95.

XXVIII. - **De Gemeenteraad van Oolen** (Moppen).

Verteld te Antwerpen, in 1907, door F.V. bouwmeester.

N^{r} 1287 van den catalogus van *Maurits de Meyer*: *Contes facétieux*: *les gens qui ne savent pas compter*. Bij *Antti Aarne*: *Die Schildbürger können ihre, eigenen Anzahl nicht ausrechnen*.

Vergelijk:

Volkskunde, I, blz. 42: *De zeven Boeren van Hillegem*.
Volkskunde, V, blz. 179: *Tellen als te Hillegem*.
Volkskunde, I, blz. 71: *Slim Volk*.
Isidore Teirlinck, Contes flamands, blz. 129: *Les habitants d'Oolen n'ont pas de mémoire*.
Volk en Taal, II, blz. 131: *De Wet van Edelaere*.
Ons Volksleven, II, blz. 54: *De Oolenaars kunnen niet tellen*.
P.J. Cornelissen en *J.B. Vervliet, Vlaamsche Volksvertelsels en Kindersprookjes*, blz. 255: *Van de Wet van Oolen*.
J. Teirlinck, Contes flamands, blz. 128: *Les habitants de Hillegem ne savent pas compter*.
J.F. Vincx, Dit zijn grappige Vertelsels en Sprookjes, II, tweede reeks, blz. 20: *Van eenen Boer met zeven Ezels*.
Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Vlaamsche Vertelsels*, blz. 228: *Slim Volk*.

XXIX. **De Kwezel die om een Man bad** (Moppen).

Verteld te Keerbergen (Brabant) door de pastoor V.V., geboortig te Wuestwezel (prov. Antwerpen), 70 jaar oud.

N^{r} 1476 van den catalogus van *Maurits de Meyer*: *Contes facétieux*: *La vieille bigotte qui désire se marier*. Dit sprookje vinden wij terug bij de *gebroeders Grimm*: *Dat Mäken von Brakel* (139)

Als Vlaamsche varianten vermelden wij:

Ons Volksleven, XII, blz. 106: *Van de Kwezel, die de H. Anna om eenen Man bad*.

Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Vlaamsche Vertelsels*, blz. 161: *Van het Meisje dat O.L.V. om een Man bad*.
Vlaamsche Zanten, V, blz. 40: *Van een Meisje en een Kwajongen*. Blz. 42: *Van den ouden Jonkman die O.L.V. om, een Vrouwken bad*.
J.F. Vincx, Sagen Legenden, Sprookjes, blz. 154: *Van het Meisje dat Onze Lieve Vrouw om eenen Man bad*.

XXX. - **Do-Maske** (Vertellingen met teekeningen).

Verteld en geteekend te Antwerpen, in 1910, door een zeventienjarig meisje uit de begoede burgerij.

XXXI. - **De Reiger** (Vertellingen met teekeningen).

Verteld en geteekend in 1908, door E.M., stadhuisklerk, zoon van een bureelhoofd, 28 jaar.

XXXII. - **Van twee Bultenaars** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjes).

Verteld te Boom, in 1888, door L.D.W. (Zie nota bij n^{r} XXIII).

XXXIII. - **Van de twee Bulten** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjes).

Verteld te Hemixem, in 1895, door E.C.N. pastoorsmeid, geboren te Casterlé bij Turnhout in 1843. Opgenomen door J.B.

Van het zeer verspreide sprookje van de *Twee Bulten*, geven wij hier twee varianten. De eerste werd opgeteekend te Boom en de tweede te Hemixem. De herkomst van deze laatste was echter Casterlé, in de Antwerpsche Kempen.

De eerste opgeteekende lezing biedt ons dit eigenaardig motief: heksen worden slecht geluimd wanneer de tweede bult den naam van God uitspreekt: ‘Helpt mij in Gods naam van mijnen bult af.’ Om die reden wordt hij ook gestraft en van een tweeden bochel voorzien. De tweede lezing is de meer traditioneele. De heksen zingen maar altijd Zondag-Maandag. De bult die 't liedje schooner maakt, wordt beloond de andere wordt gestraft.

Antti Aarne vermeldt het thema niet. *Maurits de Meyer* haalt het aan onder n^{r} 502: *Les deux bossus*.

Vlaamsche varianten:

Rond den Heerd, XI, blz. 30: *Zondag, Maandag*!
Rond den Heerd, XII, blz. 369: *Uit den Mond des Volks*.
Volkskunde, VII, blz. 57: *De Twee Bultenaars* (verschillende lezingen).
Pol de Mont en *Alfons de Cock. Dit zijn Vlaamsche Vertelsels*, blz. 302 en 304: *De Twee Bultenaars* en *De Twee Bultenaars en de Katten*.

Ons Volksleven, IV, blz. 201 en *P.J. Cornelissen* en *J.B. Vervliet: Vlaamsche Volksvertelsels en Kindersprookjes*, blz. 80: *Van de Bultenaars en de witte Vrouwen op de Kruisbaan*.
A.J. Witteryck, Recueil de contes populaires, blz. 7, *Rond den Heerd*, XXIV, blz. 233 en *Oude West-Vlaarmche Volksverhalen*, blz. 47: *Bulte Wollekens en Lammen Speleman*.
C. Claerbout, Sprookjes en Verhalen uit het Thieltsche, blz. 9: *Van twee Bultenaars*.

XXIV. - **Het Manneken Miserie en Pietje Krauw** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjes).

Verteld te Boortmeerbeeck, in 1887, door Th.V., landbouwerszoon, leerling op de gemeenteschool. Zijn vader, herkomstig van het Kempisch dorp Loenhout, had hem het sprookje verteld.

N^{r} 571 van *Antti Aarne's* catalogus meldt aangaande dit thema: *Bleibe hängen*!: alle bleiben am Zaubergegenstande hängen: Heubündel, Kühe, Knecht, Pfarrer u.s.w. Bij *Maurits de Meyer* heet het: *Reste attaché*.

Van dit schoone sprookje geven wij eene te Boortmeerbeek geboekte variante, hoewel zij geen nieuwere motieven brengt. Alleen is er sprake van een *Manneken Miserie*, waar de overige Vlaamsche lezingen meestal van een ‘vrouwken’ gewagen.

Als Vlaamsche varianten zijn gekend:

Volkskunde, II, blz. 153: *Van de Prinses die nooit gelachen had*.
Volkskunde, IX, blz. 51: *Van Vrouwken Miserie*.
Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Vlaamsche Vertelsels*, blz. 186: *Van de schoone Prinses, die nooit gelachen had*, en blz. 300: *Van Vrouwken Miserie*.
A. Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk, III, blz. 42: *Van Klist-aan en Mande omhoog*.
A. Vermast, Vertelsels uit West-Vlaanderen, I, blz. 35: *Smidje Smee*.
Rond den Heerd, I, blz. 201: *Pietjen op den Pereboom*. Bij de *gebroeders Grimm*, n^{r} 64: *Die goldene Gans*.

XXXV. - **De verwenschte Prinses** (Eigenlijke sprookjes: Tooveraprookjes).

Opgeteekend te Herzele, in 1915, door G.D.K. Dit sprookje werd meermalen door zijn moeder verteld.

XXXVI. - **Van de betooverde Prinses** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjes).

Opgeteekend te Herzele, in 1915, door G.D.K. Dit sprookje werd hem, in zijn kinderjaren, herhaaldelijk door zijn vader verteld.

In de sprookjes N^rs XXXV en XXXVI vinden wij enkele eigenaardige verwordingen van diverse motieven die wij reeds in andere thema's aantroffen, nl. in *Jan Pikkedang, Van een Koning en zijn drie Zonen, De Boerenjongen en de Draak, De Draak en de Prinses*, enz.

XXXVII. - **Van den slimmen Dief** (Moppen).

Verteld te Antwerpen, in 1913, door Melanie V. geboren te Temsche in 1873, dienstmeid.

Thema N^r 1525 van *Antti Aarne en Maurits de Meyer: Meisterdieb = Le franc voleur*.

J. Bolte en *G. Polivka* geven voor dit thema (bij *Grimm* N^r 192: *Der Meisterdieb*), de navolgende motieven:

A. - Ein seinen Eltern entlaufener Taugenichts kehrt als stattlicher Herr zurück, rühmt sich seiner Geschicklichkeit als Meisterdieb und legt vor dem Grafen, seinem Paten, drei Proben davon ab. - B. - Er stiehlt des Grafen Pferd, indem er als alte Frau verkleidet die Knechte trunken macht; - C. - der Gräfin Bettuch und Trauring, indem er den Grafen verlockt, einen Toten statt seiner zu erschieszen und zu begraben; - D. - bringt Pfarrer und Küster in einem Sacke herbei, denen er vorgeredet hat, er sei Petrus und wolle sie jetzt, da der jüngste Tag anbreche, in den Himmel führen.

Vlaamsche geboekte lezingen:

Wodana, blz. 173, en *J.W. Wolf: Deutsche Märchen und Sagen* blz. 30: *Jan den Dief - Jan der Dieb* (A.D.C.B.).

A. Lootens, Oude Kindervertelsels, blz. 43: *Meester Gauwdief* (A.C.B.D.).

J.A. en *L. Leopold, Van de Schelde tot de Weichsel*, blz. 24: *Meester Gauwdief (A.C.B.D.)* en blz. 73: *De slimme Dief* (A.B.C.).

Volkskunde, I, 293 en *Pol de Mont* en *A. de Cock, Dit zijn Vlaamsche Vertelsels*, blz. 393: *Van den doortrapten Dief* (A.B.C.D.).

Ons Volksleven, VI, 110 en *Cornelissen en Vervliet, Vlaamsche Vertelsels en Kindersprookjes*, blz. 187: *Van Robber den Dief* (A.B.D.C.)

A. Henot, Haspengouwsche Vertelsels, bl. 37: *Slimme Dief* (A.D. en en drie andere diefstallen).

Volkskunde, I, blz. 289: *Van slimmen Jan* (B.C.D.).

A.J. Witteryck, Recueil de contes populaires bl. 72 *en Oude West- Vlaamsche Volksverhalen*, blz. 19: *Drie slimme Gasten* (A.B.C. en motieven van het sprookjestype: *De drie Gebroeders*, N^r 654 *Antti Aarne* en *Maurits de Meyer*.

Th. Van Nieuwenhuyse, Grootmoeders Vertellingen, I, blz. 53: *Van drij Gebroeders* (A.B.C.).

XXXVIII. - **Van den rollenden Doodskop** (Sprookjes met sage-thema's).
Verteld te Bornhem, in 1899, door Ph. P.

XXXIX. - **De brandende Schaapherder** (Sprookjes met sage-thema's.) Verteld te Hoogboom, in 1903 door Rik S.. landbouwer 60 jaar. Vlaamsche geboekte lezingen:
A. Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk, I, blz. 101: *Van den brandenden Schaper* (deze lezing verscheen insgelijks in *Rond den Heerd*).
A. Gittée, Vraagboek, blz. 14: *De brandende Schaapherder*.

XL. - **Van de Vrouw die haar drie Kinderen vermoordde**. (Sprookjes met sage-thema's).
Verteld te Antwerpen, in 1908, door A.V. geboren te Breda (Holland), naaister, toenmaals ongeveer zestig jaar oud.

XLI. - **Het Meisje zonder Handen** (Legendarische sprookjes).
Verteld te Willebroeck, in 1904, door de W^{e} M.D.H., geboren te Aalst, toenmaals ongeveer 80 jaar oud, schippersvrouw
Thema 706 opgegeven door *Antti Aarne, Das Mädchen ohne Hände wird die Gemahlin des Königs*: verstossen; erlangt ihre Hände wieder und wird von ihrem Gatten wieder aufgenommen. Bij *Maurits de Meyer: La Fille sans mains*.
In Vlaanderen werd geboekt: *Pol de Mont* en *Alfons de Cock, Dit zijn Wondersprookjes: Van het Meisje zonder Handen*. (In dit sprookje werden enkele motieven verwerkt van thema 710: *Das Mariënkind* bij *Antti Aarne* en *L'Enjant de Marie* bij *Maurits de Meyer*).
Bij de *gebroeders Grimm*, n^{r} 31: *Das Mädchen ohne Hände*.

XLII. - **Van een Puit die een verwenschte Prins was en van drie Zusters** (Eigenlijke sprookjes; Tooversprookjes).
Verteld te Antwerpen, in 1903, door F.M., 60 jaar, aannemer van openbare werken, geboren te Woesten (West-Vlaanderen). 't Was de vertelling van zijn moeder, beweerde hij.

XLIII. - **Van een Puit die een verwenschte Prins was en met een arm Meisje trouwde** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjes).
Verteld te Antwerpen, in 1912, door Marie M., dienstmeid, geboren te Vracene.
In de sprookjes 42 en 43 vinden wij het thema vermeld onder N^{r} 440 bij *Antti Aarne: Der Froschkönig oder der eiserne Heinrich*:

ein Mädchen gelobt sich einem Frosche im Brunnen; der Frosch an der Tür, am Tisch, im Bett; verwandelt sich in einem Königssohn.

Bij *Maurits de Meyer* heet het: *La fille épouse une grenouille*.

In Vlaanderen werd geboekt:

Volkskunde, I, blz. 48: *Van het Meisje dat met een Puit trouwde*.

Volkskunde, XIV, blz. 117: *Van den Kikvorsch die in een Prins veranderde*.

Het sprookje *Van een Puit, die een verwenschte Prins was en van drie Zusters*, N^{r} XLII, dat slechts het eerste gedeelte van het thema bevat, is wellicht een oudere versie van het type.

Bij de *gebroeders Grimm*: n^{r} 1: *Der Froschkönig oder der eiserne Heinrich*.

XLIV. - **Waarom de Zon alle Zaterdagen schijnt** (Oorsprongslegenden).

Verteld te Antwerpen, in 1914, door J.S.

N^{r} 9, c, van de oorsprongslegenden gecatalogeerd door *Maurits de Meyer* in *Les contes populaires de la Flandre: Pourquoi le soleil luit-il toujours le samedi?*

Een Vlaamsche lezing geven *Pol de Mont* en *Alfons de Cock* in *Dit zijn Vlaamsche Vertelsels*, blz. 359: *Waarom 's Zaterdags de Zon altijd schijnt?*

XLV. - **Toen de lange Winter kwam**... (Moppen).

Verteld te Willebroeck, in 1904, door de W^{e} M.D.H., schippersvrouw, geboren te Aalst, toenmaals ongeveer 80 jaar oud.

N^{r} 1541 van den Catalogus van *Antti Aarne: Für den langen Winter*: das einfältige Mädchen gibt die Wurst dem Manne der ‘der lange Winter’ zu sein behauptet. Bij *Maurits de Meyer: Le long hiver*.

Vlaamsche geboekte lezingen:

Volkskunde: X, blz. 83: *Van den Winter*.

J.F. Vincx, Grappige Vertelsels, I-I, blz. 58: *Voor den langen Winter*.

Volk en Taal, III, blz. 279: *Meerdere Nood* (gelijkaardige motieven).

Alfons de Cock, Rond den Heerd, blz. 5: *Zotte Trien* (het vertelsel onder den titel *Van Domme Lijn* in *Dit zijn Vlaamsche Vertelsels* van *P. de Mont* en *A. de Cock* opgenomen).

Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Vlaamsche Vertelsels*, blz. 256: *Van Domme Lijn*. (Meerdere apaarte motieven werden hier tot een enkel vertelsel verwerkt).

A. Vermast, Vertelsels uit West- Vlaanderen, I, blz. 72: *Het domme Wijf* (met andere gelijkaardige motieven).

Rond den Heerd, XIV, blz. 15: *Volksvertelling*.

XLVI. - **Van den Man die niet onthouden en niet tellen kon** (Moppen).

Verteld te Antwerpen, in 1909, door M.R., bediende, oud lid van het Taalverbond (afdeeling Volkskunde).

Verwand met Sprookje XXVIII: *De Gemeenteraad van Oolen*.

XLVII. - **Haantje-Taantje** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjes).

Verteld te Antwerpen, in 1911, door F.M., 60 jaar aannemer van openbare werken, geboren te Woesten (West-Vlaanderen).

XLVIII. - **Van een Spinster die niet spinnen kon maar 'uitgeslapen' was** (Eigenlijke sprookjes: Tooversprookjes).

Verteld te Antwerpen, in 1908, door A.V. geboren te Breda (Holland) naaister, toenmaals ongeveer 60 jaar oud.

De sprookjes XLVII en XLVIII sluiten zich aan bij n^{r} 500 van den catalogus van *Antti Aarne*: *Der Name des Unholdes* (Titeliture): das Mädchen erfährt den Namen des ihr beistehenden Unholdes. Bij *Maurits de Meyer*: *Le nom du diable*.

Vlaamsche geboekte lezingen:

Rond den Heerd, XXIV, blz. 188 en *A. Joos*: *Vertelsels van het Vlaamsche Volk*, I, blz. 58: *Van eene oude Spinster*, (duivelsnaam: fijfelaar).

't Daghet in den Oosten, II, blz. 184: *Spinster en Duivel* (duivelsnaam: Kadulleken).

Fr. Coeckelbergs, Sprookjes en Legenden, blz. 49: *Van een slimme Spinster*, (duivelsmaan: Mispelsteertje).

Ons Volksleven, V, blz. 10 en *P.J. Cornelissen en J.B. Vervliet, Vlaamsche Volksvertelsels*, blz. 103: *Van een slimme Spinster* (duivelsnaam: Mispelsteertje).

Pol de Mont en *Alfons de Cock, Dit zijn Vlaamsche Vertelsels*, blz. 316: *Van den ouden Wever en den Duivel* (duivelsnaam: Negelanderken).

Wij hielden er bijzonder aan onze lezing *Van een Spinster die niet spinnen kon maar uitsgeslapen was*, hier op te nemen, omdat zij schier woordelijk overeenkomt met het door *Coeckelbergs, Cornelissen* en *Vervliet* geboekte vertelsel: *Van eene slimme Spinster*, dat, naar de heer *Cornelissen* mij meedeelde, te Heyst-op-den-Berg opgenomen werd. Een bewijs te meer dat vele sprookjes in vasten, onveranderlijken vorm op de lippen van ons volk voortleven.

XLIX. - **Van een Knecht die niet dom was** (Moppen).

Verteld te Antwerpen, in 1909, door M.R. oud lid van het Taalverbond (Afdeeling Volkskunde).

Dit thema werd door *Maurits de Meyer* gecatalogeerd onder n^{r} 1528**

L'Homme détroussé par un brigand fait tirer celui-ci jusqu'à sa dernière balle et reprend ensuite son argent.

Vlaamsche geboekte lezingen:

Amaat Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk, III, blz. 109: *Van slimmen Dries*.

J.F. Vincx, Grappige Vertelsels, II, III, blz. 41: *Van slimmen Toon*.

Dit thema komt niet voor in den catalogus van *Antti Aarne*.

L. - **Van groote en kleine Suikerklontjes** (Moppen).

Verteld te Antwerpen, in 1909, door M.R. oud lid van het Taalverbond (Afdeeling Volkskunde).

Maurits de Meyer rangschikt het thema van dit vertelsel als volgt: 1389*: La paysanne avare présente au domestique de petits morceaux de sucre et d'autres plus grands; elle dit que les petits sont les plus doux; le domestique dit qu'il n'aime pas les douceurs et prend les plus grands.

Zie ook *J.F. Vincx, Grappige Vertelsels*, II, I, blz. 26: *Van den Schrijnwerker en het gierig Vrouwtje*.